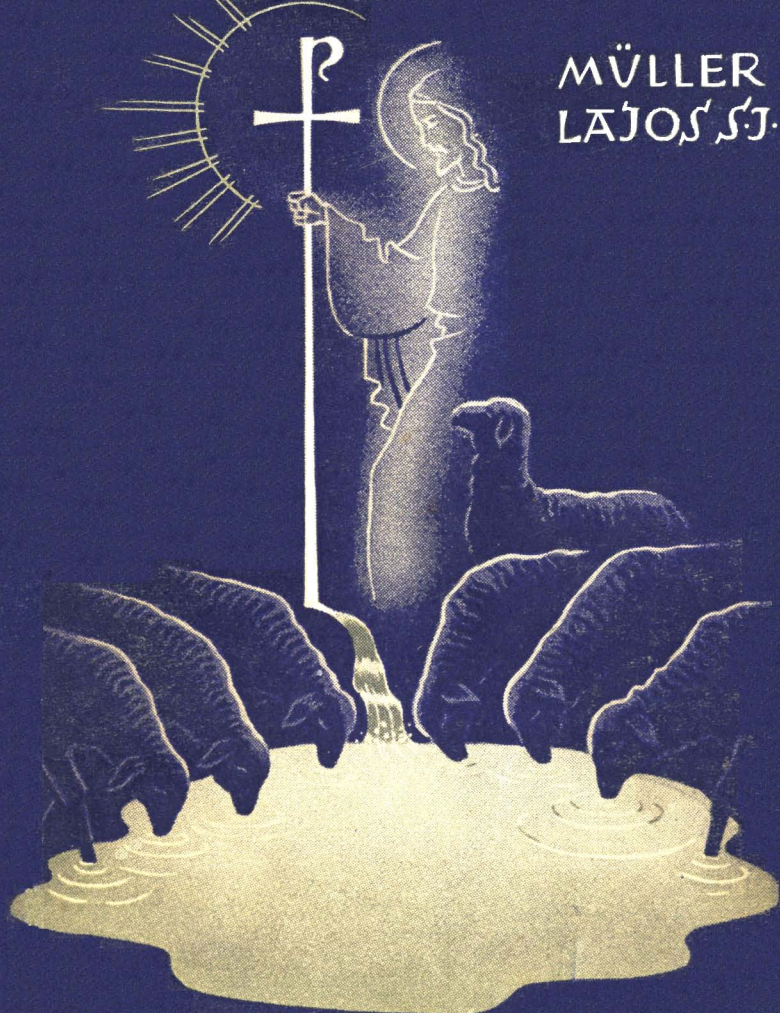

MÜLLER
LAJOS SJ.

IGAZSÁG ÉS ÉLET

KORDA RT.
KIADÁSA~

MÜLLER LAJOS S. J.:

„IGAZSÁG ÉS ÉLET”

**ELMÉLKEDÉSEK PÜNKÖSD
UTÁNI XXII. VASÁRNAPTÓL
ÁDVENT ELSŐ VASÁRNAP-
JÁIG
PÓTHETEK — SZENTEK**

**KORDA R. T. KIADÁSA,
BUDAPEST, 1940**

330|1940. Imprimatur. Budapestini, die 28. Martii 1940. Eugenius Somogyi S. J. Praep. Prov. Hungariae. — Nihil obstat. P. Joannes Hemm S. J. cens. dioecesanus. Nr. 2768|1940. Imprimatur, Strigonii, die 20. Aprilis 1940. Dr. Joannes Drahos vicarius generalis.

Nyomatott: Kerda R. T. nyomdájában, Bpest, VIII., Csepreghy-u. 2.

I

KÉT ÚRNAS NEM LEHET SZOLGÁLNI

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Egy szolga sem szolgálhat két úrnak, mert vagy az egyiket gyűlöli és a másikat szereti, vagy az egyikhez ragaszkodik és a másikat megveti. Nem szolgálhattok Istennek és a mammonnak.”¹

Második előgyakorlat. A példabeszéd elmondására alkalmat adó körülmények. Máté és Lukács különböző helyen illeszti bele az Úr tanításaiba ezt a kis példabeszédet, amelynek első mondata, úgy látszik, már akkor is általánosan használt közmondás volt. Ebből látszik, hogy ezt a bölcs mondást Urunk többször használta. Valahányszor t. i. hallgatóit attól a bizonyos lelki félségtől óvta, amikor az ember szívét szeretné megosztani, az Istentől ígért és a világtól felkínált javakat is egyszerre élvezni, Istennek is áldozni, no meg azért az ördögnek is gyertyát gyújtani.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy Őt teljes szívvel szeressem, és éppen azért szent szolgálatára szenteljem maradéktalanul életemet.

1. PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Az Úr Jézus a példabeszéd tárgyát a rabszolgának urához való közismert jogviszonyából meríti. A rabszolga személyére és munkájára kizárólag a tulajdonosnak van joga. És ha még másik úr is tartana rá számot, amire Izrael jogi életében akad példa, akkor a rabszolga *lelkületében* áll majd be veszedelmes megoszlás. Főleg akkor, ha a két úr ellenségeskedik egymással. Ez esetben a rabszolga egyik urát előbb vagy utóbb meggyűlöli és csak a másikat szereti, avagy egyiket legalább is megveti s a másikhoz ragaszkodik. Az Úr Jézus a hasonlatból nyomban le is vonja a következtetést és tanulságot: „Ti sem szolgálhattok Istennek és a mammonnak.”¹² Mert ha már a földi gazda, a tulajdonos, méltán formál kizárólagos jogot rabszolgája munkájára, mennyivel inkább megkövetelheti a Teremtő, a legfőbb Úr, akié a lelkünk, testünk, életünk, hogy csak neki szenteljük magunkat és kizárólagos feladatunknak tekintsük Neki tetszeni és szent akaratát hajszálpontosan betölteni. Ez a következtetés egyébként a zsidóra éppen nem hatott idegenszerűen. Hiszen valahányszor a zsinagógába lábát betette, hogy az istentiszteleten részt vegyen, fülébe és lelkébe kiáltották: „*Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és teljes erődből!*” Ennek a liturgikus formának a megokolását is előrebocsátották: „*Halld Izrael: az Úr, a mi Istenünk egy Úr!*”¹³ Ezzel az egyetlen jogos tulajdonossal szemben másik kényúr is igényt támaszt szívünkre. Ez a „gazdagság”, amelynek velejárója a megbecsül-

tetés, élvezet s az élet minden kelleme, öröme, előnye.

Hány és hány szívet hódít el a gazdagság az Istentől s tesz tulajdon *rabszolgájává!* Éppen itt a baj! Hiszen nem azt mondja Urunk, hogy senki sem bírhatja Istent és e mellett vagyont is, hanem senki sem lehet egyszerre Istené és a vagyonnak *rabszolgája*. Mert más dolog vagyont bírni, és más a vagyonnak szolgálni. Ha van vagyonod és ez nem tesz téged kevélyé, erőszakossá, elpuhulttá, ha pénzeddel segíted a szűkölködőt, akkor *ura* vagy a vagyonodnak és nem szolgája. Az szolgál neked és nem te neki. *Te* bírod azt és nem az bír téged. Ellenben ha a jómód elkevélyít, elpuhit és szívedet megkeményíti, akkor a pénzed zsarnokká lett, s annak rabszolgája vagy. Az Úr nem egy ilyen rabszolgát látott görnyedezni maga előtt. Hiszen ott voltak a hallgatóság közt — mint az Evangélista megjegyzi — a farizeusok, „kik szerették a pénzt”.⁴ Ezek sem szolgáltak két úrnak, bármennyire szerették volna is a két szolgálat előnyeit egyesíteni. Ők bezzeg már nem szerették az igazi, egyetlen urat, Jahvét, és hozzá való viszonyuk pusztá formasággá süllyedt. A pénzhez, a mammonhoz ragaszkodtak, s Istent megvetették.

Az Atya dicsőségéért lelkesedő, buzgólkodó Jézus szeme előtt most ezek lebegnek, mikor tanítványait és valamennyiünket óva int és figyelmeztet: „*Nem szolgálhattok Istennek és a mammonnak.*”⁵

Nézzek kissé körül s figyeljem meg a saját lelkiuletemet. Vajjon nem állott-e be már bizonyos elhidegedés Istennel és a lelkiekkel szem-

ben? Mi ennek az oka? Vajjon nem valami rendetlen ragaszkodás-e a teremtményekhez?

Megígérem, hogy más urat Istenen kívül szívemben el nem ismerek.

2. A FÉLSÉG ÁTKA

Dél-Franciaországban, Aix mellett egyik faluban egészen különös síremléket őriznek, a híres Nostradamus († 1566) asztrológusnak, IX. Károly háziorvosának nyugalóhelyét. A koporsóalaknak egyik fele a templomban van, a másik fele pedig azon kívül.

Némelyek ugyanis ezt az urat életében — jóslásai miatt — Isten prófétájának tartották, mások pedig istentelen varázslónak s körmönfont csalónak. Felmerült tehát halála után a nagy kérdés, vajjon hogyan is temessék el. Végre is erre a naív megoldásra jutottak. Félig a templomban, félig azon kívül nyugodjék. Így minden eshetőségnek — amint gondolták — eleget tettek: akár szent volt, akár pedig kép-mutató.

Az az egy bizonyos, hogy jó jelképét állították fel a félkereszténynek, papnak, szerzetesnek, aki félig a világé szeretne lenni, félig Istené. Valóságos karikatúrái ezek a jámborságnak és életszentségnek. Egyesek közülük pl. szorgalmasan látogatják az istentiszteletet, de némely, reájuk kényelmetlen s érzelmeikkel ellenkező dogmában, pl. a pokol örökkévalóságában nem hisznek. Magukat jó katolikusoknak vallják, de az Egyház felfogását pl. a vegyesházasságra vonatkozólag nem osztják, sőt botrányosnak tartják. Isten szolgálait a szentségek felvételénél ugyan igénybe veszik, de a papi

karaktert és méltóságot nem tisztelik, az egyházakat megszólják, sőt rágalmakkal illetik, vagy legalább is nem védelmezik.

Szegények akarnak lenni, sőt azzal büszkélkednek, de a szegénység minden kényelmetlenségétől, függésétől kétségbeesetten menekülnek. Azt állítják és vallják, hogy ők engedelmesek, de szót csak akkor fogadnak, ha azt parancsolják nekik, amit ők is kívánnak, szeretnek. A tisztaság dicsőségére pályáznak, de a privát barátkozásoktól nem óvakodnak, sőt talán lelkiatyjukban is inkább az embert, mint a papot látják és keresik stb. Mindezek vegyék tudomásul az Üdvözítő ajkáról a megcáfолhatatlan és annyi tapasztalás által is megerősített igazságot: „Senki két úrnak nem szolgálhat, mert vagy az egyiket gyűlölni fogja és a másikat szereti, vagy az egyiket túrni fogja és a másikat megveti.”

Isten félszívvel nincsen megelégedve.

Már Szent Agoston találóan mondja: „Jaj annak, aki szíve felét Istennek, a másik felét az ördögnek szánja. Az ilyentől Isten haraggal távozik és az ördög az egész szívet birtokába veszi.” „Jaj a bűnösnek, aki egyszerre két úton akar az ígértföldjére (az égbe) jutni!” (Aqu. Szent Tamás.) Fél szívért ugyanis csak fél mennyország járna, de ilyen nincs. Még az Egyházon kívül állók is a józan ész világánál megismerik a félségnek átkát. „A határozatlanság a legnagyobb betegség” — mondja Goethe, és Paulsen: „Kell, hogy bátorságunk legyen az ördögöt egyszer már ördögnek, s a sarat sárnak nevezni.”

Az ilyen félségre előbb-utóbb feltétlenül rá-

fizetünk, ha ideig-óráig csaljuk is magunkat. Giovanni Lullit, sok léha operett és dal szerzőjét a gyóntató halálos ágyán csak ama felétel alatt akarta feloldozni, ha erkölcsértő műveit megsemmisíti. Elő is hozatta azokat és a pap szemeláttára a tűzbe dobatta. Mikor barátai ezért megrótták, a halálhoz közelálló szerző gúnyos mosollyal csak annyit mondott, hogy ott a sarokban vannak a partitúrák.

A gyóntatót ugyan megcsalhatjuk, de Istent soha.

3. AZ ISTEN-SZOLGÁLAT FENSÉGE

„Mindenek Teremtője bennünket azért alkotott, hogy őt megismerjük és neki szolgáljunk. Ebből ered a Teremtőnek korlátlan joga a mi szolgálatunkra” — mondja XI. Pius pápa. (*Mortalium animos.*) Az istenszolgálatban van egyúttal az embernek minden nemessége és méltósága. „Téged megismerni annyi, mint élni, Téged szolgálni annyi, mint uralkodni” — mondja a liturgikus ima. (*Pro pace.*) „Minden csak hiúság, kivéve Téged szeretni és Neked szolgálni” — állítja méltán a keresztény bölcs. (Kempis.)

Bismarck élete alkonyán kijelenti: „Utolsó becsvágyam, hogy méltó sírfelirathoz jussak.” Ezt maga meg is állapította: „Otto Bismarck, I. Vilmos császárnak hű szolgája.” — Mennivel dicsőbb és kívánatosabb, ha síromra azt írhatják, hogy mint Istennek hű szolgája éltem és haltam.

Volsey bíboros, VIII. Henrik kancellárja, sokáig sütkérezett fejedelme dicsőségében. Később kegyvesztett lett, mert látszólag lanyhán

sürgette Rómában a király házassági válási perét. Mint súlyos beteget idézik a királyi udvarba. Felségárulással vádolták. Útközben halt meg. Halála előtt így nyilatkozott: „Ha Istennek oly buzgón szolgáltam volna, mint királyomnak, az nem hagyott volna el öreg napjaimban. Ime, ez a jutalom azért, mert szolgálatomban nem Istennek, hanem fejedelmemnek kegyét kerestem...”

Mennyivel bölcsőbb volt utódja, Morus Tamás, aki világi létére Isten szolgálatában annyira hív és bátor volt, hogy Isten őt a vértanúság pálmájával tüntette ki, és most az ég szentjei közt tiszteljük.

Beszélgetés az Úrral. Kérem a Zsoltárossal: „Tiszta szívet teremts belém, Istenem, s újítsd meg az igazi lelket bensőmben.”

Aztán a litánia szavaival esedezem: „Hogy minket *a Te szolgálatodban* megerősíteni és megtartani méltóztassál, kérünk Téged, hallgass meg minket!”

Elhatározom, hogy megalkuvás nélkül megteszek mindent, amit csak Isten lelkiismeretem által sugall.

¹ Lk. 16, 13. — ² U. o. — ³ Deut. 6, 4. — ⁴ Lk. 16, 14. — ⁵ U. o. 13. — ⁶ Mt. 6, 24. — ⁷ 50. zsolt. 12.

II

A KEGYETLEN SZOLGA

A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Hasonlít a mennyek országa egy királyemberhez, ki számot akart vetni szolgáláival. És mikor elkezdte a számvetést, eléje vivének egyet, ki neki 10,000 talentummal tartozott. Mikor pedig nem volt miből megfizetnie, parancsolá ura, hogy adják el őt és feleségét, gyermekeit és minden vagyonát és úgy fizessen. Leborulván pedig a szolga, esedezék neki, mondván: Légy türelemmel irántam és mindent megfizetek neked... Könyörülvén tehát az úr ama szolgán, elbocsátá őt, és az adósságot elengedé neki. Kimenvén pedig ez a szolga, találkozik egyik szolgatársával, ki neki száz dénárral tartozott, és megragadván, fojtogatá őt, mondván: Add meg, amivel tartozol. És leborulván szolgatársa, kéré őt, mondván: Légy türelemmel irántam, és mindent megfizetek neked. De amaz nem engedett, hanem ment és tömlöcbe veté őt, míg csak meg nem fizeti adósságát... Látván pedig szolgatársai a történeteket, igen megszorodának, és urukhoz menvén, elbeszélék neki mind, ami történt. Akkor előhíván őt ura, mondá neki: Gonosz szolga! minden adósságot elengedtem neked, mivelhogy kértél engem; nem kellett volna-e tehát neked is

könyörölnöd szolgatársadon, mint ahogy én is könyörültem rajtad? És megharagudván ura, átadá őt a poroszlóknak, míg csak meg nem fizeti minden adósságát.

Igy fog cselekedni mennyei Atyám is veletek, ha meg nem bocsáttok, ki-ki az ő atyafiának, szívetekből.”^{1*}

Második előgyakorlat. A példabeszédre alkalmat adó körülmények, előzmények. Az Üdvözítő tanítványait az apostoli hivatás feltételeiről és természetéről oktatja ki. Szívükre köti az alázatosságot, a kicsinyekre való gondot, a testvéri figyelemztetés kötelemét, s már eleve megadja nekik az oldó és kötő hatalmat. Erre előáll Péter a nekünk már szinte meglepetés számba menő kérdéssel: Uram! hányszor vétkezhetik ellenem atyámfia, hogy megbocsássak neki? talán hétszer? Az Úr nyomban kiigazítja a számot: Nem mondom neked, hétszer, hanem hetvenhétszer, vagyis mindannyiszor. Ezt a nagy tanítást, amely főleg majd a gyóntatóatyákra oly végtelenül fontos lesz, akarja Urunk mélyen a szívekbe vésni ezzel az oly meggyőző példabeszéddel.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy példabeszédéből a tanulságokat levonjam.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Bizonnyal nem közönséges szolgáról beszél itt az Üdvözítő, hanem valami kormányzóról, akire a fejedelem nagy domíniumot, talán tar-

* Ezt a példabeszédet a pünkösdi utáni VIII. vasárnapra adott elmélkedés második pontjában a megbocsátás szempontjából már felhasználtuk, itt ezt a tanulságot még inkább elmélyítjük és kibővítjük.

tományt bízott kezelésre. Csak ilyenekkel szokott a király közvetlenül elszámolni. Erre enged következtetni a roppant összeg is, amelyről a szolga nem tudott megfelelni. Tízezer talentum akkoriban is nagy összeg volt. Ha a föníciai talentumot vesszük, az kb. 23 millió pengőnek felel meg. Ha az attikai talentumot vesszük számításba, akkor 62 millió békebeli magyar korona az értéke. Ennyit a szolga a befolyó adókból alig sikkaszthatott. Valószínűleg tehát az urától folytatólagosan kapott kölcsönök, befektetések, előlegek szaporodtak fel ilyen hatalmas összegre. Hogy a szolga ilyen vagyont el tudott prédálni és ura egy kézlegyintéssel ennyit elengedett, nem nagyon csodálatos azokra nézve, akik az akkori viszonyokat ismerik.

A keleti despota bezzeg olyan házat vitt, hogy ennyi pénznek is nyakára hághatott. Néró császár, mikor Tiridates partus fejedelmet vendégül látta, ez neki a mi pénzünkben körülbelül napi 200,000 pengőjébe került. Ráadásul vendégét közel 50 millió pengő értékű ajándékkal bocsátotta útra.

Minél nagyobb összeget veszünk, — és bizonylyan ez volt Jézus szándéka is — annál inkább kiemelkedik az úr nagylelkűsége. De annál visszataszítóbb a szolga kegyetlensége szolgatársával szemben, aki ennek 100 dénárt, kb. 100 pengőt, tehát a neki odaajándékozott adósságnak hatszázezredrészét ($1/600,000$) sem akarta elengedni, hanem annak rögtöni megtérítését követelte.

A király tehát, akinek személyzete a dolgot nyomban jelentette, méltán „haragudék meg” és jár el most már szolgájával kíméletlen szigorral és igazságossággal.

2. ALKALMAZZUK MAGUNKRA!

Bezzeg mázsás súlyú érv ez a példabeszéd arra, hogy mi is könyörüljünk, bocsássunk, elengedjünk. Hiszen mi Istennek 100 millió talentumnál is többel vagyunk adósai. Ennek valóban még 600 ezredrésze sem az, amivel nekünk felebarátunk tartozhatik, még ha életünket ragadná is el tőlünk. Egyben-másban azonban — mint minden hasonlat — ez sem fedi a valóságot. Egyik az, hogy a példabeszédben a király a már egyszer elengedett adósságot újra követeli. Isten azonban nem így jár el. Míg a bukásunk előtti érdemeinket, ha megtérünk, feléleszti és ha kegyelemben halunk meg, az égben jutalmazza, a bűnöket azonban, amelyeket egyszer megbocsátott, örökre felejt és sohasem bünteti. A megtérőnek vétkére „nem emlékezik” s azok neki nem ártanak többé — hirdeti az Úr a próféta ajka által.²

Aztán Isten sohasem „adatja el”, vagyis nem bünteti a feleséget és gyermekeket a férj, illetőleg a szülők vétke miatt. Nyomort, betegséget, hajlamosságot ugyan örökölhetnek a szegény gyermekek szüleiktől, de nem magát a bűnt és büntetést. „Kiki a saját gonoszsága miatt hal meg, csak annak vászik el a foga, aki eszi a savanyú szöllőt.”

3. „ÉS MEGHARAGUDVÁN URA . . .”

Hogy ez a példabeszéd Istent s a bűnöst, a megbocsátani nem akaró bűnöst mintázza, nyilvánvaló abból a záradékból, amelyet az Úr Jézus hozzáfűz: „Így fog mennyei Atyám is cselekedni veletek.”⁴ Tehát Isten is tud hara-

gudni. S ha egyszer Ő haragszik, „ki állhat meg előtte”? Istenben minden isteni, még a haragja is. Hogy némi fogalmunk legyen róla, Isten prófétái által emberi módon fejezi ki magát. Ozeásnál „a kölykefosztott nőtény medvéhez”⁸ hasonlítja magát, Izaiásnál pedig „a pusztákat üvöltésével megrengető oroszlán-hoz”.⁹ Náhumnál is drámailag festi a Szentlélek Istennek haragját: „Megremegnek előtte a hegyek és elolvadnak a halmok; tekintetétől megrendül a föld s a földkerekség minden lakója. Ki állhatna meg haragos színe előtt, ki állhat helyt haragjának tüze előtt?”¹⁰

Az Úr Jézusról is olvassuk, hogy bizonyos alkalommal „haragosan körül nézett rajtuk”.¹¹ Ó, mily rettenetes lehet ez a tekintet! Vajjon nem hirdette-e ki már előre a kárhozat szörnyű ítéletét?

Mikor Robespierre, aki egyházi pénzen tanult, a nemzetgyűlésen első ízben felszólalt jótévői, a papok ellen, mint maga bevallotta, szörnyű hálátlansága érzetében, szegyenében remegett, mint a nyárfalevél...

A haragvó Isten előtt hogyan remegek s reszketek majd? „Hova fussak színedtől, fegyveres, kezedtől?” „Aki Isten kezéből akarna kimenekülni, az legjobban tenné, ha más világot teremtene magának.”

A menekvésnek csak egy módja van...

Mikor Labre Szent Benedek Rómába zárándokolt, mindenki megrendülve beszélt a szicíliai földrengés által okozott szörnyű katasztrófáról. A szegények menhelyén, ahol megszállott, ugyancsak erről folyt szó. Egyik megjegyezte, hogy ilyesmi Rómát nem érheti, mert

itt túl sok a templom. Mire Szent Benedek a lámpa alá állva, Jeremiás prófétának 7. fejezetéből olvasott fel. Néma csendben hallgatták. Mindenki meggyőződött arról, hogy Isten haragjától még Róma templomai sem nyujtanak menedéket, hanem csupán a tiszta szív és tiszta kéz ad biztonságot.

Vizsgálgassam tehát szívemet a tisztaság és szeretet dolgában! Mehetek-e szemrehányás nélkül az oltárhoz? Vehetem-e nyugodtan az isteni Barányt, akinek haragja mégis oly irtózatoss?

Jól mondja Szent Agoston: „Nem Isten az, aki tőlünk haraggal elfordul, vagy keggel hozzánk fordul. Te fordulsz el tőle s hozzá te térsz vissza. A tőle menekülőt üldözi, a hazatérő derűs arcával találkozik. Ha menekszel tőle, bíraddá teszed, ha hazatérsz, atyaként fogad téged.”

Beszélgetés az Úrral. Kérem Öt: „a Te haragodtól ments meg, Uram, minket!” „Ha majd eljössz a világot ítélni, haragvó tekinteted elől hova rejtsem magam, mert életemben sokat hibáztam?” (Halottak zsoltosmája.)

Elhatározom, hogy Isten haragját főleg azzal fegyverezem le, hogy minden ellenkezőmnek szívből megbocsátok.

¹ Mt. 18, 23—35. — ² V. ö. Ezek. 18, 21—22. —
³ Jer. 31, 30. — ⁴ Mt. 18, 35. — ⁵ 129. zsolt. 3.
— ⁶ Oz. 13, 8. — ⁷ Iz. 31, 4. — ⁸ Náh. 1, 5—6. —
⁹ Mk. 3, 5.

III

A KEGYETLEN SZOLGA

B)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

„És mikor elkezdte a számvetést, eléje vivének egyet.”¹

1. A KÜLÖN ÍTÉLET KÖRÜLMÉNYEI

Ez a számvetés az örökkévalóságban állandóan folyik és folyton visznek egyeseket a személyes, külön ítéletre.

Indítsunk magunkban hitet, hogy minden lélek a halál után, ha akarja, ha nem, Isten ítélőszéke előtt kénytelen megjelenni. „*Vivének egyet*” — mondja Jézus a példabeszédben.

„El van határozva, hogy az emberek egyszer meghaljanak, és utána az ítélet.”²

Fontolgassuk ennek az ítéletnek körülményeit!

a) *Hol lesz az ítélet?* Ott, ahol a lélek megválí a testétől. Minthogy pedig halálunk, ha nem hirtelen s váratlanul tör reánk, rendesen ágyunkban szokott bekövetkezni, üdvös volna lefekvéskor Istennek ítélőszékét nyugvóhelyünk felett elképzelni. Mennyi jó gondolatot ébresztene ez s mennyi helytelenséget hessége tne el.

b) *Mikor lesz az ítélet?* Abban a pillanatban, amikor a testtől megvált lelkünk átlépi az örökkévalóság küszöbét. Sorsa nyomban eldől és a lélek „eltávozik a *maga* helyére”.³

Ha a Szentek legendáiban, mint pl. Klíma-kus Szent János életében olyasmit olvasunk, mintha a lélek halála pillanatában bizonyos titkos vizsgálóbírónak adogatna feleletet és még a jámbor élet után is intéznének hozzá olyan kérdést, amelyre megfelelni nem tud, ez legfeljebb a mi okulásunkra történő analizálása, kibontása annak a rettentő pillanatnak, amelyben Isten ítélő szeme előtt megjelenünk.

c) *Az ítélet ideje s helye* nem ritkán összeesik a bűn idejével és helyével. Ez történik pl. az öngyilkosoknál vagy a párbajban elesettek-nél, vagy más bűn elkövetése közben kimúlók-nál. Vigyázzunk, nehogy méltatlanul fogadva az Úr testét, mi is „ítéletet együnk magunknak” és az mint statárium szakadjon hirtelen reánk.

d) *Ki lesz a bíró?* Katolikus közfelfogás, hogy nemcsak az utolsó ítéletkor, hanem a külön ítéletnél is a bíró *Jézus Krisztus* lesz. Hiszen ő az emberi nemnek született Királya és Bírója. „Nem is ítél az Atya senkit, hanem az ítéletet egészen a Fiúnak adta, hogy mindenki tisztelje a Fiút.”⁴

Sok függ a bíró egyéniségétől. Egészen más-ként állanánk a bírói szék elé, ha bíránk egy angyal vagy Szent avagy lélek volna, amely már látta a másvilág roppant arányait. De nem! A mi bíránk maga az Istenember, Jézus Krisztus lesz. Benne megvannak az ideális bíró minden tulajdonságai: *Mindentudó*, aki előtt nyilvánvalók lelkünk minden redői. Végtelenül

szent, aki még hozzá feladatának tekinti, hogy az Isten országába semmi tisztátalant be ne engedjen. „Fiat justitia, pereat mundus!” „Legyen igazság, ha elvesz is az egész világ!”

Végül ő a legfőbb *tekintély*, akinek megtorló kezéből senki sem menekülhet.

e) A *vádolt* pedig én vagyok, és pedig egész mineműségemben: a keresztény, a szerzetes, a pap, az előljáró, ilyen vagy amolyan hivatás, hivatal viselője. Mindez az életben nagy kitüntetés és kegyelem lehet, de az ítéletkor nem kis veszélyt jelenthet. „Mert attól, akinek sokat adtak, sokat fognak követelni, és akire sokat bízta, többet fognak számon kérni attól.”^o

2. AZ ÍTÉLET LEFOLYTATÁSA

Isten mintha csak kölcsönözné a léleknek mindentudását. Igazságossága fénysugaraival átvilágítja azt a szöveget, amelyet mi szőttünk a hosszú élet milliányi gondolat-, szó- és cselekedet-szálából. Egy tudományos folyóiratban (Études) valaki lélektani alapon igyekszik megfejteti azt az élményt, amelyet már többen tapasztaltak, akiket a biztos életveszélyből ragadt ki valamely nem várt véletlen. Egyöntetűen vallják ezek, hogy ebben a végsőnek vélt pillanatban tisztán látták maguk előtt egész életüknek minden benyomását, vétkét, erényeit. Ez a tapasztalat kétségkívül reánk is vár odaát a másvilágon. Már Szent Ágoston lángelméje is megállapítja ezt. „Isteni erő eszközli majd, hogy (az ítéletkor) minden cselekedetünk, jó és rossz, emlékünkből fellép és csodálatos gyorsasággal áttekinthetővé válik.” Hogy minő pontossággal történik ez, talán el sem hinnők, ha

nem az Úr Jézus tanúskodnék róla: „Mondom pedig nektek, hogy minden hiábavaló szóról, melyet szólnak az emberek, számot fognak adni az ítélet napján.”

Chantal Szent Franciska kevéssel halála előtt magához hivatva gyóntatóját, így szólott hozzá: „Atyám! Isten ítéletei rettenetesek.” A gyóntató kérdésére, vajjon fél-e, csak annyit felelt: „Nem! De azt mondom önnek, hogy Isten ítéletei iszonyatosan szigorúak.”

Szóba kerülnek ekkor a *halálos bűnök*, ha ilyenek voltak, és pedig *számuk* és *fajuk* szerint. Aztán a bocsánatosak, főleg azok, amelyek második szokásunkká váltak. Ezek olykor a lélek köré egész kérget vonnak. Mert Isten a szent-gyónásban is csak azt bocsátja meg, amit komolyan, igazán és mindenekfelett bánunk. De ítélet alá kerülnek az idegen és mulasztási bűnök is, amelyek miatt mások vétkeztek, de részben a mi számlánkra.

Megvizsgálja Isten még jócselekedeteinket is, vajjon a kegyelem állapotában, jó szándékkal voltak-e azok megtéve.

Megkérdi végül Isten, hogyan használtuk fel a nekünk juttatott kegyelmeket és ajándékokat, a szentségeket, az időt, anyagi javakat stb. Mindez az ítélet pillanatában Isten előtt és mi előttünk csakoly világos és nyilvánvaló lesz, mint ahogy az üvegen minden, még a lehelet-szerű folt is meglátszik, ha a világosság felé fordítjuk.

Erre aztán elhangzik az ítélet, amely három-féle lehet.

Ha lelkünket semmi folt vagy adósság sem terheli, halljuk majd a mindennél vigasztosabb

igét: „Jól van, derék és hű szolgám... menj be Urad örömébe!”⁸ Ha ellenben csak egyetlen halálos bűn terheli a lelket, elhangzik felette a kétségbeejtő határozat: „Távozz tőlem, átkozott, az örök tűzre!”⁹

Ha pedig kisebb foltok mutatkoznak a lelken, azokat Isten a halál pillanatában megbocsátja. De a büntetéseket, amelyekért az életben eleget nem tettünk, a tisztítóhelyen el kell szenvednünk. Ott maradunk, „míg csak meg nem fizetjük minden adósságunkat”.¹⁰

3. KÉSZÜLET AZ ÍTÉLETRE

Mit tegyünk, hogy ezen a végső érettségi vizsgán meg ne bukjunk? Szent Pál megmondja: „Vizsgálja meg magát az ember!”¹¹ Szent Pál ezt a szentáldozásra való előkészületről mondja. Én pedig felvetem a kérdést: Hogyan? Aldozni mersz, de Isten ítélőszéke elé állni nem mersz? Vajjon nem egyforma vakmerőség-e ez?

Sőt általános gyónást is kell végezned, ha méltán feltehető, hogy előző gyónásaid az őszinteség vagy bánat hiánya folytán érvénytelenek voltak.

Hogy pedig ezen az érettségi vizsgán jól érettnek találtassál s azon könnyen átmenj, irtogasd a részletes lelki vizsgálat által kisebb hibáidat is és törleszd szorgalmasan büntetés-adósságodat. Könnyen megteheted ezt a szorgos munka, szenvedés, megaláztatás elviselése, a kísértések leküzdése által, továbbá ha szent búcsúkat elnyerni igyekszel. A gyónásban kapott penitencia is rendkívül hathatós a büntetés törlesztésére. Hiszen ez szentségi rész és Isten ezt egyenesen számodra rendelte. Miért is na-

gyon ajánlatos a lelkiatyától nagyobb penitenciát kérni. Légy aztán irgalmas, mert „boldogok az irgalmasok, mert majd önekik is irgalmaznak”.¹²

Irgalom gyakorlására pedig mindenkinek bőséges alkalma van. Gondoljunk a bűnösökre, a megholt hívekre, de magára az Úr Jézusra is, akivel szemben ugyancsak irgalmat gyakorolhatunk. Hiszen Őt az Eucharishtiában látogathatjuk, Szívét vigasztalhatjuk, sőt fogságából is kiválthatjuk, ha gyakran áldozunk és másokat is arra buzdítunk.

Végül jelesen érettek leszünk az ítélet érettségi vizsgáján, ha szentül élünk, a kicsinyekben is hűek leszünk, ha a hitben, az isteni és felebaráti szeretetben a hősiességig visszük.

Beszélgetés az Úrral, a mi leendő isteni Bíránkkal. De aztán kérjük a keresztt alatt álló Szentséges Szűzet is, hogy járjon közben az Ő bíró Fiánál az Ő vádlott, bűnös gyermekéért.

Feltételem lehet a lelkiismeretvizsgálatok pontos végzése.

¹ Mt. 18, 24. — ² Zsid. 9, 27. — ³ Ap. csel. 1, 25. — ⁴ I Kor. 11, 29. — ⁵ Jn. 5, 22—23. — ⁶ Lk. 12, 48. — ⁷ Mt. 12, 36. — ⁸ Mt. 25, 21. — ⁹ Mt. 25, 41. — ¹⁰ Mt. 9, 18—34. — ¹¹ I Kor. 11, 28. — ¹² Mt. 5, 7.

IV

A KEGYETLEN SZOLGA

C)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

„Tömlöcbe veté őt, míg csak meg nem fizeti adósságát.”

1. AZ ISTEN TÖMLÖCE

Az előző elmélkedésben már fontolgattuk, hogy akinek lelkét a halál pillanatában a legcsekélyebb folt is homályosítja, az „Isten tömlöcébe” lesz utasítva, míg csak „meg nem fizeti adósságát”. Ez a börtön a tisztítóhely. Egyházunk a trienti szent zsinaton ezt tanítja róla:

„A Szentlélektől oktatott Egyház a Szentírás, a Szentatyák hagyománya stb. alapján tanítja, hogy van purgatórium, és hogy az ott letartóztatott lelkeken a hívek közbenjárása, legfőképpen azonban a szentmiseáldozat segíthet...”

A szent zsinat aztán szívükre köti a püspököknek, hogy „ezt a józan és igaz tant buzgón hirdessék és a hívek tudatában elmosódni ne engedjék. De viszont arra is ügyeljenek, nehogy a szónokok a prédikálás módjával s mindenféle bizonytalan dolgok előadásával az épületesség ellen vétsenek”.²

Ez a tan is, mint az Egyház minden dogmája, de mennyire megfelel szívünk és eszünk minden igényének és követelményének! Azt tudjuk a kinyilatkoztatásból, hogy a mennyek országába semmi fertőzött be nem mehet.³

Másrészt ki az közülünk, leszámítva az eszük használatát még el nem ért gyermekeket, aki nem tapasztalná és be nem ismerné, hogy „sokban vétünk mindnyájan”? Nagy probléma elé állít ez valamennyiünket: „Így hát ki üdvözülhet? — kérdik a tanítványok az Úrtól. — Jézus meg rájuk tekintvén, mondá nekik: Embe-reknél ez lehetetlen, de Istennél minden lehetséges.”⁴ Ezt a lehetetlent ugyanis Isten a purgatórium által teszi lehetségessé. Még a pogány bölcsek is, a józan ész világánál, rájöttek erre. Plátó és Seneca világosan beszélnek a purgatóriumról és a protestánsok is ebben nem atyamestereiket, Luthert és Kálvint, hanem a józan eszüket és szívük tévmentes sugalmát követik, mikor halottaikért mégiscsak imádkoznak. Sőt újabban mindinkább velünk tartják a halottak napját, amelynek a purgatórium nélkül értelme alig volna.

Hálálkodom itt mindjárt Istennek ezért a nagy jótéteményért. E nélkül kétségbe kellene esnem. Mert érzem én is, mint a nagy dominikánus, Lacordaire, hogy nekem tisztítótűzre van szükségem. De bizalommal és reménységgel gondolok azok sorsára is, akik nagyon tökéletlen állapotban léptek be az örök életbe. Van ugyanis Istennek egy műterme odaát, a tisztítóhely, ahol — bár nagy szenvedések között, még sok ki lesz simítva s a girbe-görbe vas a tűzben ki lesz kovácsolva és acéllá edzve...

2. ÖRÖM A FAJDALOMBAN

„Isten nem tudja, még ha akarná sem, saját természetét megváltoztatni. Kell, hogy mindig és mindenben szent legyen. Amde mert Ő szent, semmi nem szent sem lehet vele együtt az égben.” (Newman.)

„De magára a lélekre is elviselhetetlen volna szeplővel, adósággal terhelten — amelyet az örökkévalóságban egész világosan megismert és lepel nélkül szemlél — ebben a teljes fényben, Istennek lángszeme előtt megmaradnia. Azért csak egy vágya van, ettől a világosságtól elvonulni, az elviselhetetlen tekintet elől elrejtelkedni s előbb a tűzben megtisztulni.” (Kepler.) „A lélek, amely a testtől való elváláskor nem találja magát a legnagyobb tisztaságban, — mondja a purgatórium nagy teológája, Genuai Szent Katalin — belátja, hogy ez az akadály csakis tisztító tűz által szüntethető meg, miért is a legnagyobb hévvel és örömmel veti magát annak lángjai közé.”

Ha most már kérded, mi a purgatórium, felelem: „A legtökéletesebb nyugalom a leghevezebb epedésben, a legédesebb vigasz a legkeserűbb szenvedésben, az elgondolhatatlan kínoknak legtürelmesebb elviselése, a legörvendezőbb megadás az ideiglenes kárhozatban, a legcsodálatosabb keveréke a szerencsének és szerencsétlenségnek, jajnak és gyönyörnek, bizonyos mennyország a valamiféle pokolban: ez titka a purgatóriumnak.” (Linhardt.) „A tisztuló lelkek örömei oly számtalanok, leírhatatlanok és oly kiapadhatatlanok, mint szenvedéseik.” (Kepler.) „A tisztító tűz tehát szolgáljon arra, hogy hibáinkban, gyengeségeinkben el ne aludjunk,

de egyben vigasztaljon is, hogy hibáink és gyengeségeink miatt el ne csüggedjünk, kétségbe ne essünk." (Linhardt.)

„Mindaz, amit az ember csak gondol, beszél, tesz, valami eleven dolog, tovább él, hat, dolgozik jó vagy rossz irányban. Aki rosszat tett, annak nagyon kell sietnie, hogy bánat s bűnvallomás által a szentgyónásban azt jóvátegye, mert különben ennek a rossznak következményeit csak nagy nehezen, vagy éppen nem tudja megakadályozni. Azt megmutatták nekem, hogy a ki nem engesztelt bűnadósságoknak mindig kiszámíthatatlan hátrányai vannak." (Emmerich).

3. AZ ELKÖLTÖZÖTTEKHEZ VALÓ VISZONYUNK

Ha Emmerich, a purgatórium nagy misztikája látomásainak nem is tulajdonítunk történeti hitelességet, de mint elmélkedések szépségüknél és a kinyilatkoztatott igazságokkal való összhangjuknál fogva rendkívül hasznavehetők és elmélkedés céljára igen alkalmasak. Hallgassuk csak őt: „Éjjente a temetőt járva egyes sírok felett a világosságnak, túláradó áldásnak és üdvösségnek megsejtése vett rajtam erőt. Más síroknál pedig a szegénységnek és nélkülözésnek érzete, és pedig különböző fokban... Úgy éreztem, hogy némely sírnál ima-, böjt- és alamizsnasegélyt kérnek tőlem. Ismét más síroknál ijedelem és iszonyat fogott el. Mikor éjtszaka az ily sírok felett a temetőben imádkoztam, valami, még az éjtszakánál is sötétebbnek érzete támadt bennem. Mint mikor a sötét posztón lyukat ütnek, sötétebb ez még a sötétnél is... És ha ellenállhatatlan vágy

szállott meg ilyenkor, hogy itt is segítsék s még ebbe a komor sötétbe is lehatoljak, mintha valami visszautasított volna felajánlott segítségemmel együtt. Ilyenkor aztán elevenen áthatott az isteni igazságosság tudata, amely mint angyal visszavezetett az ilyen síroknak borzalmaiból. Más sírokon megint világosabb vagy sötétebb ködoszlopot láttam. Ismét másikon viszont semmit sem vettem észre. Az a tudat ébredt bennem, hogy a többé vagy kevésbbé fénylő oszlop az illető léleknek a segítségre való több-kisebb igényét és szükségletét jelképezi. Ahol pedig mi sem jelentkezett, ebből arra következtettem, hogy az illető lélek legtávolabb, szinte minden segély nélkül van és csak messziről, lazán kapcsolódik be az Egyház eleven testébe. Ha aztán ezekre a sírokra borulva imádkoztam, gyakran nehézkes, tompa hang jajdult fel hozzám a mélységekből: Segíts ki innét engem! Elhagyatott, minden segélyt, pártfogást nélkülöző egyén szorongását éreztem ki ebből a hangból. Amikor pedig az ilyen elárvultért is mind buzgóbban és kitartóbban közbenjártam, ezekből a sírokból is előbb szürke, de aztán mindinkább megvilágosodó oszlopot láttam kiemelkedni. A folytatólagos imasegély eszközölte ezt. A többé-kevésbbé világoskodó oszloppal megjelölt sírokban nyugvókról megtudtam, hogy ezeket itt a földön nem egészen felejtették el... s nem annyira lekötöttek, hogy a hátramara-dottaknak valami jelet magukról adni ne tudnának. Segélyt is kérnek és kapnak tőlük és így haladóban vannak a világosság felé. Olyanok ezek, mint a rabok, akik kiálthatnak, kinyújtatják kezüket, segélyt kérhetnek és nyerhet-

nek. Mennyi, de mennyi lelket láttam a purgatóriumból az égbe szállani! Mily végtelenül örvendeztek ezek és mennyire hálálkodtak!”

Hogy némely lélek odaát miért oly elhagyott, annak okát Szent Agoston lángelméje abban látja, mert ezek életükben kevésbé voltak irgalmasok. Édesanyjáért holta után így imádkozik: „Tudom, hogy (Monika) életében irgalmasságot gyakorolt s szívből megbocsátott azoknak, akik őt megbántották. Engedd el most te is neki az adósságát.” „A halottakra fordított gond” című könyvében pedig kijelenti: „Mikor a hívek szereteteikről megemlékeznek és könyörögnek, kétségkívül használ azoknak, akik míg éltek, megérdemelték, hogy nekik használjon.” Vonjak le mindebből egynémely gyakorlati következtetést. Gondoljak először is magamra, mert a helyes szeretet mégiscsak önmagunknál kezdődik. Kövessem a keresztény Bölcs tanácsát: „Jobb, ha most hibámat javítom, tisztítom, mintha mindezt a purgatóriumra hagyom!” Annál is inkább, mert most fillérekkel könnyen lefizethetem azt, amit abban a börtönben pengőkkel is alig tudok. Apró vezeklésekre sokszor nyílik alkalmunk, hozzá még a szent búcsúk bőségében szinte úszunk. De gondoljunk főleg november hónapban a szenvedő lelkekre is, amelyek akárhányra talán amúgy is nagyon közel van szívünkhöz. Az imán, vezeklésen és szentmisén kívül igen alkalmas mód rajtuk segíteni, ha azokat az erénygyakorlatokat ajánljuk fel értük, amelyeknek elhanyagolása őket valószínűleg a purgatóriumba juttatta.

Beszélgetés az Úrral. Tehetjük ezt az Egyház egyik liturgikus imájával: „Isten, minden

hívők Teremtője és Megváltója, szolgálid és szolgálóid lelkének minden bűnét engedd el, hogy jámbor könyörgésünkre elnyerjék a mindig óhajtott bocsánatot."

Elhatározom, hogy a mai nap folyamán a megholt híveket szent búcsúval összekapcsolt fohászokkal a szokottnál is szorgalmasabban támogatom.

¹ Mt. 18, 30. — ² Sess. XXV. Denz. 983. —
³ V. ö. Jel. k. 21, 27. — ⁴ Jak. 3, 2. — ⁵ Mt.
19, 25—26.

V

A SZÁLKA ÉS GERENDA

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Mit látod meg a szálkát atyádfia szemében, magad szemében pedig a gerendát nem veszed észre? Avagy hogyan mondhatod atyádfiának: hadd vegyem ki szemedből a szálkát, mikor íme, gerenda van a te szemedben? Képmutató! Vesd ki előbb a gerendát tenszemedből, és azután lásd, hogy kivedd a szálkát atyádfia szeméből!”¹

Második előgyakorlat. A példabeszédre alkalmas adó körülmények. Ez a kis példabeszéd, mind Szent Máténál, mind Szent Lukácsnál a Hegyibeszédnek kiegészítő részét alkotja. Máténál — akinek szövegét hozzuk — közvetlenül ez az intelem előzi meg: „Ne ítéljete, hogy ne ítéltessetek. Mert amilyen ítélettel ítélték, olyannal fognak visszamérni nektek.”²

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Úrtól a kegyelmet, hogy a testvéri figyelmeztetés kötelmeit okosan és helyesen teljesítsem.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

A példabeszéd, amelynek alapot — úgy lát-
szik — már akkor használatban lévő közmon-
dás szolgáltatott, sokkal világosabb, semhogy
hosszabb magyarázatra szorulna. De jó alkal-

mat ad, hogy a testvéri figyelmeztetést illető igen fontos kötelességünket elmélkedés tárgyává tegyük.

A példabeszéd egyébként mindenkit érintett. Okulhattak belőle a farizeusok, akik nagyon hajlamosak voltak mások felett pálcát törni, de a saját bűneik megjavítását egészen elhanyagolták. Tanulhattak Jézus hívei valamennyien, de elsősorban a tanítványok, nehogy Jézus szemrehányása érje őket: „Vajjon a vak vezethet-e vakot?”

A papnak, szülőnek, feljebbvalónak, tanítónak még akkor is súlyos kötelessége az alárendeltek figyelmeztetni és megróni, ha maga is bűnös, sőt vétkesebb annál, mint akit megfedd. Ez már hivatásához tartozik. Ha nem figyelmeztet, mulasztást követ el és eggyel több a bűne. Viszont Isten nem ment fel az engedelmesség alól akkor sem, ha az előljáró életével rácafol arra, amit hirdet és parancsol. Erre vonatkozik az Úr Jézus igéje: „Mózes székébe az írástudók és farizeusok ültek. Mindazt tehát, amit mondanak nektek, tartsátok meg és tegyétek, de tetteik szerint ne cselekedjete, mert mondják és nem teszik.”

De az is igaz, hogy a figyelmeztetésnek ilyen esetben rendesen kevés lesz a foganatja s nem ritkán majd válaszul kapja: „Orvos, gyógyítsd tenmagadat!” Egy névtelen szerző nem alap nélkül írja könyvében: „Jobb a laikust nem tanítani és feddni annak, aki maga is a dorgálást megérdemli. Mert az ilyen oktatást nem hallgatják, hanem kikacagják. Miért is a pap, aki a népet tanítja, előbb önmagát oktassa. Ha pedig ezt tenni nem akarja, jobb ha mások felett nem

bíráskodik. Mert így — ha Isten ítéletét nem is, de — legalább a gyalázatot az emberek előtt elkerülheti."

2. A TESTVÉRI FIGYELMEZTETÉS KÖTELME

Felebarátaink javítására és így figyelmeztetésére nemcsak a szeretet törvénye, hanem külön isteni parancs is kötelez: „Ha pedig vétkezik (ellened) atyádfia, — mondja Urunk — menj és intsd meg őt négy szemközt...”⁶ Elöljárót, szülőt még súlyos kellemetlenség sem menti fel e kötelessége alól. Sőt felügyelni, a dolgoknak utánanézni is tartozik. A nem előjárót minderre csupán a szeretet kötelezi. Miért is csak akkor kell (legalább súlyos bűn terhe alatt) a figyelmeztetésre vállalkoznia, ha súlyos bűn megjavításáról van szó, ha van biztos remény az eredményre, ha nagyobb kellemetlenség nélkül teheti és ha nincs alkalmasabb, aki erre vállalkoznék. Az aggályosak másnak figyelmeztetésére általában alkalmatlanok s így nem is kötelesek. De sohase figyelmeztessünk vagy jelentsünk fel mást *haragból, gyűlölködésből*. Akkor sem, ha csak a saját egyéni sérelmünkről van szó. Ellenben nem szabad kitérnünk a figyelmeztetés, illetőleg a feljelentés elől, ha komoly bűnről van szó, ha az ügy Isten dicsőségét, a még megmenthető felebarátunk lelkét vagy a *közjót* komolyan érinti.

Az Úr Jézus még a rendet is tudtunkra adta, amelyet a figyelmeztetésnél szigorúan be kell tartanunk. „Ha vétkezik — úgymond — ellened atyádfia, menj és intsd meg őt négy szemközt. Ha hallgat rád, akkor megnyerted atyádfiát, ha pedig nem hallgat, végy magadhoz még egyet

vagy kettőt, hogy két vagy három tanú szája állítson minden dolgot. Hogyha azokra sem hallgat, mondd meg az Egyháznak (előljárónak); ha pedig az Egyházra sem hallgat, legyen neki mint a pogány és a vámos.”⁷ Ezt a rendet szigorúan be kell tartanunk, hacsak fontos ok nem követeli, hogy a feljelentéssel közvetlenül az előljáróhoz forduljunk. Ilyen eset akkor áll be, ha nyilvánvaló, hogy a javítást legalkalmasabban, sőt talán kizárólag az előljáró eszközölheti. Annál is inkább megtehetjük ezt, ha az alattvaló — mint több szerzetben lenni szokott — jogáról előre lemond, hogy vele szemben az említett rendet betartsák, és beleegyezik, hogy hibáira előljáróit egyenesen figyelmeztessék. Szeretet ellen vétünk akkor is, ha olyat is feljelentünk, aki hibáját már megjavította és jóvátette.

A feljebbvalónak azonban nagyon kell ügyelnie, hogy tapintatosan és ne mindjárt figyelmeztessen, hacsak a haladék botrányt nem okoz. A feljelentőt pedig tartsa titokban, nehogy a feljelentés amúgy is súlyos kötelességét még inkább nehezítse, sőt szinte lehetetlenné tegye.

3. Néhány jó tanács

a) Ne legyünk gyávák a figyelmeztetés dolgában. „Amint hamis igazság Júdás vétkét leplezni, úgy hamis szeretet ott, ahol szükséges, nem vágni és égetni. Ahol vadhús mutatkozik, ott csak a kés segít.” (Langbehn.) Nagyobb jó-téteményt nem adhatunk, mint ha valakit lelki-leg meggyógyítunk, jóllehet ezért hálát csak nagyritkán tapasztalunk. Kínai közmondás: „Aki hibámra figyelmeztet, barátom nekem, aki pedig erényeimet emeli ki, ellenségem.”

b) A figyelmeztetésben a bort és olajat kell, mint a szamaritánus tette, elegyítenem. A bor az igazságnak világos, leplezetlen — bár talán csípős — feltárása, az olaj pedig a figyelmeztető szelídsége és részvétel jósága.

c) Ha figyelmeztetünk, tapintatosan tegyük. Szépen mondja Spalding püspök: a legjobb útja, hogy felebarátainkat megjavítsuk, ha őt mint olyat kezeljük, aminőnek lennie kellene.

XII. Leo egy alkalommal zárdát látogatott meg, amelynek temploma hírhedt volt a pizsok-ról és rendetlenségről. Észrevétlenül tért be a templomba szentségimádásra. Utána lépett a zárdába. Ott a legszeretetre méltóbb jósággal társalgott a szerzetesekkel. Mikor búcsúzott, az előljáró valami emléket kért, amely ezt az oly kitüntető látogatást örökre hirdesse. A pápa erre mosolyogva csak ennyit mondott: „Emléket kértek? Nos, csak menjetek be a templomba, oda, ahol térdeltem. Ott hátrahagytam azt.” A pápa távozása után nyomban utána néztek. És íme, a padon a vastag porban a pápa ujjával felírva látták: „XII. Leo”. Az istenházát ettől fogva példás tisztaságban és rendben tartották.

Beszélgetés az Úrral. Kérek szeretetet és tapintatot a figyelmeztetésre és alázatot annak elfogadására.

Jó feltételem legyen, hogy megértéssel fogadom a figyelmeztetést és védekezés nélkül hallgatom meg még akkor is, ha tévedésen alapszik. Kérem is, hogy engem ebben a lelki alamizsnában minél bővebben és gyakran részesítsenek.

¹ Mt. 7, 3—5. — ² U. o. 1—2. — ³ Lk. 6, 39. —

⁴ Mt. 23, 2—3. — ⁵ Lk. 4, 23. — ⁶ Mt. 18, 15. —

⁷ Mt. 18, 15—17.

VI

SZENT DOLGOK PROFANÁLÁSA

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Ne adjátok a szent dolgokat ebeknek s ne vessétek gyöngyeiteket a sertések elé, nehogy eltapodják azokat lábukkal és megfordulván széttépjenek benneteket.”¹

Második előgyakorlat. A példabeszédre alkalmul szolgáló körülmények. Az előző példabeszédben, amelyet Urunk „a szálkáról és gerendáról” mondott, főleg arra oktatja tanítványait, hogy **mások** figyelmeztetésében okosak s körültekintők legyenek s közben a saját hibáikról meg ne feledkezzenek. Most kiegészíti az elmondottakat s óvatosságra int a szent tanok és kegyelemeszközök közlésében.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy növelje bennem mindannak megbecsülését, amit szentnek kell tartanom.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Az Üdvözítő megint olyan képeket használ tanításának érzékeltetésére, amelyek a zsidó népélethez igen közel álltak. A keleti városok és falvak utcái, terei szinte hemzsegték a csaholó, vonító, kóbor kutyaiktól, amelyek az útált

állatok közé tartoztak. Nem kevésbé megvetettek voltak a sertések, amelyek főleg oly vidékeken, ahol — mint a Decapolisban — a zsidók a pogányokkal vegyest laktak, igen gyakran előfordultak. Az ókor nagyobb gyalázatot nem tudott elképzelni, mint ha valakinek a holttetemét a sertéseknek és kutyáknak martalékul dobták. A zsidó nyelvszokás folytán, amely szereti a gondolatpárhuzamot, a gyöngyök ugyanazt jelentik, amit a „szent dolgok”. Itt, mint említettük, főként a hittitkokat és a szentségeket értjük alattuk.

Ha valaki igazgyöngyöt dobálna a sertések elé, nemcsak az okosság legelemibb szabálya ellen vétene, de még hozzá veszélynek is kitenné magát. A falánk állatok ugyan megrohanának a gyöngyöket, azonban mikor észrevennék a félvad disznók, hogy azok nem ennivalók s így megcsalták őket, nosza visszafordulva eltipornák és széjjeltépnék azokat, akik éhségüket nem nekik való dolgokkal akarták csillapítani.

Főleg a kereszténység első idejében volt ez a kis példabeszéd nagyon időszerű és gyakorlati jelentőségű. A zsidónak s főleg a pogánynak nem volt érzéke a kereszténység titkaihoz. Igazi veszedelem lett volna azokat köztudomásra hozni s azokról nyíltan beszélni. Ezért hozta meg az Egyház a „disciplina arcani”-t, a „titoktartás törvényét”, amelynek értelmében a hittitkokat, nevezetesen az Eucharisziát az idegeknek, be nem avatottak előtt el kellett rejteni.

Jóllehet a viszonyok ma már lényegesen mások, de azért ennek a példabeszédnek ma is megvan a jelentősége. Amit Szent Pál a kora-

beli társadalomról mond: „Az érzéki ember nem fogja fel, ami az Isten Lelkéé, mert oktalanság az előtte és nem tudja megérteni, mert lélek szerint kell megítélni”,² — még ma is lehet tapasztalni.

Ne hozzunk tehát elő társaságban, főleg máshitűek előtt olyan vallási dolgokat, amelyeket azok nem értenének meg s minden valószínűség szerint csak gúny tárgyává tennének.

Ne beszéljünk továbbá szerzetünk, rendünk, társulatunk belügyeiről, szabályairól idegenek előtt. Ide vonatkozó könyveinket kifejezett engedély nélkül ne közöljük velük. Ne fecsegjünk azokról, amik a házon, családon belül történtek.

Ne tárgyaljunk lelki ügyeinkről mással, mint lelkiatyánkkal s esetleg előljárónkkal. Főképen pedig ne mondjuk el másoknak, amiket a gyóntatószékben lelkiatyánktól hallottunk. Az *nekünk* és nem *másoknak* volt mondván, és ha fecsegjünk róla, a lelkünkbe hullatott ige minden termékenységét elveszti. Hozzá még a gyóntatót is a legnagyobb kellemetlenségbe hozhatjuk, akinek nincs módjában, hogy magát védelmezze, szavait megmagyarázza.

De leginkább az apostoli hivatal örököseire, a papságra ró ez a példabeszéd súlyos köteleseégeket.

Amíg ugyanis egyrészt a szentségeket a jogosan kérőknek — némelykor még életük kockáztatásával is — ki kell szolgáltatóniok, másrészt, ugyanezzel a bátorsággal kell megtagadniok azoktól, akik erre nem méltók. Aranyszájú Szent János mily eréllyel hangoztatja: „Most pedig (ti papok!) hozzátok fordulok, hogy nagy óva-

tossággal osszátok ezt a Szentséget" (az Eucharishtiát). Mert nem csekély isteni megtorlás vár reátok, ha bárkit is, akinek vétkére (a gyónáson kívül) tudomástok van, az oltárhoz bocsátotok. A szent vért a ti kezeitekből kérik majd. Legyen tehát valaki bármily rangú katona vagy tisztviselő, avagy akár fejedelmi személy, ha méltatlanul közeledik, tiltsd el őt! Hatalmad van hozzá. Isten azért tüntetett ki titeket tisztességgel, hogy ebben ítélkezzetek. Ez a ti méltóságtok, biztonságtok és koronátok. A díszes papi öltönyt az Egyháztól nem másért kaptátok."

A pap tehát súlyosan vétkeznék, ha erre nem diszponált, vagy nyilvános bűnöst, pl. csak polgári, vagy egyáltalán érvénytelen házasságban élőket feloldozna vagy szentáldozáshoz bocsátana...

2. VIGYÁZZ MÁSOK LELKÉRE!

Bizonnyal nem lesz az Üdvözítő szándéka ellen, ha a példabeszédben lefektetett gondolatot kissé kibővítjük.

„Ne adjátok a szent dolgokat ebeknek s ne vessétek gyöngyeiteket a sertéseknek!”

Van-e szentebb dolog, van-e drágább igazgyöngy a világon az emberi léleknél?

Sokat mond ez a szülőknek, nevelőknek és mindazoknak, akikre lelkek vannak bízva! Iszonyú merényletet követ el e lelkek ellen pl. az apa vagy anya, aki tulajdon gyermekét az eretnokség karjai közé taszítja. Talán nagyobb a bűne, mint ha saját maga Krisztust, — s ami ezzel egy és ugyanaz — Egyházát elhagyja. Hogyan tud az ilyen szülő Krisztus ítélőszéke előtt meg-

felelni majd, ha gyermeke lelkét tőle számon kéri? Ne szépiítsd a dolgot azzal, hogy *te* Egyházadhoz hű maradtál. Mit használ ez neked, ha attól saját gyermekedben és annak esetleg utódai hosszú sorában mégis elszakadtál. Te magad részéről mindent megtettél, hogy gyermekedet a pokolba taszítsad. Ez a gyermek *a te bűnöd* folytán sohasem kaphat életében bűneitől feloldozást s nem fogadhatja *minden élet* forrását, az Eucharishtiát. Ha mégis talán valahogyan üdvözülni, ez igazán nem a te érdemed, és nem kisebbíti Isten előtt szörnyű felelősségedet.

Hasonlóképen ebeknek, sertéseknek dobják oda a gyöngyöt, akik a gyermeket s általában az ártatlan lelkeket példa, szó vagy nem óvatos viselkedés által megbotránkoztatják. Annál inkább, ha egyenesen bűnre tanítják, csábítják. Az a „szelíd és alázatos szívű” Jézus valóságosan haragra gyullad, mikor erre gondol: „Aki — úgymond — megbotránkoztat egyet a kicsinyek közül, kik énbennem hisznek, jobb volna annak, hogyha malomkövet kötnének a nyakára és a tenger mélyébe merítenék.”

Az intézetekből is, minden tekintet nélkül a szülőkre és anyagi érdekekre, el kell távolítani azokat, akik a többieket rontják, nehogy a „malomkő” ezekkel együtt minket is a pokolba rántsón...

3. VIGYÁZZ A SAJÁT LELKEDRE!

Calderon de la Barca (1600—81), a nagy spanyol író, egyik *Auto sacramentale*-jában, amely „A saját gyalázatának festőművésze”

címet viseli, színre hozza a teremtésnek és megváltásnak nagyszerű drámáját. Isten, a legnagyobb művész, az emberi természetet, amelyet jegyesének választott, remekbe alkotta meg. Minthogy pedig ezt a szépséges jegyest Lucifer elcsábítja és elrútítja, ezzel Istent a saját gyálatának festőjévé tette. Isten végtelen szerelme most már a bánkódó jegyes lelkén a saját képét újra megfesti. De ezúttal már nem paradicsomi dallamok, hanem siralmak közt. Szíve a festékes tálca, a festék az isteni vér, az ecset a szegek...

Minden keresztfára ezt lehetne írni: „Anima tanti vales!” „Lélek, ennyit érsz!” Becsüld meg tehát magad és vigyázz magadra, nehogy a pokoli sertések felfaljanak. Mikor Nagy Sándor egyszer királyt ejtett foglyul, megkérdi tőle: Hogyan bánjak veled? Ez Sándor szemébe nézve csak ennyit mondott: Mint királlyal.

Nekem is így kell bánnom lelkemmel, mert királyi, sőt isteni sarj vagyok. Nem dobhatom magam oda a bűn, az érzékiség stb. sertésének...

Beszélgetés az Úrral. Előbb azonban ébreszszem fel magamban azt, ami isteni. „Ó lelkem, minő nagy vagy te, nagyobb a földnél, nagyobb az égnél, nagyobb a csillagoknál, nagyobb széles e világnál!”

„Amint sokan tapossák a földet, amely aranyat rejteget, úgy még sokkal többen térnek napirendre maguk és mások felett, ügyet sem vetve arra, ami bennük és másokban isteni.”

Ó Jézus, ébressz engem öntudatra, hogy felimerjem isteni értékemet, nehogy magam vagy

mások lelkét az ebeknek, sertéseknek oda-
vessem!

Jelszónak választom Szent Szaniszló mon-
dását: „Nagyobbra születtem!”, avagy amit
Boldog Egidius, Assisi Szent Ferenc egyik
társa mindig hangoztatott: „Una (anima) Uni
(Deo)!” „Egy az Egynek!” „Egy lelkem az egy
Istennek!”

¹ Mt. 7, 6. — ² I Kor. 2, 14. — ³ Mt. 18, 6.

VII

A KÉRŐ GYERMEK

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Ki az az atya közületek, aki ha fia kenyeret kér tőle, követ ad neki, vagy ha halat, csak nem fog hal helyett kígyót adni neki? vagy ha tojást kér, vajjon skorpiót fog-e nyujtani neki? Ha tehát ti, rossz létetekre tudtok jó adományokat adni gyermekeiteknek: mennyivel inkább fog adni a ti mennyei Atyátok jó lelket azoknak, akik tőle kérik.”

Második előgyakorlat. A példabeszéd előadásának körülményei. Sem a helyet, sem az időt nem tudjuk biztosan meghatározni, amikor Urunk ezt a kis példabeszédet elmondotta. Azt azonban az összefüggésből, de meg magából a példabeszédből is világosan látjuk, hogy úgy Lukácsnál, mint Máténál az állhatatos és buzgó imára való buzdítással hozta kapcsolatba.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy ezzel a tanítással is fokozza bennem mérhetetlen jószágába s nevezetesen az ima hatékonyságába vetett bizalmamat.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Sok magyarázatra e kis példabeszéd nem szorul. Hiszen oly világos és annyira az emberi természet legmélyébe markoló. A szülői szív

ösztönös szeretetéből érvel az édes Üdvözítő, s felfrissíti azt a „mennyivel inkább” („a fortiori”) bizonyítást, amelyet Jahve már az ószövetségben a Próféta ajka által használ.

„Azt mondotta Sion: „Elhagyott engem az Úr! Megfeledkezett rólam az Úr!” — Hát megfeledkezhetik-e gyermekéről az asszony, hogy ne könyörüljön méhe fián? De még ha az meg is feledkeznék, én akkor sem feledkezném meg rólad!”

Ha a gyermek kenyeret vagy halat kér, — ez volt ugyanis a szentföldi, nevezetesen a tengerparti lakosoknak rendes tápláléka — vajjon melyik az a kegyetlen szülő, aki követ, kígyót vagy különösképen skorpiót ad neki?

Hogy éppen ezeket a dolgokat hozza be Jézus a példabeszédbe, annak is megvan a természetes magyarázata. Hiszen heverő kő Palesztinában úton-útfélen, hegyeken és mezőkön feltűnően bőven van. Kígyó is tenyészik ott vagy 20 fajta. Skorpió is nyolcféle. Mint egyik szaktudós megjegyzi, alig lehet, főleg a Szentföld melegebb vidékein három követ felemelni, hogy egyik vagy másik alatt ezt a veszedelmes férget meg ne találják. Lehet-e kiáltóbb ellentét, mint a gyermek által kért jó s ízletes táplálék és a kő, kígyó vagy skorpió közt?

Apai szív ezt fel nem cserélheti. Még inkább lehetetlen, hogy a végtelenül szerető és gyengéd mennyei Atya szíve, valami rosszat adjon a hozzá jó dolgokért folyamodóknak. Az érvelés tehát csakugyan eszünkre és szívünkre egyként meggyőző: „Ha tehát ti, rossz létekre, tudtok jó adományokat adni gyermekeiteknek: mennyivel inkább ad a ti mennyei Atyátok jó

lelket (görögben: szent lelket, vagyis lelki adományokat) azoknak, kik tőle kérik.¹⁴³

Máténál, ki valószínűleg Urunk egy másik prédikációjából jegyezte fel a kb. azonos példabeszédet, Jézus még ezt a megszorítást sem használja, hanem egyáltalán „jókat” ígér a tőle kérőknek. Ne feledjem, hogy ezt az ígéretet az tette, aki tud is adni, mert mindenható, és akar is adni, mert végtelenül jóságos.

2. „KI AZ AZ ATYA KÖZÜLETEK . . . ?”

Isten végtelen szeretetét irántunk sehol sem árulta el jobban, mint mikor az atyai és anyai szívet megalkotta. Az a szükségyszerű, végtelenül odaadó, minden áldozatra kész szeretet, amelyet a Teremtő oltott gyermekéhez a szülői szívbe, voltaképpen az Ő minket fenntartani, gondozni, boldogítani akaró szeretete, sőt szeretetének csak halvány utánzata, parányi cseppje. Amikor tehát szülőink szeretetét csodáljuk, élvezzük, itt meg ne állapodjunk. Fel, fel! a forráshoz, Istenhez. Próbáljunk a szülői szeretetből némi fogalmat alkotni Istennek hozzánk való, mindent felülmúló szeretetéről. És igyekezzünk ezt mindjárt viszonzni . . . De gondoljunk hálatelt szívvel azokra is, akik által minket Isten annyira szeret, kedves szüleinkre. Nincs az a hivatás, amely ezen szeretet- és hálakötelesség alól minket felmenthetne. Igaz ugyan, hogy ezt a szeretetet azoknak, akik életüket teljesen Istennek szentelték, „lelkivé” kell változtatniok. De ezt a lelkiséget nem úgy kell ám értenünk, hogy a gyermeki hála és szeretet bennünk mintegy légneművé váljék és elpárologjon, hanem inkább hivatásunk folytán csak

annál nemesebbé, tisztábbá kell lennie, sok imában, áldozatban nyilvánulnia, sőt ha szükséges, anyagi támogatásban is, az előljárók irányítása szerint. Viszont a szülőknek is tudniuk kell, hogy ők gyermekeikkel szemben Istennek szeretetét képviselik. Ne válják bennük a ragaszkodás majomszeretetté, megfojtva bennük a magasabb hivatást, sőt magát a lelket is. Gyermekeiket elsősorban Isten gyermekeivé kell nevelniök. Gondolják meg iszonyú felelősségüket, hogy ők a lelkeket örök sors elé állítják. Köszönjék meg Istennek, ahogy Kis Szent Teréz atyja tévé, ha Isten annyira kitüntette őket, hogy gyermeküket különös szolgálatára hívta, jegyesének választotta.

Leibniz (1646—1716), a híres protestáns tudós, egyike ama utolsóknak, akik koruk felfogása szerint „mindent tudtak”, vagyis az akkori viszonyok szerint minden tudományban járatosak voltak, így ír: „Nem elég a tudás, amely csak evilágra vonatkozik. Ha valaki jól ismeri London minden utcáját-terét, ez csak addig használ neki, míg Londonban van, azon kívül mitsem segít rajta. Mit ér, ha valaki el tudja sorolni az összes királyokat s hogy mikor éltek, mikor haltak meg, sőt összes rokonaikat is el tudja számlálni, de az eget Királyát nem ismeri? Ha a legnehezebb számtani feladatot meg tudja oldani, de az üdvösség dolgában magát elszámítja? Ha járatos a földrajzban s azt is tudja, hogyan lehet eljutni Pekingbe, de azt nem, hogy miként lehet elérkezni s bejutni majd egyszer az égbe?”

Mindezt elsősorban a szülőktől és nevelőktől kell megtanulnia a gyermeknek. A régi per-

zsák a királyfit a legigazságosabb emberhez küldték, hogy megtanuljon igazságos lenni. Aztán sorra a legokosabbhoz, a legbátrabbhoz, a legmértékletesebbhez, hogy mindeme erényeket elsajátítsa. Lehet, hogy legenda az egész. Isten azonban bizonyosan a szülőkhöz, nevelőkhöz küldi a gyermeket és akarja, hogy ezek példájából mindezt és a többi erényt eltanulja. Ámde senki sem ad olyat, amije nincs. A szülőknek, nevelőknek tehát elsősorban magukat kell képezniök, hogy Isten kegyelmétől támogatva, — amit sok ima eszközöl ki — jól tudjanak nevelni.

3. „MENNYIVEL INKÁBB FOG ADNI A TI MENNYEI ATYÁTOK!”

„Ó, mily fenséges, Uram, a te Lelked! Hogy gyengéd szeretetedet hozzánk, gyermekeidhez tanúsítsad, pompás, édes, mennyei kenyérrel ajándékozol meg minket. Minden éhezőt javakkal vendégelsz meg, s csak az öntelt gazdagokat bocsátod el üres kézzel!” — kiált fel Egyházunk az Úrnap ünnepén.

Azt azonban jegyezzem meg, hogy mint Faulhaber bíboros helyesen mondja: „Isten nem háziszolgánk, akivel kényünk-kedvünk szerint uraskodva rendelkezhetünk. Mivel *Atyánk* ő nekünk, szeret minket akkor is, midőn kívánságainkat nem teljesíti.”

Mert sokszor ahhoz is szeretet kell ám: Nem megadni, éppen úgy, mint ahhoz: megadni. „Megtagadni éppen olyan fontos, mint teljesíteni.” (Oeser.)

Miért is nem szívleljük meg soha eléggé, amit Szent Pál annyiszor és annyira hangoztat,

hogy minden körülmények között: „Legyetek hálásak!”¹

Ozanam Frigyes (1813—1853), a híres tudós és karítázipostol, halálos ágyán így nyilatkozik: „Uram, ha az volna szándékom, hogy életemnek hátralevő napjaiban a betegágyra láncolsz, nagyon rövid volna ez az idő, hogy neked mindenért eléggé hálát adjak. De ha ez volna az utolsó szavam, akkor legyen ez hálaének jóságodért.”

Beszélgetés az Úrral. Tehetem ezt a hálaadó szentmise imájával: Isten, kinek irgalma határtalan és jóságának kincse kimeríthetetlen, hálát adunk szent Felségednek a nekünk nyújtott javakért, és szüntelen könyörgünk Kegyelmes-ségedhez, hogy Te, aki az esedezőknek teljesíted kérésüket, ne hagyd el, hanem készítsd őket a jövő juttatására.

Megígérem a hála ápolását lélekben kezet csókolva Istennek mindazért, ami kellemes rám, avagy kellemetlen...

¹ Lk. 11, 11—13; V. ö. Mt. 7, 9—11. — ² Iz. 49, 14—15. — ³ Lk. 11, 13. — ⁴ Kol. 3, 15.

VIII

AZ IGAZSÁGTALAN BÍRÓ

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Volt bizonyos városban egy bíró, ki Istentől nem félt és emberektől nem tartott. Volt abban a városban egy özvegyasszony is, ki amahhoz méne, mondván: Védj meg engem ellenségemtől! És egy ideig nem akarta. Azután mégis mondá magában: Noha Istent nem félem, sem embertől nem tartok, mindazonáltal, mivelhogy alkalmatlankodik nekem ez az özvegyasszony, igazságot teszek neki, nehogy utoljára ide jövéen, bántalmazzon engem. Mondá tehát az Úr: Hallottátok, mit mond az igazságtalan bíró? Hát az Isten nem szolgáltat-e igazságot választottainak, kik éjjel-nappal hozzá kiáltanak és kése delmes lesz-e irántuk? Mondom nektek, hogy hamarosan igazságot teszek nekik. Azonban, mikor eljön az Emberfia, vajjon talál-e hitet a földön?”

Második előgyakorlat. A példabeszédre alkalmat adó körülmények. Annak az útnak, amelyet Urunk utoljára Pereán keresztül Jeruzsálembe tett, több gyönyörű példabeszéd is megörökíti emlékét. Jézus a halálnak meggy eléje, miért is tanítványaihoz intézett oktatásaiban sokat foglalkozik az *utolsó dolgokkal*. Ez a példabeszéd ennek a tanításnak alkotja egyik kiegészítő részét.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy én

a saját utolsó dolgaimra bizalmas és állhatatos imával és tiszta lelkiismerettel készüljek.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Jézus bíróról veszi a hasonlatot, aminő főleg Keleten ma is, de hajdanában bőven akadt. Éppen csak hogy ujjal nem mutatott ilyenre az Úr. A nép tehát nagyon ismerte őket. Jellemzősül Jézus csak annyit mond, hogy ez a példabeli bíró Istent nem félté, sőt mi több, az emberi tekintettel sem törődött, amely még a gazembereket is a tisztességnek bizonyos korlátai közt szokta megtartani. Mindenki tudta erről a bíróról, hogy elötte csak annak van igazsága, aki megfizetett érte. Elvárta, hogy ajtaján a hozzáforduló fél a lábával kopogtasson, keze tele lévén ajándékkal. A másik szereplő szegény özvegyasszony, egy azok közül, akiknek gondját Jahve a törvényben annyiszor köti népe lelkére.² Minthogy nem volt pénze a bíró megvesztegetésére, hát ez egyszerűen nem törődött vele és nem nyújtott neki oltalmat kegyetlen zsarolója elől. A szegény asszony azonban folyton a bíró nyakára járt. Végre ez már attól tartott, hogy az asszony tettelegességre vetemedik, s mint az eredeti szöveg mondja: „arcát kékre veri a szem alatt”. Amit tehát nem tett meg becsületből és lelkiismeretből, azt elintézi csupa félelemből. Rendet csinált az asszony ügyében. A példabeszéd célját világosan elárulják az azt bevezető szavak: „Monda pedig (Jézus) nekik (tanítványainak) példabeszédet is arról, hogy *mindenkor imádkozni kell és abba bele nem fáradni* . . .”³ Nevezetesen pedig e helyt azért hangsúlyozza Urunk tanítványai előtt az

állhatatos imádságnak szükségességét, mert erre az *Emberfiának eljövele* előtt, — amely egyesekre a halál óráján, a tanítványokra pedig általában a világ végén következik be, — a nagy szorongattatás miatt különös szükség lesz. Lesznek ugyanis majd igazságtalan bírák, akik Egyházát s annak gyermekeit, nevezetesen papjait elítélik, vagy legalább is ellenségeikkel szemben meg nem védik. De ne féljenek! Csak imádkozzanak. Majd eljön az igaz Bíró, s rendet csinál, végtelen igazságosságát juttatva érvényre. Az Úr erre az időre s a világvégi nagy aposztáziára gondolva, bizonyos mélabúval jegyzi meg: „Azonban, mikor eljön az Emberfia, vajjon talál-e hitet a földön?”

2. „MINDENKOR IMÁDKOZNI KELL”

Az ima ajánlása és parancsa az evangéliumnak szüntelen visszatérő gondolata. Isten akarja, hogy kérjék. „Hiszen adhatna túl bőven kérés nélkül is, sőt úgy is, hogy arról tudomást sem veszünk, ahogy ezt az állatokkal megteszi, el látva azokat az élet fenntartására szükséges dolgokkal. Amde neki tetszik, hogy gyermekei Őt, Atyjukat *kérjék*. Azt kívánja, hogy hozzá naponként komolyan esedezzünk, hogy így a bizalomban iránta szüntelenül növekedjünk.” (Róm. káté.) Ez az oka annak, hogy miért próbálja ki Isten az imában annyira türelmünket. A példabeszéd erre is nagyszerűen rávilágít. Ugyancsak Szent Lukács egy másik példabeszédet is mentett meg feljegyzése által számunkra, amelynek értelme csaknem azonos és így a tanulsága is. Ott az Urunk emberről beszél, aki ágyból veri fel barátját, hogy neki kenyeret

kölcsönözzön, amelyet későn érkezett vendégének az asztalra tehet. Itt is a kérő csak sok türelempróba után jut ahhoz, amiért folyamodik.⁵

Nos, ha ezt már *egyszer tudjuk*, mert hiszen megmondták nekünk, — ám akkor ha kérésünk meghallgattatása haladékokat szenved, miért kishitüsködünk, miért csüggedünk? Archimedes, a görög tudós mondotta: „Adjatok nekem egy pontot (a földön kívül) és én kiemelem a földet sarkaiból.”

Ilyen természetfeletti pont Istennek jósága, hatalma, ígérete; az emeltyű, a csiga pedig az ima.

„Ezt az erőszakoskodást, — mondja Tertul-lián — amit az imában kifejtünk, Isten szívesen eltűri, sőt akarja.” Ilyen szent erőszakkal könyörögte ki pl. Balmesnek, a nagy keresztény bölcsésznek édesanyja fia számára a tudomány és életszentség kincsét. Naponkint a szentmise után, Aquinói Szent Tamás oltára előtt térdreborulva imádkozott ezért. Tudjuk, hogy nem hiába. Azonban, ha valaha, hát most időszerű Faulhaber bíboros felhívása is: „Napjainkban az „*Orate fratres*”-hez kapcsolódjék a „*Laborate fratres!*” is. Dolgozzatok, testvérek, apostoli módon az Úr szántóföldjén.” Segíts magadon és akkor Isten is megsegít!

Mikor azonban az üldöztetés és szorongatás idején minden eszköz felmondja a szolgálata-t, mint a szegény özvegy a példabeszédben, sürgessük meg az égi segílyt. Így tett a mi jó Urunk is az Olajfák-hegyi haláltusájában s a kereszt oltárán. Így tettek hívei is minden időben. Így kell nekem is tennem.

3. „ISTEN NEM SZOLGÁLTAT-E IGASZSÁGOT...?”

Isten, éppen mert Isten és így végtelenül tökéletes, nem lehet más, mint végtelenül igazságos. Képtelenség még elgondolni is, hogy Isten ne egyenlítse ki az igazságtalanság, a bűn által megbillentett erkölcsi rendet. Az Írás talán semmit sem magasztal Istenben annyiszor és annyira az irgalom után, mint az igazságosságát. „*Igazság és jog királyi széked alapja, irgalom és hűség vonulnak előtted*” — zengi a Zsoltáros. És ismét: „*Jobbod igazsággal van tele.*” „*Igaz az Úr s az igazságot kedveli, arca az igazságot nézi.*” Szinte szemmel láthatjuk ezt az igazságszolgáltatást a Szentek életében. Ők azok, akiken feltűnően tapasztalható az Írás jövődölése: „*Hiszen akik jámborul akarnak élni Krisztus Jézusban, mindnyájan üldözést fognak szenvedni.*” De egyben rajtuk kézzelfogható az isteni igazságszolgáltatás is. Valamennyi többnyire már élete alkonyán megkapta az elismerést, elégtételt s dicsőséget. A hálás Egyház a világ végéig ünnepli őket. Egyes nemzeteknek, minthogy mint ilyenek, e világon végzik pályafutásukat, Isten *itt* szolgáltat igazságot. Nem hiába nevezik a történelmet az élet mesterének. Legfőbb szellemi élvezet annak tanulmányozása, hogy a történelemben mennyire megnyilvánul Istennek igazságossága. „Az Ő malmai, bár lassan, de igen finoman őrölnék.”

A legnagyobb üldözött itt a földön Krisztusnak misztikus teste, az *Egyház*, amelyről Ágoston megjegyzi: „*el nem tévedve folytatja zarándokútját a dolgok végéig. A világtól üldözött, de vigasztalja Isten*”.

Benson, a nagy megtért angol, pompásan vonja meg a párhuzamot Krisztusnak szenvedő és dicsőséges élete és Egyháza sorsa közt. Amint Jézust elárulják, rágalmazzák, megvetik, ruhájától megfosztják, megfeszítik, meghal és eltemetik, de aztán feltámad s ajtókon is áthatol, misztikus lakomáját ünnepli palotákban és a tengerparton, aztán felmegy az égbe és elfoglalja mennyei trónját, így az Egyház is mindenben osztja Völegénye sorsát.

Az Egyháznak és a pápáknak története az üldözések, de egyben az isteni igazságszolgáltatásnak története is. Már a keresztény őskorban könyvet írtak: „Az egyházüldözők haláláról.” Valamennyi szerencsétlenül végezte életét. Nagy Frigyes mondja: „Huszonnégyyszer üldözték ki a pápákat Rómából, de mindazok, akik az ő hátrányukra oda bevonultak, onnan távozni kényszerültek. A kiüldözött pápák pedig mindannyiszor oda (diadalmasan) visszatértek.”

A végső, legcsattanósabb igazságszolgáltatás pedig az utolsó ítéletnek van fenntartva, mikor majd „eljön az Emberfia”.¹⁰

Beszélgetés az Úrral. Ó add, Uram, hogy én is „jó harcot harcoljak, a hitet megőrizzem, hogy reám is várjon az igazság koronája, amelyet nekem is megadsz majd, igazságos Bíró”.

Jófeltételem lesz, hogy gyakran felébresztem magamban a hitet Isten végtelen igazságosságában, amely a legkisebb hibát is bünteti, de a legcsekélyebb jót is megjutalmazza.

¹ Lk. 18, 2—8. — ² V. ö. Deut. 14, 29; Iz. 1, 23.
— ³ Lk. 18, 1. — ⁴ Lk. 18, 8. — ⁵ Lk. 11, 5—8. —
⁶ 88. zsolt. 15. — ⁷ 47. zsolt. 11. — ⁸ 10. zsolt. 8. —
⁹ II Tim. 3, 12. — ¹⁰ Lk. 18, 8. — ¹¹ V. ö. II Tim. 4, 7.

IX

A KÉT ADÓS

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Két adósa vala egy hitelezőnek: Egyik ötszáz dénárral tartozott, a másik ötvennel. Nem lévén nekik honnét megfizetni, elengedé mind a kettőnek. Melyik fogja őt közülük jobban szeretni? Felelvén pedig Simon, mondá: Úgy vélem az, kinek többet engedett el. Ő pedig mondá neki: Helyesen ítéltél.”¹

Második előgyakorlat a példabeszédre alkalomul szolgáló körülmények. Egy alkalommal az Úr Jézust tanítványaival együtt bizonyos Simon farizeus látta vendégül. Étkezés közben járul hozzá megható bűnbánattal az, akit csak mint „a város bűnös asszonyát” ismerték.* Krisztus látva lelke átalakulását, nagy kegyességgel megbocsátja vétkeiket. A farizeus ezen nagyon megbotránkozik. Nemcsak az asszonyt ítéli el, de az eset folytán Jézus próféta-voltát is megcáfolva látja: „Ha ez próféta volna, bizonynal tudná, kicsoda és miféle asszony ez, aki őt illeti.”²

Jézus most mondja ezt a rövid kis példabeszédet, amelyet a megtérő asszony esetére alkalmaz,

* Két elmélkedést adtunk e jelenetről a „Példát adtam nektek” című kötetben. (XLI. és XLII.)

és ezt a végkövetkeztetést vonja le: „Megbocsátatott az ő sok bűne, mert nagyon szeretett, akinek kevés bocsátatik meg, kevésbé szeret.”³

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy a tökéletes szeretetben rejlő óriás kincseket inkább és gyakrabban kiaknázzam.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Maga a példabeszéd, hasonlat, melyet Urunk megint csak a hétköznapi életből merített, rövid néhány szóban foglalható össze. Bizonyos hitelezőnek két földhözragadt, szegény hitelezője van. Az egyik 500 dénárral, a másik 50-nel tartozik. Az összegek kb. a mi pengőértékünknek felelnek meg. Egyik sem tud fizetni és így a hitelező mind a kettőnek elengedi az adósságot. Ennyi az egész. Az alkalmazás azonban rendkívül találó és meggyőző. Hasonlítsd csak magad össze, te gögös farizeus, ezzel a szegény asszonnyal — akarja mondani Jézus — és vond le magad a következtetést. Ezt egészen tereád hagyom. Minő szeretetet árul el ez velem szemben! És te? „Bejöttem a házádba, vizet lábaimra nem adottál, ez meg mióta bejött, nem szünt meg csókolgatni lábaimat. Olajjal nem kent meg fejemet, ez meg kenettel kente meg lábaimat.”⁴

Mindezekben az Úr azokat a szeretetnyilvánulásokat sorolta fel, amelyek zsidó házakban az igen kedves és tisztelt vendéggel szemben szokásosak voltak, Simon farizeus házában azonban elmaradtak. Beláthatod, — folytatja az Úr — hogy ily túláradóan nagy szeretet viszonzást érdemel. Ez pedig nem lehet egyéb, mint sok és nagy adósságának elengedése. Világosan

céloz itt Jézus a saját *istenségére*. Mert íme, éppen az iránta való szeretetnek tulajdonítja a bűntörlő erőt.

Alkalmat ad tehát ez a példabeszéd, hogy hitemet az Úr Jézus istenségében megszilárdítsam. Igen! Isten Ó, akit *minden szeretet megillet*.

Mindjárt fel is indítom magamban Magdolnával együtt — akit a hagyomány ebben a megtérőben lát — Jézus iránt azt a lángoló, soha többé nem csökkenő, hanem szüntelen növekvő szeretetet, amely ezt a megtérőt eltölté. Hiszem és vallom, hogy Ő az, „aki ellen egyedül vétkeztem, s ami előtte gonosz, azt cselekedtem”, hiszen Ő az én egyetlen *Istenem*. Igyekszem magamban mindjárt a tökéletes bánatot is felkelteni . . .

2. „SZERESD A TE URADAT ISTENEDET TELJES SZÍVEDBŐLI . . .”⁶

Frissítsük fel itt tudásunkat az isteni szeretetről. *Tökéletlen* bennünk ez a szeretet, ha Istent önmagunkért szeretjük, mert t. i. *nekünk, hozzánk* jó. Ez a szeretet lappang a keresztyén reményben. *Tökéletes* pedig bennünk az istenszeretet, ha Istent *önmagáért* szeretjük, ha neki jót akarunk, kívánunk, mert ez *neki* jó. Amikor az *önzetlen*, a másik félnek jót akaró szeretet kölcsönös, akkor beáll az ideális *barátság*. Csofálatos, de igaz dolog, hogy köztünk és Isten között valóságos barátság állhat fenn. Minő megtisztelő és kíváncsi dolog az! El sem hinnők, hogy ez lehetséges, ha csak maga Jézus nem biztosítana erről bennünket. „Ti az én bará-

taim vagytok, ha (irántam való szeretetből) megteszitek, amiket parancsoltam nektek.”

a) Az istenszeretet bennünk az értékelés szempontjából *mindenkefeletti*, ha Istent mindennél többre becsüljük és éppen azért készek vagyunk bármit inkább elszenvadni, s bármiről, még az életről is inkább lemondani, mint hogy Őt, legalább is *súlyos* bűnnel megbántsuk. Magasabb fokozata ugyan ennek a szeretetnek, ha készebbek vagyunk bármit inkább elviselni, feláldozni, mintsem Őt akár *bocsánatos* bűnnel megbántsuk. Legmagasabb fokozata pedig a szeretetnek, amikor az ember mindig azt választja, ami Istennek kedvesebb, tetszőbb, még akkor is, ha nincs *megparancsolva*.

b) A *hív* szempontjából akkor mindenkefeletti az istenszeretetünk, ha *érzelmileg* is Istent minden teremtmény elé helyezzük.

Bár az volna az eszményi, ha Istent, amint megérdemli, érzelmileg is mindenkefelett szeretnők, de minthogy az érzelem nem áll egészen hatalmunkban, Isten nem is követel tőlünk egyebet, mint azt, hogy Őt mindennél többre értékeljük, *becsüljük*.

A tökéletes *istenszeretetnek gyakorlatai*:

a) Ha gyönyörködünk Istenben, örülünk, hogy Ő Isten és minden tökéletességet végtelen fokban birtokol, hogy végtelenül boldog...

b) Ha minden jót kívánunk Neki, ami még nem az övé, értve a külső dicsőséget, amelyért a világot alkotta. Szép kifejezésre jut ez a Mi-atyánkban, mikor kérjük, hogy „szenteltessék meg a Te neved! Jöjjön el a Te országod”!

c) Ha *szeretetből* iránta bánkódunk azon,

ami neki rossz, mikor t. i. magunk vagy mások
Őt bűnnel megsértettük...

d) Ha *szeretetből* tevékenykedünk az Ő földi országának terjesztésében s dicsőségének emelésében.

e) Végül ha *szeretetből* iránta tartjuk meg parancsait és alkalmazkodunk szent és bölcs végzéseire.

Ha mindennek, amit felsoroltunk, indítóoka az *önzetlen, tiszta istenszeretet*, óriási átütő ereje van a lelki életben.

Nevezetesen a tökéletes istenszeretet magában, egyedül is megszerzi a megigazulást, a megszentelő malasztot, és pedig már az a foka is, ha későbbiek vagyunk szeretetből iránta bármit elszenvedni, mint Őt *halálos bűnnel* megbántani. Sőt lehet a szeretetnek oly magas foka is, amelyért Isten minden *büntetést* is nyomban elenged. Azt se feledjük, hogy a szeretet a legmagasztosabb s legérdemhezőbb cselekedet, amely a többi erénynek is megadja az értékét. Itt azonban három dolgot kell megjegyeznünk.

a) Az ilyen tökéletes istenszeretet mindig magában foglalja a készséget, hogy mindent megteszünk, amit Isten parancsol, és így ha súlyos bűnbe estünk, meg is *gyónunk*, amint erre majd alkalom lesz, illetőleg amikor erre az egyházi parancs is kötelez (t. i. az évi gyónás törvénye).

b) Ha *gyónunk*, akkor a bánatot az istenszeretettel *nem pótolhatjuk*. A gyónás ugyanis a *bűnbánat* szentsége, miért is benne a bánatnak kifejezetten és nemcsak a tökéletes szeretet burkába rejtetten kell szerepelnie. Azonban

mi sem könnyebb annak, akinek tökéletes szeretete van, ezt a tökéletes bánatban is kifejezésre juttatnia.

c) Végül bár a tökéletes szeretet magában véve is bűnbocsátó erővel bír és így megszerzi a megigazulást, de azért a halálos bűn elkövetése után tökéletes szeretettel, tökéletes bánattal visszaszerzett kegyelemmel a sürgető szükség esetét leszámítva, — ami világi híveknél vajmi ritka eset — áldoznunk nem szabad. Egyházunknak ugyanis erre külön *súlyos törvénye* van: Aki halálos bűnbe esett, annak a szentáldozás előtt *gyónnia* kell.

A tökéletes istenszeretet (vagy a tökéletes bánat) valóságos mentődeszka annak, aki halálos bűn állapotában jut életveszélybe. Legyen is tehát gondunk, hogy azt gyakran felindítsuk és másokkal felindíttassuk, még a jóhiszemű másvallásúakkal is, főleg a halál küszöbén.

De eltekintve a szükségstől, határozott és kifejezett isteni parancs is van, hogy a tökéletes szeretetet legalább többször az életben felindítsuk. Hiszen Urunk minden feltétel és korlátozás nélkül kihirdeti: „Szeresd a te Uradat, Istenedet teljes szívedből és teljes lelkedből és teljes elmédből! Ez a legnagyobb és első parancsolat.”⁸

3. Néhány következtetés

a) Juttassunk lelki életünkben minél több szerepet az istenszeretnek. Hadd hódítson el a pusztá félelemtől minél több és nagyobb területet.

b) Amde jól értsük meg, hogy mi is az *igazi* istenszeretet lényege? Megmondja nekünk töb-

bek közt *Chantal Szent Franciska*: „Az igazi szeretet nem az Isten édességeinek ízlelésében van. Magát megalázni, tűrni, szenvedni, magának meghalni s azt kívánni, hogy csakis Isten tudjon rólunk, ez az igazi szeretet.”

És Nagy Szent Teréz: „Az istenszeretet nem a könnyek ontásában van, nem is édességekben és gyengéd áhítatómlengésekben, amire mi annyira áhítózunk és aminek annyira szoktunk örövendeni, hanem abban, hogy neki igazságban erőselelkűen és alázattal szolgálunk.”

c) Beláthattuk tehát, hogy Istent szeretni nem éppen könnyű, de viszont a világon mindenkinél *lehetséges*. Mikor Egidius testvér megkérde a nagy tudós Szent Bonaventurát, vajjon az olyan együgyű, tudatlan testvér is, amilyen ő, szeretheti-e Istent tökéletesen? — azt a feleletet kapta: Igen! még a legegyszerűbb, tudatlan anyóka is jobban szeretheti Istent, mint akármelyik teológus. Egidius erre örömittasan rohant ki a zárdakertnek a város felé eső szögletébe és belekiáltotta a légbe: Tudd meg, te szegény kis anyóka, te jobban tudod szeretni Istent, mint akár a tudós fr. Bonaventura... és órákon át mozdulatlanul maradt ott elragadtatásban.

Beszélgetés az Úrral. Tehetem ezt az Egyház liturgikus imájával: „Kérünk, Uram, gyújtson lángra bennünket a Szentlélek azzal a tűzzel, amely Urunkat, Jézus Krisztust a földre hozta, s amelyet hatalmas erővel gyújtani akart.”

Elhatározom magamban az isteni szeretetnek gyakori felindítását.

¹ Lk. 7, 41—43. — ² Lk. 7, 39. — ³ Lk. 7, 47.
— ⁴ Lk. 7, 44—46. — ⁵ V. ö. 50. zsolt. 6. — ⁶ Mt.
22, 37. — ⁷ Jn. 15, 14. — ⁸ Mt. 22, 37—38.

X

A TORONYÉPÍTÉS ÉS HADVISELÉS

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Nemde, aki közületek tornyot akar építeni, először leülvén, kiszámítja a költségeket, hogy van-e miből befejezni, nehogy miután alapot vetett, és nem bírta bevégezni, mind aki látja, csúfolni kezdje őt mondván: Ez az ember építeni kezdett, és nem tudta befejezni?

Avagy micsoda király az, aki háborúba indulván más király ellen, előbb le nem ül, és meg nem fontolja, vajjon képes-e tízezerrel szembeszállni azzal, ki húsezerrel jön ellene? Mert ha nem, akkor még annak távollétében követséget küld és békét kér. Így tehát mindaz közületek, ki le nem mond mindenről, amije van, nem lehet az én tanítványom.”¹

Második előgyakorlat. A példabeszédet megokoló körülmények. Urunk tanítói tevékenységének utolsó korszakában van. Három nagyszerű, vendégségről szóló példabeszédében hathatósan felhívta a népét a messiási országba való belépésre. Nehogy azonban bárki is azt gondolja, hogy csupa dinom-dánom az Isten országa, és népét ebből az akkor nagyon is divatos balhitből kigyógyítsa, az Ő követésének feltételeit ezekben a kis példabeszédekben hathatósan hangsúlyozza.

Eppen útban van az Úr Pereán keresztül. Egyszer csak visszafordul és az Őt kísérő tömeget így kezdi tanítani: „Ha valaki hozzám jön és nem gyűlöli atyját, anyját, feleségét és gyermekeit, fivéreit és nővéreit (vagyis nem tud róluk lemondani az én kedvemért), sőt még önnön lelkét is, nem lehet az én tanítványom. És aki nem hordozza keresztjét és nem jön utánam, nem lehet nekem tanítványom.”² Ezt a gondolatot világítja meg Urunk a két idézett példabeszédben.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, adjon nekem a keresztény tökéletességről helyes fogalmat és indítson kegyelmével, hogy arra komolyan törekedjem.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Az Úr itt is csak a népeletbe markol bele. Bizonytal tehát nem valami palotát kell értenünk, ahogy némelyek gondolják, hanem tornyot, valóságos tornyot, aminőt minden tehetősebb ember Palesztinában a szőlője közepére — mint már láttuk — építeni szokott.

A második, a háborús hasonlat sincs oly fogalmakból felépítve, amelyek azokban a mozgalmakban ne lettek volna a nép előtt is közismertek. Egyik király csak akkor mer a másikkal kikötni, ha nyugodtan és higgadtan összemérve erőit a másikéval, a sajátját jelentékenyebbnek ítéli. Ha azonban azt látja, hogy megtámadóját le nem győzheti, óvakodik majd a felesleges vérontástól, és követséget küldve kéri az elfogadható béke feltételeit.

Az Isten országának, nevezetesen a mennyországának megnyerése is hatalmas és mindenél fontosabb vállalat. Még sokkal inkább, mint

a toronyépítés vagy hadviselés. Sok erőfeszítéssel, áldozattal és szenvedéssel kapcsolatos. Igaz ugyan, hogy az Isten országa lakodalom, öröm és lelki vigalom, de árát meg kell fizetni annak, aki abban részt akar venni. Elsősorban és egyenesen tehát Urunk itt a *keresztény tökéletességről* beszél, amelyre minden ember hivatott. Hiszen kivétel nélkül mindenkinek mondja Jézus: „Legyetek tökéletesek, miként a ti menygyei Atyátok tökéletes.”³ Szent Pál sem csak a papokhoz vagy szerzetesekhez intézi intelmét, mikor így szól: „Legyetek tökéletesek”,⁴ — hanem a hívek összességéhez. Csak másodsorban lehet itt szó az *evangéliumi tanácsoknak* követéséről a szerzetesi életben. Erre már nem mindenki hivatott, hanem csak azok, akik erre alkalmasak, méltók s akiknek akaratát a kegyelem erre ihleti.

Nagyon távol járna azonban az Úr szándékától és nagyon félreértené Őt, aki e példabeszédekben a saját renyheségének keresne mentséget. Minthogy a keresztény tökéletességre vagy az evangéliumi tanácsok követésére nincs elég „költségem” s az önmagammal való hadviselésre kellő erőm s kedvem, tehát bele se kezdek. Aki így gondolkodik, úgy járna, mint aki szörlőjére nem ügyel, vagy az ellenség előtt gyáván meghunyászkodva a csata helyett a szégyenletes rabszolgaságot választja.

2. A KERESZTÉNY TÖKÉLETESSÉG

Jól megértette a tökéletesség fogalmát már a görög bölcs is, aki azt mondja: „Perfectum est, cui nihil deest.” „Tökéletes az, aminek semmi sem hiányzik.” Ilyen lény csak egy van:

Isten. A teremtetett lényekben a tökéletesség: a törekvés arra, és aztán majd az égben, bizonyos fokon való megállapodás. E világon tehát tökéletesek csak akkor vagyunk, ha lehetőség szerint minden hibát kerülünk és minden lehető jót megcselekszünk. Az erre való *készség* ben-nünk az *életszentség*. (Suarez.) Ugyancsak méltán mondhatjuk azt is, hogy a tökéletesség a szeretetben s ebből kifolyólag az isteni akaratnak betöltésében van, amint Liguori Szent Alfonz szépen mondja: „Legyen meg a Te akaratod!” — ez az íge az, amely valamennyi szentet megteremtette.

Igen! ebbe kell helyeznünk és ebben keres-nünk a tökéletességet, valamint az igazi isten-szeretetet is, nem pedig a vigaszokban, az édes-ségekben vagy felhalmozott áhítatgyakorlatok-ban, amelyek inkább nehezítik a lélek röptét, mint segítik. Sőt, mint Eckehart megjegyzi: „A leggyorsabb paripa, amely a tökéletességre visz, a *szenvedés*.” Ugyancsak ő állítja: „Nincs olyan kínos dolog, mint jónak lenni, de nincs oly boldogító sem, mint jónak lenni.”

3. A TÖKÉLETESSÉG REGULÁJA

a) Az első az, hogy meg kell *kezdeni*. Aki lépcsőn akar a magasba feljutni, annak a leg-alsóbb lépcsőfokra kell rálépnie s fokról-fokra emelkednie. „Senki sem tud egy napon tökéle-tessé lenni, hanem mindennap kell arra töre-kednie!” (Kreiten.)

b) Aztán a meg nem alkuvó, következetes *törekvés*. Mikor Berchmans Szent János a Jézustársaságban újoncnak jelentkezett, ígyszó-lott mesteréhez: „Tessék kérem nekem nyíltan

és őszintén megmondani, mikép lesz az ember szentté, mert én azért jöttem. Vállalkozom tehát mindenre."

c) Arra azonban el kell készülnünk, hogy nem mindenki gondolkodik majd úgy, mint mi. Ez már a szentek tragikuma, de egyben nagyobb megdicsőülésük s boldogságuk oka is. Assisi Szent Ferenc és Szent Domonkos találkoznak. Fájdalommal tapasztalják, hogy nézeteik, útjaik nem egyeznek, eszményeik eltérnek. Elválnak, de azért a nagyrabecsülésben egymás iránt mitsem vesztek és egymással tovább is szeretettel érintkeznek. Isten szent terve, hogy a felfogások s jellemek ne legyenek egyformák.

Minél finomabb alkatú a lélek, annál inkább kénytelen tapasztalni, hogy eszményeivel a reális életbe nem tud százszázalékig beilleszkedni. Minden rendalapító fájdalmasan ébred ennek tudatára. És éppen abban mutatkozik az igazi tökéletesség, hogy a Szent tud ilyenkor lemondani és az emberek gyengéihez alkalmazkodni. Találóan jegyzi meg Faulhaber, hogy „A kemény sörtéjű szentek a mi századunkba kevésbé illenek bele, mint bármelyik megelőzőbe”.

Mikor X. Pius a ferences missziós nővérek általános főnöknőjét fogadta és ez Palotti Mária Assunta nővérnek szabályhű, egyszerű életéről számolt be előtte, a pápa megjegyzé: „Igen, a *szabálytartás*, ez a szentség. Szent Benedek szokta mondani: Aki megtartja a szabályokat, égbe jut — s aki pedig nem tartja meg, — tette hozzá a pápa mosolyogva — a tisztítóhelyre... Ami a rendkívüliséget illeti, én vagyok a világnak leghitелlenebb embere... Éppen ma jegyez-

tem meg reggeli sétám alkalmával Msgr. Peschini előtt: Hajdanában a magát *nyíltan eláruló* ördögöt úgy kellett a megszállottakból erőszakkal kiűzni. Ma a gonosz szellem taktikát változtatott. Képmutató jelmezekbe öltözöten lép fel, olykor az életszentségnek látszata alatt. Némelyekkel titkos dolgokat közöl, víziókat és jóslatokat, sőt stigmákat is utánózik . . . Az életszentség azonban egyedül az *erények gyakorlatából és a szabályok megtartásából forrásozik*, ahogy ezt az önök nővérenek esete is bizonyítja."

Beszélgetés az Úrral, kérve tőle a helyes felfogást a tökéletességről.

Igéretet teszek, hogy a szabályokat feltétlenül, hűségesen megtartom.

¹ Lk. 14, 28—33. — ² Lk. 14, 25—27. — ³ Mt. 5, 48. — ⁴ II Kor 13, 11.

XI

**A FÖLD SÓJA, VILÁGOSSÁG A GYERTYATARTÓN
ÉS A HEGYEN ÉPÜLT VÁROS**

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Ti vagytok a *föld sója*. Hogyha a só ízét veszti, mivel fogják megsózni? Semmire sem való többé, mint hogy kivessék és eltapodják az emberek. Ti vagytok a *világ világossága*. Nem rejthető el a *hegyen fekvő város*. Gyertyát sem azért gyujtanak, hogy a véka alá tegyék, hanem a gyertyatartóra, hogy világítson mindazoknak, kik a házban vannak. Úgy világoskodjék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák jó tetteiteket és dicsőítsék Atyátokat, ki mennyekben vagyon.”

Második előgyakorlat. A példabeszédekre alkalmat adó körülmények. Ez a három kis példabeszéd az ú. n. *Hegyi beszédnek* gyöngye. Éppen a nyolc boldogságot mondotta el Urunk a tanítványoknak és az álmélkodó tömegnek. Most a hallgatóságnak legbelsőbb körét alkotó tanítványaihoz fordul s nekik tart oktatást — de úgy, hogy a többi is hasznára fordíthatja — az apostoli hivatás magasztosságáról és feladatairól.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy én is hivatásom öntudatára ébredjek s az azzal kapcsolatos feladatok teljesítésére nagy lélekkel törekedjem.

1. PÉLDABESZÉDEK ÉRTELME

Urunk a nyolc boldogságban programját adja a keresztény tökéletességnek. Ez pedig az ősi hagyomány szerint, amelyet a régiak Szent Dénesig visznek vissza,² három szakaszra oszlik: a tisztulás, a megvilágosodás és az egyesülés útjára. Ezt a három állapotot szépen jelképezi a sónak, a tartójára helyezett gyertyának szerepe és a hegyen épült város.

De lássuk kissé a részletekben is.

Mindhárom példabeszéd a dolgoknak mindenki által érzékelhető valóságából meríti tárgyát.

a) A só közhasználatban lévő ízesítője táplálékainknak. Ez volt a legrégebb időktől fogva. A zsidóság a Sós-tenger vizéből tetszés szerinti mennyiségben jutott hozzá. Hasznos a só arra is, hogy a táplálékot, főleg a húsneműeket a rothadástól megóvja. A Tóra misztikus értelmet is tulajdonít neki és használatát minden áldozatnál elrendeli. „Minden áldozati ajándékodban mutass be sót.”³ Mint ilyen, az Úrral kötött szövetség romolhatatlanságának jelképéül szolgál. Miért is Jahve a néppel kötött szövetségét egyszerűen „sósövetségnek” nevezi.⁴

Az apostoloknak és hivatalos utódaiknak is feladata az Evangélium hirdetésével és a szentségek kiszolgáltatásával a hívek számára az Úr törvényét és az üdvösség útját ízesíteni. Meg kell őket óvniok a lelki romlástól és őrizniök, hogy az Istenhez való romlatlan hűségben kitartsanak. Ha főleg az egyháziak, szerzetesek és szerzetesnők, de a keresztények általában (hiszen ők is „királyi papság”⁵ részesei) eme szent hivatásuknak meg nem felelnek, „sem a

(szántó-) földre, sem a trágyadombra nem való, hanem kivetik őket".⁹ „Hadd tapossák őket az emberek!” Nem érdemelnek tiszteletet, sem kíméletet.

b) A második kép a világosságról van véve. A világosságforrás ugyan maga Krisztus, ámde amint a nap fényét más égitestekkel is közli és azokat másodfényforrásokká teszi, így az Úr Jézus is tanainak s kegyelmeinek fényét és melegét Egyháza által közli. Azért mondja apostolainak is: „Ti vagytok a világ világossága.”¹⁰

Az apostoli lelkeknek, főleg az egyháziaknak nemcsak lehet, hanem kell is másoknak világoskodniok, mert hiszen ez a hivatásuk és feladatuk. Éppenúgy, mint a gyertyának célja a ház megvilágítása. Ha a véka alá rejtik, mondhatnók, lélekzésétől fosztják meg és kialvársra ítélik. Azért valamennyiünkre vonatkozik, amit Pál önmagáról megállapít: „Ha hirdetem az evangéliumot, ez nekem nem dicsekvésem, mert *szükség kényszerít engem; ugyanis jaj nekem, ha nem hirdetem az evangéliumot!*”¹¹

c) Hegyen épült város is volt elég Palesztinában. Így Safed 838 méterrel emelkedik a Közép-tenger fölé. Itabryon pedig Tábor-hegyén 562 méterrel stb. Szép képe a hegyen épült város az apostoli hivatásnak s magának az Egyháznak. Tanainak ragyogó szépségével, kegyelemeszközeinek gazdagságával minden emberi mű és intézmény felett messze kimagaslik. Valóban nincs oka rejtőzködni s magát szégyelnie a világ előtt. Még az ellenségei is kénytelenek fölényét elismerni. Továbbá, éppen mert kimagaslik, mindenki által, akinek ép a szeme és értelme, könnyen felismerhető. Így is kell annak lennie.

Hiszen Isten az Egyházat tette meg az örök üdvösség *szükséges* eszközévé. Tehát azt aránylag könnyen felismerhetővé is kellett tennie.

„Hálákat adunk neked, Uram, a te nagy dicsőségedért!”

De szálljunk mélyebbre s keressük a tanulságokat!

2. „TI VAGYTOTK A FÖLD SÓJA”

Jézus mondja ezt nekünk, aki „előbb cselekedett, aztán tanított”.¹⁰

Ő az, aki „kiüresítve önmagát”,¹¹ feloldódott, mint a só, hogy így közölhesse velünk egész lényét, lelkét, szellemét. Főképpen az Eucharisztiaiban teszi ezt. Itt át- meg átjár bennünket, átítat s közli velünk ízesítő, fenntartó erejét s az *áldozatosság* szellemét. Így leszünk Isten előtt ízetesek, kedvesek. Mert, mint Jób mondja: „Lehet-e enni ízetlent, ami nincsen megsózva?”¹²

Egyben fontolgom azt is, vajjon miképpen töltöm be én is a reám bízottakkal szemben a só szerepét? Vajjon nem vagyok-e velük szemben *ízetlen*? Vajjon megízesítem-e nekik barátságos, szelíd modorommal Isten szent szolgálatát? Óvom-e, védem-e őket a romlástól? Ha mindezekben hanyag vagyok, vajjon érdelek-e egyebet, mint hogy a hívek megvessenek és egykor gúnyral eltaposson a másvilágon a gonoszlélek?

3. „TI VAGYTOTK A VILÁG VILÁGOSSÁGA . . . HEGYEN ÉPÜLT VÁROS”

Ó, mily boldogság, minő kitüntetés, hogy az lehetek! Bezzeg nem mondott ilyet az Úr az ókor bölcseinek vagy fejedelmeinek! „Akik

igazságra oktattak sokakat, tündökölnék örökkön örökké, miként a csillagok.”¹³ Sok szerepe van a tanításnak, de még több a példaadásnak. Mert, mint Eckehart gyönyörű szójátéka mondja: „Ezerszerte többet használ az, aki élni tanít, mint aki olvasni tanít.” S valamenynyien megállapíthatjuk Lacordaire-el: „Evilági életünk legnagyobb szerencséje, ha sorsunk olyasvalakivel hozott össze, akivel igazán meg van elégedve Isten szíve.”

Főképen manapság igen sok embert nem annyira tanítással, mint inkább példákkal lehet csak Istenhez visszavezetni. Főképen nekünk egyháziaknak, de minden katolikusnak nagyon megszívlelendőt mond Sonnenschein: „Kell, hogy az emberek benézhessenek a mi szobánkba, annak minden zugába, még a hálósobánkba is. A mi kereszténységünknek amolyan üvegpalotának kell lennie. Akváriumnak, amelynek minden fala üveg. Kell, hogy egész magatartásunk, minden élvezetünk, minden éjtszakánk kibírja az emberek bírálatát. Szükséges, hogy mi világosságban álljunk, ha ma a kereszténységnek hitelt akarunk szerezni. Ennek a kereszténységnek a homlokunkon, a szemünkben kell ragyognia. Ez a kereszténység legyen a kenet a kezünkön és az egész életünkön.”

Beszélgetés az Úrral. Kérem tőle, hogy hasson át sójával és lángoltassa fel bennem világosságát.

Elhatározom, hogy ma különös gondom lesz az épületességre, hogy főleg közvetlen környezetemnek jó példát adjak.

¹ Mt. 5, 13—16. — ² De coel. hierarchia. —

³ Lev. 2, 13. — ⁴ Num. 18, 19. — ⁵ I Pét. 2, 9. —
⁶ V. ö. Lk. 14, 35. — ⁷ Mt. 5, 13. — ⁸ Mt. 5, 14.
— ⁹ I Kor. 9, 16. — ¹⁰ V. ö. Ap .csel. 1, 1. — ¹¹ Fil.
2, 7. — ¹² Jób 6, 6. — ¹³ Dan. 12, 3.

.

XII

TANÍTVÁNY, SZOLGA, HÁZNÉP

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Nem különb a tanítvány a mesterénél, sem a szolga uránál. Elég a tanítványnak, ha olyan lesz, mint mestere, és a szolgának, ha olyan, mint ura. Ha a családtyát Belzebubnak nevezték, mennyivel inkább háza népét.”

Második előgyakorlat. A példabeszédre alkalmat adó körülmények. Mielőtt Urunk apostolait missziós útjukra bocsátaná, intelmeket és vigasztaló szavakat intéz hozzájuk. Megjövendőli, hogy nekik sem lesz különb sorsuk, mint Mesterüknek.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy ébressze fel bennem a keresztnek, nevezetesen a megaláztatásnak lelkesült szeretetét.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Nagy vigaszt és erőforrást jelent számunkra ez a kis példabeszéd, amelynek utolsó szakasza már voltaképpen magyarázat és alkalmazás is az apostolokra, azok utódaira, de meg édes valamennyiünkre. Az Úr övéit „tanítványainak”, „szolgáinak”, sőt „háznépének” nevezi és tekinti. Nagyon természetes és egyben megtisztelő s lelkesítő tehát, hogy akkor Uruk kenyerét is kell enniök, kelyhét inniök és megaláztatását,

üldöztetését, szenvedését is osztaniok. Amint egyrészt szégyelniök kellene, ha nekik jobb dolguk volna, mint Mesterüknek, másrészt éppen a Krisztus-követés a kereszttúton, mennyei dicsőségük záloga, kiválasztottságuk bélyege.

Itt az ideje, hogy ezzel a kis példabeszéddel kapcsolatban szeretetünket a megaláztatás és kereszt után fellángoltassuk.

2. „NEM KÜLÖNB A TANÍTVÁNY MESTERÉNÉL”

Lelki szemem előtt elvonul a kereszttjét hordozó, megalázott Krisztus alakja. A próféta már előre látja: „Feláldoztatott, mert ő maga akarta és nem nyitotta meg száját; viszik, mint a juhok leölésre, és mint nyírója előtt a bárány, elnémul és nem nyitja meg száját.” „Midőn szidalmaztatott, nem szidalmazott, midőn szenvedett, nem fenyegetőzött, hanem átadta magát az őt igazságtalanul elítélőnek.” Krisztus szinte kielégíthetetlen volt a szenvedésben, de a gyalázatból annyit kapott, hogy azt még ő is megelégtelte.

És ez a krisztusi sors folytatódik tanítványaiban egészen a világ végéig, mert: „nem különb a tanítvány mesterénél”.

Beraud szépen megfestette ezt az ő „Keresztútjában”. Középpütt a kereszttjét hordozó Krisztus. Előtte hidegen mosolygó, finoman öltözött urak lépkednek. Mellette férfi, ki éppen ütést mér rá. Mögötte Szűz Mária, Mária Magdolna és siránczó asszonyok. Odébb tanító, aki két fiút izgat Krisztus ellen. Oldalt szomorkodó gyermekek, köztük kettő az első szentáldozás gyertyáját tartva. Édesanya gyermeket emel a magasba, hogy Jézust lássa. Amott szerzetesnő emeli Jézusra fájó tekintetét.

Vajjon melyikben látom típusomat az életnek kikerülhetetlen keresztútján? „Nem különb a tanítvány mesterénél.” „Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye föl keresztjét és kövessen engem!”¹⁵ „Tekintsünk fel a hitnek szerzőjére és bevégzőjére, Jézusra, aki az előtte lévő öröm helyett keresztet szenvedett, nem törődve a gyalázattal... Gondoljatok hát arra... ne lankadjatok el... ne csüggedjetek el... az ingadozó térdeket egyenesítsétek ki, és egyenes léptekre szoktassátok (a keresztúton) lábatokat...”

A Szentek nem fogynak ki a kereszt magasztalásából és ajánlásából, pedig ők ebben egytől-egyig szakértők voltak. Szalézi Szent Ferenc így beszél: „Ültesd szívedbe a megfeszített Üdvözítő jelét (a keresztet), és akkor a világ őszi szes keresztje rózsává válik számodra. Akit egyszer az Úr Jézus tövise (szerelme) megvérez, az egyéb sebet már alig érez.”

Ágoston pedig így ír: „Alig jut át valaki az élet óceánján, hacsak nem a Krisztus kereszt-fáján. Szállj tehát erre a hajóra; hordozzon téged ez a gerenda. Ha a Megfeszítettben hiszel, célodat biztosan eléred.”

Ne féljünk és ne ijedezzünk tehát annyira attól a kereszttől! Mint Szent Bernát szépen jegyzi meg: „Sokan azért borzadnak annyira a kereszttől, mert nem veszik észre azt a balzsamot, amellyel az be van kenve. A mi keresztünk a legédesebb keserűség.”

„Mint a kis sziporka, amely a partnélküli, végtelen tengerbe esik, nyomban kialszik, éppen így mindaz, ami csak az Istennel teli lelket érheti, a csendes örömök tengerében megsemmi-

sül, eltűnik." (Aranyszájú Szent János.) Mert: „mindaz a méz, ami csak a föld összes virágaiban gyűjthető, nem oly édes, mint a mi megfeszített Urunknak epéje és ecetje". (Loyolai Szent Ignác.)

3. „HA A CSALÁDAPÁT BELZEBUBNAK NEVEZTÉK . . .”

A görög szöveg alapot ad arra, hogy ezt inkább így értsük: „Ha a családapát a Belzebubbal való szövetkezéssel vádolták.” Erre csakugyan találunk adatot az evangéliumban,⁷ de sehol arra, hogy Urunkat Belzebubnak nevezték.

Mily gyalázat ez az Isten Fiára! És íme, Ő ezt szent egykedvűséggel, sőt bizannyal belső örömmel tűri, hogy becsületét az annyiszor és annyira megsértett Atyjának áldozatul hozza s övéit példával ugyanerre oktassa. Meg is tanulták ezt tőle a Szentek s csupa szeretetből vele a becsületről való lemondásban szinte kéjelegve versenyeztek. És ebben mind egyformák, olyanynira, hogy ezt az önmegvetést az igazi élet-szentség egyik ismertetőjelének kell méltán tekintenünk. Míg a túlságos érzékenykedés a becsület dolgában a tökéletlenségnek kétségtelen elárulója.

Keresztes Szent János nem kér más jutalmat itt a földön, mint: „Szenvedni és megvetetni Jézusért.”

Copertinói Szent József, akivel a sors oly mérhetetlenül mostohán bánt s akit, máig sem tudni miért, rendtársai s az egyházi hatóságok annyira megaláztak, haldokolva sem kér egye-

bet, mint hogy őt elfelejtsék és tetemét ismeretlen helyre temessék...

Loyolai Szent Ignác szabályba iktatja, hogy kiki legalább vágyódjék arra, hogy Krisztus díszjeleibe — ami a szenvedés és gyalázat — öltözhessék és hogy saját hibáján kívül bolondnak tartsák őt az emberek, csak azért, hogy így inkább hasonlítson az isteni Mesterhez, Jézus Krisztushoz.

Beszélgetés az Úrral. Gondoljunk a „Quo vadis” legendára. Az Úr az utolsó vacsorán a kérdezősködő Péternek azt feleli: „Ahova én megyek, oda te most nem jöhetsz utánam, de majd követni fogsz később.”¹⁸

Negyedszázad multán, mikor — a legenda szerint — újra találkozott a Rómából menekülő első pápa a neki megjelenő, keresztet hordozó Jézussal, megértette, hogy a nyomonkövetésnek itt az ideje. Visszafordul és követi Mesterét a keresztfára...

Igen! Itt az ideje, Uram, hogy most már én is Téged követve az alázatosság útjára lépjek. Ebben állandóan előttem mégy az Eucharisztia-ban, amelyről Faulhaber olyan kedvesen jegyzi meg: „a sercegő gyertya az oltáron nagyobb zajt csinál, mint az Üdvözítő a kenyérszínben”.

Én nem tudom magam soha annyira megálázni és megsemmisíteni, mint Te, Uram, ezt ma is megtetted előttem a szentáldozásban.

Add, hogy legalább próbáljak ebben hozzád hasonlítani és egyszer már értsem meg, hogy „nem különb a tanítvány mesterénél... Ha a családapát Belzebubnak nevezték...” akkor én sem érdelek mást, mint megvettetést.

Én is, mint Kis Teréz, igyekszem ma belső

szenvedéseimet, ha nehezen megy is, állandó mosollyal leplezni, nehogy a jó Istennek vagy másoknak nehézséget, szomorúságot okozzak.

¹ Mt. 10, 24—25. — ² Iz. 53, 7. — ³ I Pét. 2, 23.
— ⁴ V. ö. Jer. Gyászánekei 3, 30. — ⁵ Mt. 16, 24. —
⁶ Zsid. 12, 2. 3. 12. — ⁷ Mt. 12, 24. — ⁸ Jn. 13, 36.

XIII

A SZIKLÁRA ÉS A HOMOKRA ÉPÍTETT HÁZ

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Mindaz, aki ezen ígéimet hallja és azokat megcselekszi, hasonló lesz a bölcs emberhez, ki házát kősziklára építette. És szakadt az eső, jött az árvíz, a szelek fúttak és ama háznak estek, de nem dőlt össze, mert kősziklára volt alapítva... És mindaz, aki ez ígéimet hallja, de azokat meg nem teszi, hasonlóvá lesz a bolond emberhez, ki házát homokra építette. És szakadt az eső, jött az árvíz, a szelek fúttak és ama házra rohantak és összedőlt az és nagy volt annak romlása.”¹

Második előgyakorlat. A példabeszédre alkalmat adó körülmények. Úgy Szent Máténál, mint Szent Lukácsnál² ez a költőileg is oly szép, kerekded példabeszéd az ú. n. Hegyi beszédnek magasztos utóhangja, befejezője. Megelőzi a komoly figyelemztetés, hogy az üdvösség kérdését nem lehet egy-egy „Uram! Uram!”-mal elintézni, hanem az eget csak komoly és kitartó istenszolgálattal lehet kiérdemelni.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, óvjon minden öncsalástól s indítsa arra kegyelmével, hogy mindig parancsainak útján járjak.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

A példabeszéd Jézus hallgatósága előtt nagyon könnyen érthető. Hiszen, mint ma is faluhelyen, a család szerény házikóját rendszeren maga építette fel és így tapasztalásból nagyon ismerte a szilárd és megbízható fundamentum jelentőségét. Amikor a hegyekben vagy sziklás dombok oldalán kerestek az építendő háznak helyet, a tartós alapról maga a természet gondoskodott. De mikor lapályon, síkon akarták a házikó falait felemelni, bezzeg nagyon meg kellett nézni a terepet. Ha homokos volt a talaj, addig kellett ásni, míg csak a laza réteg alatt kemény talajt nem értek. Ha akadt rövidlátó, hanyag ember, aki mindezzel nem törődött és homokra emelte házáat, bezzeg hamarosan megadta az árát. Jött az október, november hónap záporaival, felhőszakadásaival, a hegyekről alákígyózó, nyáron csaknem egészen száraz vízmedrek roppant megdagadtak és vízáradást zúditottak az esetleg közelükben épült házakra. Ha nem voltak ezek igazán megalapozva, romba döntötték és elseperték őket. Amint a kép egyszerű, világos, mint a kristály, átlátszó, úgy a belőle vonandó tanulság is szinte kézzelfogható.

Aki az örök Bölcsesség tanait, amelyek az imént Krisztus ajkáról elhangzottak, meg nem szívleli és életében meg nem valósítja, a bolondhoz hasonlít, aki magának hamarosan összeomló házat épít. Viszont nagyon bölcs az az ember, aki az evangéliumot készséges lélekkel meghallgatva, életét ahhoz idomítja. Az ilyenre szakadhat aztán a kísértés és szenvedés zápora, őt az Istenhez való hűségben meg nem

ingatja. Itt mindjárt úgy általában megfontolom, vajjon milyen az én vallásosságom és lelki életem? Vajjon megérdemlem-e, hogy az Úr engem is a bölcs emberek közé soroljon? De lássuk most már a példabeszédet részeiben. Lélektani okokból kezdjük inkább a bolond emberrel, hogy a bölcsnek okossága annál mélyebb benyomást keltsen.

2. „A BOLOND EMBER”

Mind a kétfajta ember épít. Épít a bolond és a bölcs. Épít a tökéletességre komolyan törekvő, szolid lelki életet élő ember, szerzetes stb. és épít a léha. „Nem kézzel alkotott, hanem a tulajdon étellel emelt örök házat.”³ Eleinte a különbség a kétféle építkezés közt alig látszik. Sőt a bolond olykor jóval magasabbra épít. Mind a kétféle ház ki van téve az esőnek, zápornak, szélvésznek, viharoknak. Ezek a kísértések, üldöztetés, rágalmak, belső lelki csaták, szárazság s a szenvedélyek áradásai, rohamai. Most aztán elválik, hogy ki mire épített, sziklára vagy homokra?

Az egyik háza összeomlik.

Az ok nyilvánvaló. A ház homokra épült. Ez a homok a felszíniesség, a komoly élet-felfogás hiánya, az *érzelmi vallásosság*. És sajnos, „az ostobáknak nincs számuk”,⁴ akik t. i. önmegtagadás nélkül akarnak repülni, jóllehet e nélkül még lépést sem lehet előre tenni.

Mikor Borgia Szent Ferenc előtt valakinek nagy életszentségét magasztalták, csak annyit mondott: „Bizonynyal úgy is lesz, ha az illető *nagyon önmegtagadott*.”

De Paul Szent Vince is sok tapasztalatból

szűrte le meggyőződését, amikor azt állította: „Ha valaki azt hinné, hogy egyik lábával már az égben van, de abbahagyja az önmegtagadást, nagy veszélyben forog, hogy mielőtt a másik lábát is utána húzná, az örvénybe hullik alá.” Résen kell tehát lennünk, hogy az önszeretet meg ne csaljon bennünket. Mert amint Sailer jól jegyzi meg: „az önszeretet olyan önző, hogy mindenben magát keresi, oly éleselméjű, hogy magát mindenben meg is találja, de e mellett olyan álnok, hogy mindenben rejtkezni tud”.

Azt se feledjük, hogy az öncsalás nagyobb bajunk a bűnnél is. Mert a bűnből még meg lehet térni, de az önámítás megrögződik.

A finom öncsalásnak homokra építő munkájára hívja fel B. P. Colombière is figyelmünket: „Még a természetből eredő vágytól is, amely gyors haladásra ösztökél, mentesíteni kell magunkat. Mert ez is az önszeretetből ered. Ez a vágy nagy tévedésbe ejthet és okatlan lépésekre vezethet. Orvossága ennek a bajnak az alázatosság szeretete, a vágy a megvettetés és az önmagának meghalt, feltűnés nélküli élet után. Az ember magát öntudatlanul és nagyon nevetséges módon hasonlítgatja össze a nagy Szentekkel. Nem tiszta indítókokból vállalkozik olyasmire, amit ezek csupán a Szentlélek indítására cselekedtek. Egy nap alatt akarja magában vagy másokban megvalósítani azt, ami a Szenteknek évekbe került. Pedig hiányzik náluk az okosság, a tapasztalás, talentumok és a természetfeletti kegyelmek, amelyekben a Szentek bővelkedtek. Röviden: azok szentek voltak, mi pedig

még távolról sem vagyunk azok. S mégis sokszor oly merészek vagyunk azt hinni, hogy mindazt mi is megtehetjük, amit ők cselekedtek. A legtökéletesebb s az egyedüli béke, ha az ember saját énjét feledi!" Az említettek magukra és nem Isten kegyelmére építenek. Hozzá még a maguk feje után indulnak. Pedig hirdeti a Szentlélek: „Ne támaszkodjál saját belátásodra!”⁸ „Elég a megaláztatásnak, csalódásnak, kísértésnek egyetlen köve, hogy ez az aranyból, ezüstből, rézből alkotott, de agyaglábú szobor összedőljön, porrá zúzódjék. Hátha még viharok törnek reá...”⁹

3. „A BÖLCS EMBER . . .”

A bölcs ember sziklára épít. „A szikla pedig Krisztus vala.”¹⁰ Igen, a Krisztusban való hit, a lelkigyakorlatok sziklaszilárd, logikus elvei. Hogy pedig az ember erre a fundamentumra rátaláljon, mélyre kell ásnia, és pedig annál mélyebbre, minél magasabbra akarja az épületét emelni. Ez a magunkba-ásás az *önismeret*, amely önmagunknak csekélybevételére, szóval az igazi alázatosságra vezet. Az ásás az önmegtagadás. Ez hányja ki az árokból az állhatatlanság homokját. Az így támadt ürt kész aztán Isten az Ő szeretetével kitölteni, annyira, hogy mi is merjük Szent Pállal elmondani: „Ki szakít el minket Krisztus szeretetétől? Nyomorúság vagy szorongatás, éhség, mezítelenség, veszedelem vagy üldözés vagy kard? . . . De mindezekon győzedelmeskedünk azáltal, aki szeret minket.”¹¹

Beszélgetés az Úrral. Kérem az Úr Jézust, hogy az én lelki életem épülete egészen az ő

utánzásán épüljön, hogy azt sem a kísértések szele, sem a szenvedélyek özöne, sem a világ vagy ördög részéről indított üldözés, még magának a pokolnak kapui se tudják megingatni.

Fogadom erősen, hogy komoly, szolid lelki életre törekszem. Egy szerzetes előljáró mondom: „Nem a sasok végzik a hasznos munkát, hanem az ökrök.” Az egyszerű, becsületes munka a saját lelki életünkben s külső tevékenységünkben, magunknak, rendünknek és Krisztus ügyének hasznosabb, mint bármi más. Miért is ma „*teszem*, amit teszek”, vigasz s feltűnés nélkül is mindent becsületesen végzek.

¹ Mt. 7, 24—27. — ² Lk. 6, 47—49. — ³ V. ö. II Kor. 5, 1. — ⁴ V. ö. Pred. 1, 15. — ⁵ Péld. 3, 5. — ⁶ V. ö. Dan. 2. — ⁷ I Kor. 10, 4. — ⁸ Róm. 8, 35—37.

XIV

A VILÁG VILÁGOSSÁGA

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szövegek. „Az pedig az ítélet, hogy a világosság a világba jött, de az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot, mivel cselekedeteik gonoszak valának. Mert mindaz, aki gonoszt cselekszik, gyűlöli a világosságot és nem megy a világosságra, hogy meg ne feddessenek az ő cselekedetei, aki pedig az igazságot teszi, a világosságra megy, hogy nyilvánosságra jöjjenek az ő cselekedetei, mert Istenben műveltettek.”¹ „Én vagyok a világ világossága, aki engem követ, nem jár sötétben, hanem övé lesz az élet világossága.”²

„Míg a világban vagyok, a világ világossága vagyok.”³

„Már csak kevés ideig vagyok nálatok a világosság; járjatok, míg tietek a világosság, hogy sötétség ne lépjen meg benneteket; mert aki sötétségben jár, nem tudja, hova megyen. Míg veletek van a világosság, higgyetek a világosságban, hogy a világosság fiait legyetek.”⁴

„Én világosságul jöttem e világra, hogy aki én bennem hisz, sötétségben ne maradjon.”⁵

Második előgyakorlat. Elgondolom a jelenete-

ket, avagy azok egyikét, amidőn Jézus magát és tanait „világosságnak” nevezi. Mint isteni fényforrást képzelem Őt, aki világosságot és meleget áraszt magából a látható és láthatatlan világba. Kívüle borzalmas sötétség, halál...

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy én is állandóan szent evangéliumának világosságában járjak...

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

A világosságról vett — tágabb értelemben példabeszédnek nevezett — hasonlatok gyönyörűen jellemzik az Úr Jézus személyiségének fenségét, istenségét, tanainak szépségét és szükségességét. Maga a Szentlélek a világosságot „jónak” és „édesnek” magasztalja, amely nélkül örömtelen az élet. Mennyire illik mindez az Úr Jézusra!

Szent Jusztin, a II. keresztény század nagy apológétája, aki hitét élete végén vérével pecsételte meg, soká tanulmányozta a görög bölcsek különböző rendszereit. De lelkének megnyugvást bennük nem talált. Mikor gondolataiban elmerülve a Tiber partján sétál, tiszteletreméltó aggastyánnal találkozik, akit életében többé sohasem látott. Ez a Szentírást ajánlotta figyelmébe, mert csak Krisztusnál és az Ő tanaiban találja majd meg az igazi bölcseséget, amely után a lelke kívánczik...

Én sem találok másutt a világosságot és meleget, amely után szívem ösztönszerűen vágyakozik. De mélyedjek kissé bele ebbe az igazságba, hogy mindinkább meggyőződésemmé váljék.

2 JÉZUS A VILÁGOSSÁG

„Krisztus tanítása — jól mondja Kempis — a Szentek minden tudományát felülmúlja, és akiben az Ő szelleme megvan, abban rejtett mannát talál. H. St. Chamberlain is elismeri, hogy Krisztus tana olyan, hogy minden távol-ságot és időt legyőz. Dupanloup püspök egyik kongresszus alkalmával így nyilatkozik: „Sze-retnék most összehívni egy apát, egy anyát, egy királyt, egy államférfit, egy bírót, egy tábornokot, egy nagyiparost, egy nagybirtokost, szóval olyan egyéneket, akik az élet küzdőterén felelősséget hordanak vállukon. Aztán három könyvtárt állítanék össze. Az egyikbe kerülnének a jövő nagy prófétái — egy Hugo Victor, egy Littré, egy Comte, Taine, Renan és nem tudom én, hogyan hívják őket. A másik könyvtárba az ókor bölcsei, továbbá Zarathustra, Konfucse... Az utolsóba csak egy könyv jönné, egyetlenegy: az *Evangélium*! Ha most aztán gyermeket vezetnék elő azzal a tisztelettel, amely a gyermeket megilleti, s felvetném a kérdést a felelősek tanácsa előtt: vajjon melyik könyvtár szolgáljon alapul és irányítóul ennek a gyermeknek nevelésében? Bizonyval egyhangú volna a válasz: „az Evangélium! az Evangélium!”

A gyermeki szívnek, s ezt valamennyiünk-ről elmondhatjuk, nemcsak világosságra, hanem melegre is szüksége van. Míg a világ-bölcsek lehetnek ragyogó jégkristályok, Jézus világossága egyben szeretet-meleget is áraszt. „Keresd elő a Szentírásból (az evangéliumokból) a szavakat, — szólt Jézus Szent Gertrud-hoz — amelyekből szeretetemet leginkább

kiolvashatod. Ird ki azokat, olvasd el gyakran és mint szent ereklyéket őrizd. Hidd el nekem, hogy a legértékesebb ereklyék, amelyeket a földön hagytam, a szavak, amelyek szeretetéről beszélnek, szavaim, amelyek szívemből erednek."

És vajjon az én szívemet, lelkemet mennyire világítja és melegíti az Úr Jézus? Szent Ambrus szépen jegyzi meg: „Ha a napfény szétárasztja sugarait és minden, még a legelzártabb zeg-zúgba is behatol, mennyivel inkább meg tudja ezt tenni Istennek láthatatlan világossága, utat törve az általa teremtettestekbe, lelkekbe.” Amde elvárja, hogy magam is közreműködjek az akadályok elhárításában. Ilyen akadályok főképpen a kevélység és érzékiség meg a többi szenvedély. Pompásan mondja Szent Vazul: „A tulajdonképeni bajunk az Istentől való elfordulás. Kis mozdulat elég, hogy a *napfényt* lássuk, avagy a *testünk árnyékát*. Ha tekintetünket felfelé irányítjuk, azonnal megvilágosodunk... ha az árnyék felé fordítjuk, nyomban bekövetkezik az elhomályosodás. Mi könnyen alkalmazhatjuk ezt az istenszeretetre és a hamis önszeretetre. A Jézustól való teljes elfordultság, a halálos bűn állapota, a teljes sötétség. Innen van, hogy a világ fiai fényes nappal éjszakában élnek, míg ellenben Isten hű gyermekei éjjel is teljes napfényt élveznek."

3. „AZ EMBEREK JOBBAN SZERETIK A SÖTÉTSÉGET . . .”

Szegény emberek. Faulhaber bíboros beszéli: „A világháborúban a katonai kórházak

közt, amelyeket látogattam, leginkább megrendített a megvakult katonák lazarettje Tourcoingben, a flandriai fronton. Megrázó volt a hosszú, félhomályos kórtermekben a kilótt szemű hősöket ágyról-ágyra felkeresni. Egyik bajtárs imát olvasott fel nekik, amelyet egyik szintén már-már megvakuló osztrák püspök szerkesztett: — „Uram, ha már el akarod venni szemem világát, hagyd meg legalább az értelmem világát. És ha értelmem világát is el akarod venni, hagyd meg legalább a hitem világát.” — Sajnos, azonban hányan járnak köztünk az utcán világos nappal, akiknek ezt a legdrágább fényt a kevélység vagy az érzékliség kioltotta. Szegény vakok! Imádkozzam mindjárt értük!

Chapuis Mária Salezia, szerzetalapítónő († 1875-ben Troyesban) még mint gyermek édesanyjával ennek egyik haldokló barátnőjét látogatta meg. Ez szívszaggató hangon sóhajtozta: — „Ó Istenem! mily keserves, hogy az ember csak akkor látja meg a világosságot, amikor már késő.” — Ezek a szavak a leánykára mély benyomást tettek. Hazamenet megkérdi anyját, vajjon mit értett a beteg néni a „világosság” alatt? Mire anyja: — A beteg néni bár derék keresztény volt, de most Isten megismertette vele, hogy életében még többet is tehetett volna Őérette. Azon szomorkodik, hogy ezt nem látta be előbb. — Ettől fogva a kislány mindig így imádkozott: — Jó Isten, kérlek, adj nekem világosságot, míg nem késő!

Beszélgetés az Úrral. Egyik misszionárius egy újonnan megtértet figyelt meg, aki ha csak tehetett, a legmélyebb összeszedettségben tér-

delt a tabernákulum előtt. Megkérdi tőle: „József, mit mondasz te oly hosszan az Úr Jézusnak?” „Semmit, Atyám, — volt a válasz — mert én nem tanultam könyvből olvasni...” „De hát akkor mit csinálsz ott mégis órák-hosszat?” — kérdi tovább a pap. „Odatartom lelkemet a napnak” — feleli amaz.

Én is így teszek, hiszen a szeretetnek nem sok szó kell, csak élvezni akarja a közelséget. Már a jelenlét és közelség is sokat mond a szó helyett.

Elhatározom magamban, hogy ma ezt én is többször megpróbálom s lelkemet ennek az isteni fényképezőgépnek huzamosabban exponálom.

¹ Jn. 3, 19—21. — ² Jn. 8, 12. — ³ Jn. 9, 5. —
⁴ Jn. 12, 35—36. — ⁵ Jn. 12, 46. — ⁶ Gen. 1, 4.
— ⁷ Pred. 11, 7.

XV

A BÚZASZEM

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Bizony, bizony mondom nektek, ha csak a földbe esett búzaszem el nem hal, egymaga marad; ha pedig elhal, sok termést hoz.”¹

Második előgyakorlat. A példabeszédre alkalmat adó körülmények. A virágvasárnapi diadalmas bevonulás után néhány pogány szeretett volna az Úr Jézussal érintkezésbe lépni. Ezek bizonyos már Jahvéhez tértek, és ők jöttek húsvétkor a szent városban imádni, ünnepelni. Kértek tehát Fülöp apostolt, hogy mutassa be őket az Úrnak. Mikor ez Andrásal egyetemben a kérést Jézus elé terjeszti, ez meghatottan és lelkesülten kiált fel, bizonyos úgy, hogy az illető pogányok is meghallhatták: „Eljött az óra, hogy megdicsőíttessék az Emberfia.”² Bizonyos küszöbön álló szenvedésére célzott ekkor az Úr, amelynek gyümölcse lesz majd a pogányok megtérése. Ezt a gondolatot világítja meg az Úr ebben az annyira kifejező kis példabeszédben.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy én is magamnak mindinkább meghaljak, és ilyen módon sokak javára lelkiileg termékenyvé váljak.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Az Úr Jézus, mint már láttuk, szinte kifogyhatatlan a búzáról, szántóföldről vett szebbnél-szebb hasonlatban. Ebben a példabeszédben rámutat a végtelen isteni bölcsesség titokzatos munkájára, amely a gabona megsaporításában nyilvánul meg. Csendesen pihen a földbe jutott gabonaszem, mint a sírban, a termékeny talaj mélyében. De csak egyideig. A látszólagos halálból élet fakad, és pedig megsokszorozódott élet. A talaj nedvessége és melege felébreszti álmából a szendergő életcsírá. A jóságos anyatermészet mindjárt gondoskodott számára megfelelő táplálékról is. Ezt szolgáltatja a magot betöltő lisztanyag, amit a földbe magával vitt. Kettős ösztön kezd most a magban érvényesülni. Bármilyen helyzetben kerüljön is a földbe, egyrészt lefelé tör a föld mélyébe és mint éhes gyökér nyúlik és kapaszkodik abba. Másrészt pedig felfelé igyekszik, hogy mielőbb napvilágot érjen s ott mint karcsú törzs, aztán virág, majd sokszoros magot hordó kalász jelentkezzék, s bőven hulljon jutalomképen a szorgos szántóvető embernek ölébe.

Az isteni Bölcsesség ebben titokzatos törvényt tükröztet le, amely hasonlóképen jut érvényre a lelki és szellemi világban is.

Ha a búzaszem meghal, sok gyümölcsöt hoz. Ha az apostol magának meghal, feláldozva énjét, idejét, életét, nemcsak maga válik szentté, hanem egyben eszközli sok-sok lélek üdvösségét és tökéletességét is. Az Úr Jézus sem vonta ki magát emez általános törvény alól, sőt a legdicsőbb példát adta arra. Ő is

szenved, meghal, eltemetik, s így szerzi meg azt a termékenységet, amely a pogány világ megtérésében és annyi lélek üdvében, élet-szentségében mutatkozik.

2. „BIZONY, BIZONY MONDOM NEKTEK . . .”

Oly fontos törvényről, elvről van itt szó, hogy az Úr szent esküvéssel akarja azt szívünkre kötni. „Bizony, bizony mondom nektek!” Szóval: áldozattá kell lennetek, hogy a lelki életben valamire vigyétek, főleg apostoli eredményeket érjete el. Ő maga, mint az örök Igé, a Zsoltáros szerint így szól az Atyához: „Vágóáldozatot, ételáldozatot nem is kívánsz, hanem készsége tette fülemet; égő s bűnért való áldozatot nem követelsz, ezért mondom: Ime, eljövök.”

És eljött, helyettesítve minden őszövétségi áldozatot önmagával. Ez már aztán tetszett az Atyának. Ennek a dicsérő, hálaadó, engesztelő és könyörgő áldozatnak füstje, amelyet Urunk a mi nevünkben, életével s főleg halálával bemutatott, mint végtelenül kedves illat szállott fel az égbe. És Isten kész ennek viszonzásául kegyelmeinek bőségét árasztani a bűnátkozta földre. Ennek a krisztusi *áldozatos* szellemnek kell valamennyiünket áthatnia. „Ez a keresztségnek a veleje, mint mondja Faulhaber, a legkeresztényibb a keresztségben. Egy csepp az áldozati szellemből többet jelent a lelkek világában, több hatóerőt, több termékenységet, mint a tudománynak és művészetnek összes szellemi gazdagsága.” Egy ápoló nővér az ágya fölé írta a Szentírás mondatát: „A Mester itt van és hí téged!” Ha aztán

a hivatása éjszaka szólította, bármily áldozat volt is számára, hogy az ágyból kiugorjék, sietett a beteghez. Elég volt e szavakra gondolnia: „A Mester itt van és hí téged!” Vajjon az ilyen áldozatok, főleg egész életen keresztül, nem jelentenek-e valóban többet az Úr-isten előtt, mint a fellengzős szónoklatok, költemények vagy tudós katedrai bölcseségek?

Mert: a) az áldozatban mutatkozik meg az egyén igazi nagysága. „Az embernek értéke vagy értéktelensége akkor jön felszínre, amikor valami áldozatot követelnek tőle.” (Hippel.)

Éppen szentmiséjéről jött a szerzetes páter, mikor előljárójával találkozik. Ez hírt közöl vele, amely a páternek nagy áldozatot jelentett. „És elfogadja ezt az áldozatot?” — kérdi tőle a fellebbvaló. „Mikor az Úr Jézus még az ember szívében van, lehet-e akkor nemet mondani?” — volt a nagylelkű válasz.

b) A világ fiai is hoznak ám áldozatot, sőt a mienknél jóval nagyobbakat. „Ígaz! az erény kíván áldozatokat, de a bűn még jóval nagyobbakat, és hozzá „csekély” ráadásul a mi földi és égi boldogságunkat.” Jól mondják: „az ördög mártírjai többet szenvednek, mint az Isten mártírjai”.

c) Az áldozatba helyezte, rejtette Isten a mi hatóerőnket. Megértette ezt Kis Szent Teréz is, aki így ír: „Imában és áldozataimban van az erőm. Ezek az én legyőzhetetlen fegyvereim. Ezekkel többet érek el a szívekben, mint szóval. Tudom én ezt tapasztalásból.” És ismét: „Jézus megismertette velem, hogy csak is a kereszt által hódítok neki lelkeket. Ezért növekedett bennem (a szerzetbe lépés óta) a

vágy és szomjúság az áldozat, a szenvedés után annyira, amennyire csak küldözgette nekem az Úr a kereszteket. Ez a keresztutam teljes öt évig tartott, de erről Jézuson és rajtam kívül senki sem tudott. Rejtett, pompázó virág volt ez az áldozat, amelyet Jézusnak adtam és amely egyedül Jézusnak illatozott. Szívem bizonnal nem érzéketlen, de éppen azért, mert oly nagy fokban tud szenvedni, azért szeretnék mindenfajta szenvedést, amelyre csak képes vagyok, elviselni, hogy Jézusnak áldozhassam." Az öreg, 72 éves Chateaubriand grófnőt leányával együtt a francia forradalom börtönbe veti. Az anya betegségben ott meghal. Mielőtt kiszenvedett, megbízza leányát, írja meg fitestvéreinek, aki mint szabadgondolkozó, minden vallással szakított s akkor éppen Amerikában tartózkodott, hogy utolsó anyai imáját és életét áldozatul érlette ajánlja fel. A levelet sikerült a nővérnek, mielőtt a nyaktilóra vitték, elküldenie. Chateaubriand gróf kezébe került. Annyira megrendítette, hogy nemcsak megtért, hanem a kereszténység szépségéről írt pompás könyveivel számtalanok hitét éleszti fel talán az idők végéig. Ime, az áldozat hullámgyűrűi. Ilyen eredményes több-kisebb fokban minden áldozat.

3. AZ EUCHARISZTIKUS ÁLDOZAT

Jézus szívét annyira áthatja az áldozat szelleme, hogy szomját az áldozatra földi életében teljesen nem tölthette be. Misztikusan folytatja áldozatát az Eucharishtiában. A szentmiséről tudom, hogy az nem pusztá, üres megemlékezés Krisztus keresztáldozatáról, hanem

annak valóságos, bár vérontás nélküli megújítása. És íme, én naponként személyesen, vagy a pap keze által bemutatom azt a menygyei Atyának. Még inkább bevon engem az áldozat természetfeletti légkörébe a szentáldozás. Mikor tiszteletreméltó Libermannt kérdezték, vajjon melyik a legjobb módja a szentmisehallgatásnak? — azt felelte: „Magát áldozni! magát áldozni!” Viszont nincs kétség abban, hogy a keresztsáldozatnak ez a folytatása és közvetítője, az Eucharisztia az, amely az Egyházban a szüzi tisztaság oltárán önmagukat feláldozó lelkek százezreit kitermeli. A monda szerint minden nagypénteken hófehér galamb száll a Grál-várba és ott a Grál-kehelybe szentostyát ejt. Ebből a kehelyből merítik aztán a Grál-lovagok a szünös-szüntelen felfrissülő hősi vért.

Beszélgetés az Úrral. Kérem tőle, hogy itasson át engem is főleg a szentáldozásban az eucharisztikus, áldozatos szellemmel, hogy ez jellemezze és minősítse minden cselekedetemet, a nagyot éppen úgy, mint a legcsekélyebbet. Ez is lesz ma az elhatározásom.

¹ Jn. 12, 24. — ² Jn. 12, 23. — ³ 39. zsolt. 7, 8.

XVI

A SZÖLLŐTŐ

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Én vagyok az igazi szőlőtő, és Atyám a szőlőműves. Minden szőlővesszőt, mely énrajtam gyümölcsöt nem hoz, lemetsz, és minden gyümölcstermőt megtisztogat, hogy többet teremjen. Ti már tiszták vagytok az ige által, melyet szólottam nektek. Maradatok énbennem és én tibennetek. Miként a szőlővessző nem tud gyümölcsöt hozni önmagától, ha nem marad a szőlőtőn: úgy ti sem, ha énbennem nem maradtok. Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők. Aki énbennem marad és én őbenne, az bő termést hoz, mert nálam nélkül semmit sem tehetnek. Ha valaki énbennem nem marad, kivetik azt, mint a szőlővesszőt és elszárad; és összeszedik és tűzre vetik, és elég. Ha énbennem maradtok, és az én igéim tibennetek maradnak, amit csak akartok, kérjetek, és meglesz nektek. Azáltal dicsőíttetik meg az én Atyám, ha sok gyümölcsöt hoztok, és tanítványaim lesztek.”

Második előgyakorlat. A példabeszéd előadásának körülményei. Közelget az óra, midőn Jézus búcsút vesz apostolaitól és a világtól, hogy szenvedni és meghalni menjen. Már megünnepelte az utolsó vacsorát, örök emlékebe hagyva nekünk az isteni Eucharisziát. Aztán vigasztalja övéit. Mikor

már indulóban van, így szól: „Keljetek fel, menjünk innét!”² De a szíve még mindig visszatartja. Még újabb gondolatokat közöl szereteteinek megerősítésére. Ekkor mondja el az idézett mérhetetlenül tartalmas és páratlanul szép példabeszédet.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy Vele, az isteni szőlőtővel mindig a legbelsőbb egy-ségben maradjak.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Az Úr Jézus itt megint csak visszatér a szőlőről vett, annyira kedvelt hasonlatára. Magát, mint szőlőtőkét állítja oda. Az Isten-ember, Egyházának láthatatlan feje, valóban az reánk nézve. Miként a tőke és vesszői azonos természetűek, úgy Krisztus is a megtestesülés által természetünknek részesévé lett. Amde ez még nem sokat segítene rajtunk, ha Krisztus egyúttal nem volna Isten is. Mint ilyen lett számunkra minden kegyelemnek forrása. Azonban, hogy — mint isteni tőke — belénk, vesszőibe, a kegyelem és élet nedűit lövelhesse, szükséges, hogy kiki közülünk vele a szoros kapcsolatot megőrizze. Ez a kapcsolat a szent keresztség és a hit által létesül. Rajtunk most már a sor, hogy Krisztusból a hit által felszívott malasztot szeretetté és jócselekedetökké dolgozzuk fel. Így termeljük az isteni tőkének megfelelő gyümölcsöket. Az a lélek, amely csak külsőséges életet él, csupán leveleket hajt, a halálos bűn folytán hamarosan elszárad. Ha van még remény a feléledésre, akkor Isten egyelőre megtisztítja. Teszi ezt a szenvedések, nemkülönben az evangé-

liumi tanok és kegyelmi sugallatok által. Ha a halálos bűnben való megrögződés teljes elkorhadást okozott, ám jön a vincellér, a mennyei Atya, és a vesszőt levágja, eltávolítja, tűzre dobja. Az isteni Szőlőtökének mennyire fáj, ha egyetlen vesszőtől is meg kell válnia. Néhány óra múlva majd, ott az Olajfák hegyén ez lesz véres veritékezésének egyik legfőbb oka. Azért kéri szinte szorongva tanítványait, és bennük valamennyiünket is, hogy a vele való legszorosabb összeköttetést lehető leg-szorgosabban ápoljuk. „Maradjatok énbennem és én tibennetek!” Gondoljátok meg, hogy „nálam nélkül semmit sem tehettek”. „Ne vélje tehát bárki is, — jegyzi meg Szent Agoston — hogy a vessző legalább *valami* csekély gyümölcsöt a tőkén kívül is teremhet. A nélkül sem kicsiny, sem nagy nem létesülhet, aki nélkül egyáltalán semmi sem lehet. A vesszőnek tehát választania kell a töke és a tűz közt. Tisztán látja ezt már a Próféta is: „Vajon vesznek-e belőle (a haszontalan vesszőből) fát, hogy valami tárgyat készítsenek? avagy csinálnak-e belőle cöveket, hogy rajta bármilyen holmi függjön? Ime, a tűznek adják ele-
delül...”³

Tehát vagy a töke, vagy a pokol tüze. Vagy Krisztus, vagy örök halál. Hogy pedig ezek az oly komoly szavak az apostolokat meg ne félemlítsék, az Úr vigasztalja őket: „Ti már tiszták vagytok az íge által, melyet szólottam nektek.”⁴ Ó, bárcsak nekünk is azt üzenné a jó Isten, amit Kis Szent Teréznek: „meg van velünk elégedve!...”

Az Úrban való maradásunkat lényegesen a megszentelő malaszt állapota létesíti. Az Egyház a római kátéban azt mondja róla: A megszentelő malaszt az, amely lelkünket a legbensőbb szeretet által Istenhez kapcsolja és azt eszközli, hogy mi eltelve iránta hő vágygal és odaadással, új életet éljünk." Ezt az új életet pedig így jellemzi Szent Terézia: „Mint a kis patakok, amelyek egészen derült forrásból erednek, valamennyien tiszták és kristályosak, éppen így az olyan léleknek cselekedetei is, amely a megszentelő malaszt állapotában van, Isten és ember előtt kedvesek. Hiszen ezek is az élet forrásából fakadnak, amely mellé a lélek, mint fácska ültetve van. Ime, innen támad ennek a fácskának minden bája és termékenysége. A kegyelemforrás üdíti és védi az elszáradástól. Ezért hoz bő gyümölcsöt. Ha a lélek ettől az életforrástól önként eltávolodik, szennyes, bűzös vizek mellé telepszik, abból csak piszkot és pusztulást szívhat magába."

A kegyelmi élet szépségéről és értékéről gyönyörűen beszél már Aranyszájú Szent János: „Gondoljunk egy — ragálytól és betegségtől tönkre tett embert, aki még hozzá öreg és éhségtől kiaszott. Ez az ember egyetlen pillanat alatt, mint varázslatra, fiatalos, viruló alakká változik, olyanná, aki szépségben minden embert felülmúl. Arca életfrisseséget lehel, szemének sugara felülmúlja a napfényt. Lénye visszanyeri a teljes életerőt. Aztán bíborba öltöztetik, fejét koronával ékesítik, királyi díszöltönyt adnak reá. Ime, ezt csinálja Isten a

lélekkel; ilyen széppé, bájossá s szeretetre-méltóvá teszi megszentelő kegyelme által. Az angyalok, főangyalok, s a többi mennyei hatalmasságok is epedve vágnak ezt a lelket szemlélni. Igen! Ilyen bájtól sugárzókká, szépekké, kedvesekké és értékesekké válunk Isten előtt az ő kegyelme által."

Szent Vazul pedig, amily igazán, éppen oly szépen jellemzi s így magyarázza a megszentelő kegyelmet: „Miként a vas, ha tűzbe dobják, természetét ugyan nem változtatja meg, de a tűznek színét és hatásait egészen elsajátítja, így hatja át szentséggel az angyaloknak s minden kegyelemben lévő léleknek egész lényét a közösség Istennel, aki természeténél fogva szent. A különbség köztük és a Szentlélek közt az, hogy míg a Szentlélek természete által, ők a részesedés által szentek."

Mikor Vianney Szent Jánosnak egy gyermek virágcsokrot nyújtott át, ez így szólott: „Gyermekekem! a te lelked még sokkal szebb, mint ez a virágcsokor."

3. A MEGSZENTELŐ MALASZT MEGSZERZÉSÉNEK S GYARAPÍTÁSÁNAK ESZKÖZEI

Mielőtt az isteni vincellér a száradt vesszőt végleg lemetszené és tűzre vetné, szerencsére, van még mód, hogy a kegyelem vérkeringése közte és a töke közt helyreálljon. Ezt eszközli a tökéletes bánat, illetőleg szeretet, vagy a tökéletlen bánattal kapcsolatos szentségi feloldozás. Csodálatos hatásának eleven leírását az előző pontban Szent János és Szent Vazul tollából élvezhettük. A már meglevő kegyelmi életet fenntartja, növeli minden jócselekedet, de első-

sorban az isteni *Eucharisztia*. Hiszen ennek ez a főcélja és feladata. Mint a tűz két viaszgyertyát teljesen eggyéforraszt, így egyesít bennünket az Eucharisztia a kegyelem szerzőjével, forrásával. A többi áldás és minden áldás ebből árad.

Beszélgetés az Úrral. Alkalmazhatjuk saját szívünkre azt az imát, amelyet Egyházunk a cibóriumot megáldó pap ajkára ad: „Mindenható, örök Isten, alázattal kérjük Felségedet, hogy ezt az edényt, amely szent Fiad, a mi Urunk Jézus Krisztus testének őrzésére készült, áldásod kegyelmével megszentelni kegyeskedjél!”

Elhatározom, hogy ma többször igyekszem öntudatára ébredni annak a mérhetetlen szerencsének, hogy a kegyelem állapotában vagyok, s igyekszem azt jócselekedetekkel fokozni . . .

¹ Jn. 15, 1—8. — ² Jn. 15, 31. — ³ Ez. 3—4.
— ⁴ Jn. 15, 3.

XVII

AZ ORVOS

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Jézus pedig hallván ezt, mondá: Nem szükséges az orvos az egészségeseknek, hanem a betegeknek. Elmenvén pedig, tanulókat meg, mit tesz az: irgalmasságot akarok, és nem áldozatot. Mert nem jöttem az igazakat hívni, hanem a bűnösöket.”¹

Második előgyakorlat. A példabeszédre alkalmat adó körülmények. Mind a három Evangélista szerint, akik számunkra ezt a kis példabeszédet feljegyezték, alkalmat ennek elmondására az a lakoma adott, amelyet az apostolnak meghívott Máté publikánus kollégáinak rendezett, és amelyen Urunk is apostolaival résztvett. A gőgös farizeusok e miatt dúlnak-fúlnak, s kérdéssel zaklatják az apostolokat: „Miért eszik mesteretek a vámosokkal és bűnösökkel?” „Jézus pedig hallván ezt”,² pompásan felel meg a kérdésre az idézett példabeszédben.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, élessze bennem a bocsánatnak, az irgalomnak, az elnézésnek szellemét.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

A rövid kis példabeszéd, amely világosan, éppen oly csattanósan felel meg a viszonyoknak és körülményeknek, amelyek közt Urunk

azt elmondotta. Kiérzik belőle, hogy a farizeusoknak hideg, szeretetet nélkülöző fellépése az Ő forró Szívét a legérzékenyebb oldalán érintette. A kevély farizeus a saját törvényes, külső tisztaságában elbizakodva, tudni sem akart a „bűnös” emberekről. Gyalázatnak, vétéknek tartaná velük érintkezésbe is lépni. Nem így az Úr Jézus, akit az küldött ide a földre, aki az égben megesküszik: „Életemre mondom, én az Úr Isten, nem akarom én az istentelennek halálát, hanem azt, hogy az istentelen megtérjen újáról és éljen.”³

Az Úr szeretettől lángoló, irgalmas Szívére jellemző az a prófétai ígé is, amelyet ez alkalommal Ozeásból idéz: „Én irgalmasságot akarok és nem áldozatot.”⁴ Vagyis több súlyt helyezek a szívnek belsőséges indulatára, mint a külső, anyagi áldozatokra. Jóllehet, ezeket is szívesen fogadja, ha kellő lelkülettel mutatják be.

Mély bepillantást enged tehát ez a példabeszéd Jézusnak belső életébe, Szívébe. Hiszen egész földi életének célját éppen abba helyezi, hogy a rászorulókat megsegítse, nevezetesen, hogy „az elveszettet megkeresse, az eltévedtet visszavezesse, a sebesültet bekötözzesse, a gyengét megerősítse”.⁵ Ezt a munkáját az Úr földi életében nem fejezhette be. Hiszen a világ végéig és mindenütt a földkerekségen lesznek testi és lelki szükségét szenvedők. Azért Egyházára bízta, hogy legyen az Ő eleven folytatása. Az Egyház ezt meg is teszi, mikor főleg a penitenciatartás és utolsó kenet szentségét kiszolgáltatja.

2. A PENITENCIATARTÁS SZENTSÉGE

Ennek a nagy szentségnek alapításáról már máskor elméltünk.⁶ Itt inkább csak azt fontolgatjuk, hogy mennyire orvosunk ebben az édes Üdvözítő.

Némelyek valami zsarnoki intézményt látnak a gyónásban, holott az bennünket a legnagyobb zsarnokságtól, a lelkiismeretet sanyargató bűnnek hóhérától szabadít meg. Ventilátora a léleknek a kedvetlenség és életűnság ellen. A sok ellenvetéssel és rágalommal szemben, amelyek a gyónást érik, a legjobb cáfolat maga a gyónás. Népszerűbb az ma, mint volt valaha. Az lesz mindig, míg lesznek a földön lesujtott lelkek és megsebzett szívek. Mert az ilyenek hova forduljanak? hova menjenek? Szépen mondja P. Roh S. J.: „Három szív van ezen a földön, amelyet semmi undor sem tud visszariasztani, semmi fáradság kimeríteni. Az egyik a *testi orvos* szíve, amely nem fordul el a megoly undorító betegségtől sem. A második az *anyai szív*, amelyben gyermekének semmi fekélye sem kelt útálatot. A harmadik a *gyóntatóatyai szív*, amely egy bűnöstől sem retten vissza, ha az nyíltszívűen és bánatosan közeledik hozzá. Mint eltévedt juhott visszavezeti Isten nyájához.”

„Lehet-e valami szeretetreméltóbbat és szeledebbet elgondolni, mint a gyónás parancsa, — mondja Pascal — és íme, az emberi romlottság oly nagy, hogy még ezt a parancsot is túl keménynek találja.” „Kinek-kinek önmagán kell a gyónás áldását tapasztalnia, hogy ennek az intézménynek becsét értékelni tudja. Annak feltárása, ami a lelket legbelsejében il-

leti és lelkiismeretét leginkább terheli, oly csodálatosan felszabadító és tisztító hatást fejt ki bennünk, amelyet csak a hitből fakadó imával lehet valamiképpen összemérnünk. Gyónás és ima a lélek kiöntése, amely nyugalmat, világosságot, meleget és életet hoz." (Heiler: Katholizismus.) A protestánsok is visszasírják a gyónást. Egyik protestáns teológus (dr. Korgh-Tonning), aki később katolikus lett, így nyilatkozik: „Bár ezer szám volna s abban ezer nyelvem! Valamennyit szeretném felhasználni és így kiáltani: „A mi (protestáns) egyházunknak megint vissza kellene állítania a magángyónást.”

Goethe is bevallja, hogy a fülgyónástól nem kellett volna az emberiséget megfosztani, s emlékiratában elmondja, mennyire nem elégítette őt ki a protestáns általános gyónás, amelyben éppen arról nem nyilatkozott, amiről leginkább kellett volna... Viszont az Egyházba visszatértek mennyire élvezik a gyónást, s mily hálasok érte Istennek! Szépen mondja köztük Langbehn: „A láncok, amelyek lehullanak, szépen muzsikálnak.”

3. A SZENTKENET SZENTSÉGE

Ki kételkedhetik abban, ha már Jézus szentségeket a különböző életállapotok megsegítésére alapított, a betegekről sem feledkezett meg. Kinek van annyira szüksége a „megkönnyítésre”,¹ mint éppen a szegény betegnek? Valóban, a protestantizmus nem ismerte Jézus Szívét, amidőn a szentkenetnek szentségi jellegét letagadta. Eltekintve attól, hogy a „romlandó test teher a léleknek”,² megvannak az embernek

a betegágyon a sajátos nehézségei is. Könnyen visszaesik hibáiba, félelem, bizalmatlanság s szomorúság nyomasztja, kísértések zaklatják a hit és remény ellen. Hozzá még Isten is az egész élet bűneit és gyarlóságait maga előtt látva, kegyelmeit teljes igazságossággal gyérítheti, visszavonhatja. Ime azonban az isteni orvos siet a szentkenet szentsége által mindeme bajok és veszélyek elhárítására. Ezzel a szentséggel eltörli az összes megbánt bűnöket, még akkor is, ha azokat a beteg saját hibáján kívül meg sem gyónja. Továbbá elengedi Isten a büntetéseket, és így mintegy átnyújtja a betegnek, mint a régi teológia egyhangúlag tanítja — a belépő jegyet a mennyországba. Méltán mondhatjuk a szentkenetet a második keresztségnek.

A maga szempontjából tehát rettenetesen jól számított a gonoszlélek, mikor a protestánsokat a penitenciától s a szentkenettől megfosztotta.

Sőt ez a szentség a kegyelem túláradása folytán még a beteg testét is üdíti és meg is gyógyítja, ha a lélek üdve azt úgy kívánja. Míg tehát a keresztség az Üdvözítő reggeli áldása, addig a szentkenet felken a haláltusára.

Hála neked isteni Orvos, aki rólunk ily bőkezűséggel gondoskodtál! Az „orvos valóban szükséges a betegnek”, s mi csakugyan azok vagyunk testileg és lelkileg.

Beszélgetés az Úrral, úgy, ahogy a beteg szokta jaját-baját a doktornak elpanaszolni, s már akkor könnyebbedést érez, ha szenvedését, nehézségeit elmondhatta.

El is határozom, hogy a szentáldozás után,

vagy a szentséglátogatások alkalmával sebeimet
Uram, isteni Orvosom előtt feltárom és az
enyhet, gyógyulást isteni Szívétől kérem, várom.

¹ Mt. 9, 12—13. — ² Mt. 9, 11—12. — ³ Ez.
33, 11. — ⁴ Oz. 6, 6. — ⁵ Ez. 34, 16. — ⁶ V. ö.
A kereszt diadala XXVII., XXVIII. — ⁷ Jak. 5, 15.
— ⁸ Bölcs. 9, 15.

XVIII

A JÓ PÁSZTOR

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Bizony, bizony mondom nektek: Aki nem az ajtón megyen be a juhok aklába, hanem másunnan mászik be, az tolvaj és rabló. Aki pedig az ajtón megyen be, pásztora a juhoknak. Ennek az ajtónálló ajtót nyit, és a juhok az ő szavára hallgatnak, és nevükön szólítja a maga juhait, és vezeti azokat. Midőn juhait kiereszti, előttük megyen, és a juhok őt követik, mert ismerik szavát. Idegen után pedig nem mennek, hanem futnak tőle, mert nem ismerik az idegennek szavát. E példabeszédet mondá nekik Jézus, ők pedig nem érték, mit beszéle nekik. Ismét mondá tehát nekik Jézus: Bizony, bizony mondom nektek, hogy én vagyok a juhok ajtaja. Mindnyájan, kik csak előttem jöttek, tolvajok és rablók, de nem hallgattak rájuk a juhok. Én vagyok az ajtó. Aki énrajtam keresztül megyen be, üdvözüli; és bejár és kijár és legelőt talál. A tolvaj csak azért jön, hogy lopjon és öljön és pusztítson; én azért jöttem, hogy életük legyen. Én vagyok a jó pásztor. A jó pásztor életét adja a juhokért. A béres pedig és aki nem pásztor, kinek a juhok nem tulajdonai, látván a farkast jönni, elhagyja a juhokat, és elfut; és a farkas elragadozza és elszéleszti azokat. A béres elfut, mert béres, és nem

törődik a juhokkal... Én vagyok a jó pásztor, és ismerem enyéimet és ismernek engem enyéim, amint ismer engem az Atya, én is ismerem az Atyát, és életemet adom a juhokért. Egyéb juhaim is vannak, melyek nem ez akolból valók; azokat is ide kell terelnem, és hallgatni fogják az én szómat, és egy akol lesznek és egy pásztor.”¹

Második előgyakorlat. A példabeszédre alkalmat adó körülmények. Az Úr Jézus, mint Szent János evangélista az előző fejezetben elbeszéli, szombati napon vakon született gyógyít meg.² Az ügy a szinédrium elé került, amely a Krisztus iránti ellenséges érzületből a meggyógyultat kiközösíti. Mennyire eltért ezáltal a javarészt írástudókból és farizeusokból álló nagytanács a jó pásztor hivatásától! Nemhogy a megérkezett Messiás aklába terelnék a bárányokat, hanem inkább attól elrabolni igyekeznek. Mikor Jézus később a meggyógyítottal találkozik, s magát vele, mint az Istenfiát megismerteti, s annak hódolatát fogadja, egyben ellenségeinek vakságát és megátalkodását erősen megbélyegzi. Egyben az ő eljárásukkal élesen szembeállítja — ebben a példabeszédben — a saját pásztori szívét és bánásmódját.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy Őt mint jó Pásztort minél jobban megismerjem és kövessem.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Minthogy a Szentföld lakóinak nagy része a ma napig állattenyésztéssel foglalkozik, a példabeszéd s annak minden mozzanata a hallgatóság előtt nagyon könnyen érthető és világos. A dúsgazdag seik, vagy egy-egy módos

beduin törzs a tevéknek, lovaknak, szarvasmarháknak százait, sőt ezreit legelteti. A kisgazda meg juhait, kecskéit maga tereli vagy küldi béresei által a legelőre. A pásztor rendszeren a tulajdonos. A viszony a keleti pásztor s nyája közt sokkal bensőségesebb, mondhatnám családiasabb, mint nálunk. A pásztor névszerint ismeri valamennyi juhát, bárányát. Előhívja őket egyenkint, az összeteretelt nyájnak akár közepéből is. És valamennyi mindjárt szót fogad s nyomon követi az előtte ballagó gazdáját. De másra nem is hederít, sőt ösztönszerűleg menekül attól, aki nem az ő pásztora. A keleti pásztor tehát nyája *előtt* megy s nem *utána*, mint a mi vidékünkön szokás. Kutyákra nappal nincs szükség. Csak éjtszaka kerül ezekre sor, amikor aztán 7—8 kuvasz és a virrasztó pásztor ővja, védi a nyáját az ellenségtől. Van ilyen is bőven. Farkas, sakál, sőt medve is a nagy Hermon vidékén. Az éhség ezeket a fenevadakat olykor még nappal is a nyájhoz kényszeríti. Ilyenkor aztán van módja a pásztornak szeretetét a nyája iránt akár élete kockáztatásával is bebizonyítani. Akad aztán tolvaj és rabló is nagy számmal. Ezek persze nem az ajtón akarnak a nyájhoz férkőzni, hanem átmásznak a korláton, kerítésen. Mindezt Jézus hallgatósága tapasztalásból nagyon jól tudja. De hogy mit akar mindezzel Jézus mondani, mit ért a kép alatt, jórészükre nem volt világos. Az Úr tehát a példabeszédet kifejti, megmagyarázza. Ő a jó Pásztor, aki ennek összes jótulajdonságait magában egyesíti. Ő ismeri övéit és szereti őket, s ezt megmutatja élete feláldozásával is, amint a közel jövő ezt majd

igazolja. Egyben ő a kapu is, amelyen keresztül törvényesen a juhokhoz férközni lehet. Ő a lelkeknek egyetlen tulajdonosa. Mint Isten teremtetten, mint Istenember hozzá még vérével vette meg őket. Legeltetni ezeket a bárányokat kizárólag csak annak van joga, akire ő ezt rábízta. Ezek pedig elsősorban Szent Péter utódja, a római pápa, s az ezzel egyességben élő püspöki kar és papság. A többi csak bitorolja a pásztor címet és hivatalát. Voltaképen tolvaj és rabló, aki nem a rendes úton, hanem a kerítésen át hatolt az akolba, hogy szélesszen, rontson, pusztítson.

Tudom tehát én is, kire kell hallgatnom, kinek engedelmeskednem, kihez ragaszkodnom. Főleg *a pápához való lelkesült ragaszkodás* legjellemzőbb és nélkülözhetetlen vonása a katolikus jellemnek.

2. UTÁNOZZUK A JÓ PÁSZTORI!

Nemcsak a papokra vonatkozik ez, akik által Jézus a nyáját vezeti, táplálja, kormányozza, hanem édes valamennyiünkre, akikre lelkek vannak bízva. Töltsük be nagyszerű hivatásunkat egészen az Úr Jézus szellemében. Mily szép példát ad erre Kis Szent Teréz. Egyik noviciája megszorította, és most jön bocsánatot kérni. Mire Kis Szent Teréz mélyen megindulva így szól: „Ó, ha ön sejtene, mit érzek én! Még sohasem értettem meg ily mélyen, hogy milyen szeretettel fogad bennünket az Úr Jézus, mikor valamely hiba elkövetése után hozzá bocsánatért fordulunk. Ha én a szegény, pici teremtmény ekkora gyengédséget érzek ön iránt,

mikor most ön engem megkérni jön, mit érezhet Istennek legszelidebb Szíve, ha bűnbánattal járulunk eléje?!"

De aztán legyünk *erősek* és határozottak, mikor juhaink védelméről van szó. Védjük, mentsük meg őket, még sokszor saját akaratuk ellenére is... Mily hősöknek bizonyulnak ilyenkor a legszelidebb pásztorok is, mint egy Szent Jozafát, egy Borromei Szent Károly és mások.

3. A JÓ PÁSZTOR ÉS AZ EUCHARISZTIA

Az Üdvözítő számunkra: akol, ajtó, út, legelő és pásztor, szóval minden, minden. Sehol sincs annyira mindez együtt, mint az Eucharishtiában. Itt Jézus csakugyan a mi jószágos pásztorunk. Míg a pásztor rendesen juhait nyírja, ezzel ruházkodik, tejükből, húsból él, addig Jézus éppen megfordítva cselekszik. Ő ruház bennünket, etet, itat, fenntartva, díszítve, fejlesztve bennünk a megszentelő kegyelmet. Szépen éneklirőla Aquinói Szent Tamás:

Kegyes Pásztor, igaz étek,
Édes Jézus, kérünk Téged,
Te legeltesd, vidd a népet.
Te mutasd meg kegyességed,
Fönn az élők közepett.

(Sik Sándor.)

Nem csoda tehát, ha Jézus, mint a „jó Pásztor”, annyira meghódította kezdettől fogva a kereszténység szívét. A katakombák falán, síremlékein mintegy 180-szor találkozunk a jó Pásztor alakjával. Bizonyos szent büszkeséggel nevezi magát bizonyos Abercius „a jó Pásztor tanítványának, aki nyáját erdőn-mezőn legel-

teti", ahogy ezt ősi keresztény síremléken olvassuk.

Beszélgetés az Úrral, kérve, hogy én is Neki, a jó Pásztornak tanítványa legyek és ha kell, mint ilyen haljak is meg. Elmondhatjuk az Egyház liturgikus imáját is: „Urunk Jézus Krisztus, Te a jó Pásztor, ki juhocskáidért életedet áldoztad... add, hogy mi is követve pásztorainkat itt a földön, általuk az égbe, az örök élet legelőjére vezéreltessünk. (Szentmise a jó Pásztor Anyjáról.)

Megígérem, hogy ma a jó Pásztor szavára, *minden sugallatára* felfigyelek.

¹ Jn. 10, 1—16. — ² V. ö. Szeretett minket XL., XLI., XLII.

XIX

AZ ELVESZETT JUH

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Mondá tehát nekik e példabeszédet, szólván: Kicsoda közületek az az ember, kinek, ha száz juha vagyon, és elveszt egyet azok közül, ott nem hagyja a kilencvenkilencet a pusztában és nem megyen az elveszett után, míg nem megtalálja azt? És midőn megtalálja, örömmel veszi vállára, és hazamenvén, összehívja barátait és szomszédait, mondván nekik: Örvendjetek velem, mert megtaláltam az én juhomat, mely elveszett vala. Mondom nektek, hogy oly nagy öröm leszén mennyben egy megtérő bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon, kiknek nincs szükségük bűnbánatra.”¹

Második előgyakorlat. A példabeszédre alkalmat adó körülmények. Szent Lukács evangéliuma a 15. fejezetet, amelyet szebbnél-szebb példabeszédek töltenek ki, így vezeti be: „Közeledének pedig hozzá a vámosok és bűnösök, hogy hallgassák őt. És zúgolódának a farizeusok és írástudók, mondván, hogy ez a bűnösökkel társalog és velük eszik.”²

Íme, az Úr a nagy bűnösök előtt nem a pokolról és a választottak csekély számáról, hanem az Isten végtelen irgalmáról tart megható beszédet...

Jézus éppen útban van Jeruzsálem felé, hogy ott szenvedjen és meghaljon. Helységbe tér be, ahol

hozzá csődülnek az egész vidék vámosai és bűnősei. Valószínűleg egyiknek meghívását itt is elfogadja, hogy leereszkedő szeretetével könnyebben szívükhöz férközzék.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy egyrészt a bizalmat, másrészt az irgalmat mások iránt fokozza bennem.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Az előző elmélkedésben elmondottak után ez a példabeszéd már nem sok magyarázatra szorul. A pásztoréletben nem ritkaság, hogy egy-egy, magával amúgy is tehetetlen, tapasztalatlan juhocska a többitől elmarad. Mikor aztán a pásztor ezt — esetleg csak este — észreveszi, szeretete és felelősségérzete nem hagyja nyugodni. Ott hagyja tehát a többit mind, és az elveszettnek keresésére indul. Bejár hegyet, völgyet, amerre csak napközben járt, felkutat minden sziklahasadékot, mélységet. Végre ráakad a talán meredeken lecsúszott vagy tövisbokorba gabalyodott, bégető bárányára. Van most öröm! Gondosan kibontja az ágbogból, lehetőleg úgy, hogy állatkájának ne fájjon, az meg ne sérüljön, meg ne sebesüljön. Aztán gyengéden vállára veszi s a többihez visszaviszi. De nem elégszik meg azzal, hogy egyedül maga örüljön. Barátait és szomszédait is boldogsága részesévé kívánja tenni... „Örvendjetek velem, — szól hozzájuk — mert megtaláltam az én juhomat, mely elveszett vala.” És mindjárt alkalmazza is Urunk a hasonlatot a valóságra. Élénken festi az örömet, amelyet egy-egy megtérés támaszt a menny-

országban. Hiszen Istennek és égi udvarának leghőbb vágya ment teljesedésbe. Ezt az örömet Urunk oly emberi módon fejezi ki. Mi emberek ugyanis jobban szoktunk érzelmileg örülni a megtalált holminak, mint annak, aminek békés birtokában vagyunk s elvesztése miatt nem kell aggódnunk, bánkódnunk. Mily jó is hozzánk Isten! Úgy viselkedik, mintha velünk, megbántóival, sokat vesztene, pedig veszteni valónk voltaképen csakis nekünk van...

2. AZ ELVESZETT BÁRÁNY SIRALMAS SORSA

Elképzelem talán a meredeken lecsúszott vagy tövises között fennakadt bárányt szerencsétlen helyzetében. Bizonytal valami kíváncsú füvecské csábította el, hogy a nyájtól elszakadjon, és ily kétségbeejtő helyzetbe jusson. Aztán elgondolom a bűnös sorsát. Phädra Euripides Hippolitoszában így elmélkedik: „Gyakran hosszú éjeken fontolgtatám: Miért kíséri a nyomor, a jaj az embert egész élte útján? És megértém, hogy mindez nem az ő értelmetlenségéből ered. Mert hisz a legtöbbje tisztán látja a helyzetet. Nem! A kérdésre más a felelet. A jót mi ismerjük, érezzük, megértjük, de mikor cselekedni kell, mégsem követjük. Egyiket a lomhaság, a másikat az örömmámor arra készíti, hogy a csábót többre tegye, mint a szépet.” Utánamegy az örvénybe, a szakadékba, tövisbe.

A bűnbe esett lélek csak későn látja, hogy mit és mennyit veszített. „Aki a lelkét tékozolta el, az a legnagyobb pazarló.” (Balde.)

Mikor Napoleon, mint Szent Ilona szigetének foglya, egyik este a „Hivatalos császári Alma-

nachot" lapozta, egyszer csak felkiált: „Minő birodalmam volt nekem! Uralkodtam 83 millió emberen!” — És hangja mérhetetlen fájdalmat árult el. A világ sokszor látott már az ő szemében mérhetetlennek látszó veszteségeket. Gondoljunk az uralkodó családokra, amelyeket, mint a Habsburgokat, Romanovokat, Hohenzollereket a világháború megfosztott századokon át birtokolt koronáktól.

Tetrazzini Lujza az 1900-as években a világ leghíresebb sztárja, Enrico Carussónak szereplő társa, mintegy 26 milliót szerzett össze szereplésével. De aztán a newyorki tőzsdén el is veszítette. 1931-ben már a mozikban énekel, nyomorog. († 1940.)

Ivar Kreugernek, a „gyufakirálynak" vagyonát egy és egyharmad milliárdra értékelték, 1932 március 16-án öngyilkossággal menekül vagyonra összeomlása elől.

Mindez a veszteség azonban semmi ahhoz, ha valaki az Isten kegyelmét, a lelke üdvét súlyos bűnnel elveszti.

Amint a szerencsétlenül járt bárány nem tud magán segíteni, így a halálos bűn is képtelenné teszi a lelket, hogy a mennyországért bármit is érdemeljen. Szent Teréz így ír erről: „Az Úr megmutatta nekem a lelket a halálos bűn állapotában. Teljesen erőtlen, mint az az ember, aki még van kötözve, bilincsbe verve. Hozzá még szeme is be van fődve, olyannyira, hogy bármennyire akarna mozdulni, látni, nem tudna, és így tengődik a sötétségben”...

Rotschild Nátán, aki milliárd pengő értékű vagyont hagyott hátra, amikor meghallotta, hogy testvére a lóról lebukott, így sóhajtott:

„Ó, szerencsés ember, ki lóról lebukni tud... én a vagyonomat adnám, ha csak mozdulni bírnék." A milliárdos ugyanis teljesen béna volt.

Mit ér a legnagyobb vagyon annak, aki a bűn folytán lelkileg ilyen? „Mikor az ember súlyosan vét, a halált hívja meg magába." (Páduai Szent Antal.) És mert sokan tesznek így, sajnos, e világon szinte állandóan temetőt járunk. Istenem! mennyi a lelki halott! „Hiszen ahol nem uralkodik a kegyelem, ott halál és pusztulás!" (Prohászka.) Midőn a csendes, csillogos éjszakákon a szellő a Szahara homokját simogatja, a milliárdnyi homokszem egymáshoz surlódása a halálra sebzett óriási állat nyöszörgő hangját utánozza. Halljátok? — szól ilyenkor a karavánnak arab vezetője — sír a puszta. Hogy terméketlen sivataggá lett, azt panaszolja... Siratja a viruló kerteket, az aranykalászt ringató szántóföldeket, a mosolygó gyümölcsöket, amelyeket még akkor termett, mielőtt kihalt pusztasággá nem lett... S vajjon a lélek siratja-e szörnyű veszteségét, borzalmas terméketlenségét, kétségbeejtő helyzetét?

3. „AZ ELVESZETT UTÁN MEGYEN, MIGNEM MEGTALÁLJA" . . .

Tehát Jézus nem nyugszik. Nem nyugodhatik addig, mígnem a lelkek mentésének hő vágyát ki nem elégíti. Ebben nem ismer fáradtságot, sem áldozatot, sem akadályt, sem veszélyt. Lehet-e ennek szebb megvilágosítása, mint ez az elvesztett juhról szóló megható példabeszéd? De mintha még ezzel sem volna

Urunk megelégedve, még egy másikkal egészíti azt ki. Ezt az igazgyöngyöt sem mellőzhetjük, jóllehet, azonos célja folytán neki külön elmélkedést nem is szentelünk. De beszélje ezt el nekünk maga az Úr: „Vagy ha valamely aszszonynak tíz drahmája lévén, elveszt egy drahmát, nem gyujt-e világot, nem söpri-e ki a házát, és nem keresi-e szorgalmasan, míg nem megtalálja? És mikor megtalálta, nemde egybehívja barátnőit és szomszédait, mondván: Örvendjetek velem...” A záradék ugyanaz, ami volt az előző példabeszédben, miként azonos Isten minden munkájában a refrén: Adjatok lelkeket nekem! Mert „Az Úr minden útja irgalom és igazság.” Ha a pásztor így kutatja elveszett bárányát, ha az a bizannyal szűkpénzü özvegyasszony ily gonddal keresi a pengőt sem érő drahmáját, mennyivel inkább teszi ezt velünk Isten, akiről egyenesen kimondja az Írás, hogy „szeretted a lelkeket”.

Beszélgetés az Úrral, kérve, hogy szerető, irgalmas gondját az én lelkemre s mindazokéra is kiterjessze, akik előttem kedvesek. Esedezem, nehogy valaha az elveszett bárány vagy elgurult drahma sorsára jussak. Előzze meg kegyelmével bukásomat. Imádkozom a reám bízottakért, nevezetesen, hogy házukban soha senki a jó Pásztor szívét súlyos bűnnel meg ne szomorítsa.

Imádkozom aztán a bűnösökért, haldoklókért, hogy a jó Pásztor dicső nyájához jussanak.

Jófeltételem, hogy néhány fohászt és önmegtagadást ajánlok fel ma a bűnösök megtéréséért!..

¹ Lk. 15, 3—7. — ² U. o. 1, 2. — ³ 24. zsolt. 1, 10. — ⁴ V. ö. Bölcs. 11, 27.

XX

A TÉKOZLÓ FIÚ

A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg: „Egy embernek volt két fia. És mondá az ifjabbik atyjának: Atyám! add ki nekem az örökség részét, mely rám esik. És elosztá köztük vagyonát. Kevés idő múlva összeszedvén mindenét az ifjabbik fiú, messze országba költözék, és ott eltékozlá vagyonát léha étellel. Miután mindent elpazarolt, nagy éhség lőn azon a földön, és ő szűkölködni kezdé... És menvén, beszegődött azon ország egy polgárához, ki tanyájára küldé őt, hogy őrizze a sertéseket. És szeretne volna megtölteni gyomrát a sertések eledelével, de abból sem adának neki. Akkor magába szállván, mondá: Hány béres duskál atyám házában kenyérben, én pedig itt éhen veszek. Fölkelek és atyámhoz megyek, és mondom neki: Atyám! vétkeztem az ég ellen és te ellened; már nem vagyok méltó fiadnak hivatni, csak béreseid közé fogadj be engem. És fölkerekedvén, atyjához méne. Mikor még messze volt, meglátá őt atyja. Megesett rajta a szíve, és hozzá futván, nyakába borula és összezsókolá őt. És mondá neki fia: Atyám! vétkeztem az ég ellen és te ellened; már nem vagyok méltó, hogy fiadnak hívassam. Atyja

pedig mondá szolgálainak: Hamar vegyétek elő a legdrágább köntöst és adjátok rá, húzzatok gyűrűt kezére és sarut lábaira és hozzátok elő a hizlalt borjút, öljétek le, együnk és vigadjunk; mert ez az én fiam megholt vala és föltámadt, elveszett vala és megtaláltatott. És elkezdenek vigadozni. Az ő idősebbik fia pedig a mezőn volt, és midőn megjött, közeledvén a házhoz, hallá a muzsikát és táncot. És előszólítván egyet a szolgák közül, tudakozódék, mi van itten. Az pedig mondá neki: megjött az öcséd és atyád leölette a hizlalt borjút, mivelhogy egészségben kapta őt vissza. Erre amaz megbosszankodék, és nem akart bemenni. Atyja tehát kimenvén, elkezde őt kérlelni. Amaz pedig felelvén, mondá atyjának: Ime, annyi esztendő óta szolgálok neked, és soha át nem hágtam parancsaidat, és sohasem adtál nekem egy gödölyét sem, hogy barátaimmal lakmározzam. Midőn pedig ez a fiad, ki elmulatta vagyonát parázna személyekkel, megérkezett, leölted neki a hizlalt borjút. Ő pedig mondá neki: Fiam! te mindig velem vagy... és minde nem a tied; de illett vigadni és örvendezni, mert ez a te öcséd meghalt vala, és föltámadt, elveszett vala és megtaláltatott.”¹

Második és harmadik előgyakorlat, mint az előző elmélkedésben.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Az Úr Jézus ebben a páratlanul szép és megható példabeszédében a családi életből vesz hasonlatot, azokat a vonásokat emelve csupán ki, amelyek célját szolgálják. Jómódú gazdáról van itt szó, aki béreseket és napszámosokat is tudott alkalmazni szép számmal.

Úgy látszik, csakis két fia van. A zsidó örökösödési törvény szerint az elsőszülöttet kettős rész illette meg, az öccsét a vagyonnak egyharmada. A fiatalabbik megúnja az otthoni fegyelmet, és kikéri az örökségrészét, amelyhez egyébként atyja halála előtt semmi joga nem volt. De az atya enged a kívánságnak s a szerencsétlen fiút a megfelelő értékű ingóságokkal elégíti ki. Ez pedig összeszedve mindent, ami az övé, messze országba megy. Ne is tudjanak róla és ne ellenőrizhessék a léha életet, amelyre őt a szabadság és vagyon csábította. A baj azonban üldözőbe veszi. Éhínség támad azon a vidéken és ebből kifolyólag nagy drágaság is. Vagyonkájának csakhamar nyakára hágott. Erre aztán barátai és barátnői is hátat fordítanak neki. Beszegődik tehát, hogy a fenyegető éhhaláltól meneküljön. Munkaadója erre majorjába küldi, és ami a zsidóra, főleg ha jó családból származik, mérhetetlen gyaláztatot jelent, a tisztátalan állatokat, a sertéseket őrizteti vele. Ezt a foglalkozást nemcsak a törvény tiltotta, hanem a Makkabeusok ideje óta külön átok is sujtotta. Kívánná most már gyomrát, amelyet otthon annyira elkényeztetett, a sertések táplálékával megtömni, de abból sem adtak neki eleget. A görög szerint Szent János-kenyérrel van itt szó, amelynek fogyasztása a zsidó közmondás szerint, valószínűs penitencia. Az ínség jobb belátásra bírja. Hazatér. Otthon atyja részéről oly kegyes fogadtatásra talál, aminőt még álmodni sem mert volna. Nemcsak újra finoman felöltöztetik, hanem hazatértének örömeire a hízlalt borjút is leölik. A lakomára zenészeket és tán-

cosnőket hívnak, akik körtáncukhoz, ahogy az Keleten máig szokás — kis kézi dobjukon verték az ütemet. Az időközben hazatérő elsőszülött ezen megbotránkozik, nem akarja az otthon küszöbét átlépni és duzzogva tesz atyjának szemrehányást. Az atya békíti s a nagy öröm és vígság okát előtte kifejti. Hiszen annak megtalálásáról, lelki feltámadásáról van szó, akit az atyai szív sirdogálva nélkülözött és epedve várt vissza keblére. Sok vita folyik a szentírásmagyarázók közt, vajjon kit is kell voltaképen a tékozló fiú, és kit a bátyja alatt érteni. Mindent egybevetve, méltán hihetjük, hogy itt nem a zsidóság és pogányság, sem egyenesen a vámosok és farizeusok vannak jelképezve, hanem a bűnösök és igazak általában. Ez a helyes feltevés ad nekünk is az elmélkedésre kifogyhatatlanul bő anyagot.

2. A TÉKOZLÓ FIÚ KÉRI ÖRÖKSÉGÉT

„Egy embernek volt két fia.” Tudjuk tehát, kiről van itt szó. Isten és a bűnös vannak itt egymással szembe állítva. Ime, Jézus mégis Istent, mondjuk inkább önmagát — közönséges ember jelmezében mutatja be. Mennyire illik ez a beállítás annak részéről, aki, csakhogy szívünket könnyebben meghódítsa, hozzánk egészen hasonló, közönséges emberré lett, kivéve azt a végtelen irgalmat, amelyet irántunk tanúsít, és amelynek nincsen párja. Mi pedig, — bár talán nagyon hálátlan, de mégis csak *gyermekai* vagyunk.

„Mondá az ifjabbik atyjának.” Az ifjabbik bukik. Mert, hiába, a fiatalság szokott a nagy

bukások korszaka lenni. Az ok nem a gonosz-ság, mint inkább a tapasztalat hiánya, az akaraterő fejletlensége és a szenvedélyek ereje, amelyek éppen akkor tombolnak leghevesebben.

„*Atyám! Add ki nekem az örökség részét, mely rám esik!*” Ime, néhány vonásban a bű-nösnek hűsége arcképe. Tiszteletlen és igaz-ságtalan. Nem kér, hanem szinte követel. Aztán *örökséget* kér atyja életében. Amit kap, azt, mint az őt *megillető* részt tekinti, amivel azt tehet, amit akar. Pedig mi — hogy a hasonlatot mindjárt magunkra alkalmazzuk — Istennek csak *sáfárai* vagyunk és mindennel leszámolni tartozunk: eszünkkel, akaratunkkal, érzékeink-
kel, testünkkel, lelkünkkel, életünkkel... Ma is az egész világ követeli „örökségrészét”. *Jogot* hangoztat, de nem emlegeti, hogy *kötelességei* is vannak.

3. AZ OSZTOZKODÁS ÉS TÁVOZÁS

„*És elosztá köztük vagyonát...*” Istennek kétféle javai vannak. Természetesek és termé-szetfeletti; mulandók és örökkévalók. Kiki választ ízlése szerint, s amit választott, rendesen meg is kapja... Innen a különbség a lelkies és anyagi emberek között, kik betolakodnak minden hivatásba...

„*Összeszedvén mindent, messze országba méne...*” A „messzeség” a lelkületnek, a világ-nézetnek megosztlása, amely sokszor nagyobb távolságot jelent, mint a földnek északi és déli sarka. Ugyanabban a hivatásban, családban egyik lehet az ördögé, a világé, a másik pedig Istené; egyik a pokol rabszolgája, másik pedig

a mennyország polgára. Az „ország” pedig egyesekre szent hivatásuk elhagyása, az aposztázia, a hitetlenség, de legtöbbször a világias szellem, a „nagy világ”. Itt tékozolja el többnyire vagyonkáját az ember „léha élettel”.

Eltékozolja gyengéd imaéletét, bizalmas reménységét, sokszor megszentelő kegyelmét, ártatlanságát, hitét, becsületét, egészségét, életét, sőt üdvösségét. Micsoda tékozlás!

Álljunk meg itt egy kevésbé, nehogy a gondolatok halmaza a kegyelemcsíra fejlődését hátráltassa, elfojtsa. Gondolkodom és vizsgálom, vajjon miben látom a példabeszéd egyes mozzanatait a saját életemben megvalósulva.

Beszélgetés az Úrral. Már előre is szívére borulva, kifejezem előtte, amit a tékozló fiú ajka, de még inkább a szíve elmondott.

Felteszem magamban, hogy ma fojtogatom magamban azt a rendetlenkedő függetlenség- és szabadságszomjat, amely annyi tékozló fiút kicsalogat az atyai, védett házból és ígykszem pontosan engedelmeskedni...

¹ Lk. 15, 11—32.

XXI

A TÉKOZLÓ FIÚ

B)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. „NAGY ÉHSÉG LŐN AZON A FÖLDÖN”

A világban látom a „*messze országot*”, ahova a tékozló fiú távozott. A világ csak-ugyan messze ország. Isten kegyelmi napja csak elvétele küld oda egy-egy sugarat, a nyüzsgő, vakoskodó tömegek Istenben alig látnak mást, mint távoli ismerősüket. Ám akkor nagyon meg tudom érteni ezt a „*nagy éhséget*” is.

A világban, főleg azok, akik annak hajszáján kívül állnak, valóságos Eldorádót látnak. Avagy „aranykalással ékes rónaság”-ot. Minden kalász szabadság, öröm, boldogság, élvezet és gyönyör. Akik azonban tapasztalták, mi a világ, másként ítélnék. *Lenau*, mikor elvesztette hitét, alig talál szavakat, hogy Istentől elfordult lelkének sivár elhagyatottságát lefesse. Olyan előtte a világ, mint kihalt város, amelynek sötét utcáiban botorkál... *Nietzsche*, a vakmerő istenkáromló is hiába keresi Istenen

kívül lelke otthonát. „Ah! hova menjek még vágyaimmel? Minden hegyről atyai és anyai ház után kutatok, de nem találom sehol... Ó örök Mindenütt, ó örök Sehol, ó örök Hiába!”

A sokaktól irigyelt *Anatole France* is egyik barátjának így panaszodik: „Ha bepillantnál szívembe, megborzadnál. Nem hiszem, hogy volna a világon szerencsétlenebb ember, mint én. Sokan irigylik boldogságomat, pedig én sohasem tudtam, mi a boldogság, egyetlenegy napig sem, sőt egyetlenegy percig sem.”

Ime, az éhínséggel küzdő modern tékozló fiúk, akiknek nincs Istenük s így nincs otthonuk...

„*Beszerződött azon ország egy polgárához...*” Ki ez a polgár? Ha az országban a nagy világot látjuk, akkor annak hatalmas polgára, sőt fejedelme a sátán. Az Apostol a gonoszlekekről mint „ennek a sötétségnek világkormányzóiról”¹ beszél. Ezek persze nem mutatkoznak be, hanem megbízottaik, közvetítőik, ágenseik által hódítanak. Elhitetik a rövidlátó emberekkel, hogy a szabadosságban, bűnben van az embernek egyetlen boldogsága, szerencséje, s vétek nélkül nem is élet az élet. És az emberek legnagyobb része lépre megy. A kínálkozó bűnben próbálja kielégíteni szenvedélyeinek felcsiholt szomjúságát. Pázmány beszéli, hogy mikor Lisimachus király Erdélyben járt, szomjúságtól gyötörtén egyetlen pohár vízért ellenségeinek szolgáltatta ki magát. Aztán így sóhajtott: „Ó, mily kevés gyönyörűségért vesztém királyságomat és szolgálatra juték.”

„*Tanyájára küldé őt, hogy őrizze a sertéseket.*” Ime, a bűnnel, főleg az érzéki bűnnel

járó szörnyű megaláztatás. „Kik pompás ételeket ettek, az utcákon pusztultak el, kik bíborban nevelkedtek, a szemétdombot ölelik.” Mit jelent az a moslék, mit a sertéseknek éjjel-nappal való legeltetése? És mit jelent az, hogy „*abból sem adának eleget*” Ime, a szenvedélyek kielégíthetetlensége! Ime, hogyan sülyedhet az ésszel megáldott ember az állatok alá!...

2. „FÖLKELEK ÉS ATYÁMHOZ MEGYEK”

Ha a tékozló fiú, kiszörpölve az utolsó csepig a gyönyörök poharát, beletörődik gyaláztatába, vagy mindent megúnva veti el magát az életet, mint annyi százezer előde és utóda, akkor örökre el van veszve. De szerencsére nem így történt.

„*Magába szállott.*” Ez az Atyához való visszatérés első lépcsője. Fel kell keresnünk megint lelkiismeretünk kicsi szentélyét, amelyben egykor Isten oly világosan és édesen hallatta szavát. Aztán, mikor elhagytuk ezt a kis kápolnát, ő is elnémult. Most nincs más hátra, mint hogy ide visszatérjünk s megkérdezzük: „Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem?”¹³

„*Hány béres dúskál atyám házában kenyérrel, én pedig itt éhen veszek.*” Ime, a fiú elmélkedik, összehasonlítva a szomorú jelent a szép múlttal. Kutatja az okát is ennek a változásnak és abban találja, hogy elhagyta az apai házat. Legott levonja a következtetést.

„*Fölkelek és atyámhoz megyek.*” És amit elhatározott, azonnal meg is cselekszi. Ez volt

a szerencséje. Mert Isten mindent megígér. Minden bűnnek, legyen bármily sok és rút, bocsánatát. De egyet sohasem ígért: *a holnapot*. Miért is: „Ma, ha szavát meghalljátok, meg ne keményítsétek szíveteket!”⁴

Meg is csinálja előre a mondanivalóját, nehogy a megindultság zavarában majd atyja előtt elnémuljon. Ezt mondom majd Atyámnak:

„Atyám! vétkeztem az ég ellen és te elled, már nem vagyok méltó fiadnak hivatni, csak béreseid közé fogadj be engem.”

Ime, az igazi megtérés kellékei és egyben ismertető jelei. Őszinte, kertelés nélküli bűnvallomás és a penitencia alázatos elvállalása. Ha sok megtérés nem hoz kellő békét, egyikben vagy másikban van a hiba.

3. A FOGADTATÁS ÉS KIENGESZTELŐDÉS

„Mikor még messze volt, meglátá őt atyja.” Mit jelent ez mást, mint a minden megtérést szükségképpen megelőző isteni kegyelmet, amely nélkül egy tapodtat sem tehetünk az üdvösség útján.

Már a bűnvallomás előtt az atya a fiú *„nyakába borul és összecsókolja.”* A tökéletes bánat íme, már a gyónás és a feloldozás előtt megszerzi a bűnbocsánatot.

„A legdrágább köntös” kétségkívül a megszentelő kegyelemnek gyönyörű jelképe, amelyet az atya a *szolgái által adat fel*. Ebben az újszövetségi papságnak magasztos tisztét látjuk. Nála nélkül nincs bűnbocsánat. Még a tökéletes bánat is csak azért szerzi meg még a súlyos bűn bocsánatát is, mert a bűnös fel-

oldozást akar kérni és kér is majd, amint lehetséges lesz számára.

A *gyűrű* az örök hűségnek jelképe. Isten a maga részéről örökre felejt és megbocsát. „Az istentelennek istentelensége nem leszen ártalmára, ha megtér.”¹³

A *hizlalt borjú leölése* pedig jelenti a menyeyei lakomát, az *Eucharishtiát*, amelyet Jézus Szíve túláradó szeretetében a megtérőnek készít. Mily gyengédség, micsoda Szív!

De viszont az *egyetlen* szív is, amelyre mindig feltétlenül számíthatunk. Ime, a szerencsétlen tékozló fiút mindenki, még bátyja is felejt, és senki sem törődik vele, tudni róla senki sem akar. Csak egyetlen szív virraszt még felette, gondol reá. Ez az atyai szív. Hiába! A vér nem válik soha vízzé.

4. NÉHÁNY KÖVETKEZTETÉS

a) A tékozló fiú tragikus története mutatja a szenvedélynek vaslogikáját, következetességét. Az egyszer megindult lejtőn megállni lehetetlenséggel határos. Azért: „Kezdetben állj ellen!”

b) De látjuk e példabeszédből Istennek *méretetlen gyengéd* irgalmát is, aki a bűnösre különös szeretettel gondol. Nem a bűnt szereti benne. Ó nem! Azt rettenetesen gyűlöli. De szereti a bűnöst, aki mégis csak az ő teremtménye, és pedig leginkább reá szoruló teremtménye.

Ha a családban a sok egészséges gyermek közt gyenge, nyomorék is akad, bizonynyal valamennyi ezt becézi és ennek igyekszik segítségére lenni.

c) Végül látjuk ebből a példabeszédből, de meg valamennyiből, amelyeket csak átméltunk, az isteni ige gazdagságát és kimeríthetetlen tartalmasságát. Ha százszor elméltünk róluk, százszor találunk még bennük sok új szépet és megszívlelésre méltót.

Beszélgetés az Úrral, kérve tőle, hogy irgalmas szívét mindinkább megértsem és utánozzam.

Felteszem magamban, hogy a mai szentáldozásban én is ünneplem majd az ő megbocsátó irgalmát és megígérem, hogy őt többé soha, soha meg nem bántom. Megkegyelmeztetésem ára lesz a bocsánat, amelyet megbánóimnak teljes szívből én is megadok!

— — — — —

Az Úr Jézus *példabeszédeiről* szóló elmélkedéssorozatot ezzel befejeztük. Adunk még két hétre való anyagot, amellyel (és a vízkereszt után elmaradt elmélkedésekkel) kitölthetjük az ádvent első vasárnapjáig mutatkozó hézagot.

Viszont ezeket a pótheteket vehetjük igénybe, amikor vízkereszt után négynél több hét van hetvened-vasárnapig.

¹ Ef. 6, 12. — ² Jer. Gyászé. 4, 5. — ³ Ap. csel. 9, 6. — ⁴ 4. zsolt. 8. — ⁵ V. ö. Ez. 33, 12.

XXII

AZ ADÓPÉNZ

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Azután elmenvén a farizeusok tanácsot tartának, hogy megfogják őt beszédében. És hozzája küldék tanítványait a Heródes-pártiakkal, mondván: Mester! tudjuk, hogy igazmondó vagy és az Isten útját igazságban tanítod és nem törődöl senkivel, mert nem tekinted az emberek személyét; mondd meg tehát nekünk, mit gondolsz: Szabad-e adót fizetni a császárnak, vagy nem? Tudván pedig Jézus az ő álnokságukat, mondá: Mit kísértetek engem? képmutatók! Mutassátok meg nekem az adópénzt. Azok pedig hozának neki egy dénárt. És mondá nekik Jézus: Kié ez a kép és a felírás? Felelék neki: A császáré. Akkor mondá nekik: Adjátok meg tehát a császárnak, ami a császáré és Istennek, ami Istené. És hallván ezt, csodálkozána és otthagyván őt, elmenének.”¹

Második előgyakorlat. Az Úr Jézus megrendítő példabeszédeit a farizeusok vitával szakítják félbe. Csapdát állítanak fel az Úrnak, amelyben emberi számítás szerint feltétlenül megfogják. Felvetik az adózás kérdését... Szabad-e a gyűlölt, megszálló hatalomnak, Rómának adót fizetni? Ha most Jézus tagadólag felel, feljelentik Pontius Pilátusnak és az kétségkívül mint forradalmárt halálra ítéli. Ha

meg igennel válaszol, mint hazafiatlan, elveszti a nép rokonérzését és minden tekintélyét. Az isteni bölcsesség azonban túljár az eszükön. A kérdést oly nagyszerűen oldja meg, hogy valamennyinek bámulatát vívja ki. A farizeusokét is, de meg a Heródes-pártiakét is, akik mint Heródes Antipas emberei, urukkal együtt a rómaiakhoz szítottak.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy az Ő szolgálatát az igazi hazaszeretettel mindig összhangban gyakoroljam. .

1. A FARIZEUSOK ÁLNOKSÁGA

Az Úr Jézust olyan oldalról akarják halálosan megsebezni, amelyről a mai napig az Egyházat és szolgálait annyi támadás éri: a katolikusok állítólag nem jó hazafiak, kozmopoliták, sőt hazaárulók... Az orvttámadásnak aljasságát csak növeli, hogy nagy dicsérettel és elismeréssel kezdik. Méltán kérhetjük, ha Jézusban a minden emberi tekintet fölé emelkedő és Isten útját *igazságban* hirdető Mestert elismerik, ám akkor miért nem követik? Ilyen a világ eljárása Krisztussal szemben. Felemelik, hogy leejtsék, magasztalják, hogy becsületét tönkre tegyék... Tanuljuk meg, hogy mi se sokat adjunk a világ dicséretére. Ha magasztal bennünket, figyeljük csak meg az indító okait és kiábrándulunk. Ime Jézus, aki átlát a szítán, a gyermeket nevén nevezi, mikor kijelenti: „Mit kísértetek engem, *képmutatók?*”

Legyünk mi is okosak, lépre ne menjünk... Hűségünket Istenhez, Egyházunkat, meggyőződésünket holmi hazafias szólamok és emberi tekintetek miatt fel ne áldozzuk.

Jézust álnok ellenségei hazájával s népével akarják ellentétbe hozni. Így tesznek velünk is. Pedig egyházhűségünk nemcsak nem ellenzi a hazafiságot, hanem egyenesen kötelességünké teszi. Isten nem mondhat magának ellent. Aki az egész világot teremtette, az alkotta és ajándékozta kinek-kinek népét, hazáját is. Az a föld, amely engem szült, nevelt, amelyen őseim is megjárták földi pályájukat s amelyet verítékünkkel, talán vérünkkel megszenteltek, hozzám közelebb van minden más népénél, országnál.

Jézus is példát ad a hazaszeretetre, mikor földi életében szinte kizárólag népéért dolgozik s megsiratja hazája szomorú sorsát.² Az apostolok, jóllehet szent hivatásuknál fogva az egész emberiséget szolgálják, de azért szeretetüket s összeköttetésüket népükkel mindig fenntartották. „Az Egyház iránti természetfeletti szeretet — mondja XIII. Leo — és a haza iránti természetes szeretet édes testvérek. Ugyanazon örök mennyei Atyától születtek, aki oka és forrása mind a kettőnek.” (Sap. Christ. 1890.) Még a misszionárius is, aki lelkeket megy hódítani a messze idegenbe, megmarad népe fiának, hű gyermeke hazájának. „A tulajdon haza iránti hő, áldozatos szeretet s az apostoli, egész világot felölelő szeretet Krisztusban nem jelent ellentétet. Két áldozatláng ez ugyanazon oltáron, amely fellobog a Megfeszítetthez, akinek megváltó szeretete minden emberre kiterjed.” Mondotta Pacelli bíboros, mint pápai nuncius, a most dicsőségesen uralkodó XII. Pius pápa. A hazaszeretet

törvényét hirdeti a teológusok fejedelme, Aquinói Szent Tamás s vele az egész katolikus hittudomány. Szent Agoston is tanítja, hogy bár a szeretetnek mindenkire ki kell terjednie, de elsősorban azokra, akikkel a Gondviselés különös kapcsolatba hozott minket, tehát elsősorban honfitársainkra. Ez a hazaszeretet olyan természetes, hogy Istennek erre nem is kellett külön pozitív törvényt hoznia, elég volt azt emberi mivoltunkba beírnia. „A haza és Egyház, a nemzeti és vallásos érzés tehát a helyett, hogy ellentétben volnának, csak támogatják egymást.” (Lacordaire.) Azonban, mint Faulhaber bíboros jól jegyzi meg, „a saját honfitársaink iránti szeretet nem jelentheti a más népek s nemzetek iránti gyűlöletet. Az Isten napja sugarait minden népre árasztja”.

3. A HAZA IRÁNTI KÖTELESSÉGEINK

a) A hazaszeretetnek legfontosabb gyakorlata az *állapotbeli kötelességek* hűsége, lelkiismeretes betöltése. Ha mindenki helyén van, ezzel leginkább biztosíthatja a haza boldogulását. Viszont a hivatalbeli teendők elhanyagolása a hazának is bizonyos fokú elárulása. Hazaszeretetet gyakorol a szülő, aki a hazának minél több gyermeket ad és nevel, viszont hazaáruló, ha a manap annyira dühöngő gyermekiszonyból a haza elsorvadását okozza. Hazafias a tanár, a tanító, a pap, aki a hazának művelt és romlatlan fiaikat, leányokat nevel, viszont hazája ellen vét, ha nem áll hivatása magaslatán, nevezetesen, ha az ifjúság tiszta erkölcsére gondot nem visel.

A beteg mellett virrasztó ápoló apáca sokkal nagyobb hazaszeretetet gyakorol, mint aki ugyanakkor pohárcsengés közt a hazáról nagy hangon szónokol stb.

b) Imádkozzunk a hazáért. Nem szabad ugyanis sohasem elfelejtenünk a természetfeletti eszközök óriási hatékonyságát. Tertul-liántól tudjuk, hogy már az őskereszténység az akkoriban annyira ellenséges államhatalomért buzgón imádkozott. „Mi állandóan imádkozunk — írja Apológiájában — a császárért, hogy hosszú életű legyen, az ő zavartalan uralmáért, háza biztonságáért, bátor katonaságért, a hűséges szenátusért, a becsületes népért stb.”

Assisi Szent Ferenc élete végét közeledni érzé, miért is magát Santa Maria di Portiunculába viteté. Mikor hazája, Assisi mellett elhaladtak, kéri hordozható ágyának vivőit, hogy állapodjanak meg kissé. Meg akarta még egyszer áldani hazáját, szülőföldjét. „Uram, Jézus Krisztus, — szólott — a te túlradó irgalmasdában, amelyet irántam tanúsítottál, tedd meg, hogy ebben a városban mindig olyanok lakjanak, akik neked hódolnak és szent nevedet dicsérik mindörökkön örökké. Amen!” Az igazi katolikus érzületet mutatta Pecham Róbert is, akit vallása miatt VIII. Henrik alatt hazájából kiűldöztek. San Gregorio-templomban lévő sírjára ezt íratta: „Itt nyugszik Pecham Róbert angol katolikus. Hazáját elhagyta, mert ott nem tudott hite szerint élni s meghalt Rómában, mert nem tudott hazája nélkül élni.”

c) A hazáért, ha kell, vérünket és életünket is fel kell áldoznunk . . . Így tettek az ószövet-

ségben a hős Makkabeusok. Judit is életét a legnagyobb veszélynek tette ki hazájáért. D'Arc Szent Janka is csatatéren küzd népe szabadságáért.

Beszélgetés az Úrral, kérve őt, hogy főleg állapotbeli kötelmeim hű teljesítésével legyek Istennek s egyben hazámnak hű gyermeke.

Elhatározom, hogy ma imádkozom és dolgozom a hazáért.

¹ Mt. 22, 15—23. — ² Lk. 19, 41.

XXIII

SZENT PÉTER VALLOMÁSA

A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Midőn pedig Jézus Fülöp Cezareájának környékére ment, kérdezé tanítványait, mondván: Kinek tartják az emberek az Emberfiát? Ők pedig mondták: Némelyek Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, mások pedig Jeremiásnak, vagy egynek a próféták közül. Mondá nekik Jézus: Hát ti kinek mondotok engem? Felelvén Simon Péter, mondá: Te vagy Krisztus, az élő Isten Fia. Jézus pedig felelvén, mondá neki: Boldog vagy Simon, Jónás fia! mert nem a test és vér nyilatkoztatta ki ezt neked, hanem az én Atyám, ki mennyekben vagyon. Én is mondom tehát neked, hogy te Péter vagy, és erre a kösziklára fogom építeni egyházamat, és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta. És neked adom a mennyek országa kulcsait. És amit megkötöndesz a földön, meg leszén kötve a mennyekben is, és amit feloldandasz a földön, fel leszén oldva a mennyekben is.”¹

Második előgyakorlat. Az esemény helyszíne és körülményei. A Genezáreti-tengertől északra van az ősi Paneas városa, amelyet már Jézus idejében átépítöje a császárról és saját magáról Fülöp

Cezareájának nevezett. Ennek a környékén ment végbe az a világraszóló esemény, amelyről a fent idézett szöveg számol be. Krisztus megígéri Simon Péternek az örök kiváltságát és közli vele a pápaság alapító okmányát.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, töltsön el nagy felfogással és imádó tisztelettel isteni Szmélye iránt.

1. „KINEK TARTJÁK AZ EMBEREK AZ EMBERFIÁTI?”

Az isteni Mester váratlanul felveti ezt a kérdést, hogy tanítványait rávegye az ő saját gondolataira s alkalmat kapjon nekik a megnyilatkozásra: „*Kinek tartják az emberek az Emberfiát?*”

Tudják az emberek, ki vagyok én? honnét és miért jöttem? Mint vélekednek az evangéliumról, amelyet hirdetek és a jelekről, amelyeket cselekszem? Ime, Jézusnak szíven fekszik, hogy Őt megismerjék, és pedig helyesen ismerjék meg. Mert hiszen „az az örök élet, hogy megismerjenek (Atyám!) téged, és *akit küldöttél, Jézus Krisztust*”.²

Figyeljem csak meg a választ, amelyet az Úr e kérdésre kap: „Némelyek Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, mások pedig Jeremiásnak, vagy egynek a próféták közül”³ tartanak téged. Bár bizonyos nagyrabecsülést elárulnak ezek a vélekedések, de mily óriási messze járnak az igazságtól. Ilyen a világ. Krisztus ugyan oly végtelenül nagy, hogy még ellenségei is elismerik, de igazi természete, hivatása s főleg *jogai* felől nem érdeklődnek...

Némelyek, mint a protestánsok általában,

nem tudnak hinni az ő szeretetének végtelenségében, azért tagadják az Eucharisziát és a bűnbocsánat szentségét, mások meg istenségét tagadják le, mert nem akarják magukat jogárának alávetni...

Vessem fel itt elmélkedve magamnak is a kérdést, vajjon kinek, minek tartom én Krisztust? Miként vélekedem én az ő jóságáról, irgalmáról? Nem valami rendőrt. vagy detektívet látok-e benne? Mit gondolok én az ő bölcseségéről és hatalmáról, ígéreteiről? Megadja reá a feleletet az én fogytékos bizalmam iránta... Becsülöm-e benne, és pedig gyakorlatilag az önmegtagadást, a kereszthordozást, az engedelmisséget, megalázkodást... stb.? Nem ítélem-e el mindezt benne, amikor magam számára egész más utakat tartok helyesnek?

Aztán lélekben leborulok az Uram, Istenem elé és megkérlelem, hogy még kétezer év múlva is mily kevesen ismerik őt. Vajjon nem terheli ezért felelősség azokat, akiknek hivatásuk volna őt hirdetni és az emberekkel megismertetni? Vajjon mit tehetnék én ebben a tekintetben?

2. „HÁT TI KINEK MONDOTOK ENGEM? . . .”

Vajjon hosszas együttlétünk, a példa, amelyet tőlem láttatok, a tanítás, amelyet tőlem hallottatok, meghozta-e gyümölcsöt?

„Hát ti kinek mondotok, tartotok engem?” — Ime, Jézus mintegy szembeállítja övét és a nagy világot. Mennyivel többet vár el tőlünk, mint általában az emberektől, mennyivel több belső ismeretet. s ebből eredő ragaszkodást, szeretetet és szentebb életet! Nagy tévedés

volna, ha azt hinnők, hogy Isten mindenkitől egyenlőt kér és mindenkit egyforma mértékkel mér. Akinek sokat adott és sokat akar majd adni odaát, attól többet is vár és kér. Főképen a szerzetes, a pap nem elégítheti Öt ki egyszerű „vallásossággal”, jámborsággal, amelyet megdicsér majd a világi hívőben.

3. „TE VAGY KRISZTUS, AZ ÉLŐ ISTEN FIA”

Fenséges, örökre emlékezetes nyilatkozat. Hallva ezt, lelkem tapsol örömében. Aztán izlelgetem mindenegybes szavát.

Te, akit a világ valami nagy embernek, valami prófétafélenek tart, sokkal nagyobb vagy... Te, aki engem tanítványodnak, barátodnak, „alteregódnak” választottál, te vagy a nagy „Van”, a létnek, lényegnek végtelen óceánja, forrása, maga az élő, erős Isten.

*Te Krisztus vagy, az Atya fölkentje, Te vagy „az örök világosság kisugárzása és Isten fölségének szeplőtelen tükre és jóságának képmása.”*⁴

Nálad nélkül az Atyát sem ismernők meg igazában. „Amint az üvegből a foncsor nélkül nem türozódnék vissza kép, éppúgy az Isteniséget sem ismernők meg tisztán, ha nem mutatná azt be nekünk a vele egyesült szent emberséggel.” (Szalézi Szent Ferenc.)

Az Úr Jézus tehát valóságos Isten, az Atyának természetes Fia. Péter mondja ezt nekünk, akinek Jézus kijelentése szerint ezt nem a test és vér, vagyis nem az emberi bölcsesség jelentette ki, *hanem maga a mennyei Atya.*

Bármint vélekedjék tehát Jézusról a világ,

ez a tanúság nekem elég. Mikor a híres O'Connelnek, az ír katolikusok egyik vezérének egy protestáns azt mondta: Mégis csak örültség hinni Jézus valóságos jelenlétében az Oltáriszentségben, O'Connel csak annyit válaszolt: „Ezt az egész dolgot intézze el Jézus Krisztussal. Ő mondotta, és én magamat az Ő szavához tartom.”

Beszélgetés az Úrral, kérve, hogy ez a nagy íge, amely a Szentlélektől megvilágosított Péter ajkáról elhangzott, legyen az életemnek vezérfénye.

Sven Heddin mondja: „Az Úrba vetett eleven és szilárd bizakodás és az ő segítségével nélkül lehetetlen lett volna tizenkét évig Ázsiának járatlan utain kitartanom. Minden utazásomban a Szentírás volt kísérőm és legjobb olvasmányom...”

Vajjon én az életúton ki tudnék, Uram, tartani a te Istenségedben való hit és ígéreteidben való reménység nélkül?!...

Aztán szomorú részvéttel gondolok azon számtalan szerencsétlenre, aki téged nem ismer, aki nem látja a napot az égen. „Ó mily sokan veszttek el, mert téged elismerni nem akartak”, sóhajtozta Mac Carty S. J. († 1830.), a nagy szónok a keresztet csókolgatva a halálos ágyán.

Imádkozom értük, és a mai jócselekedeteimet felajánlom a hitetlenek megtérésért.

¹ Mt. 16, 13—19. — ² Jn. 17, 3. — ³ Jn. 16, 14.
— ⁴ Bölcs. 7, 26.

XXIV

SZENT PÉTER VALLOMÁSA

B)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. „BOLDOG VAGY SIMON, JÓNÁS FIA”

Izlelem lélekben azt az örömet, amelyet az Úr Jézus Szíve Péter vallomásán érzett. Ime, talált lelket, amelyből — a sok tétovázó, homályos, vérszegény vélekedések zürzavarában — felcsendül a rendíthetetlen, izmos hitnek szava. Igazat mondott a zsidó Heine, mikor egyik ősi dómot nézegetve így nyilatkozott: „Ily nagyszerű műveket csak a *hit emel*; vélekedésekkel legfeljebb csak kunyhókat lehet összetákolni.” Ime a hit, amelyre fel lehet az Egyház nagyszerű szerkezetét építeni. Ki is tör Jézus Szívéből az örömkialtás: „*Boldog vagy, Simon, Jónás fia.*” Én is mondom neked, téged a hit, amelyet az Atya benned ébresztett, sziklává tett, melyre építem Egyházamat. Mily hálás az isteni Szív! Ime, egy hitvallásra ily kitüntetéssel válaszol. Mit nem ad majd az élő hitre épített egész, önfeláldozó életért?!

Ez a hit azonban nem az a szubjektív, bizalmi hit, amelyet a protestantizmus — nem tudjuk, milyen jogon — „hit”-nek nevez és

magasztal. Az igazi, Isten előtt értékes és üdvözítő hit az, amely az Atyának kinyilatkoztatásán alapszik, Jézus tekintélyére támaszkodik, s amelyet nekünk Péter utóda, a pápa közvetít.

2. „TE PÉTER VAGY”

Péterben és jogutódaiban az egész kereszténység a hit szikláját látja. Szent Leó pápa Krisztust így beszélteti: „Én vagyok a szét nem rombolható szikla. Én vagyok a szegletkö. Én vagyok az alapkő, amelyen kívül mást senki sem vethetett, de te, Simon, is szikla vagy. Az én erőm neked sziklaszilárdságot ad s azt eszközli, hogy ami nekem tulajdonom, az neked mint részesedés jusson.” Aranyzájú Szent János is nyíltan vallja: „Péter az Egyház alapkőve, az igazi szikla, nem csupán névre, hanem valóságban.”

Hogy pedig Péter nem halt meg, hanem utódaiban él, erről Krisztus biztosít, aki megígérte. „Én *veletek* vagyok mindennap a világ végezetéig.”

A Péterhez intézett nyilatkozat nemcsak neki, hanem voltaképpen a pápaságnak szól. Ez oly világos, hogy elvakultság kell ahhoz, hogy ezt be ne lássuk. „A Szentírásnak többi helye lehet homályos és titokzatos, — mondja Faulhaber — de ezen a helyen az Írás szavai tiszták, mint a napvilág.” A protestantizmusból megtért kitűnő Benson pedig így ír: „A Péterhez intézett szózat nem szorul bővebb kutatásra, magyarázatra. Olyan előttünk, mint a tündöklő gyémánt, mihelyt a katolikusellenes elfogultság porát szemünkből kitörültük. Egész-

ben 29 helyet találtam a Szentírásban, amely Péternek elsőbbségét bizonyítja s egyet sem, amely annak ellentmondana, vagy azzal meg-egyeztethető nem volna.

De meg egyébként is hol volna a pápaság ma, ha azt nem Krisztus tette volna Péterben sziklává. Csak Isten keze tud (emberileg) ingatag alapkőre örök épületet emelni." Éspedig minő szilárdat!

Macaulay, a protestáns történetíró nem győz csodálkozni rajta. „Nincs a világon mű, amely a kutatást annyira megérdemelné, — írja az Egyházzól és pápaságról... A civilizáció két korszakát öleli fel, az ó- és újkort. Nincs más intézménye Európának, amely eredetét visszavihetné abba a korba, amikor még pogány áldozati füst szállott fel a Pantheonban, midőn tigrisek és zsiráfok kergetődztek az Amphiteátrumban. A legbüszkébb uralkodóházak a pápasággal szemben csak tegnapiak. Az arab mese azt beszéli, hogy a gizehi piramisok még a vízözön előtti időkben épültek, s az egyedüliek, amelyek a vad elemeknek ellenszegültek. Ime, a pápaság sorsa. Nagy vízözönök boríták el, de alapjuk ép maradt és legyőzte a viharokat. És ha majd eljön az idő, midőn az újjélandi utazó a londoni ledőlt híd egyik ívezetéről rajzolgatja a Szent Pál egyház romjait, a pápaság akkor is megleszen még...”

Örülök és hálálkodom Istennek, hogy hitemnek és üdvösségemnek ily sziklaszilárd alapot vetett.

3. „BOLDOG VAGY SIMON” . . .

Öszentségét, a pápát, Szent Péter utódát rendesen így köszöntik: „Beatissime Pater!” „Legboldogabb Atyánk!” Vajjon miért? Bizonylyal azért is, mert első elődjét, Pétert, már az Úr Jézus így címezte.

De vannak egyéb alapos okok is erre.

Vajjon nem illenek-e a pápára s nem válnak-e be rajta a nyolc boldogság ígéretei? „Boldogok, akik sírnak . . . Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért . . . Boldogok vagytok, midőn szidalmaznak és üldöznek titeket, és hazudván, minden rosszat mondanak rólatok énérettem? . . .”

Aztán maga az első pápa, Péter boldoggá avatja magát, mikor így ír: „Ha szidalmaznak titeket Krisztus nevéért, *boldogok* lesztek.”²

Aki ismeri a történelmet, tudja, hogy a pápák mennyire rászolgáltak erre a boldogságra. Szent Pétertől Konstantin koráig 32 pápa uralkodott, legeltette Jézus nyáját. Kettőt kivéve, mind vértanú halált halt, ezt a kettőt pedig száműzték hitéért. És az üldöztetés különböző formában folytatódott a legújabb időkig, úgyhogy a pápaság a „vérző dinasztia” címét méltán megérdemelte.

Ha most már a dolgot a hit szemüvegén nézzük, és Jézus szemszögéből ítéljük, ám akkor minden nehézség nélkül megértjük, hogy miért nevezhetjük méltán a Szentatyát a *legboldogabbnak*, s miért magunkat is, ha a fejünk sorsát osztjuk.

Egyebektől eltekintve, méltán *hihetünk* tehát annak, aki életét is odaadja meggyőződéséért, ahogy ezt annyi pápa tette. Vajjon nem az-e

a jó, az igazi pásztor, aki „életét adja a juho-kért?”¹

De nemcsak a *hitet* és az abból fakadó keresztény kultúrát adta és biztosította Krisztus a pápaság által a világnak, hanem ezenkívül felsorolhatatlan jótéteményeket is. Az 1924-i Békekongresszuson Londonban egy nem katolikus kiáltott bele a tárgyalásba: „Nevezzen nekem embert, aki többet tett a békéért, mint a pápa.” Konstantinápolyban nyilvános téren egyetlen emlékmű áll máig. Ez XV-ik Benedek emlékére van — tisztára nem katolikus pénzből — szentelve, azért a sok jótéteményért, amelyet a háború áldozataira minden népi, faji és vallási különbség nélkül árasztott.

Beszélgetés az Úrral, megköszönve neki a Szent Péterben és utódaiban nekünk juttatott jótéteményeket. Majd csak az égben tudom azokat egész nagyságukban értékelni. Igérem, hogy főleg azáltal tanúsítok hálát, hogy már csak az én saját javamra is, engedelmes bárányszerű leszek a Szentatyának, s gondjait a Krisztus nyájáért imával és az Akció Katolikában való buzgó közreműködéssel megosztom, enyhítem.

Felteszem magamban, hogy ma a Szentatyáért, a „Legboldogabb Atyáért” imádkozom és valami jócselekedetet ajánlok fel.

¹ Mt. 28, 20. — ² I Pét. 4, 14. — ³ V. ö. Jn. 10, 11.

XXV

A HÁZASSÁGTÖRŐ ASSZONY FELMENTÉSE

A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Hozzá vivének pedig az írástudók és farizeusok egy asszonyt, kit házasságtörésen értek, s középre állítván azt, mondák neki: Mester! ezt az asszonyt házasságtörésen kapák. Amde Mózes a törvényben azt parancsolta, hogy az ilyet meg kell kövezni. Hát te mit mondasz? Ezt persze kísértésül mondák, hogy vádolhassák. Jézus pedig lehajolván, ujjával írt vala a földre... Midőn tovább faggaták őt, fölegyenesedvén, mondá nekik: Aki közületek bűn nélkül vagyon, az vesse rá először a követ... És újra lehajolván, ír vala a földre. Azok pedig hallván ezt, egymásután elmenének, kezdve a vének-től, úgyhogy Jézus egyedül maradt a középen álló asszonnal. Fölegyenesedvén tehát Jézus, mondá neki: Asszony, hol vannak, akik téged vádoltak? Senki sem ítélte el téged? Aki felelé: Senki, Uram! Jézus pedig mondá: Én sem ítélek el téged. Menj el és többé ne vétkezzél.”¹

Második előgyakorlat. A történet körülményei. Mint az evangélium világosan tudtunkra adja, az eset a templomban, bizonynyal annak egyik tornácában megy végbe. Az írástudóknak és farizeusoknak ez az eljárása megint csak álnokul felállított csapda, aminő az adópénz kérdése volt. Emberileg

Jézusnak benne el kell pusztulnia. Ha a szerencsétlen asszony megköveztetése ellen dönt, a szigorú mózesi törvénybe ütközik. Ha pedig kivégzése mellett foglal állást, akkor meg az állami törvény ellen vét, amely a zsidóságot a pallosjogtól megfosztotta. Hogy az isteni bölcsesség és jóság hogyan találja meg a kiutat, azt az evangéliumi szöveg drámai élénkséggel és megkapó költői szépséggel beszéli el.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, áldjon meg engem is a belátásnak és irgalomnak azzal a szellemével, amely az Ő szentséges Szívéből mindig, de talán sohasem inkább, mint ebből az epizód-ból sugárzik.

1. „EZT PEDIG KISÉRTÉSÜL MONDÁK . . .”

Csodálom és imádom ebben az esetben is az Úr Jézus mérhetetlen szelídségét és irgalmát. Ez még ellenségei előtt is annyira közismert volt, hogy ebből kovácsolnak fegyvert ellene. Arra számítanak ugyanis, hogy éppen szelídsége túl gyengévé és törvényszegővé teszi. Ezt az álnok eljárást Jézus ellenségeinek bizonynyal az ördög sugallta, aki maga is rendszeren ezt a taktikát követi. A jóra törekvő lelkeknél magát az erényt használja ki, hogy nekik ártson, ha őket megbuktatni talán nem is tudja.

A szelídeket gyengeségre, bűnös engedékenységre csábítja, az erélyeseket viszont — az igazság, a szabály ürügye alatt — túlszigorra, szeretetsértésre és igazságtalanságra. Ha tökéletesek akarunk lenni, gondunk legyen, hogy a különböző erények közt összhangot teremtsünk. Erre kéri a Zsoltáros is az Urat, mikor így imádkozik: „Haladj szerencsével és diadalmas-

kodjál a hűségért, a szelídségért és az igazságért, s vezessen téged csodálatosan jobb kezed.”²

Ó mily szépen egybeolvad mindez a te isteni Szívedben, édes Üdvözítőm! Én is csapdát készítek szelídségedből. Nem hogy kísértselek, ahogy a farizeusok tették, hanem hogy tulajdon szívem foglyává tegyelek...

2. „JÉZUS LEHAJOLVÁN, UJJÁVAL IR VALA A FÖLDRE”

Titokzatos egy írás ez, egyetlen, amelyről olvasunk Jézus életében. Egyik oka ennek az eljárásnak bizonynyal az volt, mert mint döntő bíró nem akart az ügybe avatkozni. Most is úgy jár el tehát Urunk, mint mikor valaki arra kérte, hogy az atyjafiával való osztozkodási ügyét elintézzé. „Ember! — felelé — ki tett engem bíróvá vagy végrehajtóvá közöttetek?”³ Figyelmeztetés is ez számunkra, hogy ne legyünk minden lében kanalak. „Aki Istenért harcol, nem bocsátkozik világi dolgokba” — inti Szent Pál Timoteust.

De meg írva a földre, szemmel láthatólag haladékot is akar nyerni... Inteni akar ezzel az Úr, hogy fontos ügyekben, főleg ha felebarátunk becsületéről vagy életéről van szó, a dolgot el ne hamarkodjuk. Előbb gondolkozzunk, írjunk, olvassunk, ha kell, egy vagy két, erre alkalmas, diszkrét egyénnel tanácskozzunk, mielőtt ítéletet hozunk. Maga Isten, aki pedig mindent tud, mindent lát, s nincs kitéve a szenvedély zavaró hatásának, mégis ily megfontolt eljárásra ad nekünk többször példát. Így például Szodoma és Gomorra

esetében. „Mondá tehát az Úr: Szodoma és Gomorra kiáltása megsokasodott, s igen súlyossá lett bűnük. Lemegyek és megnézem, vajjon teljesen a hozzám szállt kiáltás szerint cselekedtek-e vagy sem, — hadd tudjam!”⁶

Ó, bár mindenki, főleg az előljáró, szabálynak tekintené ezt és előbb utána nézne, mielőtt megró, büntet vagy intézkedik.

De meg végül ezzel a titokzatos írással a vádaskodóknak is időt akar adni, hogy magukba szálljanak. Talán éppen az ő tulajdon bűneiknek, vagy bűntársaiknak nevét írta az Úr abba a homokba. Mikor a vén bűnösök ezt látták, talán olyan hatással volt rájuk, mint Baltazár királyra, mikor kéz jelent meg neki és palotája falára írta a titokzatos szavakat. Erre „arca elváltozott és gondolatai megrémítették őt.”⁷ A vádaskodók érezték, hogy az előtt állnak, aki lelkükből, szívükből olvas és még utóbb felfedi, nyilvánosságra hozza multjukat. Mintha csak azt mondotta volna az Úr lelkiismeretükhöz: „Mit látod meg a szálkát atyádfia szemében, magad szemében pedig a gerendát nem veszed észre?”⁸

Ó édes Megváltóm! Ha valaha kísértésbe jönnék, hogy mások felett ítéljek, juttasd eszembe „azokat a keserűségeket, amelyeket kénytelen voltál már ellenem igazságosságod könyvébe felírni”,⁹ hogy óvatos és szerény maradjak.

3. „AZOK PEDIG EGYMÁSUTÁN ELMENÉNEK”

A lelkiismeret tehát megszólalt bennük. Annyira azonban nem jutottak, hogy vétkeiket Krisztusnak be is vallják. Tehát távoztak oly

terhelt lélekkel, aminővel a tettenért bűnös nőt idehozták. „Sok ajtón jön az ördög a lelkiismeret házába, — mondja Páduai Szent Antal — de csak egy ajtón lehet onnan kitaszítani, t. i. a szájon keresztül, a bűnvallomás által.” „Lapozzuk át az Írást, és megállapíthatjuk, hogy aki csak őszinte vallomást tett, bocsánatot nyert. A tékozló fiú, Magdolna, a keresztfeszített lator. Júdás is megkapta volna, ha a vallomást reménykedve teszi. Aki azonban elzárkózik, az olyan még a bűnhöz ragaszkodik. Sebe megkeményedik és átmegy a borzalmas és útálatos rákosodásba.” (Stolz Albán.)

„Egymás után elmenének”... Elmenének az örökkévalóságba. „Kezdve a vénektől”, mert mindenki ugyan meghalhat, de a *véneknek* végtére meg kell halniuk. Vitték magukkal lelkiismeretük szörnyű terhét, amelyet alázatos beismeréssel lerakhattak volna.

Dante szerint a pokol kapujánál ül Minos, vagyis a megszemélyesített lelkiismeret, és mindenkinek kihirdeti a büntetést és megjelöli a bűnhődés helyét. (Inferno.)

Reinke tudós, természetbúvár beszéli, hogy mialatt Kielben, 1923-ban Maxim Gorkinak az „Éjjeli menedékhely” című művét adták a színházban, szokás szerint halk zizegés volt. De mikor a darabban elzüllött alak lépett a zárandok elé és felvetette a kérdést: „Atyuska, mondd meg, van-e *Isten?*” — a színházban egyszerre oly feszült csend támadt, hogy az ember meghallhatta volna a légynek neszét is. Mindenki várta a feleletet. Igen! van Isten, aki vár valamennyiönket, hogy feleljünk... „Ha aztán egyszer Isten haragszik, — mondja Szent Ágós-

ton — hova akarsz menekülni? ... Számodra csak egy marad hátra, menekülni Istenem! Hozzád és nem tőled ... Ha valaki elől menekülni kívánsz, nemde oda még, ahol az illető *nincsen*. Ha azonban Isten elől akarsz biztonságba helyezkedni, fuss karjai közé, mert előle úgy sem menekülhetsz."

Beszélgetés az Úrral, magam irgalmas kezébe ajánlva.

Felteszem, hogy nagyon őszinte leszek lelki-
atyámmal szemben, főképp a szentgyónásban.

¹ Jn. 8, 3—11. — ² 44. zsolt. 5. — ³ Lk. 12, 14.
— ⁴ II Tim. 2, 4. — ⁵ Gen. 18, 20—21. — ⁶ Dán.
5, 6. — ⁷ Mt. 7, 3. — ⁸ V. ö. Jób 14, 26.

XXVI

A HÁZASSÁGTÖRŐ ASSZONY FELMENTÉSE

B)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. „FŐLEGYENESEDVÉN TEHÁT JÉZUS . . .”

Az evangéliumban elbeszéli jelenet alatt az Üdvözítő kétszer egyenesedik fel. Először, hogy ellenségeit igazságosságával zavarba hozza: „Aki közületek bűn nélkül vagy, — szólott — az vesse rá először a követ...”

Másodszor azért emelkedik fel, hogy a bukkott, de bűnbánó asszonyt irgalmával felemelje, megsegítse, mint szépen mondja a Zsoltáros: „Az Úr szemmel tartja az igazakat (bűnbánókat), meghallgatja imádságukat. De a gonosztevőkre haraggal néz az Úr, hogy emléküket a földről elveszítse.”¹

Miután egyszer az álnok farizeusokon végignézett, elfordította tőlük — talán örökre — tekintetét, amelyre nem voltak méltók. De rátekint a vezeklőre s azt bocsánattal, kegyelemmel bocsátja el. Mennyi jóssággal teszi ezt! Előbb megkérdi tőle: „Asszony! hol vannak, akik téged vádoltak?” Mintha csak azt mondaná: Lám! én megszabadítottalak téged vád-

lőidtől. Ne hidd, hogy szigorúbb leszek azoknál, hiszen nem azért jöttem, hogy elveszítsek, hanem, hogy üdvözítsek. Ó édes Üdvözítőm! Hogyan adjak Neked megfelelő hálát ekkora jószágodért! Mily bizalmat és megnyugvást ébreszt ez szívemben! Hiszen „ki lenne vádlójuk az Isten választottainak? Az Isten az, aki a megigazulást adja, tehát ki az, aki kárhoztason?”²

2. „MENJ EL ÉS TÖBBÉ NE VÉTKEZZÉL!”

A Szentírásnak ezt a gyöngyszemét sok másoló a szövegből egyszerűen elsikkasztotta. Nyilván attól való félelmében tette, hogy Jézusnak ez az enyhe bánásmódja a hívek szigorú erkölcsi felfogását megbotránkoztatja.

Talán igazuk is volna, ha Jézus nem adja egyben az intelmet: „*Többé ne vétkezzél!*” A keresztény bűnbocsánatot, magát a szentgyónást, valóságos erkölcsöt lazító, bűnpártoló intézménynek tekinthetnők, ha a komoly bűnbánat és az abból fakadó *erősfogadás* nem volna az érvényes feloldozás feltételéül kiszabva. Amde jól tudjuk, ha a gyónásból a bánat és erősfogadás hiányzik, akkor a feloldozás sem segít semmit. Sőt a gyónás szentségtörés, úgy a gyónó, mint a tudatosan méltatlant feloldozó pap részéről. Azonban ha a komoly bánat és az akarat a bűn és bűnalkalom elhagyására, elkerülésére megvan, nincs okunk, jogunk a feloldozást megtagadni, még akkor sem, ha a bűnös pusztá emberi gyengeségből újra meg újra visszaesik. Hiszen a jó Isten is, de meg a bölcs lelkipásztor is „ismeri alkotásunkat... és tudja, hogy porból valók va-

gyunk.” A por pedig szinte újra, meg újra visszakívánczik, s húz, vonz bennünket a porba.

Egyik spanyol templomban feszületet őriznek, amelyen Krisztus egyik karja a szögtől megszabadultan előre hajlik. Erről a feszületről a legenda érdekes és vigasztalóan tanulságos esetet beszél. Allítólag a gyóntató atya, aki a feszülettel szemben levő székből ült, egyik visszaeső nagy bűnöst már-már alig merte feloldozni, jöllehet az mélységes bánatának mindig őszinte jelét adta. Ámde a rossz szokás zsarnoki hatalma szegénykét a vétekbe megint csak visszarántotta. Végre is a gyóntatónak kifogyott a bátorsága és türelme. Kijelenti, hogy többé nincs bocsánat és nincs feloldozás. Erre a feszületről nyögés, sírás hallatszik. A szögről megszabadult krisztusi kar pedig a bocsánat jeléül keresztet vet a bűnös felett. A gyóntató közben ezeket a szavakat hallja: „Te nem ontottál vért ezért a szegény bűnösért!” ...

3. „TÉRJ VISSZA LELKEMI”⁴

Térj vissza, ha hibáztál, minden aggodalom és félelem nélkül az Úrhoz. „Nyomorúságom miatt az Úr Jézus színe előtt mélyen meg-szégyenülve felvettem a kérdést: Uram, még nem fáradtál-e ki velem? Mire szeretett Uram hirtelen elárasztott édessége teljével és így szólott hozzám: Csak azt kívánom tőled, hogy te ne fáradj ki önmagaddal!” Így beszéli el egyik modern misztika élményét. (Lucie Christine.)

„Mily szép is azt szemlélni, — írja ugyanő — hogy az Úr Jézusnak hatalmas és gyengéd

szeretete hálójában az igazat és bűnöst mint fogja össze. Senki sem tud kicsúszni, hacsak éppen mindenáron nem akar." A Fiorettiben is olvashattunk erre egy megkapó kis történetet. Ruggieri testvért, Ferencnek előzőleg hű kísérőjét megszállotta a kishitűség és otthagya mesterét. De később megbánta. Tépelődik, vajjon irgalmas lesz-e neki Isten? Mélységes szomorúságában a kétségbeesés környékezte meg. Mentő gondolata támadt. Próbát kért Istentől. „Ha Ferenc — gondolta — engem kegyesen fogad, ez jele lesz, hogy nem hagyott el egészen a jó Isten sem." Elindult tehát Ferenchez, aki akkor éppen az assiszi püspök palotájában feküdt betegen. Már útközben találkozik Ferenc két legkedvesebb tanítványával, akik átölelve őt, — Ferenc megbízásából és az ő nevében — a legnagyobb szeretettel bátorítják és vigasztalják: „Mondjátok meg, — izeni Ferenc neki — hogy ő Ruggieri testvért a legjobban szereti." Már ez az üzenet is a testvér szívét annyira felmelegítette, hogy alig tudta, hova legyen örömeiben. Hát még mikor a palotába érve, azt látja, hogy a beteg miatta felkel ágyából és őt üdvözölni jön! Ferenc most megöleli a visszatérő bárányát, keresztet csinál homlokára és békecsókot nyom arcára. Néhány szót intéz még hozzá és íme, minden ború a testvér lelkéből tovalebben, és maradandó béke s vigasz foglalja el annak helyét.

És vajjon Jézus Szíve nem milliószorta édesebb-e, irgalmasabb-e, gyengédebb-e Ferenc szívénél és minden teremtetett szívnél? Ó! a jóság, a szeretet, a felemelni-, segítenikészség még a legkegyesebb emberben is csak sugárka

a napból s csepp az óceánból, vagyis Jézusunknak Szívéből, amely viszont a mennyei Atya Szívének eleven és hűséges tükre.

Amde nem következik-e ebből: ha ilyen jó az Isten, ha ily könnyű a bocsánat, akkor hajrá! vétkezzünk merészen?!

Nem! Nem ez következik! Hanem éppen az ellenkező. Atkozott legyen, aki egy ilyen gyengéd Szívet meg tud szándékosan bántani! Még az összeroskadó kebelnek is ez legyen a végső óhaja, imája: Áldás a Szívre, Istenem, áldás reája!

Beszélgetés az Úrral a bizalom és gyengéd szeretet hangján ígérve neki, nem félelemből, hanem hűséges, hálás szeretetből elégtételt. Egyik pap gyóntatószéke felett Jézus Szíve képe van ezzel a felírással: Quod vixi tege, quod vivam, regel" A multa fátyolt boríts, a jövőben pedig te irányíts!"

Én is! Igen, én is ezt kérem Tőled, Jézusom Szíve!

A jó feltételem: másoknak, főleg testvéreimnek gyengeségeivel szemben elnéző, megértő leszek. Így akarom megérdemelni, hogy az édes Üdvözítő részéről magammal szemben ugyanezt tapasztaljam.

¹ 33. zsolt. 16, 17. — ² Róm. 8, 33—34. —
³ 102. zsolt. 14. — ⁴ 114. zsolt. 7.

XXVII

KRISZTUS LELKE, SZENTELJ MEG ENGEM!^{*}

Krisztus lelke, szentelj meg engem.

Krisztus teste, üdvözíts engem.

Krisztus vére, ígless meg engem.

Krisztus oldalából folyó vér, tisztíts meg engem.

Krisztus kín szenvedése, erősíts meg engem.

Ó édes Jézus, hallgass meg engem.

A te sebeidbe rejtés el engem.

Ne engedd, hogy tőled elszakadjak.

A gonosz ellenségtől oltalmaz meg engem.

Halálom óráján hívj meg engem.

És juttass magadhoz engem.

Hogy szenteiddel dicsérjelek téged

Mindörökkön-örökké. Amen.

* A hátralévő 9 napon Szent Ignác közismert fohászimáit tesszük elmélkedésünk tárgyává. Az Egyház búcsúkkal gazdagította ezt a szép imát. 300 napos búcsút engedélyez, ahányszor csak elmondjuk, 7 évit, ha ezt a szentáldozás után tesszük. Ha egész hónapon át elvégeztük, egyszer teljes búcsút nyerhetünk a szokott feltételek mellett.

Első előgyakorlat: maga az ima szövege.

Második előgyakorlat. Elgondolom azt a jelene-
tet, mikor Szent János evangélista az utolsó vacso-
rán az Úr keblére borulva, első szentáldozása után
végzi hálaadását.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Úr Jézus szel-
lemét, szeretetét, az ő szent lelke megszentelő
erejének hatását.

1. A KRISZTUSSAL VALÓ EGYESÜLÉS ÉLETSZENTSÉGET IGÉNYEL

Ezzel az első kéréssel: „Krisztus lelke, szen-
telj meg engem!” a szentáldozásnak legfőbb
gyümölcset kérjük: az *életszentséget*.

a) Az Úr már az oly tökéletlen ószövet-
ségben is szentségre kötelezi népét: „Szentek
legyetek, mert én, az Úr, a ti Istenetek, szent
vagyok.” Mennyivel inkább megkívánja ezt az
újszövetségben: „Legyetek tökéletesek, miként a
ti mennyei Atyátok tökéletes”,² mondja Krisz-
tus.

Életszentségre köteleznek bennünket a
szentségek, főleg az Eucharisztia. „Intünk ti-
teket, hogy hiába ne vettétek légyen az Isten
malasztját” — jelenti ki az Apostol. Ha még
hozzá fogadalmat is tettem, akkor ezen a címen
is az életszentségre való komoly törekvés leg-
lényegesebb kötelmem.

b) Amde átérezve saját gyengeségemet és
tehetetlenségemet ily roppant igényekkel szem-
ben, hova forduljak?

Krisztus lelke, szentelj meg engem! Ime,
utólérhetetlenül szép és tökéletes mintának
Isten téged adott nekem. „Mert akiket eleve

ismert, azokat eleve arra is rendelte, hogy hasonlók legyenek Fia formájához.”⁴

Jézus szentséges Szíve is e célból van elémm állítva, mint ezt az Egyház liturgikus imája elárulja: „Engedj, Uram Jézus, legszentebb Szíved erényeibe öltözködnünk és érzelmeidtől hevülnünk, hogy így a Te jóságod képére formálódjunk és megváltásodban részesedni méltókká váljunk.”

c) Az Úr Jézus engem igazán szentté tehet, mert Ő maga valóban szent. Szent azért, mert Istennel egy személyben egyesült. Az Atya őbenne és Ő az Atyában.⁵ Így tehát Jézus lelke is az Istenben. Összeforrott vele. Ő, az imáadásnak, hálaadásnak, dicséretnek, engesztelésnek mily indulatai gerjedeznek éppen azért állandóan ebben a lélekben! Ha itt-ott el is vonul imádkozni, ezt csak énérettem teszi, hogy példát adjon. De Ő nem szorult erre. Hiszen Ő szüntelen imába van merülve.

2. A KRISZTUSSAL VALÓ EGYESÜLÉS SZENTTÉ TESZ

Jézus lelke engem nemcsak szentté tehet, hanem valósággal szentté is tesz. Bekapcsol ugyanis a szentség tengerébe, az Istenségbe. „Hozzája megyünk és lakóhelyet szerzünk nála”⁶ — ígéri az Úr Jézus. A szentáldozásban a színek feloszlásával szent embersége ugyan bennem megszűnik, de az Istenség, a Szívében magával hozott Szentlélek tovább is marad és működik.

Mily tisztelettel kell tehát eltelnem saját lelkem iránt! Ó, ha megismerném a magam lelkét és annak fennséges méltóságát! Lelkem

tehát trón, paradicsom, ég, amelynek csillagai a három isteni Személy. És én ezt mennyire szoktam feledni! Hányszor térek be lelkem szentélyébe annak isteni Lakóját üdvözölni? Az Apostol kérdése szinte megdöbbsent: „Nem tudjátok-e, hogy az Istennek temploma vagytok?” Istenem, mennyire el tudom ezt felejtetni!...

Legyek tehát rajta, hogy ne csak fizikailag, hanem öntudatosan Jézus lelkével együtt legyek, hogy így belőle az én lelkembe is átszivároгjon az életszentség.

3. A KRISZTUSSAL VALÓ EGYESÜLÉS GYÜMÖLCSEI

a) Az ártatlanság, a tisztaság. Éppen ezt eszközli leginkább a Krisztussal, az Ő lelkével való belső egyesülés. Ez a lélek ugyanis szent, szent, szent, minden hibára, fogyatkozásra, még csak a kísértésre és hajlamra is képtelen. Krisztus lelke a legszentebb lélek! Ha a vele egyesülésre törekszem, hamar a legnagyobb tisztaságra jutok. Próbáld meg sokszor elgondolni: Jézus *most* lát engem, *most* néz engem, a szemembe néz... Ez okvetlen elűzi a rossz gondolatot, elnémítja a helytelen szót, elfojt minden rendetlenkedő indulatot.

Goethenek egyszer ajándékba adták a hírneves Dürer-iskolából származó Krisztus-arcot. Egy ideig íróasztalán őrizte, aztán eltette onnan. „Ennek a szemnek pillantását — mondotta — nem tudom elviselni.”

Parzam Szent Konrádnak, az altöttingi kapucinus portásnak is csodálatosan átható, lelket átjáró tekintete volt. Bizonyos pap bevallotta, hogy ennek a szent testvérnek egyetlen, lélekig

erő pillantására még 37 év multán is tisztán emlékezett.

Egyik napon, — beszéli egy másik — a gyóntatószékben ülök az altöttingi Szent Anna-templomban, midőn lezüllött, keservesen zokogó legényt látok magam előtt térdelni. Szinte fuldokolva a sírástól, csak annyit mond: „Én vagyok a világ legnagyobb bűnöse”... Mikor pedig az iránt érdeklődtem, mi indította ekkora bűnbánatra, mi hozta a gyóntatószékembe, kijelenti: „Kenyeret kéregettem az öreg portásnál. Az reám nézett, de ez a pillantása a csontomig, velőmig ért.” Aztán meggyónt ritka töredelemmel. Hát akkor mit művelhet Jézus tekintete? Ha Jézus lelke néz reám? Ne tudna engem megtisztítani, megszentelni? Krisztus lelke, szentelj meg engem!... Minden hibám a feledékenységből ered. Elfelejttem, hogy Jézus lelke lát, néz engem.

b) *Erényesség.* Jézus lelke a legtökéletesebb lélek. Soroljam csak fel emlékemben erényeit; az Atyja és az irántunk való szeretetét, alázatosságát, tisztaságát, engedelmességét, szegénységét stb. Ha szentté akarok lenni és szükséges is azzá lennem, ezeket kell lelkem vásznára rögzítenem. Krisztus lelke, szentelj meg engem!

c) *A boldogság.* Jézus lelke minden keservében boldog. Miért? Mert Istennel egyesült lélek, Istenben nyugvó lélek. Magam is tapasztalhatom, addig vagyok boldog és annyira, ameddig és amennyire Istennel egyesülve vagyok és benne pihen a lelkem...

Segíts erre Uram! Krisztus lelke, szentelj meg engem!...

1903-ban halt meg Corkban a „Szent Isten-

ről" nevezett kis Nelli (Organ Ilonka), öt éves korában. Istennek ez a kis csodavirága Istenben mindig csak a „Szentet” látta. „Szent Isten” volt előtte Krisztus a kereszten, a tabernákulumban. „Mit szól majd ehhez a „Szent Isten”? — mondták neki és ezzel mindent el lehetett nála érni. A „Szegény Szent Isten” (a Megfeszített) volt a kis szenvedőnek vigasza a betegágyon. Midőn a pap megkérdi tőle, mi a szentáldozás, amely után gyermeki szíve annyira kívánczozott, azt felelte, „A Szent Isten az, aki a növéreket és minden embert szentté tesz.” Az első szentáldozás után még sokat gyötrődött kínos betegségében, miközben magát így bátorította: „Útban vagyok a „Szent Istenhez.” Gyertyaszentelő napján, midőn utolszor fogadta szívébe az Úr Jézust, még egyet sóhajtott: „Ó Szent Isten!” Aztán már a Szent Istennél is volt...

Beszélgetés az Úrral: Elmondom egészen a gyönyörű fohászimát:

Krisztus lelke, szentelj meg engem,
Krisztus teste, üdvözíts engem,
Krisztus vére, ihless meg engem,
Krisztus oldalából kifolyó víz, tisztíts meg engem,

Krisztus kínszenvedése, erősíts meg engem,
Ó édes Jézus, hallgass meg engem,
A te sebeidbe rejts el engem,
Ne engeddd, hogy tőled elszakadjak,
A gonosz ellenségtől oltalmaz engem,
Halálom óráján hívj el engem,
És juttass magadhoz engem,
Hogy Szenteiddel dícsérjelek téged
Mindörökkön-örökké. Amen.

Jó feltételem:

A szentáldozás után, de napközben többször is Istenem boldogító jelenlétének tudatában, az Ő szent szeme előtt, a megszentelődés hő vágyával rebegem: „Krisztus lelke, szentelj meg engem!”

¹ Móz. III. 19, 2. — ² Mt. 5, 48. — ³ II Kor. 6, 1.
— ⁴ Róm. 8, 29. — ⁵ Jn. 14, 11. — ⁶ Jn. 14, 23. —
⁷ I Kor. 3, 16.

XXVIII

KRISZTUS TESTE, ÜDVÖZITS ENGEMI

Első előgyakorlat: a fenti szöveg.

Második előgyakorlat, amint az előző elmélkedésben, az utolsó vacsorai jelenet.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy szent testének fenntartó erejével üdvözítse itt és az örök életben lelkemet.

1. AZ ÉLET FÁJA

Hogy az ember, aki természete folytán kezdettől fogva halandó volt, meg ne haljon, Isten már „a gyönyörűség paradicsomában” fát ültetett számára, amelyet az „élet fájának” nevezett. Ennek gyümölcse volt az embernek, mondhatnók földi üdvössége, épségben és fiatalos erőben őrizve meg őt.

A paradicsom — sajnos — elveszett számunkra, de ültetett helyébe az Úr újat. Ez a katolikus Egyház. Ő maga öntözte ezt szívérével, mely a keresztt gerendáján folyt alá. Sok fa van ebben a kertben, — ezek a szentségek és egyéb kegyelmi eszközök — de az élet fenntartása, az üdvözítés az új életfának,

Krisztus testének van fenntartva. Ez őrzi s növeli bennünk a megszentelő kegyelmet, a mi földi üdvösségünket, amely mint bimbó már magában hordja a mennyországot. Gyönyörűen illenek reá Szent János apostol szavai: „A folyónak... partján az élet fája... mely tizenkét gyümölcsöt terem, *mindenegyed hónapban* meghozván a maga gyümölcsét, és a fa levelei a nemzetek gyógyulására szolgálnak.”² Ezeket a gyümölcsöket Szent Pál sorolja fel: „Szere- tet, öröm, békesség, türelem, nyájasság, jóság, hosszútűrés szelídség, hit, szerénység, megtar- tóztatás, tisztaság.”³

Haldokló leány kéri édesanyját, hogy kis noteszét, amelyet vánkosa alatt rejtegetett, vele a sírba adja. Az anya ezt a kérést teljesítette is, de mielőtt a könyvecskét a koporsóba tette, belepillantott. Az első lapon gyermeki írással a kis ima: Ó Jézusom, neked élek... aztán a következőn: első szentáldozásom. A többi la- pon 1906-ig rendszeres havi áldozás a hó 3. vasárnapjain, aztán még gyakoribb szentáldo- zás. Az utolsó lapon a szent Útravaló napja. Krisztus teste üdvözítette... Szalézi Szent Ferenc pedig ezt jegyzi fel: „Huszonhárom évet töltöttem a lelkek szolgálatában, és ez alatt arra a meggyőződésre jutottam, sőt kézzelfog- hatólag megbizonyosodtam, hogy Krisztus tes- tében hatalmas erő rejlik az emberi szívet a jóban megerősíteni, a rossztól visszatartani, belsőleg megvigasztalni. Egyszóval minket már e földön mennyei emberekké formál, ha eleven hittel és szent áhitattal fogadjuk.” Az életfa fenntartotta ugyan az életet, de szentebbé nem tette a lelket, Krisztus teste mind inkább és in-

kább üdvözít bennünket. Az életfa csak azokat táplálta, akik gyümölcsét ették. Krisztus teste akkor is fokozza az üdvösséget, ha látogatják, imádják és élvezik közelségét. Az Éden fájától lángoló kardot tartó kerub eltiltott. Ma az Egyház, a Szentek, a buzgó papok, ezek a földi kerubok, minden erejüket megfeszítik, hogy Krisztus teste élvezése által minél többen üdvözüljenek és „örvendezék azoknak a szíve, kik az Urat keresik.”⁴

Krisztus teste, üdvözíts engem!

2. A MANNA

Az egyiptomi rabszolgaságból kivezetett nép zúgolódván panaszkodik Mózes és Áron ellen: „Miért hoztatok ki minket ebbe a pusztába, hogy éhen veszítsétek az egész sokaságot?”⁵ Az Úr erre mérhetetlen jóságában és türelmében valami csodálatos mennyei kenyeret ad neki, amely olyan volt, mint a földre hullott dér.⁶ „Fáradtság nélkül készült kenyeret adott nekik az égből, melyben minden gyönyörűség megvolt és minden íz édessége”⁷ — mondja erről a táplálékról a Bölcseség könyve.

Mennyre illik mindez Krisztus szent testére! Szintén „úgy száll le hozzánk, mint az eső a rétre s mint az esőcsepp a földre.”⁸ Ez is felment bennünket a paradicsomi átok alól: „Arcod veritékével edd a kenyeredet!”⁹ Megszenvedett már érte vérveritékkel az Adományozója.

Már a manna is megadta a vele táplálkozó népnek a testi üdvöt: Mert míg azt élvezték: „Törzseikben beteg senki sem volt.”¹⁰ Krisztus

teste is állandóan gyógyítgatja a kisebb bűnök okozta sérüléseket és pajzsul szolgál a kísértések éle ellen. „Mint a kiöntött olaj a tenger viharát, úgy csitítja Krisztus teste lelkünkben a szenvedélyek hullámverését.” (Hettinger.)

Míg azonban „Atyáitok mannát ettek a pusztában és meghaltak, mondja Jézus, ez a mennyből leszálló kenyér, hogy aki abból eszik, meg ne haljon.”¹¹

Egy a gyermeke halálát keservesen sirató, gyászoló indus Krisztus testét „Isten jó orvosságának” nevezé és biztosította a misszionáriust: „Mióta az „Istennek jó orvosságát” fogadom, azóta szívem erős, és bár a szemem sír, de a szívem nem sír többé.”

„Krisztus teste, üdvözíts engem!”

3. „REGGEL PEDIG MEGLÁTJÁTK AZ ÚR DICSÓSÉGÉT”¹²

Jahve azt akarta, hogy a nép kora hajnalban felkeljen a mannáért, „mert ha a nap kisütött, a manna elolvadt.”¹³ Figyelmeztetés ez, hogy a lelki életet komolyan élő egyén reggel idejében keljen fel.

Egyik okát ebben adja az Írás: „Mindenki tudja, hogy napkelte előtt kell áldani Téged, és virradatkor fordulni hozzád imával.”¹⁴

Nevezetesen a reggeli elmélkedés szolgáljon közvetlen előkészületül a szentáldozásra, mielőtt még a rendes foglalkozások és kísértések égető napja lelkem földjét ki nem szikasztja, a gondolataimat szét nem szórja.

Aztán a napi szentmise, az üdvösségnek emez eleven forrása is rendszeresen így menthető meg.

Jahve megparancsota Mózes által Aronnak: „Vég egy edényt és tégy bele gomernyi mannat, s tedd az Úr elé, hogy őrizze meg nemzedékeitek számára.”¹⁸ Mennyivel inkább szívén fekszik Istennek, hogy drágalátos szenvedésének emléke a napi szentmise hallgatása által örökre, elevenen emlékezetünkben maradjon.

Végül a szentáldozást is a pontos felkelés biztosítja.

A mannaszedés ideje a hétköznapiakra szorítkozott. Szombaton csak az előző napon begyűjtött mannat lehetett élvezni. Aki nem gyűjtött magának előre, az éhezhetett.

Nekünk is az élet munkaidejében kell üdvünknek ebből a legbőségebb forrásából szaporán meritenünk, úgyhogy ha majd a nagy szabbatnak, nyugalomnak, az örökkévalóságnak napja felvirrad, ne kelljen éhezünk!

Beszélgetés az Úrral, elmondva újból és újból a „Krisztus lelke” fohászmát. Különösen melegen és nyomatékosan kérem az Urat: „*Krisztus teste, üdvözíts engem!*”

Felteszem magamban napközben a gyakori lelki áldozást.

¹ Gen. 2, 8. — ² Jel. k. 22, 2. — ³ Gal. 5, 22—23. — ⁴ 104. zsolt. 3. — ⁵ Exod. 16, 3. — ⁶ Exod. 16, 14. — ⁷ Bölcs. 16, 20. — ⁸ 71. zsolt. 6. — ⁹ Gen. 3, 19. — ¹⁰ 104. zsolt. 37. — ¹¹ Jn. 6, 49—50. — ¹² Exod. 16, 7. — ¹³ Exod. 16, 21. — ¹⁴ Bölcs. 16, 28. — ¹⁵ Exod. 16, 33.

XXIX

KRISZTUS VÉRE, IHLESS MEG ENGEMI

Első előgyakorlat: a fenti szöveg.

Második előgyakorlat. Elgondolom egyikét azoknak a mélyértelmű szimbolumoknak, amelyekkel az egyházi művészet az értünk vérét ontó Krisztust jelképezni szokta. A Keresztrefeszítettnek sebeiből angyalok kehelyben fogják fel az isteni vért, s öntik ránk és a tisztuló lelkekre. Avagy a pelikán-madarat gondolom, amint felnyitott kebléből előszüremelő vérével kicsinyeit itatja.

Harmadik előgyakorlat a kérés, hogy Jézus vére, amelyet az Eucharishtiában akár a kehelyből, akár szent testében élvezek, csakugyan ihlessen s bátorítson engem és lelkesítsen érte sokat és nagyot merni és tenni.

**1. „IGYATOK EBBŐL MINDNYÁJAN,
MERT EZ AZ ÉN VÉREM”¹**

Felindítom magamban a hitet, hogy az Eucharishtiában csakugyan Krisztusnak valódi vérét imádkozhatom és élvezhetem. Egyben erőt vesz lelkemen az ámulat, csodálkozás és imádás. ekkora szeretet és bőkezűség láttára.

Ime, Jézus az én megváltásomra, megszentelésemre, táplálásomra és gyönyörűségemre

összes vérét odaadja. Elég lett volna ebből egy csepp is, de ő javamra lemond összes véredényeinek tartalmáról. Sőt a vérrel együtt magát az edényt, nevezetesen a minden erénynek és tökéletességnek drágakövével és igazgyöngyével ékített kelyhet, Szívét is odaadja ráadásul.

Vajjon lehetek-e én viszont ezek után Istennel szemben oly számító, fukar és szűkkeblű?

Fontolgam az aztán, hogy ez az isteni vér mily drága áron jutott arany kelyheinkbe. Nemcsak cseppenként adta Urunk vérét, hanem „ontotta” azt. Átgondolom szenvedésének történetét. Ontja vérét és szinte megfürdik abban a Getszemáni-kerti haláltusájakor. „És lőn az ő veritéke, mint a földre hulló vérnek cseppjei.”

Mint a mirrha, mielőtt héját lehántanák, már is gyöngyözi nedűjét,⁸ úgy szent ereinek megnyitását ő sem tudja bevárni, hanem vérét, — éspedig egyszerre egész testén keresztül — veritékezi.

Látom aztán az isteni vér hullását, amikor az oszlophoz kötve, szinte halálra ostorozzák, aztán tövissel koronázzák, keresztre szegezik. Végül, hogy az utolsó csepp véréhez is hozzájussanak, megnyitják oldalát.

Mindez a vér, ennyi vér itt van a kehelyben s nekem italul kínálkozik. Ó isteni vér, amely az Olajfák-hegyén a borzalmasan szorongó szívből valál kisajtolva, mentsd meg lelkemet a lelkiismeret szorongásától, a pokolbeli örök szemrehányásoktól, amidőn a „féreg meg nem hal”⁹ többé.

Ó drága vér, amely a szörnyű ostorcsapások nyomán a tövisek, szegek és lándzsa okozta sebekből omlottál, „ihless” engem, tégy ittassá

engem. Miként a gonosztevők magukat többnyire szeszes itallal mámorba ejtik s a bátorságot, hogy öljenek, gyilkoljanak, abból merítik, éppen úgy én is szent véredből szívom magamba a szent ittasságot és erőt, hogy a „bűn ellen vívott harcban vérig ellen tudjak állni.”

2. „KRISZTUS VÉRE, IHLESS ENGEMI” . . .

Igyekszem a szent vér szemléletébe most már mindinkább elmélyedni. Fontolgom, hogy ki az, aki e drága vért ontá? miért és mily érzülettel adta azt oda az utolsó cseppig? Az „Auctor vitae”, az „élet szerzője”, minden életnek ura, a mindenség teremtményeiért, akik őt súlyosan megbántották. Ontja vérét a legnagyobb gyalázat és fájdalom közt, a legfenségesebb erények, a türelem, alázatosság, és szeretetnek gyakorlatával. Csodálkozom, szeretek és mélységes hálára ébredek. Hallom lélekben azt a párbeszédet, amely az isteni vér és a mennyei Atya közt kifejlődik. Hogyan kér és könyörög ez a vér számomra irgalmat, bocsánatot, minden kegyelmet és a mennyországot. És a mennyei Atya elérzékenyülve hallgatja meg a „nagy kiáltással és hódolattal előterjesztett kérést.”

Midőn Noé a vízözön után bemutatja az Úrnak áldozatát, megérzé az Úr annak kellemes illatát és megígéri: „Nem átkozom többé a földet az ember miatt”¹⁸ És vajjon ne töltené el kellemmel ez a vér, amelyen érezhető a Szűzanya liliomos szív-vére és magának az Istenség kenetének illata? Ó mily természetfeletti illattal telik meg a templom, kápolna, de az egész

föld és ég, midőn ezt a vért a szentmisében újra meg újra feláldozzuk! Mily felhívás ez a szent, a tiszta, az erényes életre, mint Szent Pál csakugyan hangoztatja is: „Éljetek szeretetben, amiként Krisztus is szeretett minket s odaadta magát érettünk áldozatul, jóillatú áldozatul Istennek.”¹⁰ Ó Jézus, nekem is ez a leghőbb vágyam: „Vonj magad után, siessünk keneteid illata után.”¹⁰

Aztán odatartom, bár szent félelemmel, de epedő vágytól ösztönöztetve ajkamat szent szívsebedre, Uram! hogy ízleljem ezt a szeretetmámorba ejtő, isteni vért.

Krisztus vére, ihless meg engem! Mint az eredeti szöveg mondja: tégy ittassá engem! Ó mily gyönyör, mily édesség! Vajjon nem felejteti el velem ez az édes vér az erényelettől s hivatásteendőimmal kapcsolatos keserőségeket? Végül igyekszem ebbe a szent fürdőbe merülni. Kérem az Urat, „ki szeretett minket és megmosott bennünket bűneinktől a saját vére által”,¹¹ hogy én is azok közé tartozzam, kik „megmosták ruhájukat és fehérré tették a Bárány vérében.”¹²

3. „MIÉRT ÜLDÖZESZ ENGEM?”¹³

Jusztiniáni Szent Lőrinc szerint: „Együtt vérzett Krisztus, amikor Istvánt, az első vértanút kövezték, Péterben vérzett, mikor azt keresztrefeszítették. Szent Bertalanban, mikor lehúzták bőrét, Szent Lőrincben, mikor tüzes rostélyon megsütötték, Szent Ignácban, mikor a vadállatok fogai széttépték.” Így folytatja Krisztus vértanúiban s az egész üldözött Egyházban drágalátos vérontását. Hiszen Ő a fő,

mi pedig misztikus tagjai vagyunk. Bennem is Ő akar tovább szenvedni, penitenciát gyakorolni, külső és belső szenvedést, üldöztetést elviselni.

Ó, hogy ezt megértsem, ezért lelkesedjem, Krisztus vére, ihless meg engem! Ihless arra, hogy én is viszont veled és érted, testvéreimért tudjak vezekelni, eleget tenni, vérzeni. Sziénai Szent Katalin egyszer a fiatal Francesco Malavolti lovaghoz így szólt: „Valóban drága vagy előttem, mert sok könnybe kerültél nékem.” A fiatal lovag, akit a Szent csak „vad madárnak” nevezett, ugyanis minden jófeltétele és ígérete ellenére is újra meg újra visszaesett a léha életbe. Míg végre, miután a Szentnek szíve érte annyit vérzett és szeme könnyezett, a kegyelemtől legyőzötve, mintegy letépve, szerzetbe lépett. S vajjon nincsenek-e olyanok, akikért *nekem* kellene könnyet és vért ontanom, hogy Krisztus számára őket megmentsem? Vagy azok, akikért Jézus annyi vért ontott, számomra közömbösek?

Ne feledjem, amint Krisztus vére váltotta meg a világot, úgy a mi vérünk üdvözíti azt. Krisztus vére, az apostoli buzgalomra és vágyakra ihless engem!

Beszélgetés az Úrral, újból elmondva a „Krisztus lelke, szentelj meg engem!” kezdetű fohászimát.

Felteszem magamban, hogy ma többször gondolok Jézus Szent Szívének nagy szándékaira és azokért az Ő szent Vérért a mennyei Atyának felajánlom...

¹ Mt. 26, 27—28. — ² Lk. 22, 44. — ³ V. ö. É. é.
5, 13. — ⁴ Mk. 9, 43. — ⁵ Zsid. 12, 4. — ⁶ Ap. csel.
3, 15. — ⁷ V. ö. Zsid. 5, 7. — ⁸ V. ö. Gen. 8, 21.
— ⁹ Ef. 5, 2. — ¹⁰ É. é. 1, 3. — ¹¹ Jel. k. 1, 5. —
¹² Jel. k. 6, 14. — ¹³ Ap. csel. 9, 4.

XXX

KRISZTUS OLDALÁBÓL KIFOLYÓ VIZ,
TISZTITS MEG ENGEMI

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Látván pedig, hogy Jézus már meghalt, nem törék meg szárait, hanem egy katona lándzsával megnyitá oldalát, melyből legottan vér és víz jöve ki.”¹

Második előgyakorlat. A szöveg által leírt jelenet eleven elgondolása.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy az a sok és nagy titok, amelyet ő a vízzel kapcsolatba hozott, tisztelettel és csodálattal töltsön el s üdvösségemet és tökéletességemet eszközölje.

1. „FOLYÓVIZ IS JÖVE KI A
GYÖNYÖRŰSÉG HELYÉRŐL”²

Az Úr Jézus Szíve valóban az igazi Éden. A kegyelmek forrása, melynek nyílása a szent seb. Itt fakad a malasztoknak „négy főágra szakadó” folyóvize, amely az egész bűnátkozta világot öntözi.

Hogyan támad a forrás? A tengerből felszálló párákból, amelyek ott minden keserűséget hátrahagyva s a földre visszahullva édes, üdítő vizet adnak. Így az Úr Jézus is a kegyelmeket kiérdemlő, rettentő sok kínját, szenvedését megtartotta magának, sőt misztikus mó-

don — mint Alacoque Szent Margitnak megmutatta — az Eucharishtiában most is őrzi, és csak az édességet, az üdítő hatásokat közli velünk. Odamegyek tehát az élet sivatagában ehhez a Jákob-kúthoz, s mintha isteni ajkadról, Uram, hallanám a vigaszos szót: „Ha tudnád az Isten ajándékát!”³ Adj, Uram, a te forrásodból innom, nehogy a világ kútjára kelljen járnom boldogság-szomjamat enyhíteni. A világ kútjai ugyanis fertőzött kutak, a szenvedély lázbacillusaival telvék.

2. „TISZTA VIZET HINTEK REÁTOK . . . ÉS MEGTISZTULTOK”⁴

„Krisztus oldalából kifolyó víz, tisztíts meg engem!” A Szentatyák ebben a vízben látják a *keresztség* jelképét. Gondolj az ezernyi keresztkútra, amelynél a lelkek milliói tisztulnak. Gondolj a misszionáriusokra, akiknek karja olykor, mint Xavéri Szent Ferencé egykor, a keresztvíz osztásában fáradtan lehanyatlík. Hálálkodom Istennek, hogy én is keresztyén szülőktől származom, kik idejekorán elvitettek a keresztvízre, ahol Isten gyermekévé újraszülettem. Méltó volna, hogy évenként megünnepeljem ezt a napot, inkább, mint természetes születésem napját. Mert mit használt volna születnem, ha Isten gyermekévé nem leszek?

Krisztus oldalából forrászik aztán a *penitencia szentsége* is, ez a csodálatos víz, amely ki tudja oltani még a pokoli örök tüzet is.

De innen erednek a *tökéletes bánat* könnypatakjai is. Mert kegyelem nélkül az sem fakadna, de ha fakadna is, mitsem használna!

„Krisztus oldalából kifolyó víz, tisztíts meg engem!”

3. „HINTS MEG ENGEM IZSÓPPAL HOGY TISZTA LEGYEK!”⁵

Az Egyházban ősidőktől fogva kegyeletes szokás a *szenteltvíz használata*. A keleti egyházban a III., a nyugatiban a VI. századtól fogva nyomára akadunk, hogy az Egyház a hívek testi-lelki hasznára vizet szentel. A konstantinápolyi Szent Szófia-templomnak a keresztény ősidőkből származó szenteltvíz-tartóján ez a felírás van bevésve, amely görög nyelven visszafelé olvasva is ugyanúgy hangzik: „Νίψον ἀνόμῳμα μὴ μόνον ὀψιν” „Mosogasd bűnödöt, ne csak az arcodat!”

Az Egyház szándékát ezzel a szentelménnyel szépen kifejezi az a szép ima, amellyel a vizet szenteli meg: „Isten, ki az emberi nem üdvösségére a vízbe igen nagy és titokkal teljes erőket rejtettél, fogadd azért kegyesen a mi könyörgésünket s öntsd ebbe az elembe, amelyet többféle tisztulás céljára alkottál, a te erőteljes áldásodat. Add meg isteni kegyelmeddel ennek a teremtménynek a hatóerőt az ördög elűzésére, a betegségek leküzdésére. Engedd, hogy amit csak a hívek házaiban és lakóhelyein ezzel a vízzel meghintenek, minden mocsoktól ment legyen, kárt ne szenvedjen. Engedd, hogy ott a ragály lehellete s a kártékony levegő ne maradjon, a láthatatlan ellenség ostroma elvonuljon és mindaz, ami az ott lakók javát és békéjét zavarná, helyet ne találjon. Add, hogy az a jólét, amelyet a Te szent neved segélyül

hívásával leesdünk, semmi ármánynak ne essék áldozatul...”

Az Egyház a vízbe szenteléskor sót is kever. Ennek is megvan a maga misztikus értelme, amelyet Rhabannus Maurus így magyaráz: „A víz tisztít a piszoktól, a só óv a rothadástól, a víz adja a tisztaságot, a só pedig a romlatlanságot. A víz ivása a bölcseségnek, a só ízelelése pedig az okosságnak jelképe.”

Ha a szentelt vizet egyszerű, gyermekded szívvel használjuk, az alázatos és áhitatos lelkületnek jelét adjuk és már ezzel Isten segítségét és áldását érdemljük meg. A velejáró kegyelmeket ezekben szokták összefoglalni:

A szenteltvíz-használat, ha bánatos lélekkel történik, tisztítja a szívet, törli a bocsánatos vétkeket. Ha a három isteni Személy nevében a szokott módon keresztet vetünk vele, az Egyház 100 napi búcsút is enged. A szenteltvíz használata segítő kegyelmeket szerez és így fokozza a buzgalomhevet. Távol űzi a gonoszlelket. Szent Terézia állítja ezt a tapasztalat is számtalanszor igazolja, hogy a sátán semmitől sem fél annyira, mint a szenteltvíztől. Ezt a félelmét az Egyház ördögűző hatalma okozza, amelyet a vízszentelésnél a pap alkalmaz. A szenteltvíz-használat az emberben jó gondolatokat kelt és megnyugtató érzéseket ébreszt. Hogy pedig anyagi károkat és betegségeket Isten bölcs végzése szerint távoltart, már csak az Egyház közhitéből is következik. Hiszen minden áldást, szentelést, amelyet személyekre, tárgyakra, dolgokra ad, szenteltvízzel való meghintéssel szokott kísérni. Ez nemcsak jelkép, hanem eszköz is, az Egyház imájának

bizonyos rögzítése. Már Aranyszájú Szent János szenteltvízzel gyógyít.

A szentek általában mind nagy kegyelettel voltak eltelve a szenteltvíz iránt és szorgosan használták. Szent Teréz így nyilatkozik: „Mikor a szenteltvizet használom, úgy érzem magam, mint mikor valaki heves szomját üde vízzel kioltja. Közben megfontolom, mily fontos mindaz, amit csak Egyházunk rendel. Vigasztal, mikor látom, hogy az Ő áldó szava a víznek akkora erőt kölcsönöz, hogy a megszentelt és nem szentelt víz közt oly nagy különbség tapasztalható.”

Beszélgetés az Úrral. A szentáldozás után követem én is Mózeszt és Áront, akik „*off-hagyták a sokaságot* és bemenének a szövetség sátrába s arcukkal a földre borulának s az Úrhoz kiáltának s mondák: Úr Isten! Hallgasd meg a nép kiáltását és nyisd meg nekik tárházadat, az *élő víz forrását*, hogy kielégíthessék szomjukat.”⁶

Izlelem lélekben ezt a Krisztus oldalából kifolyó vizet, ahogy Emmerich Katalin, aki midőn nagy szomjúságában a neki nyújtott szenteltvízzel ajkát megnedvesíté, felkiáltott: „Bor ez, az Egyház kertjéből.”

Kérem aztán a Boldogságos Szűzet is. Ő, midőn Lourdes-ban tél idején tőle jelül rózsákat kértek, ezt a kívánságot nem teljesítette. Amde háromszorosan hirdette: „Penitencia! Penitencia! Penitencia!” És lába nyomán forrás fakadt a testi és lelki bajok orvoslására. Kérem tehát őt is, a Szeplőtelen, hogy az általa kieszközölt kegyelemmel lelkem szennyét a bűnbánat könnye lemossa.

Feltételem: Ma a szenteltvizet áhítattal, gyakran használom és gondom lesz, hogy a szenteltvizontartó ne pókhálófészek legyen, hanem céljának megfeleljen.

¹ Jn. 19, 33—34. — ² Gen. 2, 10. — ³ Jn. 4, 10.
— ⁴ Ez. 36, 25. — ⁵ 50. zsolt. 9. — ⁶ Num. 6.

XXXI

**KRISZTUS KINSZENVEDÉSE, ERŐSITS MEG
ENGEM!**

Első előgyakorlat. A szentírási szöveg. „Valahányszor ezt a kenyeret eszitek és ezt a kelyhet isszátok, az Úr halálát hirdetitek, míg el nem jön.”

Második előgyakorlat. Az utolsó vacsorai jelenet.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy drágalátos szenvedése számomra mindig erőforrás legyen a szenvedésben és kísértésben.

1. KI ÉS MIT SZENVED ?

Azelőtt Oroszországban nagycsütörtökön este a templomban mindenki égő gyertyával hallgatta meg Krisztus szenvedésének felolvasását. Aztán igyekezett ugyanezt az égő gyertyát hazavinni és annak lángjával a házioltár mécsesét meggyújtani. Gyönyörűség volt nézni, amint ezek a lángocskák a templomból minden irányban szétkigyóznak.

Én is a szentmiséből és szentáldozásból, amely Krisztus Urunk szenvedésének állandó, misztikus folytatása, igyekszem a szeretetlángot magammal vinni s gondosan őrizni, óvni, nehogy a napi gond, munka és a szenvedésnek

s kísértésnek szele, vihara kioltsa. Rajta leszek, hogy lelkem kicsi szentélyében a mécs állandóan Krisztus szenvedéséből táplálkozzék. Evégből fontolgassam csak s adjak magamnak elmélkedve feleletet a következő kérdésekre:

Ki az, aki értem szenvedett?

a) Az szenvedett, aki maga az ártatlanság és szentség, „akiben a bölcseségnek és a tudománynak minden kincse rejlik.”² Ha a százados és mások, akik őt a Kálvárián szenvedni s meghalni látták, keblüket verték, mert ártatlanságát felismerték, mit kell nekem tennem, akinek az Ő végtelen szentségéről sokkal tisztultabb fogalmaim vannak? Valóban a meghasadt sziklák is megszegyenítik az én kökemény szívemet.

b) Az szenved és hal halált, „aki körüljárt jót cselekedvén és meggyógyítván mindazokat, akiken az ördög hatalmat vön”.³ Tehát nemcsak az ártatlan szenvedett, hanem az, aki a legnagyobb hálát és dicséretet érdemelte.

c) Hozzá még szívemhez oly közelálló: atyám, tanítóm, orvosom, pásztorom és jegyese lelkemnek. Ha a gyermek gyászolja, siratja szülőjét, a jegyes jegyesét, vajjon ne sirassam én jó Uram szenvedését? Boldog Veronikához így szól az Úr: „Akarom, hogy az emberek szenvedésemet őszinte fájdalommal és részvéttel tisztelni igyekezzenek. Ha csak egyetlen könnyet is ejtenének, bizonyosra vehetik, hogy sokat tettek. Emberi nyelv nem tudja kifejezni azt az örömet és elégtételt, amelyet nekem ez az egyetlen könnycsepp okozna.”

Szent Mechtildnek pedig ezt nyilatkoztatja ki: „Bizony mondom neked, ha szenved-

désem titkai felett könnyet ontanak, úgy veszem, mintha ugyanazokat a kínokat szenvednék, mint amelyeket én szenvedtem értük."

Aztán átfutok lélekben az Úr Jézus szenvedésének hosszú láncán, amelynek mindkét végét Ő maga tartja kezében. Hiszen „feláldoztatott, mert ő maga akarta.”⁴ Ezek a szenvedések részint külsők voltak, amelyeket Ő a „keresztség” jelképe alatt foglal össze, s belső tusák, amelyeket viszont „*kehelynek*” nevez. Mennyire kifejezi a vízben való alámerülés, ahogy a keresztséget régente végrehajtották, az egész testre, annak minden tagjára és érzékére kiterjedő külső szenvedést, és a kehely, amelynek tartalma, ha magunkhoz vesszük, viszont bensőnket hatja át, a belső szenvedést.

Talán mindkettőt és az ezekkel kapcsolatos becsületbeli szenvedéseket jellemzi a Zsoltáros, amikor így szól: „Mert a vizek immár a lelkemig hatolnak, mélységes iszapba süllyedtem.”⁵

2. „A MI GONOSZSÁGAINKÉRT SEBESÍTETETT MEG”⁶

Az Úr Jézus szenvedése iránti áhítat azonban nem merülhet ki érzelmekben és könnyekben. Annak megfontolása, hogy Jézus „a mi gonoszságainkért sebesített meg, a mi bűneinkért töretett össze”,⁷ kell, hogy felfokozza bennünk a *bűngyűlöletet*. Mert „a bűn nem uralkodhatik azon a szíven, amelyen Jézus halálának jele díszlik”, (Origenes), vagyis amelyet az Úr Jézus szenvedésére való gyakori emlékezés megszentel. Valóban, „nincs is a földön hatalmasabb oltalom a bűn ellen, mint a jámbor emlékezés az én szenvedésemmre, ha az élő hittel és őszinte bánattal van egybe-

kötve", mondta Urunk Szent Gertrúdhhoz. Ugyanez a Szent, amikor a feszületet áhítattal a kezében tartja, ezt a szózatot hallja: „Valahányszor az emberek így tesznek, és a Feszületre szeretve tekintenek, az irgalmas Isten szeme szívükbe néz. Ilyenkor azt kellene az embereknek gondolniok, mintha így beszélnék hozzájuk: Lám, én szeretetből irántatok a kereszten függtem, eltorzítva, sebekkel borítva". És mindez az én bűnömért! Vajjon volna szívem a bűnt megismételni, és mint Pál mondja, „súlyos bűnnel Jézust újra megfeszíteni?"¹⁸ Viszont azt sem szabad felednem, amit Szent Ágoston mond: „Beteg, igyad ezt a keserű kelyhet, hogy meggyógyulj. Ne irtózzál, hiszen isteni Orvosod azért ivott belőle előtted, hogy neked attól ne kelljen félned. Az Úr már előbb kiitta a szenvedés poharát."...

3. A TETTRE, ÁLDOZATRA KÉSZ SZERETET TŰZHELYE

Már Szent Ágoston megállapítja, hogy semmi a szeretetet bennünk annyira fel nem lángoltatja, mint annak megfontolása, hogy Krisztus mennyit szenvedett értünk.

Szalézi Szent Ferenc szerint „a Megváltó sebei mindmegannyi ajk, amely felém kiáltja: Szeresd Jézust! Szeresd Jézust!" Ez a szeretet aztán egyrészt a *passzív* erényekre nevel és buzdít, aminők a türelem, keresztszeretet, megnyugvás stb. Szent Ágoston mondja: „Ha szíved belsőséges érzelmeivel szemlélődöl Krisztus szenvedései fölött, nem viseled-e majd szívesen keresztedet? Sőt talán örömmel is, hogy szenvedő Királyodhoz hasonló lehetsz."

„Csakugyan, szégyen is volna elpuhult, érzékenykedő tagnak lenni, amikor a Fő töviskoronát visel.” (Szent Bernát.) „S ha az égben lehetne irigység, — mondja Szalézi Szent Ferenc — ez a két dolog ébreszthetné: Isten szenved az emberért és az ember szenvedhet Istenért.”

„Krisztus szenvedni és megvettetni akart, és te mernél még panaszkodni? Krisztusnak, az Istennek volt rágalmozója, és az embernek ne legyen egyebe, hanem csak csupa barátja és pártfogója? Hogyan koronázzák majd egykor meg türelmedet, ha senki és semmi sem volt ellened? Ha te semmi viszontagságot sem szenvedtél, Jézus barátja miképpen lehetnél? Tehát tűrj Jézussal és Jézusért, ha Jézussal egykor országolni kívánsz.” (Kempis.)

De Krisztus szenvedése az *aktív* erényekre is hatalmasan indít. Mikor Szent Remígius, reimsi püspök az újonnan megtért frankok előtt Krisztus kínszenvedéséről prédikált, fejedelmük, Klodvig, kardjára csapva felkiált: „Miért is nem voltam én ott derék frankjaimmal? Bezzeg másképp ment volna minden!”

A Krisztus szenvedéskohójában átizzott lélek tenni is akar valamit Krisztusért. Hiszen az ő misztikus testét, az Egyházat, ma is méltatlan vádakkal illetik, halálra ítélik, s járja a kereszttutát. Volna ma is száz ok a Klodvig-féle lelkek fellépésére.

Beszélgetés az Úrral. Tehetjük ezt az Egyház liturgikus imájával: „Kérünk, mindenható Isten, add, hogy mi, akik nyomorúságunk miatt erőtlenek vagyunk, egyszülött Fiad szenvedései által új erőt nyerjünk.” (Nagyhét.)

„Krisztus kinszenvedése, erősíts meg engem!”

Megígérem, hogy ma gyakran megajánlkozom Jézus kereszthordozó társának és türelmes leszek, erőt merítve Krisztus szenvedéséből eme fohással: „Krisztus kinszenvedése, erősíts meg engem!”

¹ I Kor. 11, 26. — ² Kol. 2, 3. — ³ Ap. csel. 10, 38. — ⁴ Iz. 53, 7. — ⁵ 68. zsolt. 2, 3. — ⁶ Iz. 53, 5. — ⁷ Iz. 53, 5. — ⁸ V. ö. Zsid. 6, 6.

XXXII

**Ó ÉDES JÉZUS, HALLGASS MEG ENGEM,
A TE SEBEIDBE REJTS EL ENGEM,
NE ENGEDD, HOGY TÖLED ELSZAKADJAK!**

Első előgyakorlat. A szentírási szövegek. „Átfúrták kezemet és lábamat.”¹ „Egyik katona lándzsával megnyitá oldalát.”²

Második előgyakorlat. Krisztus a keresztfán.

Harmadik előgyakorlat. Eddig mintegy csendes pihentem a szentáldozás után az Üdvözítő kebelén. Oly jól esett ez a pihenés! De íme, hirtelen felmerül lelkemben a gondolat, meddig tart ez így? Már vár reám ott künn a küzdelem, a kísértés, a csata. Ez csalja ajkamra a fohászimát: Ó édes Jézus, hallgass meg engem; a te sebeidbe rejts el engem, ne engedd, hogy téled elszakadjak...

Ez az én kérésem.

**1. SEBEIDBE REJTS EL ENGEM
A TEST KIVÁNSÁGA ELŐL**

Szent János evangélista aggódó szeretettel óv minket: „Fiacskáim... ne szeressétek a világot, sem azokat, mik e világban vannak... mert minden, ami e világban van, a *test kíván-*

*sága, a szemek kívánsága és az élet kevélysége.*⁴ Ó édes Jézus, rejts el tehát engem szent sebeidbe a *test kívánsága* elől. A világ szüntelen kínálgatja csábos gyönyöreit: „Rajta tehát! Él-jünk a jelen javakkal... élvezzük a teremtetést sietve, míg fiatalok vagyunk!... Ne menjünk el az évszak virága mellett. Koszorúzzuk magunkat rózsákkal, mielőtt elhervadnak...”⁴ Ez a szellem nem ritkán a mi arcunkat is meg-csapja. Nincs az a magas zárdafal, amelyen át nem hatolna. A gyújtóanyagot emberi természetünkben hordozzuk. Elég egy sziporka, hogy lángra lobbanjon.

Egyik oldalról a Golgota szűk ösvénye Jézus véres lábnyomaival, a másikon a világ rózsásnak látszó utaival.

Itt a kereszt, amely szent szigorral hirdeti: „Akik pedig Krisztuséi, megfeszítették testüket a vétkekkel és kívánságokkal együtt.”⁵ Ott meg a világ, amely mindent felkínál, ami érzéki természetemet csak gyönyörködteti. Választanom kell. Jaj! Ingadozom! Ó édes Jézus, hallgass meg engem, a Te sebeidbe rejts el engem... A legenda szerint egy szerzetest is megkísértett a világ, a test kívánsága. Titkon elhagyni készült a kolostort, midőn annak sötét folyosóján a vele szemben jövő, keresztet cipelő Jézussal találkozik. A menekülő erre térdre rogy. Mire az Úr mélyen szemébe nézve csak ennyit mond: „Én súlyos keresztet hordoztam érted, és te ne tudnád könnyű keresztet sem viselni értem?” A jelenés eltűnt. A szerzetes pedig visszament cellájába és hű maradt a sírig.

B. Fáber egyik világfinak, aki tőle lelki útbaigazítást kért, ezt a tanácsot adja: „Fontol-

gasd sokszor meg: Jézus, az én Uram, a legvégső szegénységben, én pedig bőségben. Jézus Krisztus éhezik és szomjazik, az én gyomrom pedig válogatott bő étellel töltözik. Jézus Krisztus kínban, gyötrelemben, én pedig gyönyörben." A világfi megköszönte ezt a jó gondolatot. Nemsokára lakomára hivatalos és ott a fényes asztalnál rebesgetni kezdi: „Jézus Krisztus a legvégső szegénységben... én pedig bőségben...” Nem tudja ezt az ellentétet elviselni, sírva távozik...

2. SEBEIDBE REJTS EL ENDEM A SZEMEK KIVÁNSÁGA ELŐL

A kapzsiság is, amely az Apostol szerint minden bajnak gyökere,⁹ különböző formában megostromol ugyancsak minden szívet. A miénket is. Nálunk többnyire az „én” kultuszban nyilvánkozik meg. Szent Ignác a „világias, érzékies énnék” nevezi. Másképpen önzés, hamis önszeretet a neve. Ebből származik Isten érdekeinek háttérbe szorítása az enyéim mögé. Mint az Úr mondja: „Hátat fordítanak nekem, nem arcot.”¹⁰ Innen a felebaráti szeretetnek annyi sérelme.

Miért pang lelki életem? Miért nem haladok? Miért nem adom meg Istennek, ami az Istené? Nemde azért, mert az áldozattól, az én érdekeim sérelmétől félek. A szent szegénység is mennyit szenved e miatt! Nemde a kapzsiság ördöge ösztökél, hogy mindenben csak a szebbet, finomabbat, csinosabbat, kényelmesebbet és bőségesebbet keressem, válasszam? Pedig nem lehetek addig Istené, míg az önzés ölelő karjai közül ki nem szabadulok. Amde ki segít megvál-

nom a belém csimpaszkodó, mondhatnám velem azonos éntől? „Ó, édes Jézus, hallgass meg engem, a te sebeidbe rejts el engem!...”

3. SEBEIDBE REJTS EL ENGEM AZ ÉLET KEVÉLYSÉGE ELŐL

A legveszélyesebb halálmadár, amely elől lelkem az Úr Jézus szent oldalsebébe mint sziklahasadékba menekül: a kevélység. Jól tudom, hogy „Isten és ember előtt gyűlöletes a kevélység”.⁸ Gyűlöli Isten a kevélységet és szinte szent passzióval alázza meg. A felfuvalkodott Nabukodonozor királyra betegséget küld, amely miatt „kivetették az emberek közül, füvet evett, mint az ökör, és az ég harmata öntözte testét, míg szőre olyanná nőtt, mint a sas tolla és körme, mint a madarak karma”.⁹ Heródes (Agrippa) királyi ruhába öltözve beszédet intéz a néphez. Ez pedig csupa talpnyalásból kiáltozni kezd: „Istennek szavai és nem emberéi!” — Heródes tetszelegve fogadja ezt az istenkáromlásnak is beillő bókot. „De azonnal lesujt rá az Úr angyala, mert nem háritotta a tiszteletet az Istenre, és férgektől emésztetve meghalt.”¹⁰

„Én vagyok az Úr, ez az én nevem, dicsőséget nem engedem át másnak”,¹¹ — úgymond Isten a Próféta által. Elgondolom, hogy az én hivatáskörömben, pályámon is mennyi az eshetőség, hogy a kevélység, a gőg magát szívembe befészkelje. Főleg ha sok alkalmam van a külső munkára és szereplésre. Mily nagy a veszély, hogy a kevélység férgé érdemeimet össze-vissza marja, tépje, sőt egészen feleméssze. A kísértés idején gondolok tehát Krisztus Urunknak

töviskoronájára, megostoroztatására, megfeszítetésére. „Az ezredes . . . megijedt, mikor megtudta, hogy Pál apostol római polgár, és mégis megkötöztette őt.”¹² És veled, Uram, hogyan bántak, s nem hivatkoztál — ahogy Pál tette — sérthetetlenségedre. Mennyire megalázza ez az én csupa kevélységből eredő érzékenységet. Ámde hol az orvosságom? Hol a menedékem? Ó édes Jézus, hallgass meg engem! A sebeidbe rejts el engem, ne engedd, hogy tőled elszakadjak!

Beszélgetés az Úrral, a „Krisztus lelke szentelj meg engem” szavaival.

Elhatározom, hogy a hármaskívánság közül ma különösen az ellen küzdök, amely lelkemet leggyakrabban ostromolja. Valahányszor e tekintetben kísértésbe esem, azonnal Jézus Krisztus szent sebeibe menekszem, rejtkezdem . . .

¹ 21. zsolt. 17. — ² Jn. 19, 34. — ³ I Jn. 2, 15—16. — ⁴ Bölcs. 2, 6—8. — ⁵ Gal. 5, 24. — ⁶ I Tim. 6, 10. — ⁷ Jer. 2, 27. — ⁸ Jézus, Sir. f. 10, 7. — ⁹ Dan. 4, 30. — ¹⁰ Ap. csel. 12, 21—23. — ¹¹ Iz. 42, 8. — ¹² Ap. csel. 22, 29.

XXXIII

**A GONOSZ ELLENSÉGTŐL
OLTALMAZZ ENGEMI**

Első előgyakorlat. A szentírási szöveg. „Józanok legyetek és vigyázzatok, mert a ti ellenségetek, az ördög, mint ordító oroszlán körüljár, keresvén, akit elnyeljen, erős hittel álljatok ellen neki.”¹

Második előgyakorlat. A jelenet, amidőn Krisztust a sátán a pusztában megkísérli.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Úrnak, a Boldogságos Szűznek, Szent Örzőangyalomnak és Védőszenteimnek segítségét a kísértés idejére.

1. A GONOSZ ELLENSÉG

A Krisztus lelke kezdetű fohászimának ez a tétele: „A gonosz ellenségtől oltalmaz engem”, ismét arra utal s ad alkalmat, hogy Istennek és emberi nemünknek ezzel a legnagyobb ellenségével foglalkozzunk.

A freiburgi székesegyház északi kapuja felett a késői középkorból származó dombormű Istent fenséges trónon ülve mutatja be. Mögötte a szivárvány íve. Előtte angyalok térdelnek, akiket jóságosan áld. Másik oldalon szörnyalak, majomfejű, szárnyas ördög, igyekszik más széket tolni Istennek trónja helyébe. Az Úr

azonban méltóságos kézmozdulattal elutasítja, és a sátán, a forradalmár, erre erőltlenül megtorpan...

Isten megengedi, hogy a sátán is létezzék, sőt a nagy világdramában szerepet is szánt neki. Nevezetesen az ember tragédiájában. „Isten művész, — mondja Szent Agoston szellemesen — éspedig nagy művész. Az ördögöt is szerephez juttatja. Ha nem használhatná, az ördög egyáltalán nem is léteznék.”

a) Az ördög Istennek legnagyobb ellensége s az is *akar* lenni. Nincs benne semmi fogékony-ság, hogy kegyelmet elfogadjon. És így, ha Isten fel is ajánlaná a békejobbot, nem fogadná el. Isten nem kell neki. Egyik Szent látomásában szemléli, amint a sátán Isten trónja előtt áll. Köztük, mint Jób történetében, párbeszéd fejlődik ki. Miért kárhoztattál el engem, kérdi a sátán, aki csak *egyszer* vétkeztem, holott az embernek *annyi* vétkét megbocsátod? Mire az Úr: Kértél-e már egyszer is tőlem bocsánatot?

A bukott angyalnak minden igyekezte, hogy Isten műveit elgáncsolja és megsemmisítse. Az emberi nem bűnbeesése óta valóban nagy hatalommal áll evégből a gonosz szellem rendelkezésére. Rettentő buzgalmának, amelyet az Isten elleni harcban kifejt, egyelőre tagadhatatlanul meg is van az eredménye. De mindez csak azért, hogy a fenséges színjáték végén annál dicsőségesebb legyen Krisztusnak győzedelme és dicsősége.

b) Az ördög *a mi* legnagyobb ellenségünk. Elárulják ezt már a nevek is, amelyekkel a ki nyilatkoztatás őt illeti. Nevezi őt „gonosznak”,²

„ellenségnek”,³ „hazuágnak”,⁴ „oroszlánnak”,⁵
„sárkánynak”,⁶ „kígyónak”.⁷

Gyűlöl bennünket *Isten miatt*, mert Isten arképei, gyermekei vagyunk és Krisztussal, az Ő nagy ellenlábasával kegyelemmel telte kapcsolatba jutottunk. A halberstadti dóm egyik freskóján a halál Ádámot és Évát, az emberi nem képviselőit, láncon hurcolja, miközben a sátán vígan hegedül hozzá.

2. „BE NE HÁLÓZZON MINKET A SÁTÁN”⁸

Az ördög ugyan igyekszik még a saját létét is az emberekkel letagadtatni, de ezt csakis azért teszi, hogy annál könnyebben és biztosabban tudja őket lépre vinni. Úgy cselekszik, mint a madárkára vagy egérre vadászó macska.

Már Ciprián figyelmeztet, hogy „ösi ellenséggel állunk szemben, akinek már több ezeréves tapasztalatai vannak s már minden utat, módot, fogást kipróbált az ember megejtésére. Ha Krisztus harcosát készületlenül találja s azt látja, hogy nem egészen óvatos és éber, az ilyet könnyen megtéveszti, a tudatlant pedig félrevezeti”.

„Nagyon jól ért ő ahhoz, hogyan kell a kapzsiság tűzét felszítani, az ínyt ingerelni, az érzékiségbe tüzes csóvát vetni, az irigység mérgét becsepegtetni. Tudja ő jól, hogyan lehet komor gondolatokkal a lelket megzavarni, az örömmel elkábítani, a félelemmel elnyomni, hízelve lépre vinni. Tekintetbe veszi a kísértettnek szokásait, gondjait és kémleli hajlamait. Éppen abban, amit valaki leginkább szeret, igyekszik neki ártani.” (Szent Leó.) „Kicsi hibákkal mint

csergedező érrel igyekszik a szívbe beszivárogni. De ez az ér hamarosan árrá dagad, vad, szilaj árrá, amely aztán a tátongó örvénybe ragad." (Naz. Szent Gergely.) „Hogyan jön a lelkiismeretbe az ördög? — kérdi Páduai Szent Antal. — A kísértéssel kopogtat. Erre a rossz gondolat kinyitja neki az ajtót. A bűnös kívánság fogadja. Így kapja a lélek a halálos dőfést, amelybe belepusztul."

A Szentek, akik nagy mértékben bírták a Szentléleknek azt az ajándékát, amelyet a „szellemek megkülönböztetése" néven ismerünk, nagyon ismerték az ördög aknamunkáját. Szent Teréz azt állítja, hogy „a sátán működése világosan felismerhető abból a nyugtalanságból és zavarból, amelyet a lélekben ébreszt, a felindulásból, amelyet benne támaszt, a sötétségből és aggodalmakból, amelyeket felidéz, végre a szárazságból és az imára való képtelenségből, amelyet okoz".

Viszont — ugyancsak szerinte — „mikor Isten, a jó szellem dolgozik a lélekben, nagy vágyakozást ébreszt benne az imaéletben való haladásra s kitartásra, bármily nehézségek és akadályok torlaszolják is el annak útját. Aztán az Isten lelke alázattal párosult biztonságérzettel árasztja el a szívet az örök üdvösség dolgában. Elűzi a *szolgai*, — viszont növeli a gyermeki félelmet. A lélek észreveszi, hogy benne az istenszeretet mind önzetlenebbé válik."

3. „ERŐS HITTEL ÁLLJATOK ELLEN NEKI”9

Szent Ignác szerint a különböző szellemek az illető lélekhez alkalmazkodnak, amelyre hatni akarnak.

A szivacs a vízcseppet nesztelenül szívja be, míg ha a víz kölakra hullik, hangosan visszacsattan. A gonoszlélek is a világias lelkeket minden nehézség, ellenállás és zaj nélkül hódítja meg. Bezzeg a buzgók és éberek a kísértőnek már közeledtére is felszisszennek és készülnek a küzdelemre, amely bizonyos fegyvercsörgéssel jár.

A legenda szerint — és bizonyal így van ez a valóságban is — egész város elpuhult lakóira egyetlen ördög vigyáz, hiszen biztonságban birtokolja azokat. Azonban egy-egy zárdát száz ördög is ostromol.

Az ifjabb Makariuszt is szörnyen kísérté a sátán, hogy a pusztaságot otthagyva, ismét a világ karjaiba vesse magát. Odaült tehát nap-hosszat kunyhója ajtajába, a lábát kifelé nyujtva. „Húzz ki, ha tudsz, — kiáltott az ördögnek — én magamtól egy tapodtat sem teszek innét. Ha estig nem boldogulsz velem, hát tudd meg, hogy a játszmát elvesztetted.” Éjszaka újra rátört a kísértés roham. Erre másnap megtömött egy zsákot a puszta homokjával és azt vállára véve egész estig kunyhója körül körbe hordozta. „Majd kifárasztom én azt (a testet), — mondogatta — ami engem kifárasztani akar és innen szüntelen elcsalogat.” Este holtfáradtan dobta le a zsákot, de egyben a kísértés is eltávozott.

„Erős hittel álljatok ellen neki!”

Assisi Szent Ferenc egyszer isteni kijelentés

folytán látja, amint porciunkulai kolostorát számtalan ördög hasztalan ostromolja. A testvérek szentsége minden rést bezárt előlük. Mikor azonban egyik testvér a társa ellen haragra lobbant és annak feljelentéséről és bosszúról gondolkodik, íme, egy ördög ezen a résen nyomban besurran és a szerencsétlennek nyakára telepszik. Ferenc, aki ezt szemléli, a testvért azonnal maga elé idézi. Ez bánatosan bevallja vétkét és meggyónja azt. Mire a Szent az ördögöt megint távozni látja.

Beszélgetés az Úrral, elmondva a Krisztus lelke... fohászmát.

Mikor a matrózfiú az ingó árbócon szédülni kezd és már-már egyensúlyt vesz, a kapitány felkiált neki: *Csak a magasba nézni!* Ez használ. Ez ment meg engem is, ha kísértésbe esem.

Feltekintek az égre, hívom Krisztust:

„A gonosz ellenségtől oltalmaz engem!” —
Íme a mai jófeltételem.

¹ I Pét. 5, 8—9. — ² Mt. 13, 19; Ef. 6, 16. —
³ Mt. 13, 19. — ⁴ Jn. 8, 44. — ⁵ I Pét. 5, 8. —
⁶ Jel. k. 2, 3—9. — ⁷ Jel. k. 12, 9. — ⁸ II Kor. 2, 11.
⁹ I Pét. 5, 9.

XXXIV

HALÁLOM ÓRÁJÁN HIVJ EL ENGEMI

Első előgyakorlat. A szentírási szöveg. „El van határozva, hogy az emberek egyszer meghaljanak, és utána az ítélet.”¹

Második előgyakorlat. Elgondolom magamat a halálos ágyon, mikor várom az elköltözés pillanatát.

Harmadik előgyakorlat. Kérem, hogy az időt fel tudjam használni a jó halálra való előkészületre.

1. A HALÁL ÓRÁJÁNAK SZENVEDÉSEI

Tegyük fel az esetet, hogy a halál hosszú betegség után következik be. A haldokló halvány, beesett arccal, hideg veritékes homlokkal, mereven tekint maga elé. Mire is esik tekintete?

a) A jelenre. El kell válnia mindentől, ami az embert ezer szállal ide köti. Válni pedig a természet rendje szerint fájdalmas dolog. El kell válni nevezetesen a testtől. Isten a testet a lélekkel örök kapcsolatba hozta. Mint az Írás mondja: „Isten halhatatlannak teremtette az embert”.² És íme, most mégis a bűn folytán egyelőre el kell szakadniok. — Válni a vagyonról fáj, de nem halunk bele, elszakadni a jó hírnévtől szintén kínos, de nem halunk bele.

Azonban ha a testtől kell válnunk, ez felül-
múlja erőnket, ebbe belehalunk.

A testtől való válás aztán magával hozza a
többi. Kihúzza életünk gyökereit ebből a föld-
ből. A fa, főleg ha felnőtt korában ültetik át,
többnyire megszenvedi, vagy belepusztul.

b) A tekintet a multra is nagyon fájdalmas
lehet. Mert nincs ami oly égető kínokat okozna,
mint a rossz vagy bizonytalan lelkiismeret.

c) A tekintet a jövőre még csak inkább sú-
lyosbítja helyzetemet. Már Jób is így töpreng:
„Nem lehet igaza az embernek Istennel szem-
ben; ha vele pörbe szállni kíván, ezer közül
egyre sem tud neki megfelelni.”¹³ Azért kéri
Istent az Egyház az elhunyt felett: „Ne szállj
ítéletbe, Uram, a te szolgálóddal”, vagyis légy be-
látó vele szemben, mert „ha a vétkeket figye-
lembe veszed, Uram, ki állhat meg előtted?”¹⁴
„Ébren legyetek tehát, minden időben imádkoz-
ván, hogy méltók lehessetek megmenekülni
mindazoktól, amik bekövetkezendők, és az
Emberfia elé állani.”¹⁵

2. A HALÁL ÓRÁJÁNAK VESZÉLYEI

Ezekre a veszélyekre céloz az Egyház, midőn
a haldokló mellett a „Lélek ajánlásban” (Com-
mendatio animae) így imádkozik: „Távol le-
gyen tőled az ijesztő sötétség, a pokoli lángok
okozta fogcsikorgatás... távol minden kín és
gyötrelmem. Alljon félre utadból az útálatos
pokoli sátán egész hadával, rémüljön meg, mi-
dőn megérkezel az angyalok társaságában, és
meneküljön az örök éjtszakának feneketlen ső-
téttségébe.” Az ördög, tudván, hogy „az idő
rövid”, mindent megkísérel, hogy minket meg-

rontson és kioltsa az örökkévalóság küszöbén lelkünkben a hitnek, reménynek és szeretetnek erőit, amelyeknek mint fáklyáknak kell a halál sötétjében világítaniok.

Van okunk tehát, előre gondolva ezekre a veszélyekre, buzgón sóhajtanunk: „A halál óráján hívj el engem!”

3. A HALÁL ÓRÁJÁNAK TANULSÁGAI

Stolz Albán írja, hogy a bresciai temetőben magas világítótorony áll, amely szerteszórja fényét az éji sötétben. Miért? Mintha bizony az ember nem találna amúgy is el a temetőbe? Vagy talán sokkal inkább azért világoskodik az a torony, mondhatnók az örökkévalóság partján, hogy az élettengeren hanyatott hajós célját ne tévessze s a lelki hajótörést kikerülje. Hogy ez ne történjék:

a) *Meg kell barátkoznunk a halál gondolatával:* Ne folytassunk a halállal szemben struccpolitikát XIV. Lajos nem tudott a halál gondolatával kibékülni. Miért is a saint-germain-i kastélyából, ahonnan St. Denis-nek, a királyok temetkezési helyének tornyát szüntelen láthatta, átköltözött Versailles-ba. De mi haszna? Azért mégis csak eljött az idő, midőn palotája ablakán kikiáltották a megilletődött közönségnek: a király meghalt! Mennyivel bölcsebben cselekedett Bourbon Antoinette hercegnő, Guise herceg özvegye, aki bárhova utazott, koporsóját is magával vitte, nehogy a kikerülhetetlen halált szeme elől tévessze. Sőt még a pogány bölcse is megcségyenít sok keresztényt s egyházat is a józanságban, aki, nehogy a halál gondolatát felejtse, szolgát tart maga mellett, akinek fő

kötelessége volt urát a kikerülhetetlen végre szüntelen figyelmeztetni. Ha a bölcs hazulról távozott, a szolga így szólt: Lehet, hogy nem térsz többé vissza. Ha hazajött, a szolga emlékeztette: Lehet, hogy többé nem hagyod el otthonodat. Midőn lefeküdt, a szolga figyelmeztette: Lehet, hogy többé nem kelsz fel. Ha pedig felkelt, a szolga azzal fogadta: Lehet, hogy többé nem fekszel le...

b) *Mindig legyünk készenlétben.* Azt mondják, hogy a halál az az igazság, amelyet tudunk, de nem hiszünk. Higgyük el tehát már egyszer, hogy *mi is meghalunk*, s pedig talán előbb, semhogy gondolnók. Egyik székesegyházban az újév napján a szónok idézi Jeremiásnak Hana-niáshoz intézett szavait: „*Meghalsz még ebben az esztendőben.*” Hallja ezt egy jelenlevő egyetemi tanár és belső hang azt mondja neki: „Ez neked szólt!” Egyik jelenlevő miniszternek és az érseknek ugyanaz volt a gondolata, élménye, és mindhárman meghaltak abban az esztendőben. Bizonytal felhasználták a kegyelem intő szavát. Hányszor figyelmeztet engem is a belső hang: Még *ma* meghalhatsz. Vajjon komolyan veszem-e, elhiszem-e ezt az igazságot? Velencében egyik festmény könyveibe merült tudóst ábrázol, amint hirtelen megjelenik előtte a halál s mintha csak azt mondaná: Hagyd a többi másra! A tudós meglepetve és elrémülve tekint a váratlan vendégre.

Az emberek nagy részére a halál mindig váratlan vendég. Minthogy nem élnek célszerűen, soha sincsenek készen. A lyoni temetőben egy sírkövön ifjú van ábrázolva, akit a halál mint dühös kutya elránt a terített asz-

taltól. A felírás ez: „Az élet bankettjén alig-hogy megjelentem, íme, meghalok.” Aki Isten-nek él, olyan, mint a galamb a háztetőn, minden neszre könnyedén fellebben, hogy jobb vidékre szálljon. Mindíg célnál van, aki Istent teljes szívből szereti, a halál tehát nem prob-léma előtte.

c) *Használjuk fel az időt.* A padernborni városórán ez a felírás olvasható: „Aki itten ki- vagy bemegy, vidd magaddal a figyelmezte-tést: Időd ne prédáld haszontalanra, mert az idő sohasem mondja: a viszontlátásra!”

d) *Szeresd meg a halált!* Hát ez is lehet? Igen! Ha megfontolod a halállal járó nagy jó-téteményeket. — A halál jóbarát, mert min-díg kijózanít. Csontos, hideg kezét izzó homlo-kodra téve, azt mondja: Barátom, nem úgy van ám az, amint te most képzeled. A halál min-díg ajánlja a józan, feddhetetlen életet és tisz-tán őrzi a lelkiismeretet. Vajjon nem az ilyen tanácsadó-e az embernek legjobb barátja?

A halál leveszi a válladról a sok földi gon-dot, terhet, felelősséget, biztonságba helyez s megnyitja a kaput a tiszta s a töredelmes lé-leknek az örök béke honába, az Istennek vég-telenül boldogító színe látására. Jonatán azt mondja, mikor ártatlanul halálra ítéli atyja: „Megízleltem egy kis mézet és (ezért) meg-halok.” Én meg lemondtam egy csepp mézről, amelyet a világ, a test kínált, és örökre élni fogok.

Egy vak Monte Cassinóban Athanáz ná-polyi püspök sírkövén megbotolva, arcára bu-kott és nyomban visszanyerte szemevilágát. Vajjon természetes úton, vagy csoda által-e?

Nem tudjuk. De az való igaz, hogy a halál, a sír már soknak nyitotta meg lelki szemét, hogy a jobb hazáért éljenek. Vajjon nekem is?

Beszélgetés az Úrral. Megteszem azt a felajánlást, amelynek az Egyház, ha csak egyszer is az életben Istent szerető, bánatos lélekkel elvégzem, a halál pillanatára teljes búcsút adott:

„Én Uram, én Istenem, már most a halált, akármilyen módon érjen is engem a te bölcs végzésed, tetszésed szerint, annak minden aggodalmával, kínjával, szenvedésével szívesen, szent egykedvűséggel a te kezedből elfogadom.”*

Felteszem magamban, hogy ma sokszor fohászkodva ajánlom meg magamat, életemet és halálomat Istennek és elmondom a fohászt: „Halálom óráján hívj el engem. Amen.”

* Teljes búcsú a szokott feltételek mellett csakis a halál órájára, ha ezt a megajánlást az életben egyszer, bármikor megtesszük. (S. C. Ind. 9 márc. 1904.)

¹ Zsid. 9, 27. — ² Bölcs. 3, 23. — ³ Jób 9, 2—3.
— ⁴ 129. zsolt. 3. — ⁵ Lk. 21, 36. — ⁶ Jer. 28, 16.
— ⁷ V. ö. I Kir. 14, 43.

XXXV

**ÉS JUTTASS MAGADHOZ ENGEM,
HOGY SZENTEIDDEL DICSÉRJELEK TÉGED
MINDÖRÖKKÖN-ÖRÖKKÉ. AMEN**

Első előgyakorlat. A szentírási szöveg. „Nagy sereget láték, melyet senki sem volt képes megszámlálni... a trón előtt és a Bárány színe előtt állni, hosszú, fehér ruhákba öltözve és kezükben pálmaág.”¹

Második előgyakorlat. A szentírási hely által vázolt fenséges jelenet elképzelése.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy „elmémet mennyei kívánságokra s az Ő szüntelen dicséretére indítsa”.

1. „JUTTASS MAGADHOZ ENGEM!”

„Tudjuk, hogy ha ez a mi földi sátorházunk leomlik, van épületünk az Istentől, nem kézzel alkotott, örök házunk az égben.”² Az is katolikus hitigazság, hogy amennyiben büntől és büntetés-adósságtól mentesen lépjük át az örök élet küszöbét, **nyomban** Isten színelátására jutunk.³

Mit jelent ez?

Elgondolom, amint Ágoston édesanyjával, Monikával ott ül az ostiai tengerparton és gyö-

nyörködik a pompás naplementben. A mennyországrol társalognak és végre megállapítják, hogy a földi gyönyörök még összevéve sem érdemesek, hogy a mennyei boldogsággal csak össze is mérjük őket. Ami pedig az eget éggé teszi, ez Istennek szinelátása. Sok szépet teremtett az Úr ezen a látható világon, sok remeket alkotott az emberbe oltott művészi érzék. Messze földre elmegyünk, hogy látásukban gyönyörködhessünk. De mi ez mind egyetlen angyal szépsége mellett? S ha egy-egy angyal ilyen szép, mit mondjak az Angyalok Királynőjéről? Soubirous Bernadette, aki Őt a massabielle-i sziklafal barlangmélyedésében megjelenni látta, később kívánva-kíván meghalni, csak hogy őt mindig láthassa. Akkor mily szép Krisztus, akinek emberi természete már az istenséggel van mintegy átitatva. Végül mindez elenyésző semmi az isteni Lényeg szépségéhez. Ennek szemlélete magát Istent örök elragadtatásban tartja, szükségszerűen kényszeríti, hogy önmagát végtelenül szeresse s mint legfőbb jót és szépet magasztalja, megdicsőítse. Ez — mondhatnám — Istennek célja, boldogsága, ez az enyém is.

Isten ugyan megtehetette volna, hogy nem teremt. De ha már egyszer teremtett, bölcsesége és igazságossága kényszeríti, hogy minden művét a saját dicsőségére irányítsa. Engem is azért teremtett az Úr, hogy egykor Őt vele együtt szeressem és dicsőítsem, örök elragadtatással szemlélve az Ő isteni lényegét.

2. HOGY SZENTEIDDEL DICSÉRJELEK TÉGED

Már Szent Agoston leszögezi, mint az Egyház közhitét, hogy az égben szociális élet lesz.

— Szóval nemcsak külön, szólóban dicsérem majd Istent, hanem Szentjeivel egyetemben. Az Isten látásának végtelen gyönyöre nem tud annyira beolvasztani és mintegy felszívni, hogy a külvilággal foglalkozni képtelenné tegyen. Az égben, mondja Aquinói Szent Tamás, egyik a másikat úgy szereti, mint önnönmagát, s azért más javán éppen úgy örvend, mint a sajátján. Így aztán mindenik öröme és boldogsága csak fokozódik azáltal, hogy a többivel megosztja. „Szeretteink nagy száma vár ott már reánk és szorgoskodik, hogy mi is oda jussunk. Őket viszontlátni s karjaikba sietni, minő gyönyörűség lesz! Mily öröm leszen ez az együttlét ott a mennyek országában, ahol nincs többé halál és az életnek nincs többé vége.” (Szent Ciprián.)

„Juttass magadhoz engem, hogy Szentjeiddel dicsérjelek Téged!”

3. A MENNYEI ÉLET ELŐJÁTÉKA

Ha egykor az égben végtelenül boldogan akarom dicsérni Istent, ezt már itt a földön meg kell kezdenem. Dicsérnem kell Istent

a) *ajakkal*. A legtökéletesebb formát erre az Egyház zsolozsmás könyvében találjuk. Miután a Meghívónak folyton vizsátérő versében Istenre, a nagy Úrra, avagy az ünnep jellege szerint az apostoloknak, vértanúknak stb. Királyára történik hivatkozás — elmondjuk a 94. zsoltárt, amelynél valami fenségesebb

felszólítást Isten dicséretére, magasztalására el sem lehet képzelni. „Jertek, örvendezzünk az Úrnak, ujjongjunk szabadító Istenünknek, járuljunk eléje magasztalással, vigadjunk előtte zsoltárokkal. Mert nagy Isten az Úr, hatalmas király ő minden istenen; kezében van a föld minden határa s övéi a hegyek csúcsai. Övé a tenger, Ő alkotta meg s az Ő keze formálta a szárazföldet, jertek, imádjuk leborulva Őt...”

A többi zsoltár is, amelyek a zsolozsmát kiteszik, magától a Szentlélektől sugallt leg-tökéletesebb s legszebb formái az Úr dicséretének. Azután mily pompás akkorddal fejezi be a „Virradóra” kiszabott részt a „*Te Deum*”, a „Téged Isten, dicsérünk”... Mindeme dicséretben, magasztalásban egybeolvad annyi — még a földön élő, és már az égben üdvözült léleknek s az angyaloknak imaheve, lelkesedése, szeretete. Valamennyi közösen dicsőíti az Urat. Én is tehát, míg csak magadhoz nem juttatsz engem, Szentjeiddel dicsérlek Téged. De mostantól fogva több kedvvel, több odaadással, lélekkel.

b) Azonban ennek a Szentekkel kapcsolatos és összhangzatos istendicsőítésnek *az egész életben* meg kell nyilvánulnia. A kereszténynek, főleg az egyházinak, egész élete nem szabad hogy egyéb legyen, mint Isten magasztalása, dicsérete. Ha csak megsejtjük is, ki az Isten, akkor belátjuk azt is, hogy a mi létünknek, életünknek, valamint minden egyébnek ezen a világon csak annyiban van létjoga, értelme, oka és célja, amennyiben Istennek dicsőségét szolgálja, előmozdítja. Minden egyéb mellékes s oly csekély jelentőségű, hogy figyelemre sem

érdemes. Ha ezen célunknak, rendeltetésünknek megfelelünk, legyünk nyugodtak, mitsem veszünk, hanem inkább alkalmat és módot nyújtunk Istennek, hogy bennünk szeretetének *emlékművét* örökítse meg. Hiszen Isten az Ő dicsőségét — bár ez az egyetlen célja a teremtésnek — szorosan eszes teremtményei boldogságával kapcsolta egybe.

c) Azt se felejtjük, hogy a szív húrjai Isten dicsőítésére soha gyönyörűbb akkordot nem adnak, mint mikor az Úr keze a *szenvedés által* pengeti azokat. Mikor Jób mindenéből kifosztva, mindenkitől elhagyottan mondja el: „Az Úr adta, az Úr elvette, amint az Úrnak tetszett, úgy lett, legyen áldott az Úr neve” — oly himnusz zengett Istennek, mely örökre nevezetes marad, és Istent és embert csodálattal tölt el.

A földi élet korlátozottsága, nyomasztó, számtalan nyomorúsága, szenvedése vágyunkat csak még inkább fokozza, hogy Uram! a te Szentjeiddel már ott fent együtt dicsérhessünk Téged.

Szent Teréz ahányszor csak óraütést hallott, mindig megvigasztalódott, mert érezte, hogy ismét közelebb van az az idő, midőn Istent Szentjeivel együtt dicsérheti. Ez a reménység éltette, sőt úgy érezte, hogy meghalna az epe-déstől, ha bizony tudná, hogy még soká kell élnie.

Ezentúl én is abban a biztos tudatban akarok maradni, hogy Isten szeretetének örök emlékét kívánja bennem felállítani. Gyengéd bizalommal hagyom tehát reá sorsomat, és tudom, hogy jobban gondoskodik Ő rólam, mint én azt tenni tudnám. Én egyszer biztosan a Szentekkel dicsé-

rem majd Őt, mintegy kíséretet adva annak a felülmúlhatatlan dicsőítésnek, amelyben a három isteni Személy egymást végtelen boldogságban részesíti. Akkor majd felfogom, amennyire teremtmény megérteni képes, miért kell Istent dicsérnem, s miért ez az egyetlen célja életemnek...

Szolánói Szent Ferenc egész éjeket tölt kislanttal kezében a Dávid-féle zsoltárokat énekelve, főképen azokat, amelyek Istennek állandó dicséretére szólítanak, szinte erőink kimerüléséig...

Jelszava volt: „Dicsértessék az Isten!” Ezzel is húnyt el, mikor a szomszédos kápolnában az Úrfelmutatásra csendítettek. Assisi Szent Ferenc is, mikor már a betegség súlya alatt összeroskad, sóhajtozza: „Vezess ki börtönömből, hogy dicsérjem nevedet, várnak az igazak engem, míg jót teszel velem.”¹

Beszélgetés az Úrral, újból elmondva a „Krisztus lelke, szentelj meg engem!” kezdetű fohászimát.

Feltételem pedig legyen, hogy annak egyes szakait napközben gyakran ismételem s ezzel buzdulok Istennek szüntelen való dicséretére.

¹ Jel. k. 7, 9. — ² II Kor. 5, 1. — ³ V. ö. XII. Benedek 1336. — ⁴ 94. zsolt. 1—5. — ⁵ Jób 1, 21. — ⁶ 141. zsolt. 8.

XXXVI

XAVÉRI SZENT FERENC ÜNNEPÉN

1. SZENT FERENC ÉLETE A KÜLSŐT TEKINTVE

Ritka Szent dicsekedhetik oly óriási sikerrel és aratott oly általános elismerést a világon, mint Xavéri Szent Ferenc. Előkelő, de nem nagyon módos családból származik és csak klarissza nagynénje közbelépésének és áldozatkészségének köszönhető, hogy folytatta párizsi tanulmányait. Ez a jámbor apáca ki nyilatkoztatásból tudta, hogy unokaöccse mily nagyra van hivatva. Pompásnak induló világi pályáját mintegy megtöri a szívíg-veséig ható kérdés, amelyet Loyolai Ignác hozzá, mint fiatal tanárhoz intéz: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is...” Mindenről lemond, s Ignác társául szegődik. Szent Atyja, Ignác áldásával indul Indiába, hogy ott Krisztust hirdesse. Nem éppen jókedvből teszi, hanem tisztán engedelmességből. Tizenkét évet tölt mint misszionárius. Indiából átmegy Japánba, ahonnan viszont Kínába készül, sőt Európába is szándékszik még visszatérni, hogy Krisztusnak fenyegetett országát itt is segítse. Tizenkétezer mérföldet jár be, többnyire gyalog. Tíz különböző népnek hirdeti az evangéliumot. Számos fejedelmet is megtérít és mint-

egy 300,000 embert keresztel meg. Szolid munkát végez, amelynek évszázadokon is megmaradtak a nyomai. Valóban Szent Pál apostolnak méltó versenytársa, aki annak minden, a korinthusi levélben felsorolt viszontagságait osztja.¹ Egyike ő minden idők legnagyobb misszionáriusainak, akit méltán tisztelünk, mint a missziók fő védőszentjét.

2. SZENT FERENC ÉLETE A BELSŐT TEKINTVE

Ha a rúgóit tekintem ennek a nagyszerű pályának, a következőkben találok:

a) *A lelkigyakorlatok szelleme.* Ez alkotta meg őt. A „Lelkigyakorlatokat” havonként újra meg újra átvette, mikor elvégezte, megint újra kezdte. Az élettervet, világosságot, erőt és kitartást ebből merítette. Főleg az Úr Jézus iránti lángoló szeretetet, amely őt mindenre képesítette. A lelkigyakorlatokban csakugyan megvan az a csodálatos, átalakító képesség, hogy az ember magát, saját érdekeit semmibe se vegye, hanem mindenét Krisztus ügyének, Isten dicsőségének alárendelje, Isten érdekeiben felolvadjon.

A lelkigyakorlatok tudnak az emberből Ferenceket nevelni, ha a lélek magát fenntartás nélkül Isten kegyelmének átengedi.

b) *Az engedelmesség szelleme.* Ez a nagy ember mindenben előljárójától kér utasítást. Szent Atyjának, Ignácnak csupa tiszteletből levelet csak térdenállva ír, s ennek egy betűje, „i!”, ami magyarul azt jelenti: „Menj!”, elég, hogy Ferencet mozgassa, irányítsa.

c) *Az önmegtagadás szelleme.* Testével

ugyancsak keményen bánik. Meztelen lábbal jár tövisen, izzó homokon. Húst, kenyeret nem eszik. Virraszt s csak az oltár zsámolyán alszik valamit. Ostorozza magát, s iszonyú fardalmakkal ezernyi veszély közt teszi meg apostoli útjait. De mindez elenyésző belső szenvedéseihez képest. Rengeteg sok csalódás és támadás éri, s hozzá még a saját tehetetlenségének nyomasztó érzete állandóan gyötri. Utolsó csalódása, hogy leghőbb vágya, Kína földjére tenni lábát, nem sikerül. Száncián szigetén, ahonnan láthatta már Kína kéklő partjait, elhagyott kunyhóban, láztól gyötörtén, testileg-lelkileg szörnyen szomjúhozva hal meg a misszionáriusnak igazán stilszerű halállal.

d) *Imádság szelleme.* Lelkülete a bűbánnak, szenvedésnek és a lelki vigaszoknak sajátos vegyülete. Állandó tüzes nyilak szállnak szívéből az ég felé, s szüntelen imádkozik. Még álmában is a Szentháromságot emlegeti.

3. AZ ELISMERÉS ISTEN RÉSZÉRŐL

Isten maga nagylelkű a neki teljesen odaadó lelkekkel szemben. Sokszor alig bírja el Ferencnek szíve a vigasztalást. Számtalan csodajel kíséri munkáját. Halottakat támaszt és a tenger vizét szükség esetén édessé változtatja. Isten mintegy rendelkezésére bocsátja mindenhatóságát. Prédikálására országok térnek meg, bálványoltárok omlanak össze és a szent kereszt kiterjeszti fényét, uralmát. Teteme. — mikor Malakkába visszaviszik — a dögvészt azonnal elűzi. Hatalmát, jóságát a hívek milliói a mai napig és a világ végéig

élvezik. Mikor Mastrilli Marcellt — a később jezsuita vértanút — hirtelen meggyógyítja, egyben megígéri, hogy ezentúl is minden Istennek tetsző kérést teljesít, ha főleg a szenttéavatása napját, március 12-ét megelőző kilenceden terjesztik azt elő s a szentségekhez járulnak. Jó ezen novéna alatt a Szeplőtelen Fogantatást, az őrangyalokat is tisztelni s Krisztus szenvedéséről elmélkedni, mert ezek voltak a Szentnek legkedvesebb ájtatosságai.

Beszélgetés az Úrral és nagy Szentjével, akitől annyit tanulhatok s akinek pártfogására én is bizalommal számíthatok.

Felteszem magamban, hogy egyik erényét, például az engedelmességet az ő tiszteletére ma különös pontossággal gyakorlom. Amint ő egy „i” betűre szót fogadott, én is teljesítem, amit tőlem csak *szívesen* vesznek az előljárók.

¹ V. ö. II Kor. 11, 23—30.

XXXVII

A SZEPLŐTELEN FOGANTATÁS ÜNNEPÉN

A)

*„Amilyen a liliom a tövisek
között, olyan a barátném a leá-
nyok között.”¹*

Nagy ünnepélyességgel hirdette ki 1854-ben, december 8-án IX. Pius pápa, mint katolikus hitágazatot, hogy a Boldogságos Szűz szent Fia előrelátott érdemeire való tekintetből léte első pillanatától fogva az áteredő bűntől mentes maradt. Ő az egyetlen, tisztán csak ember, aki ezt a hallatlan kiváltságot élvezi. Ő tehát csakugyan liliom a tövisek közt. Ő a liliom, mi a tövisek. Vonjunk párhuzamot a Boldogságos Szűz és magunk közt az ő nagyobb dicsőségére és a tulajdon lelki javunkra. Maradjunk a liliom hasonlatánál.

1. A LILIOM SZÉP

Ime első különbség köztünk és égi Anyánk közt: Őreá illik az Írás szava: „Be szép vagy, barátnőm, be szép vagy!”²

Rajtunk létünk első pillanatától fogva a bűn szörnyű szennye.

„Pedig semmi sem rútít el annyira, mint a bűn.” (Aranyszájú Szent János.) Beleőrülnél, ha azt magadon vagy másokban látnod kellene.

A Szentséges Szűz feltétlenül tiszta minden bűntől.

„Üdvözölt légy, feddhetetlen tisztaságú Szűz-
[anya...
Tiszta vagy te, mint a harmat, mely az égből
[gyöngyözött,
Sérthetetlen liliomként állsz a bűn-tővis
[között.”

Gratulálok ezért az édes Szüzanyának, de hálálkodom a mennyei Atyának is, aki őt kegyelemben teremtette s reá nézve az általános törvényt felfüggesztette. Hozzá is úgy szólt Isten, mint Asverus Eszter királynéhez: „Ne félj, ... nem halsz meg. Hiszen nem te miattad, hanem mindenki másért hozták ezt a törvényt.”³ Hálálkodom és gratulálok a Fiúnak, aki megváltásának első gyümölcsét oly édessé tette; és a Szentléleknek, aki Jegyesét ily értékes, egyedülálló ékszerrel mint nászajándékkal kitüntette, díszítette. Ez a mentesség minden bűntől a Szent Szűzben szinte végtelen távolság mindattól, ami a szentséggel ellenkezik. Csatlakozom az üdvözlő angyalvilághoz, amely Téged, ó Szűz, mint Királynőt köszönt. Kérlek, ó Szeplőtelen, minthogy te is Fiad kegyelme folytán vagy az, ami vagy, esdd ki számomra, hogy én is büntelenül, szentül éljek, hogy szép legyen a lelkem.

2. A LILIOM SIMA

A liliom szára síma egészen virágjáig. A tövis ellenben tövist bocsát ki innen is, onnan is. A tövis pedig szaggat, szúr és tép, amit csak ér. Ime a második különbség a Szent

Szűz s köztem. Mária maga a rend, én pedig magam vagyok a rendetlenség, a kevélység, kapzsiság, érzékiség. Ebből ered aztán a sok tövis, számtalan sérelme a szeretetnek. Mária az összhang és én a összhangzavaró. De azért nem kell kétségbeesnem. A Szűzanyától eltanulhatom, mi tehet engem is tövismentessé, símává. Ezek az isteni szeretet, amely mintha csak leperzselné a töviseket; aztán az Úr jelenlétében való járás, no meg az isteni segítség, oltalom, amelyet éppen a Szűzanya eszközölhet ki leghathatósabban számomra. Kérem is őt erre: „Oltalmad alá futok...”

3. A LILIOM KIMAGASLIK

A liliom kiemelkedik a tövisek közül és a föld fölé, magasra nő. Ez a harmadik különbség köztem és közte. Rajtam az áteredő bűn hatalmas sebeket ejtett. Ezek: a vakság, szívem hajlama a rosszra, testemnek törékenysége, a lázongó, forradalmár szenvedélyek, a betegessé vált képzelőtehetség stb. Az értelem, a szív, a test, a vér, az idegek viselik az áteredő bűn átkát. Innen a hajlás lefelé és a nehézség felegyenesedni, felfelé törni. Más szóval hajlom a bűnre, nehézkes vagyok az erényre. A Szent Szűz az áteredő bűnnel együtt mindettől mentes. Mint a liliom a tövisek közt, hatalmasan és könnyedén szökell a jóra, erényre, tökéletességre és éppen oly erőlyesen fordul el attól, ami csak bűn, hiba, sőt tökéletlenség. Csodálatos benne a hajlás az ég felé és elhajlás a földtől, a világtól, a teremtmények rendetlen szeretetétől. Szuverén be-

irányozottság a Jó, az Isten felé, szuverén ellentmondás minden bűnnek. Az előbbinek neve: szeretet, ama másiké tisztaság. Ez az Immaculata: szeretet, tisztaság. A szeretetben még nőhetett és nőtt is élete utolsó lehelle-téig, a tisztaságban tökéletes volt léte első pillanatától kezdve. Ő a tisztaság netovábbja. Amulok, gratulálok neki és felhasználva példáját és pártfogását, a szeretetben és tisztaságban gyarapodni és növekedni igyekszem.

Kérem tehát a Szent Szüzet:

Ó de tudjuk, hogy mihozzánk
Szűz szíved szerelme nagy,
Hisz te irgalom szülője
S bűnösöknek Anyja vagy,
Ó tekints le irgalommal,
Szent kegyelmek Anyja ránk,
Bárha vétkezénk, nekünk is,
Bűnösöknek légy Anyánk.

(Szabó Imre.)

Feltételem lehet a szent szerénységnek különös gondos ápolása a Szeplőtelen iránti gyengéd figyelemből és szeretetből, hogy hozzá, édes Anyámhoz, inkább hasonlítsak.

¹ É. é. 2, 2. — ² É. é. 4, 1. — ³ Eszter 15, 12—13.

XXXVIII

A SZEPLŐTELEN FOGANTATÁS ÜNNEPÉN

B)

*„Ki az, aki előjön, mint a hajnal
pírja; szép, mint a hold, tiszta,
mint a nap, félelmes, mint a
rendben álló tábor.”*

1. „KICSODA, AKI ELŐJÖN, MINT A HAJNAL PÍRJA!”

a) Fontolgam, miért hasonlítja az Egyház — bizonynal a Szentlélek ihletésére — a Szent Szűzet a hajnal pírához? Bizonynal a tökéletességben, életszentségben való folytonos haladása miatt. Mert valóban, ő léte első pillanatától fogva „mint a hős, ujjongva indul meg útjának”.² Mert közhit az, hogy már ekkor megkapta — Isten csodája folytán — az értelme használatát, a kegyelem fényét, a mély bepillantást az Istenség tökéletességeibe. Az Úr ugyanis egy pillanatig sem akarta nélkülözni ennek a remekbe alkotott szívnek szerelmét.

A tökéletességben aztán állandóan haladt. Gyarapodott benne a megszentelő kegyelem és a szeretet. Minden lélekzete szeretet volt.

A jámbor hagyomány szerint különös lendülettel emelkedett az életszentség felé, amikor szülei 3 éves korában a templomba bemutatni vitték. Maga járta meg a 15 lépcsőt

a templom kapujában, sietve, vidáman. Csupa jelkép ez. Gyorsan haladt, repült ő minden Szentek fölé, kik csodálkozva mondják: „Mily kecsesek lépteid, fejedelmi leányzó!”³

Utánozzam őt! Induljak nyomába mindinkább megvilágosodva, mint a hajnal. Hiszen az én malasztos lelkemnek is mondja a Völegény: „Kelj fel szaporán, barátnőm! Jöjj, galambom, szépem!”⁴ A szeretet és buzgalom tegye az én lelkemet is oly kedvessé, hogy „a Király megkívánja az én szépségemet.”⁵

b) Vizsgálgatom aztán sokszoros kötelességemet, hogy én is a tökéletességre törekedjem. A tökéletesség a szeretetben van, amely Istennek legfőbb parancsa, s szívemnek egyetlen létcélja, hivatása. Amde van-e a szeretetben megállás?

Isten jótéteményei szüntelen áradnak rám. Vajjon nem tartozom-e neki viszonzással? Az Úr Jézus minden munkája, szenvedése azért volt, hogy én megszentelődjem. Ha nem töreksem komolyan a tökéletességre, ezt nagyrészen elprédáltam. Boldogságra teremtet szívem békéje is ettől a komoly igyekezettől függ. No meg mennyei dicsőségem foka is, aminél rám nézve nincsen fontosabb. Minden másra fordított idő számomra elveszett, s csak szégyennek és bánatnak lesz forrása a halál óráján. Itt mindjárt utánanézek, vajjon hogyan használok a tökéletesség eszközeit, az elmélkedést, a kettős lelkiismeretvizsgálatot, főleg az áldozást és a penitencia szentségét? Merít-e ezekből kellő hasznót? És ha nem, ám miért nem? Hogyan töltöm be szabályaimat? Csak talán már a „nagy dolgokra”, „jelenté-

kenyekre" ügyelek? stb. Szalézi Szent Ferenc szerint a tökéletes lélek a kis dolgokban való hűségben árulja el magát, míg a tökéletlen csak a nagy dolgokban hűséges.

2. „SZÉP, MINT A HOLD; TISZTA, MINT A NAP”⁶

A Szentséges Szűzet szépnek nevezzük és páratlan tisztasága miatt a holdhoz, naphoz hasonlítjuk. E tisztaságnak gyökere ugyancsak az ő szeplőtelen fogantatása. Jusztiniani Szent Lőrinc szerint: „a tisztaság a közönségeset szépíti, a szépet pedig még ragyogóbbá teszi. Ki ne volna meggyőződve, hogy nincs szebb a szűzies lélek tisztaságánál, az Istennek kizárólagosan odaadott szívnél?”

Ilyen a Szentséges Szűz léte első pillanatától fogva. Szent Germán őt a szépség diadémjának, fejdíszének nevezi. „Mert nemcsak felülmúlja tisztaságban valamennyi Szentet, hanem ékessége ő még magának a tisztaságnak” is.

Tökéletességre hivatott lélek, fontolgassad a tisztaságra való kötelezettségedet, ... főleg ha arra fogadalom által is vállalkoztál. A tisztaság neked életprogrammod; lehet, hogy életkeresztet, sőt titkos vértanúságod. Mindegy! Ha vállalkoztál, vond le a következtetéseket. Majd meglesz egykor érte a jutalmad: Istennek egészen sajátos, boldogító színelátása. Az Úr Jézusnak s Szentjeinek édes szerelme lesz lemondásodért szívednek örök kárpótlása.

Amde jegyezd meg, hogy Jézus féltékeny szerető, aki a szívekben nem osztozkodik má-

sokkal. Miért is „Óvd szívedet minden gondal, mert az élet ebből fakad.” Paradicsom elzárt kertje legyen a szíved. Abba főleg az ábrándozás, búskomorság, világfájdalom kígyóját be ne engedd, mert ezek a tisztaság szép holdját, napját részben vagy egészen behomályosítják és részleges, vagy teljes hold- vagy napfogyatkozást idéznek elő lelked égboltozatján. Viszont az életvidámság olyanná teszi belvilágodat, mint a derült nappal, vagy a csendes, tiszta, holdvilágos éj.

3. „FÉLELMETES, MINT A RENDBEN ÁLLÓ TÁBOR”

Mily szépséges egy kép! A Szeplőtelen Fogantatás olyan, mint a hold a csillagok közt, amelyek sokaságukkal és szép rendjük folytán méltán táborhoz hasonlíthatók. A sötétség megostromlására van ez a tábor a Teremtőtől csatasorba állítva. Csillag sok van, apostol, vértanú, hitvalló és szűz, de hold csak egy. Erénye, tökéletessége a Szentekéhez úgy viszonylik, mint a hold a csillagokhoz. De a hatalma is! Többet hódít vissza a sátántól, mint a többi valamennyi. Sőt mint az Egyház a zsolozsmában szépen mondja róla: „Minden eretnekséget te szüntetsz meg az egész világon.”

Legyünk mi is tábor, a Szentséges Szűz köré csoportosulva. Ha egyetértünk, s Vezérünknek Krisztus után őt tekintjük, nagy diadalokat aratunk, tőle elszakadva pedig kimondhatatlanul gyengék vagyunk.

Minden szerzet és apostoli intézmény érzi ezt. Miért is a Boldogságos Szűzet anyjának,

pártfogójának, akárhány alapítójának tekinti, sőt magát róla nevezi. Ne hozzunk tehát szégyent Szentséges Tábornoknőnkre, és ne hagyjuk ott lélekben az ő tisztaságos zászlaját, amelyre esküdtünk.

Beszélgetés a Szent Szűzzel. Tehetjük ezt a himnusszal, amelyet Egyházunk énekel a Szeplőtelen Fogantatás ünnepén a zsolozsmában:

„Szűzeknek öre, Mária . . .
Torony, mit fel nem ér a vad
Sárkány, — hajósok csillaga,
Hamis ködkép helyett utat
Fényed mutasson, Mária!

Üzd el a sűrű éjhomályt,
Vigy át sok rejtett szirt felett,
Nyiss ösvényt, mely a vészen át
Nyugalmas rév felé vezet! . . .”

Feltételem legyen, hogy Szűz Máriában, a Szeplőtelenben mint tükörben, magam többször megnézem.

¹ É. é. 6, 9. — ² 18. zsold. 6. — ³ É. é. 7, 1. —
⁴ É. é. 2, 10. — ⁵ 44. zsold. 12. — ⁶ É. é. 6, 9.
— ⁷ Péld. 40, 23. — ⁸ É. é. 6, 9.

XXXIX

SZENT JÓZSEF ÜNNEPÉN

„Menjetelek Józsefhez!”¹¹

1. „MEGTETTE ÓT HÁZÁNAK URÁVÁ”²

Az egyiptomi Józsefre vonatkozó szavak gyönyörűen alkalmazhatók a Szent Család fejére, Mária férjére, Jézus Krisztus nevelőjére. Már ebből is méltán és biztosan következtethetünk azokra az egészen kivételes kegyelmekre, amelyekben Isten Józsefet részesítette. Mert „az általános szabály, amelyet Isten értelmes teremtményeinek szánt kegyelmek kiosztásában követ, ez: ha Isten valakinek különös hivatást ad, vagy valakit nagy lelki méltóságra rendel, egyben bőven ellátja hivatása betöltésére szükséges kegyelmekkel”. (Sienai Szent Bernardin.)

Ezeknek a dús kegyelmeknek megfelelt József erényélete is. Már a neve is utal erre, mert Józsefet „accrescensnek”, vagyis „növekedőnek”, „termékeny csemetének” magyarázzák, ahogy ezt Jákob pátriárka teszi, amikor fiát, Józsefet utolsó atyai áldásban részesíti. „Növekedő fiú József, növekedő fiú, oly ékes, csinos külsejű...”¹³ Erényeivel a pátriárkákat is messze túlszárnyalja, akiknek Ő a záróköve, utolsója. Hite nagyobb Abraháménál, engedelmessége Izsákénál. A munkásságban felülmúlja Jákobot, az egyiptomi Józsefnél is szebben

gyakorolja a tisztaságot, Mózeszt az Úrral való bensőséges viszonyban, meghitt társalgásban, Dávidot pedig szelídségben s buzgalomban elhomályosítja. A tökéletességben való haladásra Józsefet nagyban lelkesíti Jegyesének, a Szent Szűznek példája és társasága. Olyan volt e két lélek, mint a kerubok, akiknek szárnya Ezekiel látomása szerint „összeért, csattogott és olyan hangot adott, mint a nagy vizek zúgása és a fölséges Isten szózata”.⁴ Hiszen állandóan látják maguk előtt a tökéletesség netovábbját, az Istenfiát. Itt jól megjegyzem tehát, hogy minden haladás az erényben és tökéletességben az Úr Jézussal és Szent Anyjával való belső viszonyban gyökerezik. De ehhez viszont legkönnyebben József közbenjárása segít. Kérem is mindjárt őt, hogy „amit tehetségem el nem ér, azt az Ő közbenjárásával elnyerjem”.

2. A SZENVEDÉS AZ ERÉNY TÚZPRÓBÁJA

Örök igazság, hogy a szenvedés, a megpróbáltatás mindig az erénnyel van arányban. Tapasztalta ezt József is. Erzsébetnek és férjének, Zakariásnak Isten kijelenti a megtestesülés titkát, József előtt, aki pedig legközelebből van érdekelve, nem lebbenti fel annak fátyolát. Hagyja őt szenvedni, töprengeni, gyötrődni. Gondoljunk iszonyú aggályaira és lelkiismereti tusáira. Bizonytal komor felhőket vont ez szívére, de nem a külsejére. Leplezi fájdalmát s néma marad. A lehető leggyöngédebben, a szeretet minden sérelme nélkül igyekszik a kérdést megoldani. „Tégy próbára Uram, és vizsgálj meg engem, próbáld meg tüzzel vesémet

és szívemet. Mert szemem előtt van irgalmas-
ságod s igazságodban kedvemet lelem."⁵

3. „SÖTÉTSÉG UTÁN ÚJRA VILÁGOSSÁGOT VÁROK”⁶

Nem hiába remélt és imádkozott ez a nagy lélek. Jön az angyal, aki néhány szóval elűzi a homályt és elárasztja az eddig tépelődő lelket örömmel, békével, vigasztalással. „József, Dávid fia, ne félj!...”

Még az angyal is megadja neki a tiszteletet. „Dávid fia”, vagyis királyi ház sarja, amelyből a Messiásnak is kell származnia. Az angyali szó egyben eszközli is, amit állít, eloszlatja József félelmét s villámlásszerű fényességet lövel belé. Tehát Mária ártatlan, sőt a Váravártnak az édesanyja. Mily nagyra-becsülést érdemel, minő szeretetet! Megtudja József, hogy végbement a megtestesülés. Méltán hihető, hogy ekkor mélységes bepillantást is nyert annak titkába. Ebből aztán viszont mily reménység és boldogság áradt! Isten minden kinyilatkoztatása, főleg ha személyes, mérhetetlenül felemelő és édes, és erőt ad a nehézségek leküzdésére. Ezért bírta József is a nélkülözést, üldöztetést, számkivettetést annyi lelki erővel. „Ragyogó lesz estéd, mintha dél lenne, s mikor azt hiszed, hogy elenyésztlél, feltámadsz, mint a hajnali csillag... és nyugodtan térhetsz pihenőre.”⁸

József szentsége példa előttem, s Jézushoz, Máriához való viszonya egyben reménységem forrása. Mit tagadna meg Jézus édesatyjától az égben? Bizonynal ma is engedelmes neki, mint egykor a názáreti műhelyben. Szent Teréz

nem győzi ajánlani, hogy ezt kiki megpróbálja, s majd tapasztalja, hogy Józsefnek — Mária után — minden Szentek felett áll közbenjáró hatalma. Úgy látszik, P. Puntigámtól (S. J.) származik a „Szent József-könyvecske” eszméje. Ez a buzgó atya, az „Eucharisztikus népszövetség” alapítója, kis könyvecskéjének egyik oldalára Józsefhez intézett kéréseit írta, szemben a másik oldalra pedig azt, hogy a Szent a kérést meghallgatta. És íme, élete alkonyán bevallja, hogy egyetlen kérése sem maradt teljesületlen.

Beszélgetés a kedves Szenttel. Ajánljuk neki minden ügyünket, főleg a tökéletességre való törekvésünket. Aztán tisztaságunkat, amelynek Ő az egyik legfőbb pártfogója. Ő, akire Isten a szűzek Szüzét, Máriát és magát az Ártatlanságot, Jézust nyugodtan bízhatta, a mi anyagi erényünknek is a legbiztosabb öre, oltalmazója.

Felteszem magamban, hogy ma és március hónapban Szent József iránti áhítatomat gyakori fohással felfrissítem s naponként teszek valamit Szent József tiszteletére.

¹ Gen. 41, 55. — ² 104. zsolt. 21. — ³ Gen. 49, 22. — ⁴ V. ö. Ez. 9, 24. — ⁵ 25. zsolt. 2, 3. — ⁶ Jób 17, 12. — ⁷ Mt. 1, 20. — ⁸ Jób 11, 17—18.

XL

SZENT ALAJOS ÜNNEPÉN

1. ALAJOS, AZ ANGYAL

Vannak szentek, akiket maga Isten Egyháza bizonyos díszjelzőkkel tüntet ki: „arany-szájú”, „aranyzavú”, „mézajkú tudós” stb. Van egy, akinek a liturgia által is szentesített neve: „Angyali Ifjú”. Ez Alajos. „Isten, aki az *Angyali Ifjában*, Alajosban, csodálatos ártatlanságot hasonló bűnbánattal egyesítettél...” imádkozzuk a Szent ünnepén.

Valóban angyali ifjú ő a hármass fogadalomnak s a velük kapcsolatos erényeknek egészen hősies gyakorlata által.

a) *Alajos tisztasága.* A lények lépcsőzetén az angyal áll legfelül, mint tisztán csak szellem és így a Teremtőhöz a leghasonlatosabb. A tisztaság az angyalban voltaképen nem erény, hanem természet. Ámde nem így van ez az embernél. A test és vér erősen a föld felé húzza. Az ösztönösség heves viharokat támaszthat nála s ebből kifolyólag ritka a teljes sértetlenség s gyakori a hajótörés. Ez már az áteredő bűnnek gyászos következménye, öröksége. Annál szebb és csodálatosabb, mikor Alajosra azt mondhatjuk: Angyali Ifjú.

Igaz ugyan, hogy őt a kegyelem még a kísértésektől is mentesítette, ámde ő ezt drágán megfizette. Olyan magatartás mellett, aminő az övé, még a legnagyobb kísértésekben is dicsőségesen állta volna meg a helyét.

Ebben követendő példa ő nekünk. Figyeljük meg, hogyan szedegeti be már előre a betegségnek ellenszereit. Ő ebben a „megelőző módszernek” híve.

Tápláléka csak a legszükségesebbre szorítkozik, kemény deszkán alszik, hideg szobában. Szemérmessége, szerénysége közmondás: „Valóságos kis Szent Alajos”, — mondjuk az olyanokról, akiken még a tisztaság himporát látjuk s a buzgó igyekezetet annak megőrzésére.

Atvizsgálom érzékeim és szívem reteszeit, zárait 's megfigyelem, vajjon nem lazult-e meg bennem a szent fegyelem? Nem tűrök-e magamban érzékies vonzalmakat társaim vagy növendékeim stb. iránt. Az ördögnek elvégre teljesen mindegy, hogy ki által csalogat be a hálójába...

b) Alajos szegénysége. Ebben is teljesen rokon az angyalokkal. Neki is, mint az angyalnak, mindene Isten és Vele teljesen beéri. „Semmiye sincs s mindene megvan.” Mily örömmel mond le mindenről, még a hercegi koronáról is, és sohasem volt oly boldog, mint mikor azt megtehetette. Aztán a hercegi ifjú csupa alázatosságból kopott ruhában, Krisztus szerelméért koldulni jár. Szobájának egyik lépcső alatti zugot választja. És mégis minő gazdag!

c) Alajos engedelmsége. Ez is egészen

angyali. Valóban illenek reá a Zsoltáros igéi, ahogy azokat Szent Pál idézi: „Angyalait szelekké teszi, és szolgálait tűzlánggá.”¹⁴

Angyalokra emlékeztet aztán Alajosban az Istennel való állandó érintkezése, az Eucharisztia iránti lángoló szeretete, amelynek mint az angyalok, valóságos díszőre. Nagy erőfeszítéssel tud csak a tabernákulumtól elszakadni, ha a kötelesség másfelé szólítja.

Aztán angyali benne apostoli buzgalma is. Az apostolkodást, amelyre rövid földi élete és a körülmények aránylag oly kevés alkalmat adtak, az égből bőven kipótolja, amikor példája és közbenjárása által az angyalokat itt a földön megsokasítja. Valóban, a Szentek még csontjaik által is hódítanak!

2. ALAJOS MINT EMBER

Alajos külsőleg nem a legvonzóbb jelenség. Kissé hajlott, lesóványodott alak. Arca komoly, nem bájos, de az Istennel való állandó érintkezés mintha csak valami ragyogást felejtett volna vonásain. Nyelvhibája — az „r” betűt nem tudta kiejteni — elég sok megaláztatásra szolgált alkalmul. De ezek elenyésző semmiségek nagy, emberi, természetes előnyei mellett.

a) *Rendkívül világos ész* és roppant energikus akaraterő rejlik benne. Ez nagyságának egyik titka.

Tüzes temperamentum. Ennek hátránya a hevessege, hajlama a haragra és bírálgatásra. Viszont előnye, hogy mindenben egész ember.

Királyi szabadakaratóval csakhamar maga fölé kerekedik.

b) *Szentül kiméletlen az emberi tekintetek legyőzésében.* Ha ez nincs benne, világi korban az udvari életnek ezernyi csábját alig tudta volna leküzdeni. „Ha még az embereknek igyekezném tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék!”³... — vallja ő is Szent Pállal.

c) Szigorú életszentségének éleit, amely őt némelyek előtt ellenszenvessé teszik, igyekszik mindinkább eltompítani. Mint a gyümölcs, mikor érik, mind lágyabbá és édesebbé válik. Fitestvére, bár Alajos sokszor megfeddi, nem tud rá haragudni. Népe rajong érte. Bármennyire nehezére esett, a társaséletben igyekszik beszédes lenni. Olykor ártatlan tréfákat is megenged magának. Az életszentségnek sohasem szimboluma az uborkás üveg, hanem sokkal inkább a nemes bor, amely mértéktelenül élvezve, „felvidítja a szívet”.⁴

Végül fontolgatjuk Pazzi Szent Magdolna magánkinyilatkoztatását Szent Alajosról: „Ő, minő dicsőséget élvez az égben Alajos, Szent Ignác fia! Sohasem hittem volna el, ha Jézus nekem ezt meg nem mutatja. El sem tudtam volna gondolni, hogy még az égben is ekkora dicsőség lehetséges. Igen! Alajos nagy szent. Az egész világot szeretném befutni és hirdetni, hogy Alajos, Ignác fia, nagy szent. Ezt a dicsőséget pedig azért élvezi, mert élete egészen bensőséges volt. Ó, ki tudná elmondani a belső élet értékét! Nem is lehet összehasonlítani a belső és külső életet. Alajos ismeretlen vértanú. Mert minő kín arra nézve, aki Téged (Uram) szeret, s oly nagyon szeretetreméltó-

nak felismert, hogy nem szerethet Téged úgy, mint azt óhajtaná s Te azt megérdemled! Minő kín látni, hogy teremtményeid Téged félre ismernek, a helyett, hogy áldanának s szeretnének! Alajos maga tette önmagát ezzel vértanúvá. Ó! mennyire szeretett Téged a földön és most élvezi a szeretetnek teljét az égben."

Beszélgetés az Úrral és az Angyali Ifjúval, kérve őt, hogy ha az „ártatlanságban nem követtem őt, legalább a vezeklésben utánozzam".

Felteszem magamban, hogy Szent Alajos iránti tiszteletből és nagyrabecsülésből szemem szerénységére különösen ügyelek.

¹ V. ö. II Kor. 6, 10. — ² I Zsid. 1, 7. — ³ Gal. 1, 10. — ⁴ Jézus, Sir. f. 40, 20.

XLI

SZENT PÁL APOSTOL ÜNNEPÉN

A)

„Kérlek titeket, legyetek az én követőim, mint én is Krisztusé.”

SZENT PÁL APOSTOL ERÉNYEI

1. SZEGÉNYSÉGE

Nagy, kivételesen nagy alak Pál az Egyház történetében fáradhatatlan apostoli munkája folytán, amellyel „a Nemzetek Apostola” díszes címet érdemelte ki. De még sokkal nagyobb erényéletében, amelyet az ő reánk maradt páratlan szép és bölcs 14 levelében letűkröszödni látunk. Vegyük mindjárt szegénységét, amint az Úr Jézus is a tökéletesség programját, a nyolc boldogságot ezzel az alapvető erénnyel kezdi.

Pál önkéntes szegény anyagilag, de még inkább lelkileg.

a) Megelégszik a legszükségesebbel. „Ha van eledelünk s ruházatunk, elégedjünk meg velük”² — írja legkedvesebb tanítványának, Timoteusnak. Ha Pál ezzel beéri, miért kívánjunk mi többet? Aztán micsoda öröme van abban, hogy ő szegény. Szinte nem is mondja,

hanem dalolja: „Élünk... mint szűkölködők, és mégis sokakat gazdagítók, mint akiknek semmijük sincsen és mindenük megvan.”³

Miért oly boldog szegénységében? Mert szívében hordotta a szegénység nagy ellenértékét, a lelki szabadságnak és függetlenségnek nagy, édes örömét.

b) De még a szükségesekben is sokszor nélkülöz. Viszontagságai közt felsorolja az éhséget, szomjúságot, meztelenséget, sok böjtölést és fagyoskodást.⁴

c) Nem tartatja el magát a hívekkel, amire joga lett volna, hanem apostoli munkái mellett a sátorcsinálás nehéz és durva mesterségét űzi, sőt csekély keresményéből a szegényeket még ő segíti.

„Nem kívántam senki ezüstjét, aranyát, avagy ruháját, amint magatok tudjátok, hogy ezek a kezek szolgáltak meg azért, amire szükségem volt nekem és azoknak, kik velem vannak... mert... nagyobb boldogság adni, mint kapni.”⁵ Mily szépség és nagyság van az ilyen önzetlenségben! „Kérlek titeket, legyetek az én követőim, mint én is Krisztusé.”⁶

2. TISZTASÁGA

A tiszteletreméltó hagyomány szerint ő is fogadalmat tesz a tisztaságra, mint apostoltársai. És mennyire szereti ezt az erényt, mennyire lelkesedik érte! Mikor a nőtlenségről beszél, így nyilatkozik: „Szeretném, hogy mindnyájan olyanok legyenek, mint én magam, de... kinek-kinek saját ajándéka van az Istentől.”⁷

És ugyan miért? Mert ez ad módot, hogy az ember csakis „arra gondoljon, ami az Úré, hogy testben és lélekben szent legyen és akadálytalanul könyörögjön az úrhoz.”⁸

a) Először is tehát él benne az ideális vágy, *bár mindenki a szüzi életre szánná magát*. Úgy véli, hogy ebből nagyobb dicsősége volna az Úrnak, mint az emberi nem fennmaradásából. Minthogy azonban ezt a fenséges ajándékot Istentől nem kapja meg mindenki, azért erre nem ad parancsot, hanem csak tanácsot, „mint aki *irgalmasságot nyert az Úrtól*, hogy hű legyen”.⁹

b) Kerüli a nők társaságát. Ebben még a többi apostolnak kifogástalan gyakorlatától is eltér, akik megengedték, hogy valami jámbor „testvér-asszony” kísérje őket és róluk az anyagiakban gondoskodjék. „Nem élünk ezzel a hatalommal, hogy akadályt ne gördítsünk Krisztus evangéliumának”¹⁰ — írja a korinthusiaknak.

c) Tiszta marad, jóllehet némely Szent szerint nem kis belső nehézségekkel küzdött, és önmagában is tapasztalta azt a „más törvényt”, amely „küzd értelme törvénye ellen” és amely sóhajtozni készíti: „Ki szabadít meg e halálnak testéből?”¹¹

3. VEZEKLŐ ÉLETE

a) Pál nagyon jól tudja, hogy tiszta életet élni és apostolkodni vezeklés nélkül nem lehet. „Én bizony futok — írja egyik levelében — nem csak úgy bizonytalanságra, vívok, nem csak úgy levegőt verdesve, hanem sanyargatom testem és

szolgaságba vetem, nehogy míg másokat tanítok, magam elvetésre valamikép méltó legyek.”¹² Ha még az apostol is fél és penitencia által akarja biztosítani hivatását és üdvösségét, ha ő is e miatt nem a levegőt, hanem testét ostromozza, bezzeg van a magunkfajta embernek is vezekelni elég oka.

b) A vezeklés nála nem csak *alkalomszerűség*, hanem életállapot. „*Mindig* hordozzuk testünkön Jézus halálát, hogy Jézus élete is nyilvánvaló legyen testünkön.”¹³

c) Sőt *dicsőségének* tartja, hogy a vezekléssel az annyira szeretett Úr Jézus képmását inkább magára öltheti: „Én — úgymond — az Úr Jézus jegyeit viselem testemen.”¹⁴ „Kérlek tehát titeket, legyetek az én követőim, mint én is Krisztusé.”¹⁵

Beszélgetés az Úrral és nagy Apostolával, kérve, hogy őt az elmélkedésre kitűzött erényeiben követhessem.

Felteszem magamban, hogy ma, főleg az önmegtagadás szellemét az iránta való tiszteletből szorgosan ápolom.

¹ I Kor. 4, 16. — ² I Tim. 6, 8. — ³ II Kor. 6, 10. — ⁴ II Kor. 11, 27. — ⁵ Ap. csel. 20, 33—35. — ⁶ I Kor. 4, 16. — ⁷ I Kor. 7, 7. — ⁸ V. ö. I Kor. 7, 34. — ⁹ V. ö. I Kor. 7, 25. — ¹⁰ I Kor. 9, 5—12. — ¹¹ Róm. 7, 23—24. — ¹² I Kor. 9, 26—27. — ¹³ II Kor. 4, 10. — ¹⁴ Gal. 6, 17. — ¹⁵ I Kor. 4, 16.

XLII

SZENT PÁL APOSTOL ÜNNEPÉN

B)

„Kérlek titeket, legyetek az én követőim, mint én is Krisztusé.”¹

SZENT PÁL APOSTOL ERÉNYEI

1. ALÁZATOSSÁGA

Annak a fenséges lelki palotának, amelyet Isten Szent Pálban emelt magának, megvolt a mélységes alapja. Ez a nemzetek apostolának nagy *alázatossága*.

a) Figyelfük érzületét. Mikor magát másokkal összeméri, úgy van meggyőződve, hogy őt csak az utolsó hely illetheti: „Igaz beszéd ez s teljes hitelre méltó: azért jött el Krisztus Jézus e világra, hogy üdvőztse a bűnösöket. *Ezek közt én vagyok az első.*”² „Mert én a legkisebb vagyok az apostolok között, ki nem vagyok méltó apostolnak neveztetni, mert üldöztem az Isten Egyházát.”³ „Nekem, az összes szentek (hívek) között a legkisebbnek, jutott osztályrészül a kegyelem: hirdetni a pogányok közt Krisztus felfoghatatlan gazdagságát.”

Titka pedig emez érzületének az, hogy ő mások erényeit mindig a saját bűneivel állítja szembe, hasonlítja össze s nem viszont, ahogy az emberek nagy része tenni szokta, akik ma-

gukban csak az előnyös oldalt látják és másokban ezzel szemben a fogyatkozásokat. Ha igazán aláztatos akarok lenni, tanuljam el tőle ezt az ügyes s üdvös fogást. Ne vegyem le soha szememet a saját gyarlóságomról, főleg ne feledjem, mi lehetnék s hova juthatnék Isten kegyelme nélkül. Ez majd kiérleli bennem is azt az igazságon alapuló, oly értékes lelki hangulatot, minden erőltetés és tettetés nélküli meggyőződést, hogy csakugyan engem illet meg mindek közt az utolsó hely: „Én féreg vagyok, nem ember!” ...⁸

b) Nem szégyel multjáról nyilvános vallomást tenni s az egész világ előtt — mint később Ágoston — nyilvános gyónást végezni: „Káromló, üldöző, gyalázkodó voltam!”⁹ Nem lepeli azt, ami őt közmegvetés tárgyává teheti. Viszont ha magáról valami jót is kénytelen mondani, ezt módfelett restelli: „Oktalan lettem, ti kényszerítettetek rá.”¹⁰ Sőt sokat el is hallgat, ami róla előnyös véleményt ébreszthetne: „Tartózkodom (egyet és mást elmondani), hogy valaki többre ne becsüljön engem annál, amit bennem lát, vagy amit tőlem hall.”¹¹

c) Nem tagadja ugyan az Istentől kapott kegyelmeket s az eredményeket, amelyeket ezek segítségével elért, de mindezt Istenre, minden jó forrására hárítja. „Isten kegyelméből vagyok az, ami vagyok, és az ő kegyelme nem volt bennem eredménytelen, sőt valamennyiük-nél többet munkálkodtam, nem ugyan én, hanem Isten kegyelme énvelem.”¹² „Önmagammal pedig semmit sem dicsekszem, csak erőtlenségeimmel.”¹³

d) Hogy mennyire távol volt tőle minden

önteltség, azzal is megmutatta, hogy jóllehet a keresztény tant külön isteni kinyilatkoztatásból tanulta, mégis elmegy Jeruzsálembe, hogy ott a magáét a többi apostol tanításával összehasonlítsa. „Nehogy — mint írja — hiába fussak, vagy futottam legyen.”¹¹

Allandóan üdvös félelem hatja át, nehogy míg másoknak hirdeti az üdvöt, maga azt elveszítse.¹² Miért is alázattal kéri a hívek imáit: „Testvérek, imádkozzatok értünk.”¹³

2. TÜRELME

Pál türelme valóban győzhetetlen, hősies. A korinthusiaknak meg is küldi szenvedéseinek, üldöztetésének hosszú katalógusát: „Szenvedtem számtalan fáradság, igen sokszor fogság, módfelett való verések, gyakori halálveszély által. A zsidóktól ötízben kaptam egy híján negyven ütést.* Háromszor szenvedtem megvesszőzést, egyszer megkövezést, háromszor hajótörést, éjjel és nappal a mély tengeren voltam stb.” A záradék méltán ez: „Ki szenved, hogy én ne szenvedjek?”¹⁴ Jóllehet maga elismeri, hogy: „megterheltettünk, erőnkön felül, úgyhogy már életünket is megúntuk”,¹⁵ de mindezt szinte semmibe sem veszi, mikor a remélt jutalommal összeméri: „Ez a mi jelenlegi, pillanatnyi és könnyű szenvedésünk ugyanis a mennyei dicsőségnek fölötte nagy, örök mértékét szerzi meg nekünk.”¹⁶ És a győzhetet-

* A mózesi törvény csak negyven ütleget engedélyezett. A gyakorlatban csak 39-et mértek ki, nehogy véletlenségből a törvényszabta mértéket túlhaladják.

len szeretet biztonságával vallja, hogy semmi, de semmi sem tudja őt elszakítani Istentől és az Úr Jézustól."¹⁷ Ez a remény, ez a szeretet lelkét állandóan vigasszal árasztja el, amelyért nem szűnik meg Istennek hálálkodni,¹⁸ s nyíltan vallja: „felette bőséges az én örömöm minden szorongattatásunk mellett”.¹⁹

„Kérlek tehát titeket, legyetek az én követőim, mint én Krisztusé.” Ha elkövetkeznek reánk is a viszontagságok, üldöztetések, amelyekkel Isten időnkint szőlőjét megnyesi, hogy többet teremjen, mikor szérűjét tisztogatja, hogy magtárába tiszta búza kerüljön, akkor jusson eszünkbe a nagy Apostolnak ragyogó példája, hogy szívünk, lelkünk az ő bátor követésére lelkesüljön.

Beszélgetés Szent Pállal, kérve, hogy járjon közbe evégből értünk.

Felteszem magamban, hogy az ő alázatosságát utánzom s magamról előnyösen nem szólok, avagy követem türelmét s az ellentmondásokért, türelempróbákért Istennek hálát adok.

¹ I Kor. 4, 16. — ² I Tim. 1, 15. — ³ I Kor. 15, 9. — ⁴ Ef. 3, 8. — ⁵ 21. zsolt. 7. — ⁶ I Tim. 1, 13. — ⁷ II Kor. 12, 11. — ⁸ II Kor. 12, 6. — ⁹ I Kor. 15, 10. — ¹⁰ II Kor. 12, 5. — ¹¹ Gal. 2, 2. — ¹² V. ö. I Kor. 9, 27. — ¹³ I Tessz. 5, 25. — ¹⁴ II Kor. 11, 23—29. — ¹⁵ II Kor. 1, 8. — ¹⁶ II. Kor. 4, 17. — ¹⁷ V. ö. Róm. 8, 37—39. — ¹⁸ II Kor. 1, 3—4. — ¹⁹ II Kor. 7, 4.

XLIII

SZENT PÁL APOSTOL ÜNNEPÉN

C)

„Kérlek titeket, legyetek az én követőim, mint én is Krisztusé..”¹

SZENT PÁL APOSTOL ERÉNYEI

1. IMAÉLETE

Pál egészen kiválóan az imádság embere. „Tanúm az Isten, — írja — hogy... mindenkor könyörgök imádságaimban”...² Jelleméhez képest elsősorban maga gyakorolta, amit minden keresztény férfiúnak annyira szívére köt: „Azt *akarom* tehát, hogy a férfiak mindenütt *tiszta* kezeket emeljenek fel az imádságra.”³

A börtönöket, amelyekben Krisztus ügyéért fogoly, valóságos kápolnákká szenteli imáival. Így Filippiben a tömlőcben „éjfél tájban Pál és Szilás imádkozva dicsérik vala az Istent, és a foglyok (épüléssel) hallgatják vala őket.”⁴ Hogy mily buzgalommal tevék ezt, jellemzi, hogy imájukra földrengés támad, úgyhogy a börtön falai meginogtak, kinyíltak a börtönajtók és a rabok bilincsei leoldódtak.⁵ A börtönőr pedig eléjük borulva kérdi: Mit kell cselekednem, hogy üdvösséget nyerjek?”⁶

Imáiban nagyon összeszedett: „Imádkozom — úgymond — lélekben, de értelemmel is.”⁷

A misztikus imában is otthonos, sőt ő az Egyház egyik legnagyobb misztikusa. Maga leírja, hogy a harmadik éig ragadtatik és oly titkos igéket hall, melyeket embernek nem szabad kimondania.⁸

Innen nagy *türelme és szenvedésvágya*, amely az igazi misztikusoknak nélkülözhetetlen jellemző vonása. Innen *mélységes belátása* a hitnek legrejtettebb titkaiba, aminők a választottság, az angyaloknak karokra való tagozódása, és a legfenségesebb gondolatok sziporkázása, ami írásait oly elragadóvá teszi.

Innen végre benne a mulandónak oly fölényes kicsinylése, megvetése. Ez a teremtetett dolgokon felülemelkedő érzület adja ajkára az igéket: „Mindent veszteségnek tekintek (amit t. i. azelőtt értékesnek tartottam) Jézus Krisztusnak, az én Uramnak mindent felülmúló ismerete miatt, akiért minden kárvallást elszenvedtem, és mindent szemétnek tekintek, csakhogy Krisztus legyen a nyereségem.”⁹ Hogy mennyit ér az én imaéletem, a gyümölcseiből megismerhetem...

2. SZERETETE AZ ÚR JÉZUS IRÁNT

Ez Pálban kétségkívül a legjellemzőbb, legszebb. Mikor azt állítja magáról, hogy „Krisztussal együtt keresztre szegeztettem”,¹⁰ bizonynyal a szeretetnek szegeire gondol. Mintha csak azt mondaná: Nem tudnám megtenni, hogy őt ne utánozzam, főleg — ami a szeretetnek legkétségtelebbe próbája — a vele és érte való szenvedésben. Lelkével egészen el van merülve Krisztusban. Nem tud egyebet gondolni és

egyébről beszélni: „Mert nem szándékozom más valamit tudni köztetek, mint Jézus Krisztust, éspedig a megfeszítettet.”¹¹ Hiszen számára „az élet Krisztus, a halál nyereség”.¹² Nem is tud elképzelni olyan esetet, amely őt Jézus Krisztustól elválaszthatná: „Ki szakíthat el minket Krisztus szeretetétől? nyomorúság vagy szorongatás, éhség, mezítelenség, veszedelem, vagy üldözés, vagy kard? stb.”¹³

Fontolgatom, vajjon az én szeretetem Jézus iránt mennyire próbaképes?

Megmutatja ezt, vajjon tudok-e érette ínyemről, érdekeimről, passzióimról, sőt ha kell, életemről is lemondani...

3. FELEBARÁTI SZERETETE

A krisztusi szeretet, főleg a felebaráti szeretetben virágzik ki és hozza gyümölcseit. Szeretete az Úr Jézus iránt „sürgeti őt”, „hogy „mindenkinék mindene legyen, hogy így mindenkit üdvözítsen”.¹⁶ Mennyire szívén viseli a hívek sorsát, az Egyház érdekeit! „Ki szenved, — kérdi — hogy én ne szenvednék? ki botránkozik meg, hogy én ne égnék?”¹⁸ Mennyire szenved régi hitsorsosainak, a zsidóságnak elvakultsága és megátalkodása miatt! „Nagy az én szomorúságom, és szívemnek szüntelen a fájdalma. Hiszen azt kívánnám, hogy magam legyek átkozottként távol Krisztustól testvéreimért, test szerint való rokonaimért, az izraelitákért.”¹⁷ Ő maga is tudja, hogy lehetetlen dolgot kíván, de ez annál jellemzőbb szenvedélyes szeretetére. E mellett maga a gyengédség! „Fiacskáim, — írja a galatákhoz — kiket fáj-

dalommal szülők újra, míg Krisztus kialakul bennetek.¹⁸ Aztán mennyire elárulja szívét abban, amit a tesszalonikaiaknak ír: „Ragaszkodtunk hozzátok. és szívesen akartuk nektek adni nemcsak az Isten evangéliumát, hanem életünket is, mert nagyon megkedveltünk titeket.”¹⁹

Pálban tehát csakugyan beteljesedett az Úr Jézus jóságja: „Kiválasztott edényem ő nekem, hogy hordozza nevemet a pogányok, a királyok és Izrael fiai előtt. Én ugyanis megmutatom neki, mennyit kell szenvednie az én nevemért.”²⁰

Ő egyben az Úr Jézusnak legnagyobb dicsősége. Hiszen, mint jól mondja Schell: „Pál Jézus nélkül semmi, mint Krisztus-hordozó, minden idők legnagyobb világapostola.”

„Akár életében tekintjük őt, akár irataiban, valóságos tüztenger ő, amely nem tartalmaz mást, és nem is akar egyebet tartalmazni, mint Krisztust, a megfeszítettet. Jézus Krisztus Pálnak egész élettartalma” — mondja ugyanő.

Aranyszájú Szent János pedig, Pálnak ez a legnagyobb tisztelője mondja: „Pál szíve Jézus Szíve, tábla, amelyre a Szentléleknek a keze írt, a kegyelemnek valóságos könyve. Ez a szív Krisztust úgy tudta szeretni, hogy ebben senki más őt utol nem éri. Ez a szív a halált és poklot megvetette, és könnyeket tudott szavával csalni a testvérek szemébe.”

Beszélgetés az Úrral és nagy apostolával, Pállal. Megköszönöm, hogy Isten Pált az Egyháznak és valamennyiünknek ajándékozta. Megköszönöm a neki juttatott csodálatos ajándékokat és kegyelmeket. Megtanulom ebből, hogy ki minél nagyobb odaadást tanúsít Isten iránt,

annál nagyobb lelkűnek tapasztalja majd az Urat önmagával szemben.

Felteszem, hogy ma Pált követem az Úr Jézus iránti odaadó szeretetben, amelynek kis áldozatok által akarom bizonyosságát adni...

¹ I Kor. 4, 16. — ² Róm. 1, 9. 10. — ³ I Tim. 2, 8. — ⁴ Ap. csel. 16, 25. — ⁵ V. ö. u. o. 26. — ⁶ U. o. 30. — ⁷ I Kor. 14, 15. — ⁸ II Kor. 12, 4. — ⁹ Fil. 3, 8. — ¹⁰ Gal. 2, 19. — ¹¹ I Kor. 2, 2. — ¹² Fil. 1, 21. — ¹³ Róm. 8, 35. — ¹⁴ V. ö. II Kor. 5, 14. — ¹⁵ V. ö. I Kor. 9, 22. — ¹⁶ II Kor. 29. — ¹⁷ Róm. 9, 2—3. — ¹⁸ Gal. 4, 19. — ¹⁹ I Tessz. 2, 8. — ²⁰ Ap. csel. 9, 15—16.

XLIV

**A BOLDOGSÁGOS SZŰZ LÁTOGATÁSA SZENT
ERZSÉBETNÉL**

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Útra kelvén pedig Mária ama napokban, sietve méne a hegyek közé, Júda városába. S bemenvén, köszönté Erzsébetet. És lőn, hogy amint meghallotta Erzsébet Mária köszöntését, repese méhében a magzat, és betele Erzsébet Szentlélekkel. És nagy szóval kiálta, mondván: Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse. De hogyan jutok én ahhoz, hogy az én Uramnak anyja jön hozzám? Mert íme, amint fülembbe hangzott köszöntésed szava, örömtől repese a magzat méhemben. És boldog vagy te, ki hittél, mert be fognak teljesedni, amiket mondott neked az Úr. És mondá Mária: Magasztalja az én lelkem az Urat... Mária pedig nála maradt mintegy három hónapig, azután visszatére házába.”¹

Második előgyakorlat. A Szentírásban vázolt jelenet elgondolása.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy a Boldogságos Szűz közbenjárása által és példája nyomán szüntelen haladjak az életszentség útján.

1. „FELKELVÉN PEDIG MÁRIA AMA NAPOKBAN”²

Mária tehát „felkelt”. Jelképezi a lelket, amely nagy útra szánja rá magát és teljesen

Istennek akarja életét szentelni. Első lépés: Fel a gondolatokkal, fel a szívekkel! Fel kell kelni a bűnből, rossz szokásokból, a természet rendetlen hajlamaiból. Felkelés nélkül meg sem lehet indulni. Ábrahámnak azt mondja az Úr: „Kelj fel!”³ Jákobhoz is így szól: „Kelj fel s menj ki erről a földről!”⁴ És a Próféta: „Kelj fel, ragyogj fel, mert eljött a te világosságod!”⁵ Kelj fel te is lelkem a földről, amelyhez tapadtál, a mulandókból, a testből, az önszeretetből. „Járj (ezentúl) te is a mirha hegyéhez és a tömjén halmához.”⁶ Vagyis szorgosan kezd magadat megtagadni és imádkozni. Ime Mária, alig foganta Jézust, nem tud nyugodni, felkel és megy a hegyek közé... mert „szívében elhatározta, hogy felmegy a Könnyek völgyén át a kitűzött helyre”.⁷ És akik csak őt követik: „Erőt erővel tetézve haladnak az úton és meglátják az istenek Istenét a Sionon.”⁸ A zsidó szöveg szerint: mikor az ilyen előretörő zarándoklélek átvonul a kiaszott völgyön, azt forrásvidékké változtatja, jótékony esőt esdve le rája.

Ily áldást hozott Mária, a felkelő Mária is Zakariás szomorú házára. Ily áldást hoz az én szívem hajlékára, ha példáját követve én is felkelek.

2. „SIETVE MÉNE A HEGYEK KÖZÉ”

„Méne.”

Alig kel fel a lélek, a Szentlélek mozgalmat támaszt nála. Buzog benne a lelkesedés, az öröm. Mária örül, hogy rokonával jót tehet, Erzsébet örül, hogy Istene anyját mint vendé-

get fogadhatja. A magzat pedig repes az örömtől, megérezve az isteni közelséget. Az örömet azután tevékenységre készíti. Mária, az „Ancilla Domini” szolgálni akar, Erzsébet megerősíti Máriát hitében: „Boldog vagy te, ki hittél.” A magzat pedig repes, mert alig tudja bevárni, míg a Messiás elérkeztét a világnak hirdetheti.

Mária „sietve méne”. „Mert a Szentlélek nem ismer huza-vonát. Ahol élet van, ott fejlődésnek, haladásnak kell lennie. „Légy minden dolгодban fürge, akkor nem ér semmi betegség!”⁹ A „hegyek” pedig jelképezik az önmagunk fölé emelkedést az áldozatban. Aki szeret, az nem ismeri a nehézségeket.

3. „MÁRIA PEDIG NÁLA MARADT”

Nem elég felkelni, haladni, hanem a jóban minden nehézség közt is ki kell tartani, meg is kell maradni. „Isten erővel övezett fel engem és szeplőtelenre tette utamat, lábamat gyorsra tette, mint a szarvasét, és magaslatokra állított fel engem.”¹⁰ Mit ér a szeszélyes nekilódulás, ha az ember a magaslaton meg nem áll? A bölcs Filo is azt állítja: „az igazi erény állandóan tevékeny, s minden mozdulattal előbbre jut, míg csak el nem éri a boldogság célpontját”, és Szent Ambrus: „Kettő teszi az embert igazzá: Az igaz ember mindig törekszik a jócselekedetek által érdemeket szerezni s azokat meg is őrzi.”

Beszélgetés az Úrral s a Boldogságos Istenanyával. Kérem Istentől a Szűz által a hármasság kegyelmét: felkelni, menni és kitartani.

Feltételem lesz, hogy az erény álláspontjából semmiért sem és tapodtat sem engedek.

¹ Lk. 1, 39—56. — ² Lk. 1, 39. — ³ Gen. 13, 17. — ⁴ Gen. 31, 33. — ⁵ Iz. 60, 1. — ⁶ V. ö. É. é. 4, 6. — ⁷ 83. zsolt. 6. — ⁸ 83. zsolt. 8. — ⁹ Jézus, Sir. f. 31, 27. — ¹⁰ 17. zsolt. 33, 34.

XLV

LOYOLAI SZENT IGNÁC ÜNNEPÉN

(Meschler után)

1. SZENT IGNÁC MEGTÉRÉSE ELŐTT

Sok természetes adománnyal halmozta el Isten Ignácot. Igazán talpraesett férfiú, nemes, szép alak, csupa lovagiasság. Tiszta, világos értelem. Szíve telve erővel és bátorsággal. Jellemző vonása és természetes erénye: *a nagylelkűség, nagyszívűség.*

Ami lelki életét illeti, mindig megvolt ugyan benne az erős hit, a vallásos lelkület, hiszen spanyol. De ez jó csomó világiás szellemmel volt elegyedve. Földi szerencse és múló sikerek után liheg. Nevezetesen fényes fegyverzet, harci dicsőség alkotják szíve legfőbb vágyát, minden ábrándját.

Tehát nagy szív, nagy lélek ő, de aki **csak** természetes célokat tűzött maga elé. Messze, nagyon messze van ő még a Szenttől, Szent Ignációl.

Midőn csapata élén, hadizászló alatt, fényes fegyverzetben, délcegen kivonul Pampelona védelmére, bezzeg ki merte volna neki azt mondani, hogy te néhány hónap múlva

ugyanazt az utat járod majd meg, mint szur-tos koldus, akit a gyermekek sárral dobálnak. No hiszen az ilyen prófétának kétségkívül a kardjával adta volna meg a feleletet. Hozzá még már 30 esztendő.

2. SZENT IGNÁC MEGTÉRÉSE

Ignác megtérésében főleg három ok működik közre:

a) Első ok az *isteni kéznek erőszakos, de gondviselészerű beavatkozása*.

Ágyúgolyó sérti meg lábát. Természetes szempontból bizony nagy szerencsétlenség ez az ambíciótól fűtött fiatal katonára. Nyomorékká lenni! Amde ez volt kiindulópontja minden igazi szerencséjének.

b) A második ok az *elmélkedés*, amelyre magát hosszas betegsége alatt rászánja. Ágyán, lába gyógyulását várva, olvasgatni szeretne, hogy unalmát űzze. Nincs regény, lovag-regény, amely pedig érdeklődését egyedül tudná lekötni. Ráfanyarodik tehát Jézus Krisztus és Szentjei életének olvasgatására. Eleinte a téma hidegen hagyja, szinte érthetetlennek találja. Meg-megáll olvasás közben, hogy képzeletének szabad röptőt engedjen, és tovább szöje álmait és építgesse a jövőre vonatkozó légvárakat. Lassan azonban tudatára ébred, hogy míg az ily képzelgés szívét üresen hagyja, sőt bizonyos ízetlenség marad belőle hátra, addig Jézus s a Szentek életének olvasása csodálatos módon megnyugtatja. Ebből az ő világos elméje könnyen azt a következtetést vonja le, hogy míg az ábrándozás merő

üres hiúság, addig az Istennek szentelt életben lesz az igazság. Aztán kezdett a világiak és a Szentek közt párhuzamot vonni. Észrevette, hogy a Szentekben is lángolt ám a szeretet, ami után az ő lovagias szíve annyira epedett, éspedig sokkal nemesebb és önzetlenebb szeretet, mint aminővel ő eddig dicsekedhetett. Aztán mekkora erő, szilárdság és bátorság volt a Szentekben! Bezzeg szégyenkezve gondolt a saját multjára, mikor magát velük összehasonlítgatta. Ők is vívtak csatákat és háborúkat, éspedig nem emberek, hanem önmaguk ellen. Látott aztán diadalokat és eredményeket, amelyeket Szentek arattak, elértek, éspedig örökkétartókat s nem olyanokat, aminőket a balszerencse vagy akár a véletlen könnyen tönkre tehet. Lassankint befészkelte magát lelkébe a gondolat, hogy búcsút mond a világi életnek, földi világias reményeinek, és boldogságát, szerencsáját, dicsőségét Istennél keresi, Szentté lesz.

Az elhatározást nyomban tett követi. Penitenciát akar tartani és ebben azokat a Szenteket kívánja nyomon követni, kik éppen a vezeklésben tűntek ki. Ahogy a Szentek tettek, egészen úgy akar ő is cselekedni. Nem lesz félelme ebben sem. Egyszóval: Ignác, ami a jellemét illeti, megmaradt a réginek, de most már természetfeletti célokat tűzve maga elé.

c) Harmadik oka megtérésének a jelenések, amelyekkel Isten kitünteti, de ezek már csak megszilárdították amúgy is eltökélt szándékában.

3. SZENT IGNÁC MEGTÉRÉSÉNEK GYÜMÖLCSEI

Magára Ignácra a megtérés azt eredményezte, hogy valóban szent, és pedig nagy szent lön. Atyja egy lelki családnak, amely annyi Szentet és Boldogot termelt az Egyháznak.

Az *Egyház* is sokat köszönhet Ignácnak. Hatalmas támaszt kapott benne a hit védelmére és terjesztésére.

De az egész világnak is van köszönnivalója. Hiszen Szent Ignác mind az öt világ-részben mérhetetlen sokat hatott fiai által a keresztény civilizáció, a tudomány s főleg a tanügy előmozdításában. Hány millió és millió köszönheti közvetve Szent Ignác megtérésének, hogy üdvözült, sőt nagy életszentségre jutott!

Az újabb korban nincs keresztény, aki a lelki gyakorlatok, missziók, könyvek, vagy lelki vezetés címén Ignácnak adósa ne volna.

Beszélgetésben megköszönöm Jézusnak és hű katonájának, Ignácnak mindezt, s felteszem magamban, hogy híven Szent Ignác jelszavához: „Mindent Isten nagyobb dicsőségére!” — én is valamennyi cselekedetemet tiszta jószándékkal Isten dicsőségére irányítom.

XLVI
A BOLDOGSÁGOS SZŰZ MENNYBE FELVÉTELE
ÜNNEPÉN

(Vermeersch után)

„Mária a legjobb részt választotta, mely el nem vétetik tőle.”

1. SZŰZ MÁRIA HALÁLA

A jámbor hagyomány szerint az áldott Istenanyát Fiának mennybemenetele után özvegységében, árvaságában az angyalok sokszor látogatták és vigasztalgtatták. Egyik alkalommal, amikor őt a szokottnál halványabbnak és gyengébbnek tapasztalták, Gerik apátnak, Szent Bernát barátjának költői elbeszélése szerint, ez a párbeszéd fejlődött ki köztük és Szűz Mária között:

Angyalok: Ó malaszttal teljes Istenanya, a teljes Szentháromságnak választottja, miért van, hogy egy idő óta nem látunk téged megjárni azt a utat, amelyet Fiad véres lábnyomaival szentelt meg?

Mária: Beteg vagyok, gyenge vagyok. Nem vagyok már arra képes.

Angyalok: Mi a bajod, mi okozza szenvedésedet?

Mária: A szeretetnek vagyok betege, szívem sebes, eped és elalél a szeretettől.

Angyalok: És orvosságod mi volna?

Mária: Nincs nekem itt a földön orvossá-

gom. Látni Öt, ahogy van, egyedül ez az én kívánságom és gyógyulásom.

Angyalok: Mit vigyünk tehát neki hírül? Hiszen Ő, a Mindentudó, mindig kikérdez minket kívánságaid felől.

Mária: Nála szeretnék lenni, vele szeretnék lenni... majd ha Ő ezt úgy akarja.

És miközben az angyalok az égbe szállnak, a legszebb és legszentebb lélek is repül utánuk, kiszabadulva testéből, Isten megszüntette reá azt az állandó csodát, hogy egyáltalában tudott élni Fia nélkül.

Ezzel kapcsolatban kissé foglalkoztathat bennünket a *halál* gondolata. Hiszen ezek a napok és szent halál mintaképeiben oly nagyon gazdagok. Ezen a napon, augusztus 15-én halt meg Szent István királyunk, a Jézus-társaság egyik gyöngye, Szent Szaniszló. Mind a kettő, mondhatnók Szűz Mária keblén húnyt el és ment Szűz Mária koronáztatásának jubileumát a Szentekkel együtt ünnepelni. De amúgy is a július és augusztus gyümölcsstermő hónapok, telvék a szent rendalapítók égi születésnapjaival. Kamill, Vince, Emilián, Ignác, Domonkos, Kalazanci József, Chantal Franciska, akihez bizonyos értelemben mint atyamestert, Szent Ágostont is számíthatjuk, ezekben az aratásos hónapokban cserélték fel munkaterüket a jobb hazával. És milyen szépen halt meg valamennyi! A keresztény vallás, főleg a szerzetesi hivatás mesterműve, hogy az arcot derültté, a szívet nyugodttá teszi a halállal szemben. Mily óriási érték ez! Ámde mi adta meg neki és mi ajándékozta nekünk ezt a kincset?

a) *A hit szelleme.* A halál birodalmába

nem tud bepillantani sem a filozófia, sem a többi tudomány, sem a művészet, még kevésbé a spiritizmus babonás mesterkedése. Egyes-egyedül az eleven hit. Ebbe kapaszkodhatom csupán a halál óráján, a sír szájánál. Óvjam azért a hitet, ápoljam, gyarapítsam!

b) *A bizalom.* Ennek élesztője pedig a lelki *tisztaság* galambszárnya, és a türelem a szenvedésben, üldöztetésben, megaláztatásban.

c) *A hivatás* a szerzetbe, kongregációba, a bensőséges lelki életre.

d) Jézus Szíve iránti különös áhítat, amely köztünk és leendő Bíránk közt a különös baráti kapcsolatot fejleszti ki.

2. SZÜZ MÁRIA LELKE-TESTE

A halál Szűz Máriánál is a testnek és léleknek szétválását jelenti. Nézzük Mária lelkét ebben a magasztos pillanatban!

Szűz Mária lelke! Minő nemes, izmos, erőnyes, érdemdús lélek! Kincsei a megszentelő kegyelem elképzelhetetlenül magas foka, a szűzi, szegény, engedelmes élet, s a Fiával szemben tanúsított odaadó anyai szolgálat. Mit adott mindez neki! Mit nem jelentenek ennek a léleknek fejlődésére, haladására a Jézussal bizalmas társaságban eltöltött hosszú évek? Az isteni Nap mennyi világosságot és meleget árasztott erre a csodaszép virágra!

Szemlélem ezt a lelket és igyekszem vele lehető legbelső érintkezésbe lépni: Mária lelke, szentelj meg engem! Melyik lélek volt valaha Istennel annyira egyesülve, melyik vonzódott, vágyódott inkább Isten után? Azért is melyik

lélek röppent *szabadabban és gyorsabban* Istenéhez, mikor a test bilincseiből felszabadult? Igen, *szabadabban és gyorsabban!* Nekem is erre kell törekednem s úgy élnem, hogy lelkem, mikor majd a test kalitkájából kiszabadul, gyorsan, sőt azonnal Istenhez röppenjen, térjen. Hitágazat, hogy az *egészen* tiszta lélek *azonnal* Istennek színelátására jut. Mily remények! Mennyi időm van még itt? S aztán *azonnal* Istenhez mehetek. Miért is nem? Vajjon Jézus nem azért halt-e kínos halált, hogy engem minden fölösleges szenvedéstől megmentsen? Pedig ilyen a purgatóriumi szenvedés. Ezt Isten nem szándékolja, ez nekem mitsem használ és nem szükséges. Egyházam is minden eszközt megad, hogy *azonnal* mehessek Isten látására, élvezésére. Ma is böven rendelkezem ilyen eszközzel. Ott vannak a szent búcsúk, igen sok ezek közt, amely éppen a halál pillanatára szól. Aztán magam is tegyek róla, hogy *azonnal* mehessek az égbe. Mit nem ér ez majd a halál óráján! Ennek ára a tökéletes, a szent élet, a reggel ébresztett jószándék, ha teszem azt, amit teszek, és nemcsak úgy immel-ámmal, ha a szorgalmas munka, szenvedés által vezeklek, ha szent búcsúkat nyerek.

Mária teste. Ó, a test! Ez húzza, nyomja a lelket, nem ritkán elmeríti, megfullasztja. „Ki szabadít meg e halálnak testétől?”¹²

Ámde Szűz Mária teste, amelyet sohasem ért a bűn szennye, adja nekem is a szent-áldozásban Krisztust, az életnek forrását. Éppen ezért nem lehetett a feloszlás martaléka. Ígyekszem én is testemet mind szellemiesebbé

tenni. Eszköze ennek a szentáldozás és az önmegtagadás.

3. A MENNYBE VALÓ BEVONULÁS

A földön is vannak szép ünnepek, körmenetek. Ilyen pl. a feltámadási, az úrnapi vagy sok helyt a Jézus Szíve-körmenet. De az égben is vannak ám ilyenek! Sőt ott vannak az igaziak. A föld az ő árnyékpárádéival ezeket igyekszik utánozni, másolni. Üres képek ezek a valósághoz viszonyítva. De még ezen égi ünnepélyek közt is párját ritkítja Szűz Máriának égbe vonulása és megkoronázása. Szent Szaniszló nem hiába kérte levélben és kapta meg Szűz Máriától, hogy ennek egyik évfordulóján résztvehessen. Figyeljük meg ennek a mennybeszállásnak előkészületeit. Az Atya mennyire várja legkedvesebb leányát, aki nagyobb dicsőséget szerzett neki, mint a csillagos ég és minden más teremtmény. A Fiú várja édesanyját, hogy kárpótolja őt minden érte vállalt áldozatért, szenvedésért. Azt, aki Őt a jászolból kiemelte s a kereszt trónjáról karjába vette, most trónra ültetheti. Aki fejéről a töviskoronát lebontotta, azt Ő most égi diadém-mal ékítheti. A Szentlélek várja édes Jegyesét. A Szentháromság legdicsőbb templomát látja az égbe emelkedni! Gondolj az ószövetség Szentjeire, Szűz Mária rokonságára, Szent Józsefre, ezeknek és az angyali karoknak örömére! Vegyülj elmélkedő lélekkel közéjük! Kérd a Szent Szűzet, hogy erre az ünnepre majd ő küldjön meghívást neked. Egyelőre pedig tegyen téged méltóvá, hogy az ilyen

ünnepélyeken akár a hitvallók, akár a szűzek, akár a vértanúk pálmás seregében vehess részt, és oly énekkel ünnepelhesd őt, amely még az égben is ritkítja párját.

Beszélgetés a Szent Szűzzel ily értelemben.

Feltételem pedig az emelkedett, égbe vágyó lelket állandó élesztése lesz.

¹ Lk. 11, 42. — ² Róm. 7, 24.

XLVII

SZENT ISTVÁN KIRÁLY ÜNNEPÉN

Előgyakorlat. Hazánk nagy apostola, István halálának legendás története.

Az Úr 1038. esztendejében István Ó-Budára gyűjti a főpapokat és az ország nagyjait, hogy — mint Hartvig leírja — tőlük elbúcsúzzék és szívükre kösse a magyar kereszténység zsenge palántájának gondozását, ápolását, védelmét.

„És miután ezt megtette, szemét, szívét és kezét égre emelve, így imádkozék: Mennyei Királynő, megváltásunk dicső eszközlője, pártfogásodra legyen bízva végső esdeklésemmel az Egyház, annak püspökeivel, szolgálóival; az ország, a honnagyokkal és az egész néppel együtt, akiktől végbúcsút véve kezembe ajánlom lelkemet.

Ezalatt közeledék a nagy ünnep, amely angyalok és emberek előtt egyként nevezetes, ugyanazon Máriának, Nagy Boldog Asszonynak napja. A nagy király e napon kívánt meghalni. Azért imádkozék lélekben, és ezt a kegyet sóhajok és könnyhullatások után meg is nyerte. Felderült végre az óhajtott nap. A király az országnagyoktól környezve felvevé a kenet szentségét s a mi Urunk Jézus Krisztusnak szent testével és vérével megerősítve, átadta lelkét a Szüzanyának és angyaloknak, hogy azt a mennyei boldogság nyugalmaiba kísérvék." Így Hartvig.

„A magyarok kobza — mint Turóczi feljegyzi — rögtön siralomra vált, és az egész ország népe, nemes és nem nemes, gazdag a szegénnyel együtt sírnak a nagy király halálán, az árvák legkegyelmesebb atyján, bő könnyeket ontva gyakori zokogással.

Az ifjak és hajadonok a szomorúság és bánkodás miatt gyászba öltözve három évig nem táncolnak, a zene minden édes hangjai elnémulnak. Megsíratták őt a leghűbb szív fájdalmával s nagy volt a jajgatás és megvigasztalhatatlan.”

És megindult a magyar nemzet István sírjától nagy keresztútjára. Sok küzdelme, szenvedése egész különös epedéssel hívja időnkint az ősi éneket ajkára: „Hol vagy István király? ... — Téged magyar kíván, — Gyászos öltözetben te előttem sírván... — Rólad emlékezvén, csordulnak könnyei, — Búval harmatoznak szomorú mezei, — Katolikus hitnek ő volt szép virága...”

1. ISTVÁN KIRÁLY NYILVÁNOS ÉLETE

Legjellemzőbb vonása az Egyház iránt táplált lángoló szeretete. Elgondolom, mit tett ő Krisztus országáért. Ez volt ám a nagy megajánlás!

Véres csatákat vív a kereszténységért, aztán megteszi valósággal párjukat ritkító alapítványait. Látom a történelmi távlatból, a homályból előteremni Pannonhalmát, Esztergomot, a püspökségeket és apátságokat, szóval mindazt, ami ennek a szép kis országnak kultúráját, dicsőséget és szilárdságot hozott. Sőt Róma, Jeruzsálem és Konstantinápoly is hirdették vallásos bőkezűségét.

Lelkületét jellemzik fiának, Imrének adott nagyszerű intelmei: „Mivel a királyi méltóság magaslatára csak olyanoknak kell emelkedniök, akik a katolikus hitbe vannak avatva, e miatt íme, intelmeink sorában a hitet tesszük az első helyre...”

István sziklára épített: amit ő alkotott, az ma is áll, és a legjobb, amivel bírunk.

Hálákat adok Istennek mindazért, amiben István útján engem is részesített. Tanulok Istvántól igazi hazaszeretetet. Kipanaszkodom neki magam. Kérem, hogy áldott Jobbja továbbra is vezérelje ezt a nemzetet és küldjön neki önzetlen, nagy fiakat, akik megvédik és jobb jövő felé vezérlik.

2. ISTVÁN MAGÁNÉLETE

a) István elsősorban az *imának* embere. Lelke, úgylátszik, mindig Istennel tele. Ismeri ő az éjtszakai imákat, virrasztásokat, vigasztalásokat, amelyek közt bő könnyeket hullat. Ekkor születnek nagy tervei és elhatározásai. Nagy az áhítata főleg a Szent Szűz iránt... Ő címezi Máriát hivatalosan is a Magyarok Nagyasszonyának. Már ez is bevilágít lelki életének mélységeibe.

b) Tevékeny a felebaráti szeretete. Ezt dicsőíti meg Isten épen maradt szent jobbjaiban. Éjjente is látogatja a szegényeket, betegeket, jóllehet e miatt nem egyszer megaláztatást szenved. Még szakállát is tépik az alamizsnán összevesző koldusok. Sokszor még ruháit és ékszereit is a szegényeknek adta és lábaikat mosogatta.

c) Nagy volt benne az *ellenség szeretete*. Thiétmár állítja róla, hogy sohasem hallotta, hogy valaki a legyőzöttekkel szemben oly kegyelmes lett volna. Sőt halála után 45 évvel, László nem tudja sírjáról a követ elmozdítani, míg rokonával, Salamonnal ki nem békül. Hermannus azt állítja róla: „Meghalt a jók közt a legszelídebb.”

d) A keresztből kijutott neki bőven, — hiszen szent volt. Soká betegeskedik. Fia, ösz-szes reménye, ifjú korában meghal. Országá sorsa homályos, bizonytalan! Mennyi és mek-kora vigasztalan órának, éjtszakának volt ez az okozója. De mégis, halálos ágyának kemény keresztyéről reménykedve néz a jobb jövőbe, bizakodva a nagy Pátrónában, a Boldogságos Szűzben. A szentség összes jeleivel hagyta itt a földet, hogy onnan felülről örködjék örök-sége felett.

Beszélgetés az Úrral, a Szent Szűzzel és Szent Istvánnal az elmélkedés anyaga szerint. Imádkozom hazám jobb sorsáért, az elszakadt testvérek visszatéréséért, hogy ők is mind katolikusok legyenek, mint közös Atyánk és legnagyobb jótevőnk, István.

Felteszem magamban, hogy az igazi haza-szeretetet István iránti szeretetből és tiszte-letből is, főleg azáltal gyakorlom, hogy az leszek, aminek lennem kell, s hivatásbeli kö-telmeim teljesítésére különös gondot fordít-ok ...

XLVIII

A BOLDOGSÁGOS SZŰZ SZÜLETÉSE NAPJÁN

*„A te születésed, Szűz Isten-
anya, örömet jelentett az egész
világnak.” (Liturgia.)*

1. SZŰZ MÁRIA NAGY A KICSINYSÉGBEN

Mária születésekor az egyszerű, szegényes, pátriárkális házat nagy öröm tölti be. Örülnek a gyermek szülõi. Talán sejtették is, hogy ebben a leánykában „Isten meglátogatta az ő népét”.¹ Mert ez a kis virág hozza meg a várva-várt gyümölcsöt, az áldást a bűnátkozta földre. Mi is egyesüljünk érzelemben velük. Hiszen a mienk is az ő örömük. Hálálkodjunk Istennek és üdvözljük a fakadó hajnalt, amely jelzi már, sőt hozza a felkelő Napot.

Aztán feltekintünk az égre. Ime az Atya a legnagyobb gyönyörrel tekint le erre a bölcsőre. A Szentlélek pedig munkában van, hogy a Fiú számára méltó hajlékot készítsen. Mert nagy dolog ám a véghetetlen, örök, mindenható Istennek, a Teremtőnek anyjává lenni! Ki tudná ezt megérteni? Az Úr már ezred évek óta készülődik e műre. Most végre a Szentlélek munkába fog. Nagy dolog Istent magába fo-adni, Vele egyesülni. Gondolok a szentáldozásra. Noé 100 évig készíti bárkáját, maga és

kicsi családja számára. És én készülök-e Istenem méltó befogadására? Érzem, hogy e célból szinte újra kellene születnem, aztán egész életemet erre berendeznem. Ide, ehhez a bölcsőhöz jövök tehát lelkileg újra születni. Lám! nekem is ily kicsinynek, alázatosnak, ártatlannak kell lennem, hasonlónak Máriához, hogy méltó áldozó legyek. Megpróbálom ezt most legalább vágyban és szándékom szerint. Aztán Szűz Máriára bízom, neki ajánlom magamat, hogy vele együtt nagyra nőjek. Kérek ehhez szt. őrzőangyalomtól is oltalmat és segítséget.

2. MÁRIA MÁR SZÜLETÉSÉBEN MINTÁJA AZ ÉLETSZENTSÉGNEK

Ebben az áteredő büntől mentes lélekben az isteni kegyelem munkája szabad, könnyű és teljes. Éppen azért Mária lelke kezdettől fogva egészen Istenre van beirányozva, mint a virág a nap felé van fordulva. Semmi rendetlen érzélem, sőt semmi szórakozottság sem zavarja röptében Istenéhez. Mily szép sugár Ő a mi régi otthonunkból, a paradicsomból, amelynek mi száműzöttei vagyunk. Modellje Ő az eredeti igazság állapotának, amelybe az ember a bűnbeesés előtt volt. Mária csupa rend, csupa harmónia. Lelke hódol Istennek és alacsonyabb természete a józan észnek. Minden tehetsége, érzéke csupa tisztaság. Minő szeretet lángol már ebben a kicsiny szívben Isten iránt és készség, hogy kincseit velünk, szegény kis testvéreivel is megossza.

Szemlélődve élvezem ezt a virágillatos léget. Érzem, hogy erre a harmóniára kell nekem

magamat felküzdennem. Ime megszületett a tisztán emberi minta, oltalom és segélyforrás. Van most már reményem, hogy én is szentté leszek. Hiszen jól ismerem erre az eszközöket. Látom Máriában. Ime a kicsinység, alázatosság, isteni és felebaráti szeretet, a készség, hogy imával, példával másokat is segítek...

3. MÁRIA NEVE

Az újszülött csakhamar megkapja a Mária nevet, Isten adta ezt neki. Ezt a titokzatos nevet, „Mária” már Mózes és Áron nővére is viselte, aki a Vörös-tengeren való csodálatos átkelést megénekelte, s ezt a szép nevet, „Mária”, „*Dominatrix maris*” — a „Tenger Úrnője” — így megérdemelte. De a „Tenger Úrnője” sokkal inkább Mária, vagyis az, kinek lába elől a bűn keserű hullámai visszariadnak és neki és követőinek sértetlen átkelést biztosítanak. Az én utaim is veszélyekkel teljesek, jobbról, balról tornyosulnak köröttem a hullám-hegyek. Megfogom tehát Mária kicsi kezét, Ő majd átvezet és megőrzi minden szennytől, kárhozattól szegény lelkemet.

A Mária nevet némelyek „*Megvilágosított-nak*” és „*Megvilágosítónak*” magyarázzák. Ő csakugyan Megvilágosított, aki nem magából, hanem Fiából mint forrásból meríti fényét. Ezért hasonlítható Ő oly találóan a holdhoz. De Ő Megvilágosító is, mint aki Fiához, az igazi világossághoz, Jézushoz vezet, bemutatva Őt a lehető leghűbb másolatban az emberiségnek. Némelyek a Mária nevet a „*tenger csillagával*” hozzák összefüggésbe. Maga a liturgia

Máriát mint tengercsillagot köszönti. Az Egyház hajójának mi vagyunk az evezősei. De Mária nélkül biztos partot ki remélhet? Isten maga is végtelen tenger, akinek mélységeit soha senki meg nem mérheti. Ezt csak Ő maga ismeri. Igazságos haragja elmeríthet. De im itt a mi reménységünk, Mária, a *Tenger Csillaga*. Máskor megint a Mária név a *tengernyi fájdalomra* emlékezteti az Egyházat, amikor reá alkalmazza Jeremiás siralmainak versét: „Nagy, mint a tenger, a te romlásod (összetöröttség), ki gyógyíthatna meg téged?”¹² Mindezt fontolgatom s beszélgetésemet, imámat a Boldogságos Szűzhöz ezekkel kapcsolatban szövöm, fonom. Szent Bernát gyönyörű felhívását is felhasználhatom: „Bárki légy is, aki úgy érzed és tapasztalod, hogy inkább az élettenger viharaitól hányatol s nem a föld biztos útait járod, szemed le ne vedd erről a csillagról, ha menekedni kívánsz a feltornyosuló hullámokból. Ha a kísértések szélvésze tör reád, és ki akarod kerülni a sziklát, tekints e csillagra és hívjad segélyül Máriát. Ha kevélységnek, nagyra-vágyásnak, megszólásnak, versengésnek hullámai hajócskádat csapkodják, tekints e csillagra és hívd segélyül Máriát! Ha a harag, a kapzsiság, ha a testi kívánság fenyeget, szemed Máriáról le ne vedd! Ha vétkeid borzalmas volta már-már a kétségbeesés örvényébe dönt, a gondolat Máriára öntsön beléd új reményt és adjon új erőt! Tehát minden viszontagságban, aggodalomban gondolj Máriára, számíts pártfogására. De hogy oltalmát bizton megnyerjed, kell, hogy életpéldáját is erődhöz képest kövessed!... S akkor majd tapasztalatból meg-

ismered, hogy mily méltán viseli Mária ezt a fenséges, szép nevet.”

Felteszem magamban, hogy megfogadom Szent Bernát tanácsát, és a kísértés és bánat óráiban Mária neve segélyül hívásában keresek menedéket.

¹ Lk. 7, 16. — ² Jer. Gyászé. 2, 13.

XLIX

LISIEUXI SZENT TERÉZ ÜNNEPÉN

Előgyakorlat az égből rózsákat hullató Szent, akitől kérem, hogy engem elsősorban az isteni szeretet rózsájával ajándékozzon meg.

1. „A SZERETET A TÖKÉLETESSÉG KÖTELÉKE”¹

Szent Terézre is illik, amit Stolz magyaroni Szent Erzsébetről oly szépen mond, hogy lelkének kelyhe — mint a kis virágé — élte hajnalától fogva Isten felé tárult és egészen az alkonyatig az isteni Napot kísérte. Már zsenge korától kezdve elhatározza, hogy Istentől soha semmit meg nem tagad, s neki szenteli egészen életét. Mily természetes és bölcs elhatározás ez, de mégis minő ritka. Ez az odaadó szeretet volt minden cselekedetének rúgója. „Eszközt keres, — feleli egyik rokonának — amely a tökéletességre vezet? Én csak egyetlen egyet ismerek, és ez a *szeretet*.” Ez fejti meg a titkot, hogy bár oly szédítő fokát érte el a tökéletességnek, mégis amikor kérdik, vajjon sokat kellett-e küzdenie, határozott *nemmel* felel. A szeretet ugyanis mindent megkönnyít. Halálos ágyán is hangsúlyozza,

hogy ő egész élete folyamán semmi egyebet sem adott Istennek, hanem csupán a szeretetet. „A legragyogóbb dolgok — mondja — a mindent bearanyozó szeretet nélkül Isten szemében értéktelenek. Az Úr Jézus éppen ezért nem kíván tőlünk nagy műveket, fényes tetteket, hanem csak azt az egyet, hogy benne rendületlenül bizzunk, s hálás szívvel fogadjuk tőle a jótéteményeket.”

„Az Úr Isten, aki magáról mondja: „Ha éhezném, nem kellene neked szólnom”,¹ Krisztusban mégis megnyitja ajkát és csepp vizet kér a szamaritán asszonytól, mert *szomjazza szeretetünket*.”

2. SZENT TERÉZ SZERETETE MUNKÁS

A szeretet nem csupa érzelem, hanem lényege szerint tett. Ez a tett pedig önmagunk feláldozása. Teréz is így imádkozik: „Ó Jézus, harcolni akarok szeretetből életem végéig. Mert te sem akartál nyugodni a földön, én is követni kívánom példádat. Epedve vágyom dicsőségedért küzdeni. Esdve kérek, erősíts meg, adj bátorságot, vétezz fel a harcra.” Szinte rögeszméje az Anyaszentegyház, annak papjai, főleg misszionáriusai. Csaknem kizárólag nekik áldozza életét, értük szenved, imádkozik és dolgozik. Aztán a lelkek. Mennyi elvész közülük! Jézusnak ez végtelenül fáj. Márpedig az ő életcélja Jézusnak örömet okozni. A lelkekért minden áldozatra kész.

„Sokan mentegetődznek: „nincsen erőm az áldozatra”. Vegyenek hát erőt magukon! Ez olykor nehéz, de Isten nem tagadja meg soha

az első kegyelmet, amely bátorságot ad önmagunk legyőzésére. Ha a lélek a kegyelemmel közreműködik, nyomban megvilágosodik. Erre aztán a szív is megerősödik és az ember győzelemről győzelemre megy." Így beszélt Teréz s így cselekedett. „Ugyan mi értelme volna, — mondja ismét egyik ujoncnőnek — ha ön csak akkor kezdene küzdeni, ha már bátorságot érez magában? Mi baj az, ha nincs is bátorsága! A földolog, hogy úgy cselekedjék, mintha volna." „Úgy szeretném, — szólát máskor — ha önt bátor katonának látnám, aki nem panaszkodik saját szenvedései miatt, aki bajtársai sebeit súlyosnak tartja, ezzel szemben csak karcolásnak a sajátjait."

3. TERÉZ SZERETETE NAGYLELKŰ, ÖNZETLEN

Nagylelkű, önzetlen a szeretet, nem a vígaszokban, hanem a szörnyű szárazságban. Teréz is bőven tapasztalta ezt. Szinte alig mer szólni a hit elleni kísértéseiről, amelyek az e nemű lelki állapotnak rendes kísérői szoktak lenni. Alig beszél valamit lelki éjtszakáiról, amelyekben csupán a hitnek halovány mécsese világított neki. Ő éppen ebben látta a módot, hogy igazi szeretetet gyakoroljon. „Csakis önmagunk teljes feláldozását lehet — úgymond — igazi szeretetnek nevezni."

Ime, tehát a szeretet izzásban tarthatja tűrni és áldozni kész akaratunkat a nélkül, hogy abból bármit is éreznénk, sőt akkor is, amikor az ellenkező érzelmek ostromolják lelkünket.

Mint Nagy Szent Teréz, csak azért akar

tovább élni, hogy többet tudjon szenvedni. „Nem kértem soha a jó Istentől, — mondja — hogy fiatalon haljak meg. Ezt gyávaságnak tekintettem volna.” „Szabad vagyok, mint a madár, — szólt máskor — nem aggaszt már semmi sem. Az sem, amitől azelőtt annyira félttem, hogy hosszas betegségemmel a zárdának terhére leszek. Ha a jó Isten úgy akarja, készséggel abba is beleegyezek, hogy életemet hosszú éveken át betegség sorvassza és lelkemet gyötrelem kínozza... De a hosszú élettől sem félek. A szenvedés nem rettent vissza.” „Aldott az Úr, az én Istenem, ki kezemet harcra tanítja, ujjaimat viadalra. Ő az én irgalmam és gyámolítóm, oltalmazóm és megszabadítóm, védelmezőm és reménységem.” Ő is elvnek tüzi ki, amit Amerikában még néhol villamos megállóknál is kiírnak, hogy az embereket türelemre neveljék: „Engedelmeskedj és mosolyogj!”

4. TERÉZ SZERETETE GYENGÉD

„Az isteni tolvajtól”, a haláltól nem retteg. A szeretet nem fél. Szeress és majd nem félsz! „Ő ha tudná, — mondja valakinek — mily kedves lesz hozzám az Úr az ítéletkor. De még ha kicsit szigorú lesz is, szelídnek találom majd Őt, hiszen jól ismerem. Legyen meggyőződve, még ha a tisztítóhelyre kellene is mennem, annak is örülnék. Én tudom, mit tennék akkor. Mint a három ifjú a tüzes kemencében, sétálnék és a szeretet dalát zengeném.” — Elhatározza, hogy az égbe lépve, még ha nem lepődnék is meg, ezt mégis úgy *mutatja*, hogy

a jó Istennek *jól essék*. Viszont a kellemetlenséget rejtegeti, fagyoskodó kezecskéit is csak suttyomban dörzsölgeti, hogy a „jó Isten észre se vegye“, mert ő nem szeret nekünk kellemetlenséget okozni.

Tanuljunk Teréztől! Szívünk ezentúl legyen egészen Jézusé! Hiszen, mint ő mondja, ez a szív amúgy is kicsi, oly kicsi, mint a homokszem. Ha másnak is megnyitnám, nem maradna ott hely az isteni Mesternek.

Ó, mily boldogító lenne, ha Isten, látva bennünk is a munkás, önzetlen, gyengéd szeretetet, egyszer, mint Teréznek, nekünk is azt üzenné, hogy teljesen meg van velünk elégedve.

Beszélgetés az Úrral s hű szolgájával, Terézszel, akinek szívét a Teremtő valóban remekbe alkotta. Kérjünk tőlük *több szeretetet*.

Elhatározom, hogy ma többször felindítom magamban az isteni szeretet indulatát.

¹ Kol. 3, 14. — ² 49. zsol. 12. — ³ 143. zsolt. 1, 2.

NOVEMBER 1.

L

MINDENSZENTEK ÜNNEPÉN

Első előgyakorlat. A szentírási szöveg. „Nagy sereget láték, melyet senki sem volt képes megszámlálni... a trón előtt és a Bárány színe előtt állni hosszú fehér ruhákba öltözve, és kezükben pálmaág.”¹

Második előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy a Szentek nyomdokába lépve, egykor dicsőségüket is megosszam.

1. „AKIKET ELEVE RENDELT . . .”²

Mindenekelőtt csodálom Istennek irgalmát és nagylelkűségét, amellyel a Szenteket ingyen, szeretetből, érdemük nélkül kiválasztotta és előrelátott közreműködésükkel csodálatos módon az örök dicsőségre juttatta.

„Akiket eleve ismert, azokat eleve arra is rendelte, hogy hasonlók legyenek Fia formájához, s így ő elsőszülött legyen a sok testvér között. Akiket pedig eleve rendelt, azokat meg is hívta, és akiket meghívott, azokat megigazultakká is tette; akiket pedig megigazultakká tett, azokat meg is dicsőítette.”³ Csodálom a Szentek kiválasztottságának titkát és annak egész rendjét. Gratulálok nekik és dicsőítem

a Szerzõt, Istent, Ó ugyanis csupa jóságból „kiválasztotta őket a világ teremtése előtt, hogy szentek és szeplőtelenek legyenek előtte a szeretetben.”

Elválasztotta őket, hogy „megismertesse dicsőségének kincseit az irgalmasságnak edényein, kiket előre készített a dicsőségre.” Ezen választottság erejénél fogva, jóllehet talán a romlott világ ölen születtek, Isten őket a hit fényével megvilágosította, kegyelmével megszentelte, ajándékaival elhalmozta, kézen vezette, végül a boldog pillanatot megjelölte, amelyben elhagyva a földi nyomorúságot, a mennyei boldogságba költözhetnek át.

Ó boldog, ezerszer boldog lelkek, akikre Isten irgalmas szemmel tekintett, „s akiknek eléjük sietett boldogító áldással, fejükre drágaköböl koronát helyezett. Életet kértek tőle, s ő megadta nekik, hogy sokáig éljenek, időtlen-időkig.”

Itt hálákat adok egyben az én választottságomért is, amelynek az Úr biztos jeleivel halmoz el. Ilyenek hivatásom az ő igaz Egyházába, esetleg — ami még biztosabb — a szerzetesi állapotra, a lelkiéletre, a szenvedésre, üldöztetésre stb.

Fejezd be kérlek, Uram! rajtam is jóságos művedet, és add, hogy — amire engem is meghívtál — szentté legyek.

2. „MEGKIVÁNTATIK, HOGY KIKI HŰSÉGESNEK TALÁLTASSÉK”

Fontolgatom a Szentek *hűségét* a kegyelem sugalmainak követésében. Mindannyian megszívlelték, amit Krisztus nekik mondott: „Ha

valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye föl keresztjét. és kövessen engem.”⁸

Valamennyi kitűnt az önszeretet elleni csatában, a test iránti szent gyűlöletben, megtagadva attól minden rendetlent. Mind hordotta Krisztus keresztjét s üldözte magában a világ szellemét, a kísértésekben megállotta helyét. Ha itt-ott botlottak, — hiszen ők is csak emberek voltak — megvezekelték érte.

Fontolgam, vajjon magam a kereszt királyi útját járom-e? Meghaltam-e már a bűnnek, ellentmondok-e az ördög, világ és test részéről támadt kísértéseknek? Elmondhatom-e már Szent Pállal: „Élek, pedig már nem én, hanem Krisztus él bennem?”⁹

Amíg tehát egyrészt ujjongok, Uram, hogy Szenteid oly hűségesek voltak hozzád és oly nagy lélekkel járták a tökéletesség útját, addig másrészt pirulnom kell, mikor a saját lanyhaságomra gondolok. Vajjon ily nagy cél: szentté lenni, nem érdemelne-e meg több erőfeszítést és áldozatot? Nem nyugszom, míg a tökéletességnek azt a fokát el nem érem, amelyet Isten jósága öröktől fogva szánt nekem.

3. „HÜSÉGES AZ ISTEN”¹⁰

Meg gondolom, hogy Isten mennyire beváltja ígérését: „Aki megdicsőít engem, azt megdicsőítem.”¹¹

a) A Szenteknél, csekély kivétellel, rendszeren gyönyörű az élet-naplemente, pályájuk végén többnyire közelismerésben részesülnek.

b) Maga a halál reájuk rendszeren már a mennyország előíze.

c) Elköltözésük után a hálás Egyház állandóan ünnepli őket.

Egy-egy szenttéavatás valóságos királykoronázás. Képeik, ereklyéik nagy becsben állnak, oltáraik a világ végéig köztiszteletre találhatnak. Pedig itt a földön igen gyakran csaknem egészen jelentéktelen szerepet töltöttek be. Amde a főcélt kitűnően megvalósították: a saját viszonyaik szerint Istent hűen szolgálták. Ez minden, a többi semmi. Ottfenn pedig „a seregek Ura dicsőséges koronájuk és ragyogó koszorújuk.”¹²

Mit gondolsz, lelkem? Érdemes-e szentül élni ily jutalomért?

Hálát adok Uram, hogy a te dicsőségedet a mi boldogságunkba helyezted. Viszont az én boldogságom is a te dicsőségednek előmozdítása legyen. Aztán bízom!

Hiszen az ég már számos címen az enyém. Másrészt „csak egy lépés választ el engem a haláltól”,¹³ így tehát a mennyországtól is. Hányan és hányan várnak már ott reám, akikkel jót tettem, akiket az égbe segítetttem...

Wéber káplán a múlt század elején Mittelbergben (Allgau) szegény koldusfiúcskát fogadot be szobájába és ápolta, míg az meg nem halt. A következő télen a fiókegyházból betegellátás után hazatérve, eltévedt, és gyenge jéggel, friss hóval borított mocsárba szakadt. Már készült a halálra, mikor megjelenik előtte kis pártfogoltja égi fényben ragyogva, kisérti őt helyzetéből és eligazítja.

Minél több a Szent az égből, főleg akiket én is segítettem oda, annál inkább növekszik reménységem tebenned, Uram, „Aki felemeled

a nyomorultat a porból, felsegíted a szegényt a sárból, hogy helyet adj nekik a fejedelmek között . . .”¹ Hányszor műveltél már ezt a csodát, ámde „nem rövidült meg az Úr keze.”²

Beszélgetés az Úrral és Szenteivel. Kérem jószágos pártfogásukat, hogy amit Isten bennem megkezdett, az üdvösség és tökéletesség munkáját, szerencsésen be is fejezze.

Használhatjuk végezetül az Egyház liturgikus imáját: „Isten, kinek irgalma határtalan és jóságának kincse kimeríthetetlen, hálát adunk szent Fölségednek a nyujtott javakért és szüntelen könyörgünk Kegyességedhez, hogy te, aki az esedezőknek megadod kérésüket, ne hagyd el őket, hanem készítsd őket a jövőendő jutalomra. Amen.

Felteszem magamban, hogy ma a borús, ködös földről gyakran feltekintek az örök derű honába. Vágyakat ébresztenek magamban, menyeyei vágyakat, de egyben elhatározást is, hogy a még hátralévő időben, amely talán rövidebb mint sejtem, az eget nagyobb fokban megérinteni igyekszem.

¹ Jel. k. 7, 9. — ² Róm. 8, 30. — ³ Róm. 8, 29. 30. — ⁴ V. ö. Ef. 1, 4. — ⁵ Róm. 9, 23. — ⁶ V. ö. 20. zsolt. 4, 5. — ⁷ I Kor. 3, 4. 2. — ⁸ Mt. 16, 24. — ⁹ Gal. 2, 20. — ¹⁰ I Kor. 1, 9. — ¹¹ I Kor. 2, 30. — ¹² V. ö. Iz. 28, 5. — ¹³ I Kir. 20, 3. — ¹⁴ V. ö. 112. zsolt. 7, 8. — ¹⁵ V. ö. Iz. 59, 1.

TARTALOMJEGYZÉK

Pünkösöd utáni XXII. hét

Vasárnap.	
Két úrnak nem lehet szolgálni	3
Hétfő.	
A kegyetlen szolga a)	10
Kedd.	
A kegyetlen szolga b)	16
Szerda.	
A kegyetlen szolga c)	22
Csütörtök.	
A szálla és gerenda	29
Péntek.	
Szent dolgok profanálása . . .	34
Szombat.	
A kérő gyermek . . .	41

Pünkösöd utáni XXIII. hét

Vasárnap.	
Az igazságtalan bíró .	47
Hétfő.	
A két adós .	54
Kedd.	
A toronyépítés és hadviselés .	62

Szerda.	
A föld sója, Világosság a gyertyatartón.	
A hegyen épült város	68
Csütörtök.	
Tanítvány, szolgál, háznép . . .	74
Péntek.	
A sziklára és a homokra épített ház . . .	80
Szombat.	
A világ világossága	86

Pünkösöd utáni XXIV. hét

Vasárnap.	
A búzaszem	92
Hétfő.	
A szőlőtő	98
Kedd.	
Az orvos	104
Szerda.	
A jó Pásztor	110
Csütörtök.	
Az elveszett juh	116
Péntek.	
A tékozló fiú a)	123
Szombat.	
A tékozló fiú b)	129

Pünkösöd utáni XXV. hét

Vasárnap.	
Az adópénz	135
Hétfő.	
Szent Péter vallomása a)	141
Kedd.	
Szent Péter vallomása b)	146

Szerda.	
A házasságtörő asszony felmentése a)	. . . 151
Csütörtök.	
A házasságtörő asszony felmentése b)	. . . 157
Péntek.	
Krisztus lelke, szentelj meg engem	. 162
Szombat.	
Krisztus teste, üdvözíts engem	 169

Pünkösd utáni XXVI. hét

Vasárnap.	
Krisztus vére, ihless meg engem	 174
Hétfő.	
Krisztus oldalából kifolyó víz, tisztíts meg engem	 180
Kedd.	
Krisztus kínszenvedése, erősíts meg engem	. 186
Szerda.	
Ó édes Jézus, hallgass meg engem,	
A Te sebeidbe rejts el engem,	
Ne engedd, hogy téled elszakadjak	. 192
Csütörtök.	
A gonosz ellenségtől oltalmaz engem	. . . 197
Péntek.	
Halálom óráján hívj el engem	. 203
Szombat.	
És juttass magadhoz engem,	
Hogy szenteiddel dícsérjelek Téged	
Mindörökkön-örökké. Amen.	 209

Szentek

Dec. 3. Xavéri Szent Ferenc ünnepén	 215
Dec. 8. A Szeplőtelen Fogantatás ünnepén a)	. 219

Dec. 8. A Szeplőtelen Fogantatás ünnepén b)	223
Márc. 19. Szent József ünnepén	228
Jún. 21. Szent Alajos ünnepén	232
Jún. 30. Szent Pál apostol ünnepén a)	237
Jún. 30. Szent Pál apostol ünnepén b)	241
Jún. 30. Szent Pál apostol ünnepén c)	245
Júl. 2. A Boldogságos Szűz látogatása Szent Erzsébetnél	250
Júl. 31. Loyolai Szent Ignác ünnepén	254
Aug. 15. A Boldogságos Szűz mennybe felvétele ünnepén	258
Aug. 20. Szent István király ünnepén	264
Szept. 8. A Boldogságos Szűz születése napján	268
Okt. 3. Lisieuxi Szent Teréz ünnepén	273
Nov. 1. Mindenszentek ünnepén	278

Az elmélkedések 8 kötetének technikai megalkotásában, az indexek készítésében szorgos és áldozatos munkát fejtettek ki

Konkoly Anna és

Sztojka Gabriella

tanárnők.

Isten jutalmazza meg őket!

RÖVIDÍTÉSEK:

- H. E. = Harmatozzatok egek.
P. N. = Példát adtam nektek.
K. I. = A Kereszt Iskolája.
K. D. = A Kereszt Diadala.
Sz. M. = Szeretett minket.
T. T. = Tanuljatok tőlem.
P. Sz. = Példabeszédekben szólott.
I. É. = Igazság és élet.

AZ ELMÉLKEDÉSEK FELOSZTÁSA A LELKIGYAKORLAT SZERINT:

ELSŐ HÉT:

Sor-szám	Lelkigyakorlat elmélkedéseinek tárgya	Melyik könyvben?	Lapszám
1.	Az ember rendeltetéséről	Sz. M. T. T. P. Sz. I. É.	27. 429. 177. 3.
2.	A teremtmények rendeltetéséről	H. E. Sz. M. T. T.	48. 244. 3.
3.	A teremtmények iránti közömbösségről	T. T.	3. 7.
4.	Ádám vétkéről saját személyében és ivadékaiban	T. T.	251.
5.	Saját személyes bűneinkről és a halálos bűn mérhetetlen gonoszságáról	K. I. T. T. P. Sz. I. É.	61. 243. 323. 266. 288. 116. 188.
6.	A poklóról	P. Sz. I. É.	241. 244. 308. 314. 155.
7.	A halálról	K. D. P. Sz. I. É.	39. 40. 214. 203. 259.
8.	A külön ítéletről	P. Sz. I. É.	294. 10. 16.
9.	Az utolsó v. világítéletről	K. D. P. Sz. I. É.	252. 164. 171. 47.
10.	A bocsánatos bűnről	T. T.	273. 279.
11.	A tékozló fiú példabeszédéről	I. É.	123. 129. 286.

MÁSODIK HÉT:

Sor-szám	Lelkigyakorlat elmélkedéseinek tárgya	Melyik könyvben?	Lapszám
1.	Krisztus országa és a Sátán országa	P. Sz. T. T.	97. 105. 111. 349.
2.	Jézus Krisztus országáról	H. E. T. T.	42. 48. 54. 160.
3.	Megtestesülés titkáról	H. E.	81. 96.
4.	Jézus Krisztus születéséről	H. E.	179. 184. 189.
5.	A napkeleti bölcsekről	H. E.	251. 259. 266. 271. 277. 282. 289.
6.	A kis Jézus bemutatása a templomban	P. N.	5. 44.
7.	A Szent Család Egyiptomba menekül	P. N.	50. 61.
8.	Jézus a názáreti magányban	P. N.	73. 126. 11. 114.
9.	A tizenkétéves Jézus a templomban	P. N.	133.
10.	A két zászlóról	P. Sz.	105.
11.	Az emberek három osztályáról	P. Sz.	91.
12.	Az alázatosság három fokáról	T. T.	199.
13.	Krisztus Urunk megkezeszteléséről	P. N.	163.
14.	Krisztus Urunk hármasság megkísértéséről	P. N.	178. 184.
15.	Apostolok meghívása	P. N.	190. 207.
16.	Jézusnak első csodájáról a kánai menyegzőn	P. N.	208.
17.	Jézus Krisztusnak nyilvános életéről	P. N.	190. 196. 202.

Sor-szám	Lelkigyakorlat elmélkedéseinek tárgya	Melyik könyvben?	Lapszám
18.	Jézusról, amint a Genezáreti-tavon jár. Tengeri csodák	P. N. P. N.	240. 245.
19.	Krisztus hegyi beszédéről	T. T.	3. 133.
20.	Jézus Mária és Márta házánál	P. N.	280.

HARMADIK HÉT:

Bő anyag A Kereszt Iskolája c. könyvben.

Nevezetesen:

Sor-szám	Lelkigyakorlat elmélkedéseinek tárgya	Melyik könyvben?	Lapszám
1.	Az Oltáriszentség alapítása	K. I.	17.
2.	Krisztus haláltusája az Olajfákhegyén	K. I.	29—56.
3.	Krisztus bírái előtt	K. I.	71, 75, 85, 98.
4.	Krisztust ostromozzák	K. I.	113. 118.
5.	Krisztust tövissel koronázzák	K. I.	123.
6.	Krisztus hordozza a keresztet	K. I.	152.
7.	Krisztus a kereszten	K. I.	224.
8.	Krisztus halála után	K. I.	230.

NEGYEDIK HÉT:

Bő anyag A Kereszt Diadala c. könyvben.

Nevezetesen:

Sor- szám	Lelki gyakorlat elmélkedéseinek tárgya	Melyik könyv- ben?	Lapszám
1.	Feltámadott	K. D.	7—14.
2.	Látogatás Szűz Máriánál	K. D.	45. 51.
3.	Magdolna a sírnál	K. D.	68. 84.
4.	Jézus megjelenik a jámbor asszonyoknak	K. D.	91.
5.	Jézus megjelenik Péternek	K. D.	97.
6.	Jézus megjelenik az Emmausba menő tanítványoknak	K. D.	103. 139.
7.	Jézus megjelenik az apostoli-kollégiumnak	K. D.	144. 166.
8.	Jézus mennybemenetele	K. D.	234. 252.
9.	Az isteni szeretetről	K. D.	318.

**AZ EGYHÁZI ÉV EVANGÉLIUMAI
AZ ELMÉLKEDÉSI KÖTETEK BEN:**

Sor- szám	Evangéliumok az egyháziév vasár- és ünnepnapjaira	Melyik könyv?	Lapszám
1.	Advent első vasárnapján	P. Sz.	171.
2.	Advent második vasár- napján	H. E.	5.
3.	Advent harmadik vasár- napján	H. E.	18. 30.
4.	Advent negyedik vasár- napján	H. E.	167.
5.	Karácsony böjtjén	H. E.	167.
6.	Karácsony ünnepén	H. E.	194. 179.
7.	Szent István első vértanú	K. D.	303.
8.	Szent János evangélista	K. D.	203.
9.	Aprószentek napján	P. N.	67.
10.	Karácsonyutáni vasárnap	P. N.	5. 44.
11.	Újév napján	H. E.	220.
12.	Újév utáni vasárnap	P. N.	56.
13.	Vízkereszt ünnepén	H. E.	251. 259. 266. 271. 277. 282. 285.
14.	Vízkereszt után első va- sárnap	P. N.	133.
15.	Vízkereszt után második vasárnap	P. N.	208.
16.	Vízkereszt után harmadik vasárnap	Sz. M.	202. 209.

Sor- szám	Evangeliumok az egyházi év vasár- és ünnepnapjaira	Melyik könyv?	Lapszám
17.	Vízkereszt után negyedik vasárnap	P. N.	227.
18.	Vízkereszt után ötödik vasárnap	P. Sz.	20.
19.	Vízkereszt után hatodik vasárnap	P. Sz.	26. 32.
20.	Hetvenedvasárnap	P. Sz.	124.
21.	Hatvanadvasárnap	P. Sz.	6.
22.	Ötvenedvasárnap	P. Sz.	264.
23.	Hamvazószerdán	P. Sz.	214.
24.	Böjt első vasárnapján	P. N. T. T.	178. 310.
25.	Böjt második vasárnapján	P. N.	266.
26.	Böjt harmadik vasárnap- ján	Sz. M.	249.
27.	Böjt negyedik vasárnap- ján	P. N.	233.
28.	Feketevasárnap	K. I.	142.
29.	Virágvasárnap	P. N.	287.
30.	Húsvét után első (fehér) vasárnap	K. D.	144. 154.
31.	Húsvét után második va- sárnap	I. É.	110.
32.	Húsvét után harmadik vasárnap	K. I.	7.
33.	Húsvét után negyedik vasárnap	K. D.	267.

Sor- szám	Evangeliumok az egyházi év vasár- és ünnepnapjaira	Melyik könyv?	Lapszám
34.	Húsvét után ötödik va- sárnap	K. I.	26.
35.	Áldozócsütörtökön	K. D.	229.
36.	Húsvét után hatodik va- sárnap	K. D.	267.
37.	Pünkösd napján	K. D.	283.
38.	Pünkösdhétfőn	Sz. M.	112.
39.	Szentháromság vasár- napja	K. D. Sz. M.	211. 7.
40.	Pünkösd után első vásár- nap	T. T.	70.
41.	Pünkösd után második vasárnap	P. Sz.	149.
42.	Úrnapján	Sz. M.	34.
43.	Pünkösd után harmadik vasárnap	I. É.	116.
44.	Pünkösd után negyedik vasárnap	K. D.	203.
45.	Pünkösd után ötödik va- sárnap	T. T.	433.
46.	Pünkösd után hatodik vasárnap	P. N.	233.
47.	Pünkösd után hetedik vasárnap	P. Sz.	241.
48.	Pünkösd után nyolcadik vasárnap	P. Sz.	288. 294.
49.	Pünkösd után kilencedik vasárnap	P. N.	214.

Sor- szám	Evangeliumok az egyházi év vasár- és ünnepnapjaira	Melyik könyv?	Lapszám
50.	Pünkösd után tizedik va- sárnap	P. Sz. I. É.	182. 104.
51.	Pünkösd után tizenegye- dik vasárnap	Sz. M.	249.
52.	Pünkösd után tizenkette- dik vasárnap	P. Sz.	276. 282.
53.	Pünkösd után tizenhar- madik vasárnap	Sz. M.	228.
54.	Pünkösd után tizennegye- dik vasárnap	I. É. T. T.	3. 330.
55.	Pünkösd után tizenötö- dik vasárnap	Sz. M.	216. 222.
56.	Pünkösd után tizenha- todik vasárnap	Sz. M.	257.
57.	Pünkösd után tizenhete- dik vasárnap	Sz. M.	291. 2.
58.	Pünkösd után tizennyol- cadik vasárnap	P. Sz.	71.
59.	Pünkösd után tizenkilen- cedik vasárnap	P. Sz.	149. 157.
60.	Pünkösd után huszadik vasárnap	Sz. M.	202.
61.	Pünkösd után huszon- egyedik vasárnap	T. T.	72. 73.
62.	Pünkösd után huszon- kettedik vasárnap	I. É.	135.
63.	Pünkösd után huszon- harmadik vasárnap	Sz. M.	176. 183.
64.	Pünkösd után huszon- negyedik vasárnap	P. Sz.	26. 164.

BOLDOGSÁGOS SZÜZ MÁRIA ÜNNEPEI:

Sor-szám	Evangéliumok az egyházi év vasár- és ünnepnapjaira	Melyik könyv?	Lapszám
1.	Szeplőtelen fogantatás ünnepe (Dec. 8.)	I. É.	219. 223.
2.	Kisasszony napja (Szept. 8.)	I. É.	268.
3.	Szűz Mária névnapja (Szept. 12.)	I. É.	270.
4.	Szűz Mária bemutatása (Nov. 21.)	I. É.	223.
5.	Gyertyaszentelő Boldogasszony (Febr. 2.)	P. N.	5.
6.	Gyümölcsoltó Boldogasszony (Márc. 25.)	H. E.	113.
7.	Sarlós Boldogasszony (Júl. 2.)	H. E. I. É.	155. 250.
8.	Fájdalmas Anya (Nagypéntek előtti péntek Szept. 14. utáni péntek)	K. I.	182.
9.	Nagyboldogasszony (Aug. 15.)	I. É.	258.

ANGYALOK ÉS SZENTEK ÜNNEPEI:

Sor- szám	Evangeliumok az egyházi év vasár- és ünnepnapjaira	Melyik könyv?	Lapszám
1.	Őrangyalok ünnepe	T. T.	376. 396.
2.	Mindenszentek ünnepe	I. É.	278.
3.	Halottak napja	I. É.	22.
4.	András apostol ünnepe (No. 30.)	P. N.	190.
5.	Szent Mátyás apostol ünnepe (Febr. 24.)	K. D.	262.
6.	Szent Tamás apostol ün- nepe (Dec. 21.)	K. D.	166.
7.	Szent József ünnepe (Márc. 19.)	H. E. I. É.	167. 228.
8.	Szent Alajos ünnepe (Jún. 21.)	I. É.	232.
9.	Keresztelő Szent János ünnepe	P. N. H. E.	163. 5. 11. 18. 24. 30. 36.
10.	Szent Péter és Pál ünnepe (Jún. 29., jún. 30.)	K. D. I. É.	203. 141.
11.	Mária Magdolna ünnepe (Júl. 22.)	P. N.	251. 252.
12.	Szent Anna napja (Júl. 26.)	P. Sz.	38.
13.	Loyolai Szent Ignác ün- nepe (Júl. 31.)	I. É.	254.
14.	Urunk színe változása (Aug. 6.)	P. N.	266.
15.	Szent István király ünnepe (Aug. 20.)	I. É.	264.

Sor-szám	Evangeliumok az egyházi év vasár- és ünnepnapjaira	Melyik könyv?	Lapszám
16.	Szent Teréz (Lisieuxi) (Okt. 3.)	I. É.	273.
17.	Xavéri Szent Ferenc ünnepe (Dec. 3.)	I. É.	215.
18.	Szent Pál ünnepe (Jun. 30.)	I. É.	237. 241. 245.
19.	Szent Pál megtérése ünnepe (Jan. 25.)	K. D.	310.

VÁLTOZÓ ÜNNEPEK:

Sor-szám	Evangeliumok az egyházi év vasár- és ünnepnapjaira	Melyik könyv?	Lapszám
1.	Jézus Szent Neve	H. E.	226.
2.	Szent Család ünnepe	P. N.	5. 139.
3.	Jézus Szent Szíve ünnepe	K. I. Sz. M.	230. 86. 92. 98. 106. 112. 119. 126. 134. 142.

NÉVMUTATÓ

A

- Alajos Szt. H. E. 16, 217;
P. N. 41, 155; T. T. 315;
P. Sz. 102; I. É. 232.
András Szt. P. N. 190,
191, 193, 196, 235; K. I.
153; P. Sz. 65.

A

- Agoston Szt. H. E. 13, 14,
17, 20, 72, 112, 135, 136,
139; P. N. 20, 30, 191,
232; K. I. 59, 61, 179;
K. D. 21, 130, 148, 294;
Sz. M. 38, 64, 73; T. T.
193, 366. P. Sz. 15, 23,
131, 256; I. É. 209.

B

- Bernát Szt. H. E. 48, 49,
130, 143, 226, 229, 234;
P. N. 21; K. D. 45, 49,
86, 99, 191; T. T. 102;
Sz. M. 87; P. Sz. 205;
I. É. 271.

C

- Colombière H. E. 23; K. I.
25; Sz. M. 225; T. T.
27; 275.

- Cyprián Szt. H. E. 136; K.
I. 179; Sz. M. 57; T. T.
107, 329, 422; P. Sz.
15; I. É. 199, 211.

E

- Emmerich Katalin K. I. 8,
29, 47, 71, 113, 178, 182,
195, 219; K. D. 229,
298; Sz. M. 196; I. É.
25.

F

- Ferenc Szt. Assisi H. E.
94, 212, 213, 229; K. D.
294; T. T. 19, 86, 148,
213; P. Sz. 133; I. É.
40, 139, 160.
— Borgias H. E. 272; P.
Sz. 172.
— Szalézi H. E. 16, 50;
P. N. 42, 97; Sz. M.
278; T. T. 26, 97, 397;
P. Sz. 9, 23.
— Xavéri H. E. 71, 94,
227, 247; P. N. 94; K.
D. 294; Sz. M. 120, 145;
T. T. 203; P. Sz. 101;
I. É. 181, 215.
Flavius József P. N. 7; K.

I. 115; T. T. 14; P. Sz. 6, 266.
Franciska Chantal H. E. 50; Sz. M. 245; T. T. 77; I. É. 19, 60.

I

Ignác Szt. Loyolai H. E. 43, 54, 61, 67, 82, 86, 94, 106, 159, 206, 273; P. N. 186, 210, 230, 284; K. D. 196, 288; Sz. M. 123; T. T. 43, 181; P. Sz. 101; I. É. 254.
István Szt. vértanú K. D. 303, 304.
János Szt. apostol H. E. 10, 23, 35, 41, 53, 67, 80; P. N. 191, 196, 220, 270; K. I. 29.
— Aranyszájú H. E. 135, 209, 218; K. I. 82; K. D. 41, 99; Sz. M. 57; T. T. 331; P. Sz. 61.
— Avila Boldog T. T. 266.
— Berchmans H. E. 62, 152, 262; P. N. 155; I. É. 65.
— Bosco Sz. M. 110.
— Colombini T. T. 234.
— Damasceni T. T. 385.
— II. fr. kir. P. N. 84.
— Szt. Gualberti T. T. 77.
— Istenes T. T. 57.
— Keresztelő H. E. 10, 18, 24, 36, 40, 52; P. N. 114, 159, 163, 173, 178.
— Keresztes P. N. 21, 109;

K. I. 100; P. Sz. 75.
— Klimacus I. É. 17.
— Vianney Sz. M. 110; T. T. 111, 226, 284; P. Sz. 185.
Jób H. E. 20, 23; P. N. 21, 141; K. I. 119; K. D. 124; Sz. M. 247; T. T. 17, 178.
Jordán H. E. 5, 11, 12, 37, 252; P. N. 74, 134, 159, 163, 171, 176, 190, 200; T. T. 13, 139; P. Sz. 5.
József Szt. H. E. 9, 70, 99, 106, 113, 144, 162, 171, 180, 212, 224, 289; P. N. 6, 50, 54, 63, 80, 95, 137, 140, 157, 197; K. D. 50; I. É. 228.
— Arimathei K. I. 230, 233.
— Copertinói Szt. I. É. 77.
— Egyptomi P. N. 51.
— K. D. 13, 243; T. T. 178, 314; P. Sz. 202; I. É. 228.
— Kalazanci T. T. 314.
— Leonissai P. Sz. 83.

K

Ketter T. T. 233.
Khán Chadrur P. Sz. 279.
Kiel I. É. 155.
Kinsky T. T. 426.
Kleantes T. T. 212.
Korgh Tønning dr. I. É. 107.
Kosciuskó P. Sz. 299.

Kraus Mihály T. T. 232.
 Kreiten P. Sz. 274; I. É.
 65.
 Kreuger I. É. 119.

L

Lacordaire T. T. 233, 317;
 P. Sz. 69, 191, 259; I.
 É. 23, 72, 138.
 Lajos Thüringiai P. Sz.
 298.
 — Szt. Granadai T. T.
 226.
 — Szt. Király H. E. 134;
 P. N. 176; K. I. 126; T.
 T. 17.
 — XI. T. T. 58.
 — XIV. P. N. 94; P. Sz.
 69; I. É. 205.
 Lamarck T. T. 332.
 Langbehn T. T. 347, 427;
 P. Sz. 23, 34, 158; I. É.
 32.
 Lavater K. I. 19; Sz. M.
 231; T. T. 426.
 Lehler T. T. 425.
 Leibniz I. É. 44.
 Leconte de Lisle T. T.
 247.
 Lellisi Kamill Szt. T. T.
 57.
 Lenau I. É. 129.
 Lessius H. E. 219.
 Libermann I. É. 97.
 Linhardt I. É. 24, 25.
 Linné T. T. 346; P. Sz.
 258.
 Lippert T. T. 155.
 Lisimachus I. É. 130.
 Liszt Ferenc P. Sz. 225.

Lőrinc T. T. 128.
 — Jusztniáni Szt. T. T.
 192, 202; I. É. 177, 225.
 Lucie Christine I. É. 159.

M

Mac Carty S. J. I. É. 145.
 Machbeth Lady T. T. 256.
 Madách T. T. 64.
 Magdolna Bűnbánó H. E.
 16, 77, 187; P. N. 47,
 256, 259, 260, 273, 281,
 284; K. I. 156, 182; K.
 D. 7.
 Maille P. Sz. 67.
 Margit Szt. Al. H. E. 28,
 247, 249; P. N. 41; K.
 I. 136, 185; K. D. 95;
 I. É. 181.
 — Árpádházi T. T. 88.
 — Kortonai T. T. 399; P.
 Sz. 298.
 Mastrilli Marcell S. J.
 I. É. 218.
 Masseo T. T. 213.
 Max Hayer P. Sz. 237.
 — Réger P. Sz. 129.
 Maxim Gorki I. É. 155.
 Mazarini P. N. 40.
 Márta P. N. 47, 210, 273,
 275, 281, 282.
 Márton Szt. Toursi T. T.
 200.
 Meschler S. J. H. E. 179;
 P. N. 5, 50, 73, 133,
 178, 287; P. Sz. 15; I.
 É. 254.
 Miklós Szt. Tolentinói T.
 T. 403.
 Milton P. Sz. 296.

Miollis T. T. 383.
 Mittelberg I. É. 281.
 Monika Szt. K. D. 30; Sz.
 M. 218; T. T. 366;
 I. É. 27, 209.
 Montila T. T. 266.
 Mór Boldog K. D. 194.
 Mozart H. E. 249; P. Sz.
 198.

N

Nero Sz. M. 32; T. T. 177;
 P. Sz. 53; I. É. 12.
 Nik-ko P. Sz. 268.
 Nivard P. Sz. 205.
 Nostradamus I. É. 6.

O

Origenes K. D. 74, 82; T.
 T. 329; I. É. 188.
 Oslo P. Sz. 198.
 Ozanam Frigyes P. Sz.
 261; I. É. 46.

P

Pacelli bíboros I. É. 137.
 Palotti M. Asszunta I. É.
 66.
 Pannonhalma I. É. 265.
 Papias Sz. M. 292.
 Papini P. N. 173, 174, 225,
 273; Sz. M. 290; T. T.
 3, 71, 342.
 Parzam Szt. Konrád I. É.
 165.
 Pasachim T. T. 53.
 Paschasius K. I. 83.
 Pascal T. T. 54; P. Sz.
 156; I. É. 106.

Pasteur T. T. 153, 166.
 Patrik Szt. P. Sz. 237.
 Paula Szt. H. E. 72.
 Paul de la Roche K. D.
 45.
 Paulinus Sz. M. 144.
 Paulo Veronese Sz. M.
 117.

Pál Szt. H. E. 10, 14, 17,
 23, 29, 32, 47, 51, 60,
 76, 80, 86, 118, 125,
 137, 140, 153, 190, 226,
 227, 269; P. N. 15, 20,
 21, 30, 42, 46, 174, 185,
 204, 276; K. I. 20, 221;
 K. D. 179; P. Sz. 80;
 I. É. 237.

— Keresztes P. Sz. 297.
 Perpétua Szt. T. T. 110,
 166.

Perzsa sah P. Sz. 61.
 Peschini I. É. 67.

Péter Szt. H. E. 23, 66,
 79, 129, 228; P. N. 16,
 22, 168, 172, 196, 203,
 222, 235, 241, 247, 263,
 269; K. I. 29, 40, 57,
 66, 68, 100; K. D. 30;
 T. T. 307, 399; I. É.
 78, 146.

— Faber T. T. 412.
 — Szt. Damjáni H. E. 48.
 — Szt. Kláver K. I. 127;
 T. T. 242.

Phädra Euripides I. É. 118.
 Phidias T. T. 52, 91.
 Philo K. I. 115.
 Philoména P. Sz. 54.
 Petit Károly T. T. 112.

Pius VII. H. E. 55.
 — IX. T. T. 406; P. Sz. 224; I. É. 219.
 — X. T. T. 46; P. Sz. 52; I. É. 66.
 — XI. I. É. 8.
 — XII. T. T. 240; I. É. 137.
 Plátó H. E. 14, 49, 69; K. D. 162; T. T. 16; I. É. 23.
 Plinius P. Sz. 3, 361.
 Poetus H. E. 59.
 Poissy P. N. 176.
 Polykarp Szt. P. Sz. 28.
 Postel Mária T. T. 156.
 Poudod T. T. 21.
 Prazini T. T. 374.
 Prohászka P. N. 249; K. D. 31; T. T. 54, 58, 67; P. Sz. 155, 258; I. É. 120.
 Protos P. Sz. 252.
 P. Puntigam I. É. 231.

R

Rajnéra P. Sz. 55.
 Ranke P. Sz. 76.
 Ratbertus Paschasius P. Sz. 47.
 Ravignan S. J. P. N. 131; P. Sz. 112.
 Remig Szt. Sz. M. 37.
 Renan P. Sz. 132, 133; I. É. 88.
 Ringseis dr. T. T. 94.
 Robespierre P. Sz. 132; I. É. 14.
 Rodriguez Vince K. I. 156.
 P. Roh S. J. P. Sz. 106.

Romanov I. É. 119.
 Rotschild P. Sz. 291, 298.
 Rousseau T. T. 304.
 Róza Szt. Limai K. I. 127.
 Röntgen P. Sz. 296.
 Rugieri I. É. 160.
 Ruskin K. D. 152; P. Sz. 83.

S

Saftesbury P. Sz. 68.
 Sailer I. É. 83.
 Salamon H. E. 38, 48, 52, 199; P. N. 6; K. I. 82, 184; Sz. M. 135; T. T. 115; P. Sz. 59, 109, 216.
 Sallustius P. Sz. 98.
 P. Salmeron P. Sz. 141, 142.
 Sándor Nagy P. N. 94; K. D. 215; T. T. 332; P. Sz. 206; I. É. 39.
 Schell I. É. 248.
 Schiller T. T. 189, 270.
 Schoppenhauer P. Sz. 187.
 Sebestyén Szt. Sz. M. 136.
 Seneca K. I. 83; T. T. 35, 200; I. É. 23.
 Seus K. I. 126.
 Sigrid Undset P. Sz. 198.
 Sík Sándor I. É. 114.
 Simeon rabbi P. Sz. 199.
 Simon Péter P. N. 196; K. I. 40, 66.
 — Cyrenei K. I. 154, 156, 158.
 — farizeus P. N. 253, 258, 280, 281, 287; I. É. 54.
 Shakespeare T. T. 256; P. Sz. 198.

Sonnenschein T. T. 62,
162; P. Sz. 29, 225;
I. É. 72.
Sophokles T. T. 35.
Sorbai Pál P. Sz. 272.
Soubirous Bernadett K. D.
95; I. É. 210.
Spalding I. É. 33.
Stollberg K. D. 85.
Stolz Albán H. E. 160;
P. N. 185; T. T. 301,
327; I. É. 155, 205.
Suarez P. N. 40; I. É. 65.
Sven Hedin P. Sz. 315;
I. É. 145.
Svetonius H. E. 12.
Swift Jonatán P. Sz. 281.

Sz

Szabó Imre I. É. 222.
Szaniszló Szt. H. E. 187;
Sz. M. 124; P. Sz. 136;
I. É. 40, 262.
Szász Ludolf K. D. 76,
147.
Sophokles T. T. 101.
Sztrecsnó K. D. 69.

T

Taine I. É. 88.
Tamás Szt. Apostol P. N.
197; K. D. 166, 172;
Sz. M. 8; T. T. 39; P.
Sz. 65.
— Aquinói H. E. 34, 134,
249; P. N. 21, 169; K.
D. 34; Sz. M. 43; T. T.
105.
— Villanóvai Sz. M. 95.
Tauler T. T. 162, 195.

Teréz Nagy Szt. H. E. 16,
28, 29, 160, 177, 217,
269; P. N. 46, 137, 264;
K. D. 124; T. T. 128;
P. Sz. 316.
— Kis Szt. H. E. 28; P.
N. 155; K. I. 185; K.
D. 226; T. T. 54, 78,
374; I. É. 113, 273.
Tertullian H. E. 209; K. I.
151; T. T. 141, 329;
P. Sz. 28, 305; I. É.
50, 139.

Tetrazzini Lujza I. É. 119.
Timeusz Sz. M. 264.
Timoteusz P. N. 10; I. É.
153.
Tiridates I. É. 12.
Tóbiás Sz. M. 30, 255; T.
T. 307, 359, 386; P. Sz.
73, 210.
Tolsztoj P. Sz. 18, 206.
Turóczy I. É. 265.

V

Van Eden Frigyes P. Sz.
16.
— Eyck T. T. 425.
Varvich T. T. 268.
Vazul Szent Nagy K. D.
325; T. T. 59; I. É.
89, 102.
Vebster Dániel P. Sz. 296.
Ventura P. P. Sz. 157.
Vermeersch I. É. 258.
Veronika Szt. K. I. 165.
Vigilantius T. T. 314.
Viktor Sz. M. 204.
Vilmos császár I. É. 8.
Vince Szt. Ferreri K. D.
308.

Vinet P. P. N. 217.
Valsey I. É. 8.
Voltaire K. I. 145.

W

Ward Mária P. N. 46.
Weber I. É. 281.
Wesel T. T. 145.

Windhorst K. I. 233.
Wittmann Mihály K. I.
122.

Z

Zichy Nándor K. I. 233.
Znojensky Rudolf T. T.
405.

TÁRGYMUTATÓ

A

- Akarat H. E. 162, 284; P. N. 57; K. I. 136; Sz. M. 64, 191; T. T. 172; P. Sz. 88, 273.
 — isteni P. N. 64, 158, 231; T. T. 172, 188.
 — teljes P. Sz. 94.
 — tehetetlen P. Sz. 93.
 — erő K. I. 63.
 Alamizsna P. N. 78, 238; T. T. 64; P. Sz. 298.
 Alázatosság H. E. 14, 21, 22, 59, 132, 175, 185, 209, 222, 237, 278; P. N. 183, 260; K. I. 36, 134; Sz. M. 206; T. T. 120; P. Sz. 190, 272, 274; I. É. 241.
 Apostolkodás P. N. 238.

A

- Aldozás H. E. 141, 147, 158, 186; P. N. 34; K. I. 63; T. T. 224.
 — gyermekeké P. Sz. 159.
 — méltatlan K. I. 22, 63.
 Allhatatosság H. E. 25, 132, 264; P. N. 103, 182, 269; K. I. 135, 184; K. D. 106.

B

- Bánat H. E. 26; P. N. 289; K. D. 173; T. T. 269, 298.
 Béke P. N. 143, 160; T. T. 114.
 — angyal T. T. 78.
 — bíró T. T. 78.
 — igaz T. T. 118.
 — istentelen T. T. 116.
 — hamis T. T. 117.
 — rendetlen T. T. 117.
 Bizalom P. N. 50, 243, 245, 248; T. T. 138, 144.
 Bocsánat P. N. 27, 245, 253, 255, 263; K. D. 164; T. T. 295.
 Boldogság T. T. 15; I. É. 166.
 Bölcsesség H. E. 105, 109, 275, 278; P. N. 80.
 Bűn H. E. 87; P. N. 142, 174; K. I. 34; T. T. 246, 270, 323; I. É. 221.
 — adósság K. I. 64.
 — áteredő P. N. 9, 18.
 — bánat H. E. 17, 19; P. N. 254; K. I. 130; Sz. M. 213; P. Sz. 312.
 — bocsánatos T. T. 273.

- halálos K. I. 63; T. T. 267.
- vallomás H. E. 12.
- veszély P. N. 230.

C

- Castitas T. T. 88.
- Coelibatus H. E. 158.
- Concupiscentia T. T. 304.
- Confiteor K. I. 45.

E

- Elégtétel P. N. 230, 263; K. I. 54, 97.
- Engedelmesség H. E. 25, 158, 162, 164, 204, 222, 289, 291; P. N. 10, 57, 61, 83, 227; K. D. 264; I. É. 216, 233.
- Erényhős P. N. 176.
- isteni P. N. 176.
- Erényesség I. É. 166.
- Erősfogadás K. I. 136.

É

- Érzékenység K. I. 14.
- Érzékiség H. E. 209, 222; P. N. 212.

F

- Farizeus H. E. 14, 161; P. N. 23, 258; P. Sz. 182, 184; T. T. 84.
- Felebarát P. N. 211; T. T. 260.
- Félelem H. E. 159; P. N. 164, 228; K. I. 30, 67, 180; T. T. 255.
- szt. P. N. 269.
- Fogadalom H. E. 163; P.

N. 88; K. I. 49; P. Sz. 48.

- keresztségi P. N. 176.

G

- Gondviselés H. E. 62, 121, 178, 181, 189, 245, 263, 268, 287, 292; P. N. 50, 53, 95, 231; T. T. 176, 390.
- Gonoszlélek H. E. 292; P. N. 28, 162, 181, 305; T. T. 317.
- szellem H. E. 33.
- tevő K. I. 58.

Gy

- Gyónás H. E. 158; P. N. 224, 261, 262; K. D. 157; P. Sz. 262; T. T. 292; I. É. 58, 106.

H

- Halál P. N. 39, 40, 266; K. I. 64; T. T. 256; P. Sz. 206, 215.
- félelem K. I. 47.
- Halhatatlanság P. N. 35, 176.
- Hallgatás H. E. 188, 246.
- Heroizmus H. E. 272.
- Hivatal H. E. 122, 126, 129, 285, 286; P. N. 26, 30, 152, 192, 198, 205, 223; I. É. 260.
- Hűség H. E. 132; P. Sz. 267; I. É. 279.

I

- Igazságosság H. E. 105,

108; P. N. 221; K. I. 62, 130, 166; T. T. 241, 297, 367; P. Sz. 310.
 Irgalom H. E. 105; P. N. 256; K. I. 48; T. T. 55, 296, 390; P. Sz. 286, 299.
 Irigység P. N. 289; T. T. 391; I. É. 199.
 Ítélet H. E. 285, 286; K. I. 130.
 — halálos K. I. 88, 147, 149.
 — isteni H. E. 125, 260, 268; P. N. 288.
 — külön P. Sz. 96; I. É. 16.
 — nap P. N. 285.
 — világi H. E. 125; K. I. 95; P. Sz. 165.
 — utolsó P. Sz. 24, 171, 319.

J

Jézustársasága P. N. 155.

K

Kárhozat P. N. 30.
 Kegyelemállapot H. E. 122, 123, 130, 131, 133, 261, 268; P. N. 20, 96, 263; K. I. 179; K. D. 313; P. Sz. 40, 297.
 Kevélység H. E. 20, 21, 57, 64, 73, 209, 222, 285; P. N. 68, 85, 142; K. I. 134; K. D. 111; T. T. 260; P. Sz. 185, 197; I. É. 195.
 Kísértés H. E. 22; P. N.

176, 178, 180, 184, 188; K. I. 49; K. D. 64; T. T. 302.
 Kishitű H. E. 19, 20, 23; P. N. 186, 242, 274.
 Kiváncsiság T. T. 254.
 Kivánság testi H. E. 279.
 Könnyelműség T. T. 338.
 Kötelességérzet P. N. 194.

L

Lelkiatya P. N. 162; K. I. 41.
 — élet H. E. 269; P. N. 247.
 Lelki felkészültség H. E. 266.
 — gyakorlat H. E. 158, 174, 282, 290; K. I. 45, 136; I. É. 216.
 — ismeret T. T. 170; K. D. 16, 42, 96; P. Sz. 146.
 — olvasás P. N. 225; T. T. 234.
 Lemondás H. E. 78; P. N. 169.

M

Magány K. I. 44.
 Megaláztatás P. N. 143; K. I. 58, 104; P. Sz. 121.
 Megbocsátás H. E. 20; T. T. 70.
 Megnyugvás P. N. 96; K. I. 45.
 Megpróbáltatás H. E. 268; I. É. 229.
 Mennyország H. E. 23, 130, 134, 268; P. N.

127, 224, 262; P. Sz.
45.
Miatyánk T. T. 133.
Mysterium fidei Sz. M.
63; P. N. 243.

N

Nagylelkűség H. E. 44,
262, 275; P. N. 239, 291.

Ny

Nyugalom H. E. 160; P.
N. 230.
— lelki P. N. 143.

O

Okosság H. E. 279; P. N.
57; T. T. 322.
Oltáriszentség alapítása
K. I. 17.

Ö

Önbizalom P. N. 242.
Önfeláldozás P. N. 26.
Önismeret P. Sz. 272; I. É.
84.
Önmegtagadás H. E. 10,
58, 59, 62, 209, 210, 274;
P. N. 45, 63, 102, 185;
K. I. 49; T. T. 313;
I. É. 82, 216.
Önszeretet H. E. 15, 57,
64, 72, 85; K. I. 136,
I. É. 83.
Önvizsgálat P. N. 128; K.
I. 78; K. D. 202; P.
Sz. 22.
Örök cél P. N. 183.
— élet H. E. 215; P. N.
245, 261.

— halál T. T. 325.
Összeszedettség H. E. 180,
188.
Öszinteség T. T. 320.

P

Pápai primátus P. N. 243.
Penitencia H. E. 10, 14,
15, 17, 159, 275; P. N.
20, 224; Sz. M. 212; I.
É. 181, 184.
— eszközei P. N. 179.
Példa P. N. 230.
Pokol H. E. 82, 159; K. I.
48, 87; T. T. 325; P.
Sz. 309, 317.

R

Rejtettség H. E. 30, 32,
33, 34, 35; P. N. 96,
97, 146, 157.
Remény P. N. 245; K. I.
26, 96.

S

Spiritizmus H. E. 158.

Sz

Szabadakarat H. E. 20.
Szegénység H. E. 159, 164,
180, 209, 239, 274; P.
N. 10, 137; K. D. 226;
T. T. 212; I. É. 233,
237.
Szelidség P. N. 291; T.
T. 121, 122; I. É. 152.
Szentség H. E. 105, 266.
Szeretet H. E. 39, 58, 59,
66, 134, 159, 165, 171,
247, 260, 274; P. N. 26,

109, 149, 194, 242, 259,
261, 263, 285; K. I. 27;
P. Sz. 259; I. É. 274.
Szomorúság H. E. 262; K.
I. 24, 30, 39, 43.
Szűzesség H. E. 158, 168;
P. Sz. 155.

T

Tekintély P. N. 146; T.
T. 5.

Temperamentum P. N.
241.

Tisztaság H. E. 133, 159,
164, 168, 274; P. N. 10,
15; K. I. 16; Sz. M.
64; T. T. 411; I. É.
125, 232, 238.

Tökéletesség H. E. 266,
278, 284; P. N. 42, 186,
225, 247; K. I. 16, 49,
144; T. T. 202; P. Sz.
121; I. É. 64, 223.
— útja P. N. 90.

Türelem H. E. 10, 124,
161, 164; P. N. 291; T.
T. 27, 205; I. É. 243.

V

Vakmerőség P. N. 187; K.
I. 155.

Vezeklés H. E. 16, 17, 186;
P. N. 174, 185; K. I.
130; P. Sz. 297; I. É.
239.

